
**SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI
NARODOWEGO BANKU POLSKIEGO
W 2003 ROKU**

Warszawa, 2004

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	13
1. FUNKCJONOWANIE ORGANÓW NARODOWEGO BANKU POLSKIEGO.....	15
1.1. Prezes Narodowego Banku Polskiego.....	15
1.2. Rada Polityki Pieniężnej	16
1.3. Zarząd Narodowego Banku Polskiego	18
2. POLITYKA PIENIĘŻNA	21
2.1. Synteza	21
2.2. Cel inflacyjny w 2003 r.	22
2.3. Warunki realizacji celu polityki pieniężnej	26
2.3.1. Czynniki zewnętrzne	26
2.3.2. Ceny żywności, ceny kontrolowane	29
2.3.3. Uwarunkowania systemowe, wzajemna relacja polityki pieniężnej i fiskalnej.....	30
2.4. Instrumenty polityki pieniężnej.....	34
2.4.1. Stopy procentowe	35
2.4.2. Operacje otwartego rynku.....	37
2.4.3. Rezerwa obowiązkowa	40
2.4.4. Operacje kredytowo-depozytowe i refinansowanie banków	41
3. NADZÓR BANKOWY	43
3.1. Zadania licencyjne.....	43
3.1.1. Tworzenie banków	43
3.1.2. Otwieranie przedstawicielstw banków zagranicznych	44
3.1.3. Zmiany w strukturze akcjonariatu banków oraz fuzje banków	44
3.1.4. Zmiany składu zarządów banków	45
3.1.5. Zmiany statutów banków.....	45
3.2. Zadania regulacyjne	46
3.2.1. Projekty ustaw	47
3.2.1.1. Ustawa Prawo bankowe	47
3.2.1.2. Inne ustawy	47
3.2.2. Akty wykonawcze do ustaw	49
3.2.3. Inne obszary działalności regulacyjnej.....	50
3.3. Zadania analityczne.....	51
3.3.1. Bezpośredni nadzór analityczny nad bankami komercyjnymi (tzw. zza biurka)	52

3.3.2. Nadzór nad bankami znajdującymi się w trudnej sytuacji finansowej	53
3.3.3. Kompleksowa analiza sytuacji sektora bankowego.....	53
3.4. Zadania inspekcyjne.....	54
3.4.1. Czynności kontrolne w bankach komercyjnych, spółdzielczych, oddziałach banków oraz w przedstawicielstwach banków zagranicznych	55
3.5. Zakres przeprowadzonych czynności kontrolnych.....	55
3.5.1. Wsparcie procesu inspekcji i zapewnienie jednolitych standardów inspekcji.....	56
3.6. Udział Narodowego Banku Polskiego w sanacji banków	57
4. DZIAŁALNOŚĆ EMISYJNA NBP	59
4.1. Pieniądz gotówkowy w obiegu.....	59
4.1.1. Struktura pieniądza gotówkowego	59
4.1.2. Zaopatrywanie banków w znaki pieniężne	60
4.1.3. Wycofywanie z obiegu uszkodzonych lub zużytych znaków pieniężnych ..	60
4.2. Inne zagadnienia związane z pieniądzem gotówkowym	61
4.2.1. Dostawy znaków pieniężnych	61
4.2.2. Emisja monet kolekcjonerskich.....	61
4.2.3. Wymiana znaków pieniężnych, które przestały być prawnym środkiem płatniczym.....	62
4.2.4. Fałszerstwa krajowych znaków pieniężnych.....	62
4.3. Skup walut narodowych krajów UGW.....	62
5. DZIAŁALNOŚĆ DEWIZOWA	64
5.1. Zarządzanie rezerwami dewizowymi	64
5.1.1. Ogólne zasady zarządzania rezerwami dewizowymi	64
5.1.1.1. Zarządzanie ryzykiem w procesie zarządzania rezerwami.....	64
5.1.2. Uwarunkowania inwestycyjne.....	65
5.1.2.1. Sytuacja na rynkach finansowych	65
5.1.2.1.1. Tło gospodarcze	65
5.1.2.1.2. Charakterystyka rynkowych parametrów inwestycyjnych ..	66
5.1.3. Poziom oficjalnych aktywów rezerwowych.....	68
5.1.4. Struktura walutowa rezerw	69
5.1.5. Struktura inwestycyjna i horyzont czasowy rezerw walutowych	69
5.1.6. Dochód z działalności inwestycyjnej.....	70
5.2. Działania w zakresie zadań dewizowych	70
5.2.1. Działania w zakresie organizacji obrotu dewizowego.....	70
5.2.2. Decyzje w sprawach dewizowych.....	71
5.2.3. Wykonywanie kontroli obrotu dewizowego przez NBP	71
5.2.4. Działania pokontrolne	72

5.3. Obsługa kredytów zagranicznych zaciągniętych przez NBP.....	72
6. DZIAŁANIA NA RZECZ SYSTEMU PŁATNICZEGO.....	74
6.1. Decyzje w zakresie połączenia z systemem TARGET.....	74
6.2. Nadzór nad systemami płatności.....	75
6.3. Działania regulacyjne w dziedzinie systemu płatniczego.....	77
6.4. Funkcjonowanie systemu SORBNET.....	78
6.5. Obsługa rachunków bieżących banków w Centrali NBP.....	79
6.5.1. Liczba rachunków bieżących banków prowadzonych przez NBP.....	79
6.5.2. Rodzaje i liczba operacji przeprowadzonych na rachunkach bieżących banków w NBP.....	79
6.6. Standaryzacja i normalizacja.....	82
6.7. Działalność Rady ds. Systemu Płatniczego.....	83
6.8. Współpraca z sektorem bankowym w zakresie pozostałych przedsięwzięć międzybankowych.....	84
7. DZIAŁALNOŚĆ EDUKACYJNA I INFORMACYJNA.....	87
7.1. Działalność edukacyjna.....	87
7.1.1. Program edukacji ekonomicznej.....	87
7.1.1.1. Portal Edukacji Ekonomicznej - NBPortal.....	87
7.1.1.2. Konkursy grantowe.....	88
7.1.1.3. Programy dla środowisk szkolnych i dziennikarzy.....	88
7.1.1.4. Program stypendialny.....	89
7.1.2. Współpraca w zakresie szkolenia kadr dla sektora bankowego.....	89
7.2. Działalność informacyjna.....	89
7.2.1. Kontakty z mediami.....	89
7.2.2. Wydawnictwa i strona internetowa NBP.....	90
7.2.3. Kampania informacyjno-promocyjna „Zrób pierwszy krok do euro”.....	91
7.3. Centralna Biblioteka NBP.....	91
8. OBSŁUGA SKARBU PAŃSTWA.....	93
8.1. Obsługa rachunków budżetu państwa.....	93
8.1.1. Obsługa rachunków bankowych w złotych.....	93
8.1.2. Rodzaje rachunków budżetu państwa prowadzonych przez NBP.....	93
8.1.3. Tryb obsługi rachunków budżetu państwa.....	94
8.2. Administrowanie kredytami zagranicznymi zaciągniętymi przez rząd RP.....	95
8.3. Obsługa zobowiązań i należności zagranicznych budżetu państwa.....	95
8.4. Obsługa obrotu skarbowymi papierami wartościowymi.....	95

8.4.1. Przetargi na bony skarbowe.....	95
8.4.2. Prace nad systemem Dealerów Skarbowych Papierów Wartościowych	95
8.5. Działania na rzecz usprawnienia zarządzania długiem publicznym.....	96
8.5.1. Zmiany w zakresie usprawnienia obrotu skarbowymi papierami wartościowymi	96
8.5.2. Operacje zamiany obligacji	96
9. DZIAŁALNOŚĆ ANALITYCZNA	98
9.1. Analizy ekonomiczne i badania	98
9.1.1. Prace analityczno-prognostyczne i badawcze.....	98
9.1.2. Prace analityczne związane z wpływem wprowadzenia euro na system bankowy	101
9.1.3. Analizy i badania w zakresie rozwoju i stabilności systemu finansowego.	102
9.1.4. Badania sytuacji przedsiębiorstw	103
9.1.5. Konferencje i seminaria naukowe organizowane przez NBP.....	104
10. DZIAŁALNOŚĆ STATYSTYCZNA.....	105
10.1. Zadania statystyczne	105
10.1.1. Zadania w zakresie statystyki monetarnej, finansowej, bilansu płatniczego oraz międzynarodowej pozycji inwestycyjnej.....	105
10.1.2. Informacja statystyczna dla odbiorców zewnętrznych	107
10.1.3. Działania dostosowujące do wymogów EBC w zakresie statystyki.....	107
10.1.3.1. Dostosowanie statystyki pieniężnej i bankowej	108
10.1.3.2. Dostosowanie statystyki bilansu płatniczego	109
11. DZIAŁALNOŚĆ LEGISLACYJNA.....	111
11.1. Działalność prawotwórcza organów NBP oraz Komisji Nadzoru Bankowego....	111
11.2. Projekty ustaw opracowanych w Narodowym Banku Polskim.....	111
11.2.1. Ustawa z dnia 18 grudnia 2003 r. zmieniająca ustawę o Narodowym Banku Polskim.....	111
11.2.2. Projekt ustawy zmieniającej ustawę Prawo bankowe.....	111
11.2.3. Projekt ustawy o niektórych zabezpieczeniach finansowych	112
11.3. Udział Narodowego Banku Polskiego w pracach nad projektami aktów normatywnych organów państwa.....	112
11.4. Udział Narodowego Banku Polskiego w pracach nad projektami aktów nienormatywnych.....	113
11.5. Projekty ustaw dotyczących funkcjonowania systemu bankowego	113
11.5.1. Projekty ustaw uchwalonych.....	113
11.5.2. Projekty ustaw rozpatrywanych.....	114

12. WSPÓLPRACA MIĘDZYNARODOWA.....	117
12.1. Działania zmierzające do dostosowania polskiego sektora bankowego i NBP do wymogów Unii Europejskiej.....	117
12.1.1. Działania przygotowawcze zmierzające do efektywnego funkcjonowania Polski po przystąpieniu do Unii Europejskiej	117
12.1.2. Współpraca z Europejskim Systemem Banków Centralnych.....	118
12.1.3. Program Phare 2000	119
12.1.4. Inne działania w NBP	119
12.2. Współpraca z międzynarodowymi instytucjami gospodarczymi i finansowymi..	120
12.2.1. Współpraca z Organizacją Współpracy Gospodarczej i Rozwoju.....	120
12.2.2. Współpraca z Bankiem Światowym	121
12.2.3. Współpraca z Międzynarodowym Funduszem Walutowym	122
12.2.4. Współpraca z Europejskim Bankiem Odbudowy i Rozwoju.....	122
12.2.5. Współpraca z Bankiem Rozrachunków Międzynarodowych w Bazylei ..	123
12.2.6. Międzynarodowy Bank Współpracy Gospodarczej.....	124
12.2.7. Pomoc szkoleniowa udzielona bankom centralnym i zagranicznym instytucjom nadzorczym.....	124
13. DZIAŁALNOŚĆ WŁASNA	126
13.1. Zarządzanie zasobami ludzkimi	126
13.1.1. Zatrudnienie w NBP	126
13.1.2. Podnoszenie kwalifikacji pracowników NBP.....	127
13.1.2.1. Podstawowe formy podnoszenia kwalifikacji	127
13.1.2.2. Szkolenia w ramach Programu Phare 2000	128
13.1.3. Pozostałe zagadnienia z zakresu polityki kadrowej.....	129
13.2. Zarządzanie zasobami majątkowymi.....	129
13.3. Obsługa informatyczna systemu bankowego oraz NBP	130
13.4. Ochrona i zabezpieczenia	130
13.4.1. Ochrona informacji niejawnych	131
13.4.2. Ochrona danych osobowych.....	131
13.4.3. Ochrona osób i mienia.....	131
13.5. Działalność audytu wewnętrznego	131
13.6. Zmiany organizacyjne	132
13.6.1. Reorganizacja sieci terenowej NBP.....	132
13.7. Wprowadzenie systemu zarządzania projektami.....	132
13.8. Uzyskanie certyfikatu zgodności z normą PN-EN ISO 9001:2000 dla obszaru Bankowości Elektronicznej	133

Zarządzenia Prezesa Narodowego Banku Polskiego	175
Uchwały Rady Polityki Pieniężnej	176
Uchwały Zarządu Narodowego Banku Polskiego	178
Uchwały Komisji Nadzoru Bankowego	180
ZAŁĄCZNIK NR 6	181
PUBLIKACJE I STRONA INTERNETOWA NARODOWEGO BANKU POLSKIEGO W 2003 R.	
ZAŁĄCZNIK NR 7	185
ZESTAWIENIE OTWARTYCH SEMINARIÓW PRZEPROWADZONYCH W NBP W 2003 R.	
ZAŁĄCZNIK NR 8	187
WYNIKI GŁOSOWANIA CZŁONKÓW RADY POLITYKI PIENIĘŻNEJ NAD WNIOSKAMI I UCHWAŁAMI PODJĘTYMI W 2003 R.	
ZAŁĄCZNIK NR 9	
SCHEMAT ORGANIZACYJNY NARODOWEGO BANKU POLSKIEGO	

SKRÓTY

AN	Arkusz Analityczno-Nadzorczy
BAC	EU Banking Advisory Committee Bankowy Komitet Doradczy przy Komisji Europejskiej
BCI	bezpośredni cel inflacyjny
BFG	Bankowy Fundusz Gwarancyjny
BIS	Bank for International Settlements Bank Rozrachunków Międzynarodowych
CAEL	Adekwatność kapitału (C), jakość aktywów (A), wyniki finansowe (E) i płynność (L)
CAS	Country Assistance Strategy Strategia Pomocy dla Polski
CeTO	Centralna Tabela Ofert
CMFB	Committee on Monetary, Financial and Balance of Payment Statistics Komitet ds. Statystyki Monetarnej, Finansowej i Bilansu Płatniczego
CPSS/IOSCO	Committee on payment and settlement systems/International Organization of a Securities Commission
DSPW	Dealerzy Skarbowych Papierów Wartościowych
EBC	Europejski Bank Centralny
EBOiR	Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju
ELIXIR	System wymiany zleceń płatniczych w formie elektronicznej w KIR SA
ERM II	Exchange Rate Mechanism II Europejski Mechanizm Kursowy
ESBC	Europejski System Banków Centralnych
FSI	Financial Stability Institute
GIIF	Generalny Inspektor Informacji Finansowej
GINB	Generalny Inspektorat Nadzoru Bankowego
GUS	Główny Urząd Statystyczny
HICP	Harmonised Index of Consumer Prices

	zharmonizowany indeks cen konsumpcyjnych
HIPC	Program Oddłużenia Najbardziej Zadłużonych Krajów Świata BŚ
IBAN	International Bank Account Number Międzynarodowy Numer Rachunku Bankowego
ISO	International Standard Organization Międzynarodowa Organizacja Normalizacyjna
ISPA	Instrument for Structural Policies for Pre-Accession Program pomocy finansowej UE dla państw kandydujących w zakresie infrastruktury transportowej i ochrony środowiska
JVI	Joint Vienna Institute
KIR SA	Krajowa Izba Rozliczeniowa SA
KDPW SA	Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych SA
KNB	Komisja Nadzoru Bankowego
KNUiFE	Komisja Nadzoru Ubezpieczeń i Funduszy Emerytalnych
KPWig	Komisja Papierów Wartościowych i Giełd
MFW	Międzynarodowy Fundusz Walutowy
MP SA	Mennica Państwowa
MPS	Massive Payment System System Masowych Płatności
NBP	Narodowy Bank Polski
NRB	Numer Rachunku Bankowego
NUK	Nowa Umowa Kapitałowa
OECD	Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju
pb	punkt bazowy
PKB	produkt krajowy brutto
PKN	Polski Komitet Normalizacyjny
PPC	Program Przygotowań do Członkostwa
PRSP	Strategia Redukcji Ubóstwa BŚ
PWPW SA	Państwowa Wytwórnia Papierów Wartościowych SA
RPP	Rada Polityki Pieniężnej

RTGS	Real-Time Gross Settlement System rozrachunku brutto w czasie rzeczywistym
RWEF	Raport Wskaźników Ekonomiczno-Finansowych
SORBNET	System Obsługi Rachunków Banków w Centrali NBP
SSP	Single Shared Platform Jednolita wspólna platforma rozliczeniowa
SWAT	Projekt: przygotowanie platformy telekomunikacyjnej w oparciu o sieć TCP/IP
SYBIR	System wymiany zleceń płatniczych w formie papierowej w KIR SA
TARGET	Transeuropean Automated Real-time Gross Settlement Express Transfer System transeuropejski zautomatyzowany system rozrachunku brutto w czasie rzeczywistym
UE	Unia Europejska
UGW	Unia Gospodarcza i Walutowa
UOKiK	Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumenta
XML	Extensible Markup Language
ZBDE	zintegrowana baza danych ekonomicznych
ZBP	Związek Banków Polskich
ZSK	Zintegrowany System Księgowy

WPROWADZENIE

W 2003 r. Narodowy Bank Polski realizował ustawowe zadania zgodnie z *Planem działalności na lata 2002-2004* uchwalonym przez Zarząd NBP, *Średniookresową strategią polityki pieniężnej na lata 1999-2003* i *Załoženiami polityki pieniężnej na 2003 r.* uchwalonymi przez Radę Polityki Pieniężnej.

W 2003 NBP - podobnie jak w latach ubiegłych – koncentrował swoje działania na zapewnianiu stabilności monetarnej i stabilności systemu finansowego. Istotne znaczenie dla NBP miały także: rozwój badań naukowych, działalność edukacyjna, oraz utrzymanie wysokiej jakości obsługi klienta.

Rada Polityki Pieniężnej w 2003 r. kontynuowała proces obniżek stóp procentowych. Poprzez stabilizowanie inflacji i oczekiwań inflacyjnych na niskim poziomie tworzyła warunki do szybkiego i stabilnego rozwoju gospodarczego. Zostały spełnione dwa kryteria wejścia Polski do strefy euro związane z polityką pieniężną: stabilności cen i długookresowej stopy procentowej. W 2003 r. Międzynarodowy Fundusz Walutowy pozytywnie ocenił realizację przez NBP polityki pieniężnej, w tym utrzymanie niskiego poziomu inflacji i brak bezpośrednich interwencji kursowych.

NBP działał na rzecz stabilności, rozwoju i bezpieczeństwa krajowego systemu finansowego, przede wszystkim systemu bankowego, współpracując zarówno ze środowiskiem bankowym, jak i krajowymi i zagranicznymi instytucjami nadzoru nad sektorem finansowym. Wśród najważniejszych działań w tym zakresie należy wymienić: nadzór bankowy, nadzór nad systemami płatności, przygotowania polskiego systemu płatniczego do uczestnictwa w systemie TARGET.

NBP aktywnie uczestniczył w przygotowaniach Polski do członkostwa w UE, biorąc udział w pracach Zespołu przygotowawczego Komitetu Integracji Europejskiej, przygotowując i opiniując projekty aktów prawnych, programów i raportów. Prace dostosowawcze wewnątrz NBP w większości obszarów zostały zakończone. Do ich pomyślnego przebiegu w istotny sposób przyczynił się projekt realizowany w ramach porozumienia bliźniaczego z Bankiem Francji i Bankiem Włoch, wysoko oceniony przez Komisję Europejską.

Od podpisania Traktatu Akcesyjnego przez Polskę Narodowy Bank Polski uczestniczy – jako obserwator - w pracach instytucji unijnych, w tym organów i komitetów Europejskiego Systemu Banków Centralnych.

W 2003 r. NBP brał aktywny udział w kampanii przed referendum w sprawie przystąpienia Polski do Unii Europejskiej. W trakcie kampanii NBP przekazywał społeczeństwu informacje na temat wprowadzenia euro w 12 krajach Unii Gospodarczej i Walutowej. Narodowy Bank Polski rozwijał działania edukacyjne,

m.in. dzięki wykorzystaniu nowatorskich form kształcenia. W ramach Programu Edukacji Ekonomicznej NBP uruchomił Portal Edukacji Ekonomicznej, dostępny w internecie, stwarzając łatwy dostęp do wiedzy o gospodarce.

NBP wprowadził nowoczesne narzędzia i techniki służące poprawie zarządzania i zaspokojeniu oczekiwań klientów – jednostek budżetowych. Uzyskanie w 2003 r. certyfikatu ISO dla bankowości elektronicznej potwierdziło wysoką jakość świadczonych usług. W NBP uruchomiono zintegrowany system księgowy, który umożliwia sporządzanie sprawozdawczości księgowej zgodnie z wymogami EBC oraz zwiększa efektywność działania. Ponadto w 2003 r. wprowadzono system zarządzania projektami w celu usprawnienia realizacji strategicznych zadań.

Sprawozdanie zawiera przegląd zadań NBP realizowanych w 2003 r. w ramach podstawowych obszarów działalności, tj. polityki pieniężnej, nadzoru bankowego, działalności emisyjnej, działalności dewizowej, działań na rzecz systemu płatniczego i obsługi Skarbu Państwa. W kolejnych rozdziałach prezentuje działania NBP podejmowane w zakresie działalności edukacyjnej i informacyjnej, analitycznej, statystycznej, legislacyjnej i współpracy międzynarodowej. Następny rozdział poświęcono funkcjonowaniu NBP jako instytucji.

Sprawozdanie zamykają bilans NBP i rachunek wyników. W 2003 r. zysk Narodowego Banku Polskiego osiągnął wysokość 4.270.347 tys. zł, z tego wpłata do budżetu państwa wyniosła 4.056.829 tys. zł

---

1. FUNKCJONOWANIE ORGANÓW NARODOWEGO BANKU POLSKIEGO

Zgodnie z ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim¹, obowiązującą od 1 stycznia 1998 r., organami NBP są: Prezes Narodowego Banku Polskiego, Rada Polityki Pieniężnej i Zarząd Narodowego Banku Polskiego.

1.1. Prezes Narodowego Banku Polskiego

Prezes Narodowego Banku Polskiego przewodniczył Radzie Polityki Pieniężnej, Zarządowi NBP oraz Komisji Nadzoru Bankowego. Od maja 2003 r. Prezes NBP brał udział jako obserwator w posiedzeniach Rady Ogólnej Europejskiego Banku Centralnego we Frankfurcie.

Ponadto, reprezentując bank centralny w kontaktach z instytucjami zagranicznymi w 2003 r., Prezes NBP wziął udział m.in. w następujących spotkaniach:

- dorocznym posiedzeniu Rady Gubernatorów Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju w Bazylei,
- regularnych posiedzeniach Gubernatorów Banku Rozrachunków Międzynarodowych w Bazylei,
- posiedzeniach Rady ECOFIN w składzie rozszerzonym o prezesów banków centralnych.

W 2003 r. Prezes NBP wydał 13 zarządzeń dotyczących:

- ustalenia wzorów, stopu, próby, masy i wielkości emisji monet,
- sposobu numeracji rachunków bankowych,
- upoważnienia do podejmowania decyzji dotyczących zezwoleń dewizowych oraz zezwoleń na prowadzenie działalności kantorowej,
- sposobów i trybu przeliczania, sortowania, pakowania i oznaczania opakowań banknotów i monet oraz wykonywania czynności związanych z zaopatrywaniem banków w te znaki,
- zasad i trybu wymiany znaków pieniężnych, które wskutek zużycia lub uszkodzenia przestają być prawnym środkiem płatniczym,
- określenia placówek NBP oraz innych banków zobowiązanych do wymiany starych złotych.

Prezes NBP, jako przełożony pracowników, brał udział w kształtowaniu i realizowaniu polityki kadrowej, a także nadzorował przestrzeganie standardów pracy

---

¹ Dz.U. z 1997 nr 140, poz. 938 z późn. zm.

w NBP.

1.2. Rada Polityki Pieniężnej

Rada Polityki Pieniężnej

Przewodniczący:	Leszek Balcerowicz
Członkowie:	Jan Czekał (od 26 sierpnia 2003 r.)
	Marek Dąbrowski
	Bogusław Grabowski
	Cezary Józefiak
	Janusz Krzyżewski (zmarły tragicznie 4 lipca 2003 r.)
	Wojciech Łączkowski
	Jerzy Pruski
	Dariusz Rosati
	Grzegorz Wójtowicz
	Wiesława Ziółkowska

W 2003 r. Rada Polityki Pieniężnej odbyła 16 posiedzeń (w tym 12 dwudniowych), na których podjęła 17 uchwał opublikowanych w Monitorze Polskim oraz w Dzienniku Urzędowym NBP.

RPP podjęła 6 uchwał w sprawie obniżenia stopy referencyjnej, oprocentowania kredytów refinansowych, oprocentowania lokaty terminowej oraz stopy redyskontowej weksli w Narodowym Banku Polskim.

Tabela 1

Wysokość stóp procentowych Narodowego Banku Polskiego na koniec 2002 i 2003 r.

Kredyt lombardowy		Redyskonto weksli		Stopa referencyjna		Lokata w NBP	
31.12.2002 r.	31.12.2003 r.	31.12.2002 r.	31.12.2003 r.	31.12.2002 r.	31.12.2003 r.	31.12.2002 r.	31.12.2003 r.
8,75	6,75	7,5	5,75	6,75	5,25	4,75	3,75

Źródło: dane NBP.

RPP podjęła również uchwały w następujących sprawach:

- przyjęcia Strategii polityki pieniężnej po 2003 r.,
- przyjęcia rocznego sprawozdania finansowego NBP sporządzonego na dzień 31 grudnia 2002 r.,
- przyjęcia sprawozdania z wykonania założeń polityki pieniężnej w 2002 r.,
- oceny działalności Zarządu NBP w zakresie realizacji założeń polityki pieniężnej w 2002 r.,
- zatwierdzenia sprawozdania z działalności NBP w 2002 r.,
- ustalenia założeń polityki pieniężnej na rok 2004,
- stopy rezerwy obowiązkowej banków, obniżając jej wysokość z 4,5% do 3,5%,
- określenia górnej granicy zobowiązań wynikających z zaciągania przez NBP

pożyczek i kredytów w zagranicznych instytucjach bankowych i finansowych,

- zasad rachunkowości, układu aktywów i pasywów bilansu oraz rachunku zysków i strat NBP,
- zasad tworzenia i rozwiązywania rezerwy na pokrycie ryzyka zmian kursu złotego do walut obcych w NBP,
- zatwierdzenia planu finansowego NBP na 2004 r.

Realizując obowiązek wynikający z art. 23 ustawy o Narodowym Banku Polskim, we wrześniu 2003 r. RPP przyjęła:

- *Bilans płatniczy Rzeczypospolitej Polskiej za 2002 r.* oraz bilanse płatnicze RP za I kwartał, za I półrocze i za trzy kwartały 2003 r.
- *Bilans płatniczy na bazie transakcji* oraz bilans pasywów i aktywów zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej za 2002 r.
- *Prognozę bilansu płatniczego Polski na 2004 r.*
- *Opinię w sprawie projektu ustawy budżetowej na 2004 r.*

W kwietniu 2003 r. RPP wydała opinię do rządowego *Programu naprawy finansów RP*. Ponadto RPP przyjęła *Raport o inflacji za 2002 rok* oraz trzy kwartalne *Raporty o inflacji* (za I, II i III kwartał 2003 r.).

W 2003 r. odbyły się dwa spotkania Rady Polityki Pieniężnej z przedstawicielami rządu:

- 25 marca z Wicepremierem, Ministrem Finansów G. Kołodko,
- 17 lipca z Wicepremierem J. Hausnerem i Ministrem Finansów A. Raczko.

Tematem spotkań była bieżąca sytuacja makroekonomiczna oraz perspektywy i warunki rozwoju gospodarczego Polski.

Spotkania z przedstawicielami banków komercyjnych² i przedsiębiorcami służyły zaprezentowaniu *Strategii polityki pieniężnej* i *Założeń polityki pieniężnej* oraz wyjaśnieniu problemów związanych z prowadzeniem polityki pieniężnej.

² Doroczne spotkanie RPP z przedstawicielami banków komercyjnych odbyło się w dniu 6 października 2003 r.

Zakończenie kadencji Rady Polityki Pieniężnej (1998-2003)

Na początku 2004 r. zakończyła się sześcioletnia kadencja Rady Polityki Pieniężnej. W 2003 r. została zakończona realizacja *Średniookresowej strategii polityki pieniężnej na lata 1999 – 2003*, opartej na bezpośrednim celu inflacyjnym. Zgodnie z wyznaczonym celem została osiągnięta stabilizacja cen, obniżono inflację do poziomu poniżej 2% (z 14,2% w lutym 1998r. do 1,6 po koniec 2003r.). W ten sposób wypełnione zostały dwa kryteria wejścia Polski do strefy euro związane z polityką pieniężną: stabilności cen i długookresowej stopy procentowej. Wprowadzony na wniosek RPP przez Radę Ministrów w kwietniu 2000 r. płynny kurs walutowy zasadniczo zmniejszył ryzyko kryzysu walutowego. RPP ujednoliciła i obniżyła wysokość stopy rezerwy obowiązkowej banków (średnio z 12 % do 3,5%). Wprowadziła również nowe instrumenty polityki pieniężnej: podział operacji otwartego rynku na podstawowe, dostrajające i strukturalne, depozyt na koniec dnia w banku centralnym, kredyt techniczny.

1.3. Zarząd Narodowego Banku Polskiego**Zarząd NBP**

Przewodniczący: Leszek Balcerowicz
 Członkowie: Jerzy Stopyra – I zastępca Prezesa NBP
 Andrzej S. Bratkowski – Wiceprezes NBP
 Joanna Wielgórska-Leszczyńska
 Andrzej Jakubiak
 Tomasz Pasikowski
 Józef Sobota

Zgodnie z ustawą o Narodowym Banku Polskim, działalnością NBP kieruje Zarząd. Zarząd NBP podejmuje uchwały w sprawach niezatrzeżonych w ustawie do wyłącznej kompetencji innych organów NBP oraz realizuje uchwały RPP.

W związku z perspektywą bliskiego członkostwa Polski w Unii Europejskiej Zarząd NBP śledził proces integracji europejskiej oraz przebieg prac dostosowawczych prowadzonych w NBP. Ważnym elementem działań integracyjnych było pomyślne zakończenie dwuletniej współpracy z bankami centralnymi Włoch i Francji w ramach Phare 2000, która w istotny sposób przyczyniła się do osiągnięcia wysokiego poziomu dostosowania NBP do funkcjonowania w ESBC. Kontynuowano prace Międzyresortowej Grupy Roboczej (NBP i Ministerstwa Finansów) ds. Integracji Polski z Unią Gospodarczą i Walutową.

Zarząd NBP na posiedzeniach zajmował się m.in. dostosowaniem instrumentów polityki pieniężnej, statystyki pieniężnej i bilansu płatniczego oraz zasad rachunkowości NBP do wymagań ESBC, zagadnieniami dotyczącymi usprawnienia obrotu płatniczego, rozwoju analiz na rzecz polityki pieniężnej i stabilności systemu finansowego oraz usprawnienia wewnętrznej działalności, m.in. poprzez wprowadzanie nowoczesnych mechanizmów zarządzania. Ponadto rozpatrywał, a

następnie rekomendował Radzie Polityki Pieniężnej projekty uchwał i materiały kierowane na posiedzenia RPP.

W 2003 r. Zarząd NBP odbył 51 posiedzeń, na których podjął 57 uchwał normatywnych, 17 uchwał nienormatywnych oraz 200 postanowień.

Do najważniejszych decyzji Zarządu NBP należało podjęcie uchwał w następujących sprawach:

- planu inwestycji Narodowego Banku Polskiego na rok 2003,
- planu finansowego Narodowego Banku Polskiego na rok 2003,
- wcześniejszego wykupu przez NBP obligacji przeznaczonych dla banków w związku z obniżeniem stóp rezerwy obowiązkowej,
- trybu i szczegółowych zasad przekazywania przez banki do Narodowego Banku Polskiego danych niezbędnych do ustalania polityki pieniężnej i okresowych ocen sytuacji pieniężnej państwa oraz oceny sytuacji finansowej banków i ryzyka sektora bankowego,
- trybu i szczegółowych zasad przekazywania przez banki Narodowemu Bankowi Polskiemu danych niezbędnych do sporządzania bilansu płatniczego oraz bilansów należności i zobowiązań zagranicznych państwa,
- emitowania bonów pieniężnych Narodowego Banku Polskiego,
- wprowadzenia „Regulaminu refinansowania banków w ciągu dnia operacyjnego przez Narodowy Bank Polski”,
- zmiany uchwały w sprawie zasad i trybu naliczania i utrzymywania przez banki rezerwy obowiązkowej,
- zmiany uchwały w sprawie wprowadzenia „Regulaminu realizacji poleceń wypłaty i operacji czekowych w obrocie zagranicznym oraz skupu i sprzedaży walut obcych dla posiadaczy rachunków bankowych w Narodowym Banku Polskim”,
- zmiany uchwały w sprawie warunków otwierania i prowadzenia rachunków banków przez Narodowy Bank Polski,
- zmiany uchwały w sprawie wprowadzenia „Regulaminu prowadzenia przez Narodowy Bank Polski rachunków i kont depozytowych papierów wartościowych oraz obsługi operacji na papierach wartościowych i ich rejestrach na rachunkach i kontach depozytowych tych papierów”,
- zasad i trybu postępowania przy udzielaniu zamówień w Narodowym Banku Polskim,
- kontroli wewnętrznej i audytu wewnętrznego w Narodowym Banku Polskim,
- sposobu wykonywania zadań z zakresu rachunkowości w Narodowym Banku Polskim,

- zarządzania projektami w Narodowym Banku Polskim,
- zarządzania systemem informatycznym przetwarzającym dane osobowe w Narodowym Banku Polskim.

---

2. POLITYKA PIENIĘŻNA

2.1. Synteza

1. Zgodnie z art. 227 par.1 Konstytucji RP „Centralnym bankiem państwa jest Narodowy Bank Polski. Przysługuje mu wyłączne prawo emisji pieniądza oraz ustalania i realizowania polityki pieniężnej. Narodowy Bank Polski odpowiada za wartość polskiego pieniądza.”

W uchwalonej w 1998 r. *Średniookresowej strategii polityki pieniężnej na lata 1999-2003* Rada Polityki Pieniężnej za strategiczny cel polityki pieniężnej uznała obniżenie do końca 2003 r. stopy inflacji do poziomu poniżej 4%. Rada Polityki Pieniężnej zdecydowała, że celem polityki pieniężnej w 2003 r. (ogłoszonym w czerwcu 2002 r. i potwierdzonym w opublikowanych we wrześniu 2002 r. *Założeniach polityki pieniężnej na 2003 rok*) będzie osiągnięcie na koniec 2003 r. inflacji na poziomie 3% z dopuszczalnym przedziałem odchyłeń +/- 1 pkt. proc.

2. W grudniu 2003 r. roczna stopa inflacji wyniosła 1,7%. Była więc zgodna z celem przyjętym w *Średniookresowej strategii polityki pieniężnej na lata 1999-2003* i ukształtowała się nieco poniżej krótkookresowego celu inflacyjnego wyznaczonego w *Założeniach polityki pieniężnej na 2003 rok*. Poziom inflacji niższy o 0,3 pkt. proc. od dolnej granicy przedziału celu inflacyjnego został osiągnięty przy zgodnym z przewidywaniami przyspieszeniem tempa wzrostu cen żywności i napojów bezalkoholowych, jednak znacznie niższym od przewidywanego wzroście cen w grupie towarów i usług o cenach kontrolowanych.

3. Rada Polityki Pieniężnej dokonała w 2003 r. sześciu obniżek stóp procentowych NBP. Obniżki były przeprowadzone w I półroczu. Stopa referencyjna została obniżona z 6,75% do 5,25 %, stopa redyskonta weksli z 7,50% do 5,75%, stopa kredytu lombardowego z 8,75% do 6,75 %, a stopa depozytowa z 4,75% do 3,75%.

4. W 2003 r. obserwowano stopniowe, coraz silniejsze ożywienie polskiej gospodarki. Tempo wzrostu PKB wzrosło z 2,3% w I kwartale do 4,7% w IV kwartale, a w całym roku osiągnęło 3,7%.

Utrzymywał się wysoki wzrost produkcji przemysłowej, a o skali przyrostu produkcji decydował przemysł przetwórczy, którego dynamika wiązała się z rosnącym eksportem i poprawą konkurencyjności na rynku wewnętrznym. Zwiększaniu się popytu konsumpcyjnego towarzyszyły także oznaki ożywienia inwestycyjnego w przemyśle przetwórczym. W 2003 r. odnotowano również znaczną poprawę wyników finansowych przedsiębiorstw.

Pomimo niekorzystnych uwarunkowań zewnętrznych czynnikiem wspierającym

wzrost gospodarczy pozostawał eksport. Według statystyki płatniczej w 2003 r. wzrost wpływów z eksportu wyniósł w euro 8,7%, a w USD 30,3%, podczas gdy w 2002 r. wzrost ten wynosił odpowiednio: 2,7% i 8,8%. Zmniejszenie deficytu obrotów handlowych sprawiło, że deficyt obrotów bieżących bilansu płatniczego w 2003 r. – po raz czwarty z kolei – obniżył się i wyniósł w relacji do PKB 1,9%.

5. W polityce pieniężnej w 2003 r. uwzględniano utrzymywanie się wysokiego deficytu sektora finansów publicznych w 2003 r. oraz perspektywy znacznego wzrostu tego deficytu w 2004 r.

Sytuacja finansów publicznych nadal jest najważniejszym z czynników mogących utrudniać stabilizację inflacji na niskim poziomie. Wysoki deficyt budżetowy, rosnące potrzeby pożyczkowe państwa oraz trudności z wprowadzeniem programu redukcji wydatków publicznych mogą powodować zaburzenia na rynkach finansowych, skutkujące wzrostem rentowności skarbowych papierów wartościowych oraz osłabieniem kursu złotego.

W celu uniknięcia kumulacji długu publicznego i wchodzenia w pułapkę zadłużenia niezbędne są zasadnicze, szybkie i skuteczne reformy uzdrawiające finanse publiczne. Niewprowadzenie w 2004 r. głębokich zmian dających trwale uzdrowienie finansów publicznych spowodowałoby szybkie zbliżanie się długu do konstytucyjnego limitu, co zagrażałoby trwałości wzrostu gospodarczego i utrudniało obniżenie bezrobocia. W 2003 r. państwowy dług publiczny powiększony o poręczenia i gwarancje wyniósł 51,6% PKB, co oznacza przekroczenie I progu ostrożnościowego.

2.2. Cel inflacyjny w 2003 r.

W *Założeniach polityki pieniężnej na 2003 r.* Rada Polityki Pieniężnej ustaliła krótkookresowy cel inflacyjny (mierzony dwunastomiesięcznym wzrostem cen towarów i usług konsumpcyjnych w grudniu 2003 r.) na poziomie 3% z granicą tolerancji +/-1% pkt proc. Cel ten miał charakter pomocniczy w stosunku do celu średniookresowego, określonego w *Średniookresowej strategii polityki pieniężnej na lata 1999-2003* uchwalonej w 1998 r., a mianowicie obniżenia do końca 2003 r. stopy inflacji do poziomu poniżej 4%.

W grudniu 2003 r. roczna stopa inflacji wyniosła 1,7% (załącznik nr 1). Była więc zgodna z celem przyjętym w *Średniookresowej strategii polityki pieniężnej na lata 1999-2003* i ukształtowała się nieco poniżej krótkookresowego celu inflacyjnego wyznaczonego na 2003 r. Poziom inflacji niższy o 0,3 pkt. proc. od dolnej granicy przedziału celu inflacyjnego został osiągnięty przy zgodnym z przewidywaniami przyspieszeniu tempa wzrostu cen żywności i napojów bezalkoholowych (2,1%), jednak znacznie niższym od przewidywanego wzroście cen w grupie towarów i usług o cenach kontrolowanych (2,3%).

W połowie 2002 r., gdy opracowywano założenia polityki pieniężnej na 2003 r., zakładano wzrost cen kontrolowanych o 3,6%-4,8%. Było to zgodne z dostępnymi założeniami do ustawy budżetowej na 2003 r. W rzeczywistości podwyżki stawek podatku akcyzowego okazały się niższe od prognozowanych. Niżej niż przewidywano ukształtował się też wzrost cen podstawowych nośników energii, w tym energii elektrycznej i ciepłej. Gdyby wzrost cen kontrolowanych w 2003 r. był zgodny z przewidywaniami z połowy 2002 r., inflacja roczna wyniosłaby 2%-2,3%.

Wieloletni proces obniżania inflacji w Polsce doprowadził do jej ograniczenia do poziomu notowanego w ostatnich latach w krajach rozwiniętych. Średnioroczna (dwunastomiesięczna średnia ruchoma) stopa inflacji HICP³ dla Polski systematycznie malała: z 10,2% w październiku 2000 r. do 0,7% w grudniu 2003 r. Dla porównania, w Unii Europejskiej średnioroczna stopa inflacji HICP w grudniu 2003 r. wynosiła 2,0%, a w strefie euro 2,1%. Od sierpnia 2002 r. Polska spełnia inflacyjne kryterium zbieżności, będące jednym z warunków przystąpienia do strefy euro.

Z punktu widzenia przebiegu realizacji polityki pieniężnej w 2003 r. można wyodrębnić dwa okresy. W pierwszym półroczu RPP dokonała sześciu obniżek stopy referencyjnej. W drugim półroczu parametry polityki pieniężnej pozostały niezmiennione.

Argumentem za obniżkami stóp procentowych w I półroczu 2003 r. było utrwalanie się niskiego poziomu inflacji oraz utrzymywanie się czynników ograniczających jej wzrost w przyszłości:

- roczna dynamika CPI pozostawała na niskim, stosunkowo stabilnym poziomie, a większość miar inflacji bazowej wykazywała lekką tendencję spadkową. Oczekiwania inflacyjne gospodarstw domowych utrwały się na niskim poziomie (tabele 2, 3 i 4).
- utrzymywała się silna dyscyplina płac w przedsiębiorstwach,
- spadały nakłady inwestycyjne,
- niskie było tempo wzrostu kredytów dla przedsiębiorstw.

Decyzje RPP o obniżkach stóp procentowych w I półroczu 2003 r. wynikały również w znacznym stopniu z ocen perspektyw wzrostu aktywności gospodarczej jako czynnika wpływającego na przyszłą inflację. Mimo utrzymujących się słabych perspektyw wzrostu gospodarczego w strefie euro, w tym przede wszystkim w Niemczech, w kraju zaczęły umacniać się symptomy ożywienia gospodarczego:

- stopniowo rosła dynamika produkcji sprzedanej przemysłu,

³ Harmonised Index of Consumer Prices – zharmonizowany indeks cen konsumpcyjnych, umożliwiający porównywanie zmian cen w krajach UE, a także w krajach kandydujących.

- utrzymywała się wysoka dynamika eksportu,
- comiesięczne badania koniunktury GUS wskazywały na poprawę klimatu koniunktury w przemyśle przetwórczym oraz w budownictwie,
- poprawiały się też wyniki finansowe przedsiębiorstw.

Jednak w ocenie Rady, początkowa faza ożywienia gospodarczego nie powodowała jeszcze, mimo słabnięcia kursu złotego, wzrostu presji inflacyjnej, która mogłaby stanowić zagrożenie dla realizacji celu inflacyjnego 2004 r.

RPP dostrzegła też czynniki stanowiące potencjalne źródło presji inflacyjnej, w tym przede wszystkim niepewną sytuację w sektorze finansów publicznych. Niepewność dotyczyła rozmiaru deficytu ekonomicznego sektora finansów publicznych w 2003 r. oraz skali dalszego rozluźnienia polityki fiskalnej w 2004 r. i w latach następnych. Czynnikiem, które mogły stanowić źródło presji inflacyjnej były też wysoka i rosnąca dynamika pieniądza gotówkowego w obiegu oraz wysokie ceny ropy na rynkach światowych i możliwość dalszego ich wzrostu. Zjawiska te występowały w warunkach ożywienia gospodarczego.

Tabela 2
Wybrane roczne wskaźniki inflacji bazowej oraz CPI

	Po wyłączeniu cen o największej zmienności	Po wyłączeniu cen żywności i paliw (inflacja „netto”)	15% średnia obciąża	CPI
IX 2002	1,3	2,8	1,5	1,3
X	0,9	2,3	1,3	1,1
XI	0,8	2,1	1,3	0,9
XII	0,7	2,0	1,2	0,8
I 2003	0,5	1,6	1,0	0,5
II	0,5	1,5	0,8	0,5
III	0,5	1,4	0,8	0,6
IV	0,0	1,2	0,6	0,3
V	-0,1	1,2	0,8	0,4
VI	-0,1	1,1	0,9	0,8
VII	0,0	0,8	1,0	0,8
VIII	0,1	0,8	1,0	0,7
IX	0,3	0,9	1,2	0,9
X	0,7	1,2	1,2	1,3
XI	1,0	1,3	1,4	1,6
XII	1,1	1,4	1,5	1,7

Źródło: dane GUS, obliczenia NBP

Tabela 3
Oczekiwania inflacyjne osób prywatnych (za 12 miesięcy)

IX 2002	X	XI	XII	I 2003	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1,0	0,9	0,9	0,8	0,7	0,6	0,4	0,4	0,5	0,3	0,4	0,8	0,7	0,7	0,9	1,6

Źródło: ankieta firmy Ipsos, obliczenia NBP

Tabela 4
Prognozy inflacyjne analityków bankowych (za 11 miesięcy)

IX 2002	X	XI	XII	I 2003	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
2,9	2,5	2,5	2,5	2,6	2,3	2,1	2,2	2,0	2,3	2,2	2,2	2,3	2,3	2,3	2,5

Źródło: Reuters

Zmiany, jakie nastąpiły w sytuacji i prognozach gospodarczych w II półroczu 2003 r. przemawiały - w opinii Rady Polityki Pieniężnej - za zwiększoną ostrożnością w polityce pieniężnej.

Zgodnie z oczekiwaniami, roczne wskaźniki cen konsumpcyjnych stopniowo rosły, czemu towarzyszył wzrost wskaźników inflacji bazowej oraz cen produkcji sprzedanej przemysłu. Zwiększyły się też, szczególnie wyraźnie pod koniec roku, oczekiwania inflacyjne osób prywatnych (tabele 2, 3 i 4).

Trendy wzrostowe w gospodarce, wywołane w dużej mierze ożywieniem eksportu, stopniowo umacniały się mimo słabej koniunktury zewnętrznej:

- zwiększało się tempo wzrostu PKB oraz roczna dynamika produkcji sprzedanej przemysłu (załącznik nr 2),
- utrzymywała się wysoka dynamika wpływów z eksportu (załącznik nr 3),
- nadal poprawiały się wyniki finansowe przedsiębiorstw, a badania GUS wskazywały na dalszą poprawę koniunktury w przemyśle przetwórczym.

W ocenie Rady, związana z tym stopniowo zwiększająca się presja inflacyjna nie stanowiła - sama w sobie - zagrożenia dla realizacji celu inflacyjnego w 2004 r. Jednocześnie jednak rosło znaczenie czynników mogących utrudnić stabilizację inflacji na niskim poziomie, które występowały już w pierwszej połowie roku. Najważniejszym z nich pozostała niepewność dotycząca bieżącej i przyszłej sytuacji finansów publicznych. Problemy płynnościowe budżetu, zwiększająca się relacja długu publicznego do PKB, rosnące prawdopodobieństwo przekroczenia ustawowych progów ostrożnościowych, a także niepewność dotycząca perspektywy szybkiego i skutecznego uzdrowienia finansów publicznych spowodowały w drugiej połowie roku dalszy spadek kursu złotego wobec euro. Istotnym czynnikiem pogłębiającym ten spadek było silne wzmocnienie euro wobec dolara USA w tym okresie.

Podjmując decyzje o utrzymaniu stóp procentowych na niezmiennym poziomie,

Rada brała też pod uwagę skalę dotychczas dokonanych obniżek, które z opóźnieniem będą wpływać na stopniowy wzrost popytu krajowego.

Rada Polityki Pieniężnej dokonała w pierwszym półroczu 2003 r. sześciu obniżek stóp procentowych NBP. Stopa referencyjna została obniżona z 6,75% do 5,25 %, stopa redyskonta weksli z 7,5% do 5,75%, stopa kredytu lombardowego z 8,75% do 6,75 %, a stopa depozytowa z 4,75% do 3,75%. W efekcie nominalne stopy procentowe znalazły się na najniższym poziomie od początku okresu transformacji. Spadły również stopy realne – w okresie od grudnia 2002 r. do grudnia 2003 r. stopa referencyjna skorygowana wskaźnikiem cen towarów i usług konsumpcyjnych zmniejszyła się o 2,39 pkt. proc. (z 5,90% do 3,51%), a jej średni poziom w 2003 r. obniżył się w stosunku do 2002 r. o 1,7 pkt. proc. W grudniu 2003 r. stopa referencyjna skorygowana indeksem cen produkcji sprzedanej przemysłu (PPI) zmniejszyła się w porównaniu z grudniem 2002 r. o 2,96 pkt. proc. (z 4,45% do 1,49%), a przeciętnie w 2003 r. była ona niższa w porównaniu z 2002 r. o 4,51 pkt. proc. Spadkowi stóp procentowych towarzyszyła istotna deprecjacja złotego.

Analizując decyzje z zakresu polityki pieniężnej podjęte w 2003 r., należy ponadto pamiętać, że w związku z opóźnieniami w procesie transmisji monetarnej ich wpływ na inflację zmaterializuje się przede wszystkim w 2004 r. i w 2005 r. Dlatego też na decyzje Rady Polityki Pieniężnej należy patrzeć przez pryzmat celu inflacyjnego po 2003 r., ustalonego na poziomie 2,5% z dopuszczalnym przedziałem odchyień +/- 1 pkt. proc.

2.3. Warunki realizacji celu polityki pieniężnej

2.3.1. Czynniki zewnętrzne

W *Założeniach polityki pieniężnej na 2003 rok* Rada Polityki Pieniężnej wskazywała na wysoką niepewność prognoz czynników zewnętrznych wpływających na wzrost gospodarczy i inflację w 2003 r.

Rok 2003 przyniósł oczekiwaną poprawę w koniunkturze światowej, która objęła przede wszystkim gospodarki USA i Azji (tabela 5).

Tabela 5
Uwarunkowania zewnętrzne polityki pieniężnej w latach 2001-2002

	2002	2003				
	I-IV	I-IV	I	II	III	IV
Stany Zjednoczone – wzrost PKB (w %) ¹	2,2	3,1	2,1	2,4	3,6	4,3
Japonia – wzrost PKB (w %) ¹	-0,3	2,7	2,7	2,4	2,0	3,8
Strefa euro – wzrost PKB (w %)	0,9	0,4	0,7	0,1	0,3	0,6
w tym Niemcy ¹	0,2	-0,1	0,1	-0,3	-0,3	0,0
Cena ropy naftowej (gat. Brent, USD/b) ²	25,0	28,9	31,4	26,1	28,4	29,4
Stany Zjednoczone – inflacja CPI (w %) ³	1,6	2,3	2,9	2,1	2,2	1,9
Strefa euro – inflacja CPI (w %) ³	2,2	2,1	2,3	1,9	2,1	2,1
Stany Zjednoczone – stopa funduszy federalnych ⁴	1,25	1,00	1,25	1,00	1,00	1,00
Strefa euro – stopa refinansowa ⁴	2,75	2,00	2,50	2,00	2,00	2,00

¹ w stosunku do odpowiedniego okresu roku poprzedniego.

² średnia w okresie.

³ średnia w okresie w stosunku do odpowiedniego okresu roku poprzedniego.

⁴ stan na koniec okresu.

Źródło: Bloomberg, Eurostat, Międzynarodowa Agencja Energetyki.

Tabela 6
Prognozy wzrostu PKB na 2003 r.

	Wiosna 2002	Jesień 2002	Wiosna 2003	Jesień 2003	Realizacja
USA	3,1	2,3	2,4	2,8	3,1
Niemcy	2,7	1,4	0,4	0,0	-0,1
UE	2,9	2,0	1,3	0,8	0,7
Strefa euro	2,9	1,8	1,0	0,4	0,4

Źródło: Komisja Europejska

Natomiast wzrost w UE, która ma dla Polski szczególne znaczenie ze względu na skalę powiązań ekonomicznych, okazał się znacznie słabszy, niż wcześniej przewidywano (tabela 6). Najsilniej rozbieżność ta wystąpiła w przypadku Niemiec, gdzie poziom PKB nieznacznie obniżył się wobec 2002 r. Osłabienie aktywności w gospodarce niemieckiej nie wywołało jednakże obniżenia jej popytu importowego⁴. Zwiększył się import z krajów oferujących tańsze produkty, w tym również z Polski^{5,6}.

Do obniżenia ujemnego salda w obrotach handlowych w 2003 r. – obok wzrostu popytu zewnętrznego na polskie towary - przyczyniały się nadal korzystne warunki konkurencji cenowej i kosztowej w polskim handlu zagranicznym (tabela 7).

⁴ Import Niemiec według rachunków narodowych wzrósł w 2003 r. o 2,6% wobec spadku o 1,6% w 2002 r.

⁵ W 2003 r. Polska była już piątym dostawcą spoza krajów UE na rynek niemiecki, wyprzedzając pod względem wartości dostaw Japonię.

⁶ Według danych GUS w 2003 r. wartość polskiego eksportu do Niemiec wyrażona w euro wzrosła o 9,1% wobec 1,8% w 2002 r.

Tabela 7
Zmiany wskaźników konkurencyjności

(w % w stosunku do tego samego okresu roku poprzedniego)

	2002				2003			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV
Relacja cen eksportu do cen produkcji przemysłowej	0,4	6,3	3,7	6,7	4,3	5,2	0,5	0,3
Relacja cen eksportu do jednostkowych kosztów pracy	0,5	9,7	11,3	17,6	13,1	18,6	11,1	20,9

Wskaźniki te pokazują cenową i kosztową konkurencyjność eksportu; ich wzrost oznacza poprawę tej konkurencyjności.

Źródło: dane GUS, obliczenia NBP.

Podobnie jak w 2002 r. złożyły się na to: znaczna nominalna i realna deprecjacja złotego (tabela 8) oraz szybszy od wzrostu płac wzrost wydajności pracy w gospodarce⁷. Średnie jednostkowe koszty pracy w przetwórstwie przemysłowym wyrażone w złotych zmniejszyły się w 2003 r. o ok. 9,0% w stosunku do 2002 r. W połączeniu z osłabieniem złotego wobec euro w tym okresie (odpowiednio o 14,1%) oznaczało to spadek jednostkowych kosztów pracy wyrażonych w euro o ok. 20,2%.

Tabela 8
Średnioroczne zmiany kursu złotego w latach 2001-2003

(zmiany w % do roku poprzedniego)

Kurs złotego	2001	2002	2003
Nominalny efektywny	9,0	-4,0	-8,5
Realny efektywny deflowany PPI	7,9	-3,8	-7,2
Realny efektywny deflowany jednostkowymi kosztami pracy	7,7	-9,5	-17,4

„-” oznacza deprecjację kursu złotego

Źródło: dane NBP i GUS, obliczenia NBP.

Tabela 9
Średnie odchylenie kursu fixingowego od parytetu kursu centralnego NBP z 11.04.2000 r. (w %)

	I kw	II kw	III kw	IV kw
2001	-8,8	-13,5	-7,7	-10,3
2002	-10,4	-10,0	-4,2	-6,8
2003	-5,3	-3,8	-1,9	0,2

„-” oznacza odchylenie w stosunku do kursu parytetowego w stronę aprecjacji

Źródło: NBP

Na osłabienie złotego w 2003 r. wpływały następujące czynniki:

- znaczący wzrost premii za ryzyko wywołany rosnącą niepewnością co do przyszłej polityki fiskalnej. Dodatkowo, premia za ryzyko zwiększyła się w związku z niestabilną sytuacją na węgierskim rynku walutowym i tym samym

⁷ Od grudnia 2002 r. do grudnia 2003 r. wydajność pracy w przemyśle przetwórczym wzrosła o 21,2%, podczas gdy wynagrodzenia zwiększyły się realnie o 4,5%.

wzrostem niechęci inwestorów do lokowania kapitału na rynkach krajów Europy Środkowej,

- obniżający się od 2001 r. dysparytet realnych stóp procentowych pomiędzy Polską i zagranicą,
- mniejszy napływ kapitału zagranicznego z tytułu inwestycji bezpośrednich na polski rynek,
- rosnąca aprecjacja euro do dolara amerykańskiego na rynku światowym⁸.

W 2003 r. w kierunku umocnienia polskiej waluty oddziaływała przede wszystkim dalsza poprawa salda na rachunku obrotów bieżących oraz znaczący wzrost produktywności i związany z nim spadek jednostkowych kosztów pracy.

W warunkach postępującego ożywienia w USA oraz krajach azjatyckich, przy silnej deprecjacji dolara amerykańskiego, w 2003 r. nastąpiło wyraźne przyspieszenie wzrostu cen dolarowych na światowych rynkach surowcowych. Wzrost cen surowców nieenergetycznych⁹ był przeszło dwukrotnie szybszy niż w 2002 r., a ceny ropy naftowej (typu Brent) podniosły się o 15,4% wobec wzrostu o 2,3% w 2002 r. Wpłynęło to – obok deprecjacji złotego - na przyspieszenie wzrostu cen produkcji sprzedanej przemysłu, szczególnie w II połowie 2003 r.

2.3.2. Ceny żywności, ceny kontrolowane

Ceny żywności i napojów bezalkoholowych w grudniu 2003 r. wzrosły – zgodnie z przewidywaniami z sierpnia 2002 r. - o 2,1%. Największy wzrost cen żywności nastąpił począwszy od września 2003 r., co było związane z sytuacją na rynku rolnym. Niższe niż przed rokiem zbiory – przede wszystkim zbóż oraz zmniejszająca się produkcja zwierzęca prowadziły, w warunkach umiarkowanego przyrostu spożycia, do wzrostu cen podstawowych produktów rolnych i w konsekwencji do wzrostu cen detalicznych produktów żywnościowych.

Wzrost cen detalicznych odnotowano we wszystkich podstawowych grupach żywności, z wyjątkiem ryb, cukru, miodu i wyrobów czekoladowych. Najbardziej wzrosły ceny pieczywa i przetworów zbożowych, mleka, serów, jaj, olejów i owoców.

W grudniu 2003 r. dwunastomiesięczne tempo wzrostu cen kontrolowanych wyniosło 2,3%, podczas gdy w sierpniu 2002 r. przewidywano jego wzrost o 3,6%-4,8%.

⁸ W 2003 r. euro umocniło się wobec dolara amerykańskiego o ok. 20%; średnioroczna deprecjacja nominalnego kursu EUR/PLN wyniosła w 2003 r. 14,1% (wobec deprecjacji o 5,1% w 2002 r.), kurs złotego do dolara amerykańskiego umocnił się o 4,7% (podczas gdy w 2002 r. pozostał na poziomie 2001 r.).

⁹ W tej grupie najsilniej wzrastały ceny metali; w 2003 r. zwiększyły się one o 12,8% wobec spadku o 4% w 2002 r.

Okazało się, że zakładane w projekcjach podwyżki cen podstawowych nośników energii, w tym energii elektrycznej i ciepłej, wprowadzono w niższej skali niż początkowo przewidywano. Słabsze od zakładanych były też wzrosty cen w grupach towarów i usług, których ceny podlegają regulacjom na szczeblach lokalnych. Ponadto podwyżki podatku akcyzowego były niższe od prognozowanych. Gdyby sprawdziły się prognozy wzrostu cen kontrolowanych z sierpnia 2002 r., inflacja w grudniu 2003 r. wyniosłaby około 2%-2,3%, czyli mieściłaby się w granicach wyznaczonego celu inflacyjnego.

2.3.3. Uwarunkowania systemowe, wzajemna relacja polityki pieniężnej i fiskalnej

W *Założeniach polityki pieniężnej na 2003 rok* podkreślano, że do stworzenia podstaw trwałego zrównoważenia finansów publicznych, wzrostu zatrudnienia i rozwoju gospodarczego niezbędne i pilne staje się przeprowadzenie reform strukturalnych i systemowych, takich jak dalsza liberalizacja prawa pracy i prywatyzacja, racjonalizacja bieżących wydatków budżetu. Opóźnienia lub zaniechania reform przyczyniają się do obniżenia długookresowego tempa wzrostu polskiej gospodarki. Utrzymujący się strukturalny deficyt sektora finansów publicznych i związane z tym potrzeby pożyczkowe budżetu ograniczają zasób środków, które mogłyby być przeznaczone na inwestycje przedsiębiorstw. Drenaż oszczędności krajowych przez sektor publiczny ogranicza możliwości obniżania stóp procentowych. W rezultacie niekorzystna kombinacja polityki fiskalnej i pieniężnej zwiększa realne koszty osiągnięcia i utrzymywania równowagi wewnętrznej i zewnętrznej.

Na rynku pracy w 2003 r. nadal występowały bariery utrudniające tworzenie nowych miejsc pracy. Na początku roku wprowadzono zmiany, także w kodeksie pracy, które wpłynęły na uelastycznienie stosunków pracy. Stworzyło to przedsiębiorcom nieco lepsze warunki do dostosowania zatrudnienia do aktualnych potrzeb i możliwości finansowych, a równocześnie pozwalało na zmniejszenie kosztów związanych ze zwalnianiem pracowników. Kodeks pracy został jednak pod koniec roku ponownie znowelizowany, gdyż niektóre z wprowadzonych zmiany nie były zgodne ze standardami Unii Europejskiej.

Jedną z istotnych barier tworzenia nowych miejsc pracy są wysokie pozapłacowe koszty pracy. Do tej pory nie udało się wypracować formy zmniejszenia obciążeń obligatoryjnych (na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych, Fundusz Pracy), nie zmieniając jednocześnie ubezpieczeniowego charakteru tych składek. Jednocześnie stosunkowo łatwy dostęp do świadczeń społecznych umożliwia wczesne przechodzenie osób zatrudnionych na renty i świadczenia przedemerytalne. Ponadto badania wskazują, że w 2003 r. mniejsza niż w poprzednich latach liczba osób nieaktywnych zawodowo wracała na rynek pracy.

Duży „klin podatkowy”¹⁰ (w 2002 r. 43%) skłania pracodawców do unikania pozapłacowych kosztów pracy poprzez stosowanie elastycznych form zatrudnienia (w mniejszym stopniu obciążonych składkami) oraz zatrudnianie w szarej strefie. Na powszechność tego zjawiska może wskazywać powiększająca się różnica między liczbą pracujących według BAEL i według sprawozdawczości przedsiębiorstw. Ponadto, zgodnie z oficjalnymi szacunkami GUS, obecnie około 900 tys. osób pracuje w szarej strefie, nie płacąc podatków i nie odprowadzając składek ubezpieczeniowych.

Stosunkowo wysoki w porównaniu z najniższą płacą zasiłek dla bezrobotnych (w 2003 r. tylko o niecałe 15% niższy niż minimalna płaca netto), w dodatku niedostosowany do regionalnych różnic w płacach, zniechęcał do poszukiwania pracy gorzej wykwalifikowanych bezrobotnych, szczególnie w regionach słabiej rozwiniętych, w których siła nabywcza zasiłków w stosunku do płac jest relatywnie wysoka.

W 2003 r. powstawało wprawdzie coraz więcej nowych miejsc pracy¹¹, ale na koniec roku ok. 25% zgłaszanych miejsc pracy pozostało niewykorzystanych, co wskazuje na utrzymujące się duże niedopasowanie podaży i popytu na pracę. Przyczyną tego zjawiska może być znaczne zróżnicowanie bezrobotnych pod względem szans na znalezienie pracy odpowiadającej ich kwalifikacjom oraz ich niewielka mobilność zawodowa i przestrzenna¹². Świadczy o tym utrzymywanie się bezrobocia długotrwałego - w 2003 r. ponad 50% zarejestrowanych bezrobotnych pozostawało bez pracy dłużej niż rok.

W tych warunkach wydaje się, że w celu poprawy sytuacji na rynku pracy nie wystarczą działania dotyczące bezpośrednio tego rynku (zmiany prawa pracy, ułatwienia zatrudnienia absolwentów itp.). Konieczne staje się przeprowadzenie zmian, zwłaszcza w systemie ubezpieczeń społecznych i opieki społecznej, które przekształciłyby strukturę kosztów pracy tak, by stworzyć więcej zachęt do legalnego zatrudnienia, nie obniżając jednocześnie drastycznie świadczeń dla osób, które ich naprawdę potrzebują.

Przekształcenia własnościowe majątku Skarbu Państwa nie uległy przyspieszeniu. Łączne wpływy z prywatyzacji netto wyniosły w 2003 r. 2,96 mld zł wobec

¹⁰ „Klin podatkowy” to różnica między kosztami pracy dla pracodawcy (płaca brutto + obowiązkowe składki płacone przez pracodawcę) a wynagrodzeniem, które otrzymuje pracownik (płaca netto), odniesiona do kosztów pracy.

¹¹ Do urzędów pracy zgłoszono w 2003 r. o ponad 30% więcej ofert pracy niż w roku poprzednim.

¹² Z badań GUS (na podstawie ewidencji gmin o zameldowaniu) wynika, że w okresie 1995-2002 liczba osób zmieniających w kolejnych latach miejsce zamieszkania na stałe lub czasowo nie zmieniała się istotnie i wynosiła 1030-1130 tys. Spośród tych osób ponad połowa zmieniła miejsce zamieszkania, ponieważ otrzymała bardziej atrakcyjną ofertę pracy, ale tylko co dziesiąta przeniosła się ze względu na zagrożenie bezrobociem.

planowanych w budżecie 7,4 mld zł (w 2002 r. wpływy netto z prywatyzacji wyniosły 2,18 mld zł). Przychody te zrealizowano głównie dzięki sprzedaży mniejszościowych pakietów akcji pozostających w posiadaniu Skarbu Państwa (np. sprzedaż pakietu akcji TP S.A. przyniosła 1,63 mld zł).

Napływ zagranicznego kapitału do polskiej gospodarki ustabilizował się na stosunkowo niskim poziomie. Zagraniczne inwestycje bezpośrednie wyniosły w 2003 r. 16,4 mld zł wobec 16,8 mld zł w 2002 r. oraz 23,3 mld zł w 2001 r. (dane pochodzą z bilansu płatniczego NBP na bazie transakcji).

Efektom istniejących nadal w polskiej gospodarce ograniczeń mechanizmu konkurencyjnego na niektórych rynkach (np. telekomunikacja, przemysł rafineryjny) są wyższe niż w warunkach konkurencji doskonałej ceny (producenci zajmujący na rynku pozycję monopolistyczną osiągają zyski nadzwyczajne). Skutki utrzymywania konkurencji niedoskonałej w Polsce oszacowano na 0,2 – 0,3 pkt. proc. inflacji mierzony PPI rocznie¹³, co należy interpretować jako nadwyżkę indeksu PPI w stosunku do sytuacji konkurencji doskonałej.

W polityce pieniężnej w 2003 r. uwzględniano utrzymywanie się wysokiego deficytu sektora finansów publicznych oraz perspektywy znacznego wzrostu tego deficytu w 2004 r.

Deficyt budżetu państwa w 2003 r. wyniósł 4,5% PKB (tj. o 0,5 pkt. proc. mniej niż w 2002 r.) i był niższy od limitu przyjętego w ustawie budżetowej. Jego obniżenie było głównie efektem niższych niż planowano wydatków budżetu państwa. Ograniczenie wydatków budżetowych o ok. 5,3 mld zł (2,7% poniżej planu) okazało się znacznie większe od wielkości brakujących wpływów budżetowych (3,6 mld zł, tj. 2,3% planu). Mniejsze wydatki budżetu państwa wynikały przede wszystkim z niższych od zakładanych kosztów obsługi długu publicznego¹⁴, niezrealizowania wydatków warunkowych¹⁵ oraz majątkowych (głównie na cele inwestycyjne). Jednak w porównaniu z 2002 r. wydatki budżetu państwa były w ub.r. wyższe o 3,4% (o 2,6% w ujęciu realnym – skorygowane średniorocznym wskaźnikiem cen towarów i usług konsumpcyjnych), a wzrost wydatków całego sektora wyniósł 6,1% (odpowiednio

¹³ Niezależny Ośrodek Badań Ekonomicznych NOBE, Raport na temat wpływu regulacyjnych aspektów procesu integracji na poziom cen, opracowanie przygotowane na zlecenie Ministerstwa Finansów RP, Warszawa, listopad 2003.

¹⁴ Był to efekt niższego od założonego w budżecie na 2003 r. poziomu stóp procentowych na rynku krajowym i rynkach zagranicznych.

¹⁵ Brak podstaw do realizacji zapisanych w *Ustawie budżetowej na rok 2003* wydatków warunkowych wynikał z tego, że rzeczywiste wpływy z podatku akcyzowego i ceł na koniec III kwartału ub.r. były niższe od wielkości pozwalającej na uruchomienie wydatków warunkowych.

5,2% realnie)¹⁶.

Na kształtowanie się nierównowagi sektora finansów publicznych w 2003 r. wpływ miał także ujemny wynik pozostałych podmiotów sektora. Deficyt ten był nominalnie na poziomie zbliżonym do 2002 r. (0,9% PKB) i wynikał z jednej strony z wzrostu deficytu państwowych funduszy celowych, głównie Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a z drugiej – spadku deficytu jednostek samorządu terytorialnego.

W konsekwencji deficyt kasowy sektora finansów publicznych wyniósł 5,4% PKB, a deficyt ekonomiczny¹⁷ - 4,6% PKB. Obydwie miary sytuacji fiskalnej ukształtowały się, zatem na poziomie niższym od zrealizowanego w 2002 r. W warunkach znacznego przyspieszenia tempa wzrostu gospodarczego w 2003 r. nie oznacza to jednak poprawy sytuacji sektora finansów publicznych, o czym świadczy kasowy deficyt strukturalny sektora, który pozostał na podobnym jak w 2002 r. poziomie.

Tabela 10
Miary nierównowagi fiskalnej

	2002	2003	
	Wykonanie	Ustawa budżetowa	Wykonanie
	mld zł		
Deficyt budżetu państwa	-39,4	-38,7	-37,0
Deficyt kasowy sektora finansów publicznych	-46,0	-48,3	-43,8
Deficyt ekonomiczny sektora finansów publicznych	-39,3	-40,1	-37,1
	% PKB		
Deficyt budżetu państwa	-5,0	-4,9	-4,5
Deficyt kasowy sektora finansów publicznych	-5,9	-6,1	-5,4
Deficyt ekonomiczny sektora finansów publicznych	-5,0	-5,1	-4,6
Deficyt strukturalny sektora finansów publicznych wg metodologii MFV	-5,1	-	-5,0

Uwaga: W związku ze zmianą metodologii liczenia nominalnego PKB (w lutym 2004 r. GUS opublikował skorygowane dane z rachunków narodowych za lata 1995 – 2003) miary deficytów w relacji do PKB w roku 2003 nie są porównywalne z wielkościami prognozowanymi w *Ustawie budżetowej na 2003 r.*

Utrzymywanie kolejny rok z rządu wysokiego deficytu sektora finansów publicznych spowodowało przekroczenie w ub.r. przez dług publiczny pierwszego progu ostrożnościowego zapisanego w ustawie o finansach publicznych, tj. 50% PKB.

¹⁶ Uwzględniając wydatki finansowane ze środków bezzwrotnych pochodzących z Unii Europejskiej, wydatki sektora finansów publicznych zwiększyły się odpowiednio o: 6,5% i 5,7%.

¹⁷ Deficyt ekonomiczny to deficyt kasowy sektora finansów publicznych powiększony o wypłaty rekompensat z tytułu niepodwyższania płac oraz emerytur i rent na przełomie lat 1991/1992 i pomniejszony o transfer składek ubezpieczeniowych przekazywanych przez ZUS do otwartych funduszy emerytalnych; obliczenia NBP.

Państwowy dług publiczny powiększony o przewidywane wypłaty z tytułu poręczeń i gwarancji wyniósł na koniec 2003 r. 51,6% PKB.

Istotnym elementem warunkującym w 2003 r. nastawienie i kierunek działania polityki pieniężnej były niekorzystne perspektywy rozwoju sytuacji finansów publicznych w 2004 r. oraz w latach następnych. Opracowany we wrześniu 2003 r. projekt ustawy budżetowej na 2004 r. zakładał dalszy wzrost nierównowagi finansów publicznych. Przyjęty w tym projekcie deficyt budżetu państwa został zwiększony do 45,5 mld zł, tj. do poziomu 5,3% PKB, a liczony według metodologii stosowanej w ubiegłych latach (zgodnie, z którą dotacja dla Funduszu Ubezpieczeń Społecznych z tytułu składek przekazanych do Otwartych Funduszy Emerytalnych stanowi wydatek budżetu państwa), deficyt budżetu państwa w 2004 r. ma wynieść 6,6% PKB. Wysoki wzrost deficytu w 2004 r. wynika tylko częściowo z konieczności wpłaty do budżetu UE składki członkowskiej Polski, która w br. wyniesie ok. 5,8 mld zł. Bez tego zobowiązania deficyt budżetu państwa wyniósłby ok. 5,9% PKB. Łącznie ze wzrostem niedoborów pozostałych jednostek sektora finansów publicznych, deficyt całego sektora ma sięgnąć ok. 8% PKB, mimo dalszego przyspieszenia tempa wzrostu gospodarczego. Założony w br. wysoki poziom deficytu finansów publicznych oznacza również poważne zagrożenie przekroczenia przez dług publiczny II progu ostrożnościowego (55% PKB).

Niepewności, co do sytuacji fiskalnej w najbliższych latach nie usunął przygotowany przez rząd w październiku 2003 r. projekt *Programu uporządkowania i ograniczenia wydatków publicznych*. Proponowane rozwiązania dotyczące wzrostu dochodów oraz ograniczenia wydatków zakładały w latach 2004 – 2007 efekt finansowy na kwotę ok. 50 mld zł. Pełna realizacja tego programu spowodowałaby zmniejszenie deficytu sektora finansów publicznych o ok. 1,6% PKB w 2007 r., co nie eliminowałoby ryzyka przekroczenia w najbliższej przyszłości kolejnych progów ostrożnościowych. Zakładany wzrost deficytu finansów publicznych w 2004 r., planowane podjęcie zasadniczych działań dostosowawczych dopiero w 2005 r. oraz obawa o ostateczny kształt *Programu uporządkowania i ograniczenia wydatków publicznych* należały do czynników decydujących o utrzymaniu na niezmiennym poziomie stóp procentowych NBP w drugiej połowie 2003 r.

2.4. Instrumenty polityki pieniężnej

W celu odpowiedniego kształtowania krótkoterminowych stóp procentowych, NBP posługiwał się następującym zestawem instrumentów: operacje otwartego rynku, operacje kredytowo-depozytowe oraz rezerwa obowiązkowa.

W 2003 r. utrzymywała się strukturalna nadpłynność sektora bankowego. Bank centralny kontynuował proces jej ograniczania, głównie za pomocą bezwarunkowej sprzedaży obligacji skarbowych z portfela NBP, uzyskanych w 1999 r. w wyniku

konwersji niezbywalnych zobowiązań Skarbu Państwa wobec banku centralnego. Nadpłynność operacyjna absorbowana była za pomocą emisji bonów pieniężnych NBP z 14 dniowym terminem zapadalności.

2.4.1. Stopy procentowe

Realizacja polityki pieniężnej w strategii bezpośredniego celu inflacyjnego polega na utrzymywaniu oficjalnych stóp procentowych NBP na poziomie spójnym z założonym celem. Prowadzenie operacji otwartego rynku oraz operacji kredytowo-depozytowych o rentownościach wyznaczanych przez RPP wpływa na poziom stóp rynku międzybankowego i pośrednio na oprocentowanie depozytów i kredytów w bankach komercyjnych, co z kolei oddziałuje na decyzje gospodarstw domowych dotyczące oszczędności i konsumpcji oraz na poziom inwestycji przedsiębiorstw.

Stopami wytyczającymi kierunek prowadzonej przez NBP w 2003 r. polityki pieniężnej, były: stopa referencyjna, stopa lombardowa i stopa depozytowa.

Stopa referencyjna wyznaczała minimalną rentowność bonów pieniężnych sprzedawanych w ramach operacji otwartego rynku. Począwszy od 1 stycznia 2003 r., zapadalność podstawowych operacji otwartego rynku w postaci emisji bonów pieniężnych NBP została skrócona z 28 do 14 dni. Minimalne oprocentowanie absorbujących płynność krótkookresowych operacji otwartego rynku informowało o bieżącym kierunku polityki pieniężnej i oddziaływało na poziom oprocentowania depozytów na rynku międzybankowym o porównywalnym terminie zapadalności.

Stopa lombardowa wyznaczała maksymalny koszt pozyskania przez banki pieniądza na jeden dzień w banku centralnym. **Stopa depozytowa** wyznaczała cenę, jaką bank centralny oferował bankom komercyjnym za złożenie w NBP depozytu jednodniowego.

Stopy procentowe rynku pieniężnego oscylowały wokół stopy referencyjnej, kształtując się w przedziale wyznaczonym przez stopę lombardową i stopę depozytową.

W 2003 r. Rada Polityki Pieniężnej obniżała minimalną rentowność bonów pieniężnych NBP sześciokrotnie. Rentowność ta została zmniejszona o 1,5 pkt. proc. z 6,75% na koniec 2002 r. do 5,25% na koniec 2003 r. Obniżanie oficjalnych stóp procentowych było nierównomierne i prowadziło do zawężenia symetrycznego korytarza wahań stóp rynkowych.

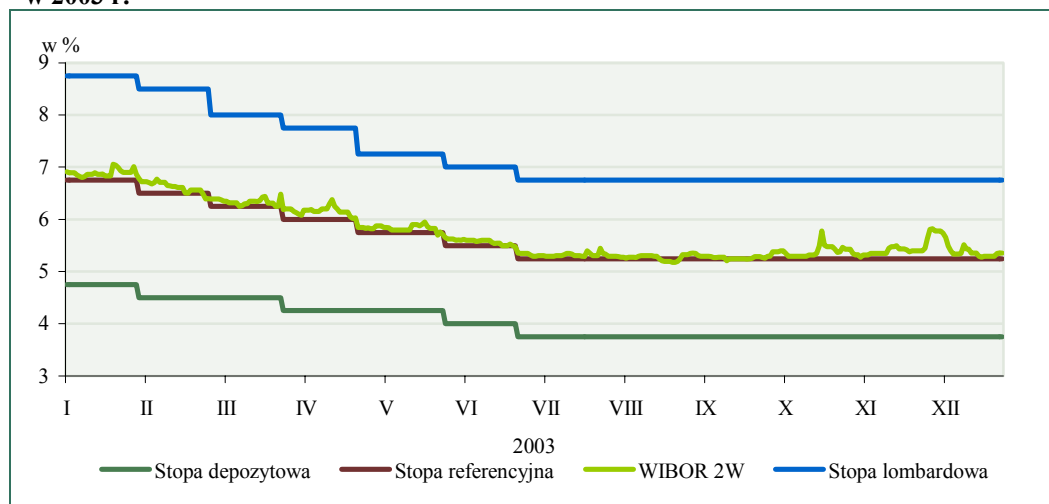
Tabela 11
Decyzje Rady Polityki Pieniężnej dotyczące zmian oficjalnych stóp procentowych w 2003 r.

Data	Decyzja:
29 stycznia	<ul style="list-style-type: none"> • Obniżenie minimalnej stopy rentowności 14-dniowych operacji otwartego rynku z 6,75% do 6,5% w skali roku • Obniżenie stopy oprocentowania kredytu lombardowego z 8,75% do 8,5% • Obniżenie stopy redyskonta weksli z 7,5% do 7,25% • Obniżenie stopy depozytowej z 4,75% do 4,5%.
26 lutego	<ul style="list-style-type: none"> • Obniżenie minimalnej stopy rentowności 14-dniowych operacji otwartego rynku z 6,5% do 6,25% w skali roku • Obniżenie stopy oprocentowania kredytu lombardowego z 8,5% do 8% • Obniżenie stopy redyskonta weksli z 7,25% do 6,75%
26 marca	<ul style="list-style-type: none"> • Obniżenie minimalnej stopy rentowności 14-dniowych operacji otwartego rynku z 6,25% do 6% w skali roku • Obniżenie stopy oprocentowania kredytu lombardowego z 8% do 7,75% • Obniżenie stopy redyskonta weksli z 6,75% do 6,5% • Obniżenie stopy depozytowej z 4,5% do 4,25%.
24 kwietnia	<ul style="list-style-type: none"> • Obniżenie minimalnej stopy rentowności 14-dniowych operacji otwartego rynku z 6% do 5,75% w skali roku • Obniżenie stopy oprocentowania kredytu lombardowego z 7,75% do 7,25% • Obniżenie stopy redyskonta weksli z 6,5% do 6,25%
28 maja	<ul style="list-style-type: none"> • Obniżenie minimalnej stopy rentowności 14-dniowych operacji otwartego rynku z 5,75% do 5,5% w skali roku • Obniżenie stopy oprocentowania kredytu lombardowego z 7,25% do 7% • Obniżenie stopy redyskonta weksli z 6,25% do 6% • Obniżenie stopy depozytowej z 4,25% do 4%.
25 czerwca	<ul style="list-style-type: none"> • Obniżenie minimalnej stopy rentowności 14-dniowych operacji otwartego rynku z 5,5% do 5,25% w skali roku • Obniżenie stopy oprocentowania kredytu lombardowego z 7% do 6,75% • Obniżenie stopy redyskonta weksli z 6% do 5,75% • Obniżenie stopy depozytowej z 4% do 3,75%.

Źródło: dane NBP.

Wraz z obniżkami stopy referencyjnej spadały krótkoterminowe stopy rynku międzybankowego.

Wykres 1
Stopy oficjalne NBP i dwutygodniowa stopa procentowa rynku międzybankowego w 2003 r.

Źródło: dane NBP

2.4.2. Operacje otwartego rynku

Zasady prowadzenia operacji otwartego rynku w 2003 r. regulowała uchwała RPP z dnia 17 grudnia 2002 r.. Dokonano w niej podziału operacji otwartego rynku na trzy główne kategorie: podstawowe, dostrajające i strukturalne.

Podstawowym instrumentem wykorzystywanym przez NBP w 2003 r. do ograniczania nadpłynności operacyjnej występującej w sektorze bankowym była emisja bonów pieniężnych NBP. W porównaniu z 2002 r. termin zapadalności podstawowych operacji otwartego rynku został skrócony z 28 do 14 dni. Zmiana ta miała na celu usprawnienie zarządzania płynnością przez bank centralny i banki komercyjne oraz uzyskanie większej stabilności stawek rynkowych. Ponadto przybliżyła krajowy system do rozwiązań stosowanych w Eurosystemie. Emisja 14-dniowych bonów pieniężnych NBP była dokonywana regularnie, raz w tygodniu w piątek.

Skalę operacji absorbujących płynność, prowadzonych w celu stabilizowania rynku, przedstawia wykres 2.

Wykres 2
Średnie miesięczne saldo operacji czasowo absorbujących płynność

Źródło: dane NBP

Saldo operacji otwartego rynku zmniejszyło się na koniec 2003 r. do poziomu 6,0 mld zł, tj. o 1,3 mld zł w porównaniu z poziomem na koniec 2002 r. Spadek ten był efektem zmniejszenia operacyjnej nadpłynności sektora bankowego, spowodowanego przede wszystkim przyrostem pieniądza gotówkowego w obiegu, wzrostem salda złotych środków budżetowych w NBP, sprzedażą walut netto przez NBP oraz sprzedażą obligacji skonwertowanych z portfela NBP.

W wyjątkowych sytuacjach (np. w przypadku znacznych zaburzeń płynności bądź powstania zagrożenia dla funkcjonowania systemu płatniczego), NBP mógł zastosować **operacje dostrajające** w postaci:

- emisji bonów pieniężnych NBP z terminem zapadalności od 1 do 7 dni,
- zakupu od banków skarbowych papierów wartościowych lub przedterminowego wykupu bonów pieniężnych NBP, w sytuacjach wymagających doraźnego zasilenia sektora bankowego w płynność.

Operacje dostrajające mogły zatem przyjmować zarówno formę operacji zasilających, jak i absorbujących, zaś ich termin miał być zależny od długości występowania zaburzenia. Instrument ten nie był wykorzystany w 2003 r.

W 2003 r. zakończono sprzedaż skonwertowanych obligacji skarbowych z portfela NBP¹⁸. Operacja typu *outright*¹⁹ miała charakter **strukturalny** i absorbowała płynność w sposób trwały.

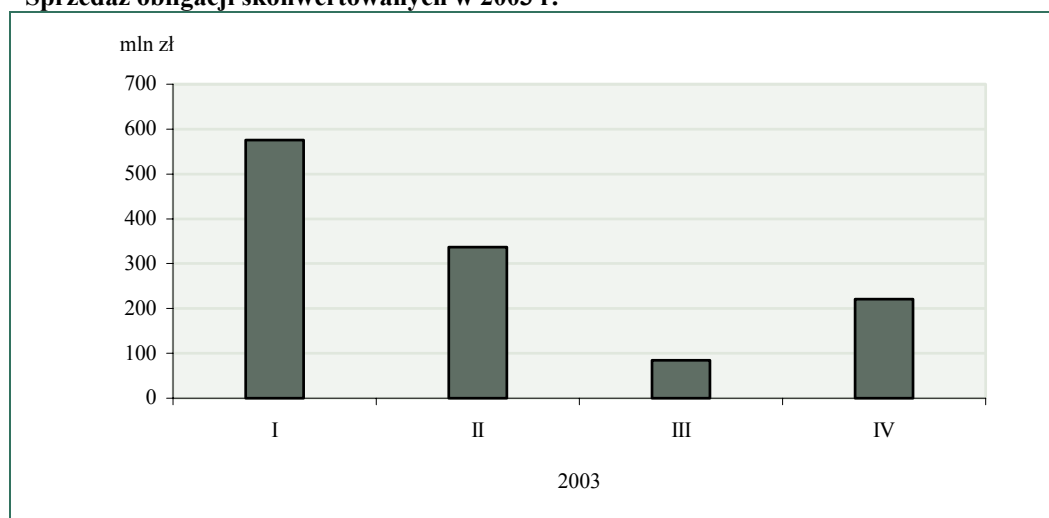
¹⁸ Obligacje wyemitowane przez Skarb Państwa w 1999 r. w celu zamiany zadłużenia wobec NBP na rynkowe papiery wartościowe.

¹⁹ Operacja bezwarunkowej sprzedaży bankom przez bank centralny papierów wartościowych.

Na wszystkich przetargach mających miejsce w 2003 r.²⁰ zaoferowano do sprzedaży skarbowe skonwertowane papiery wartościowe z portfela NBP o wartości nominalnej 1,24 mld zł. Standardową kwotą obligacji oferowaną do sprzedaży na przetargu było 300 mln zł. Na przetargach NBP akceptował rentowność obligacji na poziomie zbliżonym do rynkowego.

Skalę operacji typu *outright* w 2003 r. (według wartości nominalnej obligacji skonwertowanych sprzedanych w miesiącu) przedstawia wykres 3.

Wykres 3
Sprzedaż obligacji skonwertowanych w 2003 r.

Źródło: dane NBP

Operacje otwartego rynku w 2003 r. prowadzone były z grupą 13 podmiotów, tj. z 12 bankami – dealerami rynku pieniężnego oraz Bankowym Funduszem Gwarancyjnym. Banki - dealerzy zostały wyłonione zgodnie z jednolitymi kryteriami kwalifikacyjnymi Indeksu Aktywności Dealerskiej (IAD). Wykazały się one dużą aktywnością na rynku instrumentów terminowych na stopę procentową (FRA i IRS) oraz miały znaczny udział w rynku skarbowych papierów wartościowych (bonów i obligacji), bonów pieniężnych NBP, lokat międzybankowych oraz na rynku FX swapów.

W NBP kontynuowano działania związane z opracowaniem nowych procedur dotyczących zasad wyboru banków kontrahentów w systemie operacji otwartego rynku. Banki te w przyszłości znajdą się na liście ogłaszanej przez EBC i będą uczestniczyły w operacjach dostrajających i strukturalnych. W obowiązujących aktualnie procedurach wyboru uwzględniona została już większość wymogów określonych przez EBC.

²⁰ Ostatnia operacja tego typu została przeprowadzona 17 kwietnia 2003 r.

2.4.3. Rezerwa obowiązkowa

Utrzymywanie przez banki rezerwy obowiązkowej w systemie uśrednionym jest jednym z elementów wpływających na łagodzenie wahań rynkowych stóp procentowych. Podstawę naliczenia rezerwy obowiązkowej stanowią środki pieniężne zgromadzone na rachunkach bankowych, środki uzyskane ze sprzedaży papierów wartościowych oraz inne środki przyjęte przez bank podlegające zwrotowi. Środki przyjęte od innego banku krajowego, a także środki pozyskane z zagranicy na co najmniej dwa lata są wyłączone z podstawy naliczenia rezerwy.

Zasady naliczania i utrzymywania rezerwy obowiązkowej określa uchwała nr 64/2001 Zarządu NBP z dnia 21 grudnia 2001 r. wraz z późniejszymi zmianami.

W 2003 r. zaszły następujące zmiany w zasadach utrzymywania i naliczania rezerwy obowiązkowej:

- od 30 września – zgodnie z art. 39a ustawy o NBP – banki pomniejszają kwotę naliczonej rezerwy obowiązkowej o równowartość 500 tys. euro obliczoną według kursu średniego ogłaszanego przez NBP z ostatniego dnia miesiąca stanowiącego podstawę naliczenia rezerwy obowiązkowej,
- od 31 października 2003 r. – uchwałą nr 14/2003 RPP zmniejszono stopę rezerwy obowiązkowej z 4,5 % do 3,5 %.

Rezerwa obowiązkowa jest naliczana i utrzymywana w złotych. Środki rezerwy obowiązkowej, gromadzone na rachunku bieżącym bądź na rachunku rezerwy obowiązkowej, mogą być wykorzystywane do bieżących rozliczeń pieniężnych. Środki rezerwy obowiązkowej nie są oprocentowane.

Rezerwę obowiązkową naliczają i utrzymują wszystkie banki z wyjątkiem banków, które na mocy decyzji Zarządu NBP podjętych w latach 1994-2000 były zwolnione z utrzymywania rezerwy obowiązkowej w okresie realizacji programu naprawczego. W 2003 r. trzy banki korzystały ze zwolnienia na podstawie decyzji podjętych w poprzednich latach. W dwóch bankach zwolnienia z utrzymywania rezerwy wygasły w trakcie roku. Kwota zwolnionej rezerwy na 31 grudnia 2003 r. wynosi 422 mln. zł.

Tabela 12
Zmiany w wysokości rezerwy obowiązkowej w 2003 r.

Wyszczególnienie	Stan na 31.12.2002 r.	Zmiana w ciągu kwartałów				Stan na 31.12.2003 r.
		I	II	III	IV	
Rezerwa obowiązkowa na rachunku w NBP	13 039	35	123	- 714	- 2 263	10 220

Źródło: obliczenia NBP.

Na zmianę stanu rezerwy obowiązkowej na dzień 31.12.2003 r. w stosunku do stanu

na dzień 31.12.2002 r. zasadniczy wpływ miały:

- pomniejszenie - od 30 września 2003 r. - kwot naliczonej rezerwy obowiązkowej o równowartość 500 tys. euro,
- obniżenie - od 31 października 2003 r. – stopy rezerwy obowiązkowej o 1 pkt proc.,
- wygaśnięcie zwolnień z rezerwy obowiązkowej – z dniem 30 czerwca i 31 grudnia 2003 r.,
- przyrost depozytów stanowiących podstawę naliczania rezerwy obowiązkowej o 3,9 % w skali rocznej.

We wszystkich okresach rezerwowych w 2003 r. – z wyjątkiem grudnia, kiedy odchylenie w sektorze było ujemne i wyniosło 1,5 mln zł - utrzymywała się nadwyżka średniego stanu środków rezerwy obowiązkowej na rachunkach bieżących w stosunku do wymaganego poziomu rezerwy. Nadwyżka ta zmniejszyła się średnio, w stosunku do 2002 r., o 13 mln. zł i wynosiła w trakcie 2003 r. średnio 30 mln zł.

Od grudnia 2001 r. NBP codziennie publikuje informacje na temat wielkości wymaganej rezerwy obowiązkowej oraz stanu środków banków na rachunkach bieżących w NBP i rachunkach rezerwy obowiązkowej w dniu poprzednim (strona NBPM w serwisie Reuters).

2.4.4. Operacje kredytowo-depozytowe i refinansowanie banków

Operacje kredytowo – depozytowe dokonywane z bankiem centralnym miały na celu krótkoterminowe uzupełnianie płynności systemu bankowego bądź lokowanie przez banki nadwyżek wolnych środków na okresy jednodniowe w NBP. Operacje te przeprowadzane są z inicjatywy banków komercyjnych i mają zapobiegać nadmiernym wahaniom stóp na rynku międzybankowym.

Do operacji kredytowo – depozytowych zalicza się kredyt lombardowy i depozyt na koniec dnia. Wykorzystywany przez banki kredyt lombardowy zapewniał uzupełnienie ich bieżącej płynności. Stopa procentowa kredytu lombardowego określała maksymalny koszt pozyskania pieniądza w NBP, wyznaczając górną granicę wahań stóp na rynku międzybankowym. W 2003 r. banki korzystały z kredytu lombardowego pod zastaw skarbowych papierów wartościowych, jednak zadłużenie z tego tytułu nie wystąpiło ani na koniec 2003 r. ani na koniec poprzedniego roku. Banki zadłużały się w terminach kończących okresy utrzymywania rezerw obowiązkowych na rachunkach bieżących w NBP. Łączna kwota wykorzystanego kredytu lombardowego w skali roku 2003 wyniosła 11,6 mld zł (średnie dzienne zadłużenie – 34,2 mln zł).

Nadwyżki płynnych środków banki lokowały w ubiegłym roku na rachunkach lokat

terminowych w NBP w postaci depozytu składanego na koniec dnia z terminem zwrotu w następnym dniu operacyjnym. Stopa depozytowa ograniczała, od dołu, korytarz wahań krótkoterminowych stóp rynkowych. W 2003 r. banki złożyły lokaty terminowe w NBP w ogólnej kwocie 39,8 mld zł (średnia dzienna wysokość lokaty wyniosła 157,2 mln zł). Były one wyższe o 35,8 % w stosunku do 2002 r. Wysokość jednostkowego depozytu wahała się od 25 tys. zł do 1, 5 mld zł. Najwyższa miesięczna kwota ulokowanych środków banków wyniosła 10,1 mld zł (w lutym 2003 r.).

Refinansowanie banków w formie redyskonta weksli i kredytu refinansowego na inwestycje centralne w 2003 r. nie uległo zmianie i nie odegrało aktywnej roli w prowadzeniu polityki pieniężnej.

Zadłużenie banków w NBP z tytułu kredytów refinansowych oraz inne należności od banków krajowych²¹ wyniosło na koniec grudnia 2003 r. 4,64 mld zł (w tym kredyt refinansowy na inwestycje centralne – 3,29 mld zł) i było niższe o 8,9 % w stosunku do 2002 r. Spadek zadłużenia był rezultatem dokonanych spłat kredytu refinansowego na inwestycje centralne w kwocie 454,6 mln zł, co było zgodne z umownymi terminami spłat.

Banki nie korzystały w 2003 r. z redyskonta weksli w NBP.

Natomiast, podobnie jak w roku poprzednim, w 2003 r. banki codziennie korzystały z kredytu technicznego, zaciąganego i spłacanego w ciągu dnia operacyjnego. Według stanu na dzień 31 grudnia 2003 r. umowy z NBP zawarły 42 banki. Dzielne zadłużenie banków wahało się od 3,4 mld zł do 8,6 mld zł. Ta forma kredytu spełniała rolę instrumentu usprawniającego rozliczenia i zarządzanie płynnością w systemie bankowym w skali dnia operacyjnego.

²¹ Należności od banków krajowych obejmują przeksięgowaną w 2003 r. kwotę zadłużenia (1,28 mld zł) w rachunku bieżącym w NBP oraz kwotę zadłużenia (67,5mln zł) z tytułu kredytu refinansowego na inwestycje centralne i kredytu na kapitalizację odsetek od kredytów na inwestycje centralne.

3. NADZÓR BANKOWY

W 2003 r. działalność Generalnego Inspektoratu Nadzoru Bankowego²² (GINB) odzwierciedlała podział ustawowych zadań nadzoru bankowego na: licencyjne, regulacyjne, analityczne i inspekcyjne.

Na dzień 31 grudnia 2003 r. liczba banków²³ wynosiła 660 (667 na koniec 2002 r.), w tym:

- 58 banków w formie spółki akcyjnej²⁴ (60²⁵ w 2002 r.), z czego:
  - 2 banki bezpośrednio kontrolowane przez Skarb Państwa (2 w 2002 r.),
  - 4 banki hipoteczne (3 w 2002 r.),
  - 3 banki zrzeszające (3 w 2002 r.),
- 1 bank państwowy (1 w 2002 r.),
- 600 banków spółdzielczych (605 w 2002 r.),
- 1 oddział banku zagranicznego (1 w 2002 r.),
- Ponadto działało 18 przedstawicielstw banków zagranicznych (17 w 2002 r.).

Działania GINB, organu sprawującego funkcje nadzoru nad bezpieczeństwem sektora bankowego, mają istotne znaczenie dla stabilności systemu finansowego w Polsce.

3.1. Zadania licencyjne

Działania licencyjne GINB w 2003 r. obejmowały realizację zadań o charakterze stałym, polegających na rozpatrywaniu wniosków o wydanie decyzji lub opinii Komisji Nadzoru Bankowego (KNB), wynikających z przepisów ustaw stanowiących podstawę działalności banków w Polsce. Działalność licencyjną GINB wykonywał w podziale na zadania dotyczące:

- tworzenia banków,
- otwierania przedstawicielstw banków zagranicznych,
- zmian w strukturze akcjonariatu banków oraz fuzji banków,
- składu zarządów banków,
- zmian statutów banków.

3.1.1. Tworzenie banków

W 2003 r. nie wpłynął do Komisji Nadzoru Bankowego żaden wniosek o wydanie

²² Generalny Inspektorat Nadzoru Bankowego jest organem wykonawczym Komisji Nadzoru Bankowego oraz jednostką organizacyjną w strukturze NBP.

²³ Liczba banków bez banków w stanie upadłości i w likwidacji.

²⁴ W tym 2 banki nieprowadzące działalności operacyjnej.

²⁵ W tym 3 banki nieprowadzące działalności operacyjnej.

zezwolenia na utworzenie nowego banku. GINB rozpatrywał natomiast 3 wnioski złożone w latach poprzednich, z tego 2 dotyczące utworzenia banku hipotecznego i 1 banku uniwersalnego (którego założycielem ma być bank zagraniczny). Z uwagi na niedostarczenie wymaganej dokumentacji oraz informacji na temat założycieli, procedura licencjonowania nie mogła być zakończona wydaniem stosownej uchwały Komisji Nadzoru Bankowego.

W 2003 r. GINB rozpatrzył 1 wniosek w sprawie wydania przez KNB zezwolenia na rozpoczęcie działalności operacyjnej przez nowo utworzony bank. Po przeanalizowaniu wewnętrznych regulaminów i instrukcji oraz przeprowadzeniu kontroli, mającej na celu sprawdzenie przygotowania banku do rozpoczęcia działalności operacyjnej, KNB wydała decyzję zezwalającą na rozpoczęcie działalności operacyjnej przez Nykredit Bank Hipoteczny SA, który uzyskał licencję w 2002 r.

3.1.2. Otwieranie przedstawicielstw banków zagranicznych

W 2003 r., po rozpatrzeniu 4 nowych wniosków, Komisja Nadzoru Bankowego wydała 4 decyzje zezwalające na prowadzenie w Polsce przedstawicielstw następujących banków zagranicznych:

- UBS AG, Zurych i Bazylea,
- American Express Bank Ltd., Nowy Jork,
- HSH Nordbank AG, Hamburg i Kiel,
- Otkrytoje akcionierno obszczestwo „Biełpromstrojbank”, Mińsk.

W 2003 r. na wniosek zarządów banków zagranicznych następujące 3 przedstawicielstwa tych banków zakończyły swoją działalność w Polsce:

- "PRIORBANK" Akcioniernoje obszczestwo, Mińsk,
- NOVA LJUBLJANSKA BANKA d.d., Ljubljana,
- Hamburgische Landesbank - Girozentrale, Hamburg.

3.1.3. Zmiany w strukturze akcjonariatu banków oraz fuzje banków

W 2003 r. w wyniku rozpatrzenia przez GINB 22 wniosków Komisja Nadzoru Bankowego podjęła:

- 8 uchwał w sprawie wydania zezwolenia na wykonywanie prawa głosu na walnym zgromadzeniu akcjonariuszy,
- 5 uchwał dotyczących umorzenia postępowania w sprawie,
- 5 uchwał w sprawie zezwolenia na połączenie banków, w tym 1 uchwała dotyczyła połączenia banków w formie spółki akcyjnej, a 4 dotyczyły połączenia banków spółdzielczych.

Do rozpatrzenia w 2004 r. pozostały 4 wnioski, które znajdują się w fazie analizowania i kompletowania dokumentów, zgodnie z obowiązującymi wymogami.

3.1.4. Zmiany składu zarządów banków

W 2003 r., po rozpatrzeniu 388 wniosków, KNB podjęła 330 uchwał w sprawie powołania członków zarządów banków, z czego:

- 35 uchwał dotyczących wyrażenia zgody na powołanie członków zarządu (w tym 16 prezesów) w już działających bankach - spółkach akcyjnych,
- 4 uchwały dotyczące umorzenia postępowania w sprawie, z uwagi na wycofanie wniosków przez rady nadzorcze poszczególnych banków,
- 2 uchwały dotyczące członków zarządu w nowo powstałych bankach,
- 1 uchwała dotycząca wyrażenia zgody na powołanie zastępcy dyrektora oddziału banku zagranicznego,
- 288 uchwał dotyczących powołania prezesów w działających bankach spółdzielczych²⁶, z czego:
  - 273 uchwały dotyczące wyrażenia zgody na powołanie prezesa banku spółdzielczego,
  - 13 uchwał dotyczących umorzenia postępowania,
  - 2 uchwały dotyczące odmowy wyrażenia zgody na powołanie prezesa banku spółdzielczego.

W sprawie pozostałych 58 wniosków KNB podejmie decyzje po dostarczeniu przez wnioskodawców wszystkich wymaganych dokumentów.

3.1.5. Zmiany statutów banków

W wyniku rozpatrzenia 495 wniosków, dotyczących wydania zezwolenia na dokonanie zmian w statutach banków (spółkach akcyjnych, jak również w bankach spółdzielczych) oraz opinii do zmiany statutu w banku państwowym, Komisja Nadzoru Bankowego wydała w 2003 r.:

- 68 decyzji w sprawie zmian w statutach banków w formie spółki akcyjnej. Zmiany statutów banków dotyczyły najczęściej rozszerzenia katalogu czynności wykonywanych przez dany bank, podwyższenia kapitału zakładowego, zmian w sposobie reprezentacji banku, uprzywilejowania akcji co do głosu oraz zmian nazwy banków.
- 340 decyzji w sprawie zmian w statutach banków spółdzielczych. Zmiany te przede wszystkim dotyczyły rozszerzenia zakresu działania i miały związek z

²⁶ W związku z art. 12 ust. 3 ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających.

wymogami obowiązującej od 1 października 2002 r. ustawy Prawo dewizowe. Ustawa ta rozszerzyła katalog czynności bankowych dozwolonych dla banków spółdzielczych o:

- prowadzenie skupu i sprzedaży wartości dewizowych,
- pośrednictwo w dokonywaniu przez rezydentów przekazów pieniężnych za granicę oraz rozliczeń w kraju z nierezydentami.

Dziewięć decyzji wydanych w 2003 r. dla banków spółdzielczych dotyczyło wyrażenia zgody na rozszerzenie terytorialnego zakresu ich działania.

- 2 opinie dotyczące zmiany statutu w banku państwowym.

Do rozpatrzenia w 2004 r. pozostało 85 wniosków, z których duża część wpłynęła w IV kwartale 2003 r., w związku z obowiązującą od 6 września 2003 r. nowelizacją ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających. Na mocy tej ustawy m.in. zwiększono terytorialny zakres działania banków spółdzielczych, spełniających określone warunki kapitałowe, a także rozszerzono katalog czynności bankowych, do których wykonywania banki spółdzielcze są upoważnione. Wnioski zostaną rozpatrzone i zakończone podjęciem stosownej decyzji przez KNB po dostarczeniu wymaganej dokumentacji.

3.2. Zadania regulacyjne

W 2003 r. działalność regulacyjna GINB koncentrowała się głównie na prawnych unormowaniach obszarów istotnych dla prawidłowego i bezpiecznego funkcjonowania systemu bankowego. GINB analizował prace Komisji Europejskiej oraz Bazylejskiego Komitetu ds. Nadzoru Bankowego w celu zapewnienia sprawnego opracowywania projektów aktów prawnych zbieżnych ze wspólnotowym dorobkiem prawnym i standardami międzynarodowymi. Ważnym elementem działań dostosowawczych były prace zmierzające do zapewnienia efektywnego funkcjonowania nadzoru w warunkach Rynku Wewnętrznego UE.

Przedstawiciele NBP uczestniczyli w pracach legislacyjnych i analitycznych prowadzonych na forum międzynarodowym, w tym w Unii Europejskiej. Prace te w szczególności dotyczyły:

- rewizji wymogów kapitałowych i wprowadzenia Nowej Umowy Kapitałowej do przepisów prawa europejskiego – udział w pracach nad nowelizacją Dyrektywy w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje kredytowe (2000/12/EC) oraz Dyrektywy w sprawie adekwatności kapitałowej przedsiębiorstw inwestycyjnych i instytucji kredytowych (93/6/EEC),
- standardów nadzoru bankowego – w zakresie wprowadzenia podstawowych zasad efektywnego nadzoru bankowego, systemu oceny banków, harmonizacji praktyk nadzorczych oraz kwestii związanych z przygotowaniem i wprowadzeniem NUK,

- objęcia regulacjami dotyczącymi funkcjonowania instytucji pieniądza elektronicznego pewnych form płatności dokonywanych przy użyciu telefonów komórkowych.

W ramach współpracy NBP z Bankiem Francji i Bankiem Włoch prowadzono analizy związane z dostosowaniem polskich regulacji do wymogów członkostwa w UE. Ich wyniki zostały wykorzystane w pracach nad projektem ustawy nowelizującej ustawę Prawo bankowe.

3.2.1. Projekty ustaw

3.2.1.1. Ustawa Prawo bankowe

NBP uczestniczył w pracach nad projektem ustawy nowelizującej ustawę Prawo bankowe²⁷. Opracowane przepisy m.in.:

- regulują nowe obszary działalności banków i dotyczą:
  - zasad zlecania przez banki innym podmiotom czynności związanych z działalnością bankową (tzw. *outsourcing*),
  - sekurytyzacji wierzytelności bankowych, zwłaszcza w zakresie ograniczenia ryzyka banku związanego z sekurytyzacją,
- wprowadzają zmiany w przepisach już obowiązujących, odnoszących się do:
  - regulacji ostrożnościowych w zakresie koncentracji wierzytelności, rachunku funduszy własnych oraz norm adekwatności kapitałowej,
  - zasad przekazywania przez banki informacji objętych tajemnicą bankową,
  - nadzoru skonsolidowanego nad bankami,
  - kontroli przepływu własności akcji w bankach w formie spółki akcyjnej,
  - postępowania naprawczego i likwidacyjnego banków,
- zapewniają warunki funkcjonowania polskiego nadzoru w UE i tworzą podstawy bardziej efektywnej współpracy z nadzorcami zagranicznymi.

Nowelizacja ustawy wpłynie na zwiększenie stabilności sektora bankowego dzięki stworzeniu nowych oraz modyfikacji już istniejących regulacji ostrożnościowych. Przepisy te, wraz z aktami wykonawczymi, wydawanymi przez KNB na podstawie zawartych w nich delegacji ustawowych, tworzą kompleksowy system aktów prawnych, normujących zasady ograniczania różnych rodzajów ryzyka bankowego, występującego w działalności banków.

3.2.1.2. Inne ustawy

NBP uczestniczył również w pracach nad następującymi projektami ustaw:

- **Ustawa o zmianie ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich**

²⁷ Projekt został przekazany do Sejmu 15 października 2003 r.

zrzeszaniu się i bankach zrzeszających oraz ustawy o Narodowym Banku Polskim²⁸.

Ustawa dostosowała zasady funkcjonowania banków spółdzielczych i ich zrzeszeń do zmiany warunków ich działania, wynikających z powstania tylko 3 banków zrzeszających, oraz odejścia (zgodnie ze strategią rządu) od koncepcji budowy banku zrzeszającego w oparciu o BGŻ. Umożliwiła także pomoc bankom spółdzielczym w budowie ich funduszy własnych. Pomoc ta polega na zwolnieniu z podatku dochodowego od osób prawnych 75% dochodów banków spółdzielczych uzyskanych w wyniku operacji z członkami tych banków oraz możliwości pomniejszania kwoty naliczonej rezerwy obowiązkowej o równowartość 500 tys. euro.

- **Ustawa o przeciwdziałaniu wprowadzaniu do obrotu finansowego wartości majątkowych pochodzących z nielegalnych lub nieujawnionych źródeł oraz o przeciwdziałaniu finansowaniu terroryzmu²⁹.**

Ustawa przewiduje m.in. rozszerzenie zakresu kontroli KNB nad bankami, obejmującego dotychczas zasady rejestracji i powiadamiania o transakcjach Generalnego Inspektora Informacji Finansowej o wszystkie wymogi zawarte w ww. ustawie.

- **Ustawa o zmianie ustawy o rachunkowości³⁰.**

Dostosowuje ona polskie prawo do dyrektywy 89/117/EEC w sprawie obowiązków oddziałów instytucji kredytowych i instytucji finansowych utworzonych w państwie członkowskim, a mających swoje siedziby poza tym państwem, dotyczących ogłaszania rocznych dokumentów księgowych.

- **Ustawa o zmianie ustawy Prawo o publicznym obrocie papierami wartościowymi³¹.**

Ustawa wprowadza zmiany wynikające z dostosowania prawa polskiego do dyrektyw unijnych regulujących nowe aspekty funkcjonowania rynku kapitałowego.

- **Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej³².**

Projekt zakłada zniesienie większości zezwoleń na prowadzenie działalności gospodarczej przy jednoczesnym utrzymaniu wymogu uzyskania zezwolenia na prowadzenie działalności bankowej.

- **Ustawy o: funduszach inwestycyjnych³³ oraz o sekurytyzacji³⁴.**

²⁸ Dz.U. z 2003 nr 137, poz. 1303.

²⁹ Dz.U. z 2000, nr 116, poz. 1216 z późn. zm. Zob. szerzej rozdział „Działalność legislacyjna”.

³⁰ Dz.U. z 2003 nr 139, poz. 1324.

³¹ Uchwalona przez Sejm 18 lutego 2004 r.

³² W toku prac w Sejmie. Zob. rozdział „Działalność legislacyjna”.

³³ Projekt rządowy.

³⁴ Projekt poselski. Zob. szerzej rozdział „Działalność legislacyjna”.

Projekty ustaw zawierają m.in. przepisy nowelizujące ustawę Prawo bankowe w zakresie sekurytyzacji wierzytelności bankowych.

3.2.2. Akty wykonawcze do ustaw

W 2003 r. NBP uczestniczył w przygotowaniu aktów wykonawczych będących wypełnieniem delegacji ustawowych Komisji Nadzoru Bankowego oraz Ministra Finansów. W ramach tych prac znowelizowano akty wykonawcze do:

- **Ustawy Prawo bankowe.**

Przygotowano dwa projekty nowelizacji uchwał KNB:

- Nr 5/2001 KNB dotyczącą zakresu i szczegółowych zasad wyznaczania wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka. Nowelizacja miała na celu złagodzenie normy adekwatności kapitałowej w zakresie ryzyka ogólnego stóp procentowych, kapitału krótkoterminowego oraz doprecyzowanie przepisów.
- Nr 7/2001 KNB dotyczącą szczegółowych zasad i warunków uwzględniania wierzytelności oraz udzielonych zobowiązań pozabilansowych przy ustalaniu przestrzegania limitów koncentracji wierzytelności. Nowelizacja miała na celu: rozszerzenie zakresu definicji zaangażowań o zaangażowania kapitałowe, doprecyzowanie rachunku wymogów kapitałowych z tytułu przekroczenia limitów w portfelu handlowym, doprecyzowanie zasad uwzględniania zobowiązań pozabilansowych w rachunku koncentracji zaangażowań, rozszerzenie listy wyłączeń.

- **Ustawy o rachunkowości.**

Przygotowano dwa projekty rozporządzeń Ministra Finansów nowelizujące rozporządzenia w sprawach:

- Zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków. Zmiany obejmują w szczególności:
  - wydłużenie okresów dopuszczalnych opóźnień spłaty zadłużenia;
  - uproszczenie klasyfikacji kredytów konsumpcyjnych - podział na „normalne” (gdy opóźnienie w spłacie nie przekracza 6 miesięcy) i „stracone” (gdy opóźnienie w spłacie przekracza 6 miesięcy); przy czym jeżeli spłata kredytu będzie odpowiednio zabezpieczona, nie będzie konieczności zaliczania ich do kategorii „stracone”;
  - uznanie najpewniejszych zabezpieczeń na etapie klasyfikacji ekspozycji kredytowych;
  - ograniczenie okresu uznawania zabezpieczeń na rachunku rezerw celowych;
  - wprowadzenie zasady jednolitej klasyfikacji ekspozycji kredytowych wobec jednego dłużnika.
- Szczególnych zasad rachunkowości banków. Nowelizacja wprowadza następujące zmiany:

- odkłada do końca 2004 r. stosowanie wyceny kredytów i innych należności własnych, a także zobowiązań, które nie są przeznaczone do obrotu, według zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej;
- określa sposób ujmowania skutków wyceny po raz pierwszy aktywów i zobowiązań finansowych według zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej;
- ustala zasadę odpisania należności straconych stanowiących ekspozycje kredytowe w ciężar rezerwy celowej z jednoczesnym przeniesieniem tych należności oraz utworzonych rezerw celowych do ewidencji pozabilansowej do czasu umorzenia, przedawnienia lub spłaty należności.

Ponadto, zgodnie z delegacją zawartą w ustawie o rachunkowości, KNB opiniowała projekt rozporządzenia Ministra Finansów zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczególnych zasad rachunkowości domów maklerskich i jednostek organizacyjnych banków, w ramach których prowadzona jest działalność maklerska.

3.2.3. Inne obszary działalności regulacyjnej

W 2003 r. GINB realizował także inne zadania o charakterze regulacyjnym, a w szczególności:

- Przygotował zawarcie porozumienia z krajowymi organami nadzoru nad sektorem finansowym – Komisją Papierów Wartościowych i Giełd (KPWiG) i Komisją Nadzoru Ubezpieczeń i Funduszy Emerytalnych (KNUiFE):
  - W dniu 4 lutego 2003 r. zostało podpisane porozumienie pomiędzy KPWiG a KNB w sprawie zasad i trybu udzielania i otrzymywania na zasadzie wzajemności informacji niezbędnych do prawidłowego wykonywania ustawowo określonych zadań w zakresie nadzoru oraz szczegółowego trybu wykonywania czynności kontrolnych.
  - W dniu 10 czerwca 2003 r. zostało podpisane porozumienie pomiędzy KNB a KNUiFE w sprawie zasad i trybu udzielania i otrzymywania na zasadzie wzajemności informacji niezbędnych do prawidłowego wykonywania ustawowo określonych zadań w zakresie nadzoru oraz szczegółowego trybu wykonywania czynności kontrolnych.
- Przygotował opracowania dotyczące:
  - wyceny inwestycji banków w Powszechnych Towarzystwach Emerytalnych,
  - stosowania wyceny według zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej,
  - stanowiska na temat stosowania Międzynarodowych Standardów Rachunkowości przez banki i pozostałe jednostki,
  - kierunków zmian w obszarze rachunkowości banków,
- Kontynuował prace analityczne dotyczące propozycji regulacji zawartych w dokumencie Bazylejskiego Komitetu ds. Nadzoru Bankowego pt. *Nowa Umowa*

Kapitałowa (NUK) i ich wpływu na sektor bankowy. W ramach realizacji tego zadania:

- Przeprowadził badanie ankietowe w 12 bankach krajowych (80% aktywów sektora). Jego celem było oszacowanie skutków, jakie przyniosą bankom projektowane zmiany. Badanie było częścią tzw. QIS3 (*Quantitative Impact Study 3* – Trzecie Badanie Ilościowe) realizowanego przez Bazylejski Komitet ds. Nadzoru Bankowego i objęło 150 banków na świecie.
- Dokonał analizy i przedstawił stanowisko, uwzględniające opinię sektora bankowego, wobec opublikowanego w kwietniu przez Bazylejski Komitet ds. Nadzoru Bankowego Trzeciego Dokumentu Konsultacyjnego NUK.
- Przygotował nowelizację Rekomendacji F dotyczącej podstawowych kryteriów stosowanych przez Komisję Nadzoru Bankowego przy zatwierdzaniu regulaminów ustalania bankowo-hipotecznej wartości nieruchomości wydawanych przez banki hipoteczne, dostosowując ją do zmienionych przepisów ustawy o listach zastawnych i bankach hipotecznych.
- Uczestniczył w pracach nad wprowadzeniem zmian w zakresie sprawozdawczości przekazywanej przez banki do NBP³⁵ (wprowadzenie sprawozdawczości skonsolidowanej oraz objęcie sprawozdawczością oddziałów zagranicznych polskich banków).
- Aktualizował analityczne narzędzia nadzorcze: Raport Wskaźników Ekonomiczno-Finansowych (RWEF) i Arkusz Analityczno-Nadzorczy (AN), wykorzystywane do identyfikacji i oceny ryzyka podejmowanego przez banki oraz prezentacji ryzyka w formie obowiązujących standardowych raportów.
- Uczestniczył w opiniowaniu projektu dyrektywy nowelizującej 8. dyrektywę 84/253/EWG w sprawie zatwierdzania osób odpowiedzialnych za dokonywanie ustawowych badań dokumentów księgowych. Projekt określi przyszłe zasady działalności biegłych rewidentów oraz przeprowadzania ustawowego badania sprawozdań finansowych obowiązujących w krajach UE.
- Współpracował z zagranicznymi organami nadzoru bankowego, w szczególności z krajów, które są członkami Unii Europejskiej, a których banki mają znaczący udział w polskim sektorze bankowym.

3.3. Zadania analityczne

Działalność GINB związana z nadzorem analitycznym nad bankami polegała przede wszystkim na realizacji zadań o charakterze stałym. Koncentrowały się one na:

- bezpośrednim nadzorem analitycznym nad bankami, tzw. zza biurka,

³⁵ Nowelizacja uchwały nr 3/2002 Zarządu NBP z dnia 15 lutego 2002 r. w sprawie trybu i szczegółowych zasad przekazywania przez banki do Narodowego Banku Polskiego danych niezbędnych do ustalania polityki pieniężnej i okresowych ocen sytuacji pieniężnej państwa oraz oceny sytuacji finansowej banków i ryzyka sektora bankowego.

- nadzorcze nad bankami znajdującymi się w trudnej sytuacji finansowej,
- kompleksowej analizie sytuacji sektora bankowego.

3.3.1. Bezpośredni nadzór analityczny nad bankami komercyjnymi (tzw. zza biurka)

Bezpośredni nadzór analityczny nad bankami w 2003 r. obejmował:

- Bieżącą i kwartalną analizę i ocenę sytuacji ekonomiczno-finansowej poszczególnych banków, w ramach której:
  - dokonywano aktualizacji tzw. arkuszy nadzorczych, zawierających najistotniejsze informacje dotyczące poszczególnych banków³⁶,
  - na podstawie wyników analizy kwartalnej ustalano ocenę banku w systemie CAEL³⁷, wskazywano obszary, które mogą być źródłem zagrożeń i wymagają szczegółowej kontroli w trakcie inspekcji, oraz opracowywano strategię nadzorczą wobec banków,
  - Przekazywano informację o nadanej ocenie CAEL wraz z uzasadnieniem zarządowi i radzie nadzorczej banku³⁸.
- Przygotowywanie wniosków w sprawie podjęcia przez KNB uchwał oraz projektów decyzji i rozstrzygnięć Przewodniczącego KNB³⁹ dotyczących indywidualnych spraw banków.
- Podejmowanie działań interwencyjnych, wyjaśniających i informacyjnych⁴⁰.
- Przygotowywanie informacji rozpatrywanych na posiedzeniach KNB, dotyczących m.in.: sytuacji szczególnych w bankach (np. w przypadku postępowań karnych toczących się przeciwko członkom zarządów banku).
- Przygotowywanie opinii i opracowań na potrzeby instytucji zewnętrznych (w tym odpowiedzi na zapytania poselskie, informacji dla KPWiG, KNUiFE, BFG, GIIF

³⁶ Zawierają one m.in. ocenę banku w systemie CAEL, charakterystykę ponoszonego przez bank ryzyka oraz przestrzegania norm określonych w ustawie Prawo bankowe i innych przepisach oraz regulacjach nadzorczych.

³⁷ Jest to metoda oszacowania poszczególnych rodzajów ryzyka bankowego i służy m.in. do planowania terminów i częstotliwości inspekcji kompleksowych oraz problemowych. Poszczególne litery oznaczają: adekwatność kapitału (C), jakość aktywów (A), wyniki finansowe (E) i płynność (L).

³⁸ W przypadku banków realizujących programy naprawcze oraz banków korzystających z pożyczek Bankowego Funduszu Gwarancyjnego również do BFG oraz dodatkowo do banków zrzeszających banki spółdzielcze w przypadku banków spółdzielczych o sumie bilansowej powyżej 100 mln zł.

³⁹ W tym m.in. w sprawie: zaliczenia do funduszy uzupełniających pożyczki podporządkowanej (14) oraz wyrażenia zgody na wcześniejszą spłatę tych pożyczek (1), wyrażenia zgody na zmianę umowy zrzeszenia - na podstawie art. 16 ust. 3 ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (1) oraz udzielania bankom upomnień.

⁴⁰ Interwencje podjęte bezpośrednio przez GINB w 2003 r. dotyczyły m.in.: naruszeń przepisów ustawowych lub regulacji nadzorczych (82), przepisów dotyczących zarządzania ryzykiem kredytowym (542), rynkowym (15), zarządzania płynnością (43), planów działania i ich realizacji (71), wyjaśnień w sprawach skarg i wniosków dotyczących działalności banków (550).

i Ministerstwa Finansów).

3.3.2. Nadzór nad bankami znajdującymi się w trudnej sytuacji finansowej

W 2003 r. postępowaniem naprawczym było objętych 79 banków, z tego 20 komercyjnych (w tym jeden zrzeszający banki spółdzielcze) i 59 spółdzielczych. W przypadku 30 banków (4 komercyjne i 26 spółdzielczych) programy postępowania naprawczego były realizowane w związku z przejściem innego banku. Bezpośredni nadzór nad tymi bankami obejmował:

- bieżącą analizę sytuacji banków wraz z oceną realizacji programów naprawczych, na podstawie której opracowywano informacje dla KNB,
- sporządzenie opinii dla KNB nt. opracowanych przez banki programów postępowania naprawczego stanowiących podstawę do akceptacji tych programów przez KNB,
- przygotowanie dla KNB propozycji zastosowania środków szczególnych w trybie nadzoru, w tym: ustanowienia zarządu komisarycznego, przedłużenia okresu funkcjonowania zarządu komisarycznego, zmiany składu zarządu komisarycznego, ustanowienia kuratora nadzorującego wykonanie programu postępowania naprawczego banku, zlecenia przeprowadzenia badania sprawozdania finansowego banku, żądanie zwołania nadzwyczajnego walnego zgromadzenia akcjonariuszy lub członków banku w celu rozpatrzenia sytuacji banku i podjęcia stosownych uchwał, zgody na połączenie się banków, przejęcia banku w trybie art. 147 ust. 2 ustawy Prawo bankowe (łącznie 25 uchwał KNB),
- współpracę z Bankowym Funduszem Gwarancyjnym, w tym informowanie BFG o działaniach podejmowanych wobec banków w trybie nadzoru i ich sytuacji finansowej oraz analizowanie przekazywanych przez BFG opinii do założeń programów naprawczych banków korzystających z pożyczki z funduszu pomocowego BFG (łącznie 195 wystąpień).

Poza nadzorem nad działalnością banków funkcjonujących w 2003 r. podejmowano również działania przewidziane w ustawie Prawo bankowe wobec banków poddanych procedurze upadłościowej i likwidacyjnej. W związku z powyższym:

- przygotowywano 7 projektów opinii KNB dotyczących spraw upadłościowych i likwidacyjnych, kierowanych do syndyków, likwidatorów oraz właściwych sądów,
- skierowano 25 pism do syndyków i likwidatorów prowadzących postępowania upadłościowe oraz sądów.

3.3.3. Kompleksowa analiza sytuacji sektora bankowego

Realizowane przez GINB zadania związane z analizą sytuacji sektora bankowego obejmowały:

- opracowywanie kwartalnych *Ocen sytuacji ekonomicznej banków*, zawierających kompleksową informację o sytuacji polskiego sektora bankowego⁴¹, przedstawiających występujące w nim zjawiska i tendencje oraz źródła potencjalnych zagrożeń jego stabilności, a także udostępnianie odbiorcom zewnętrznym podstawowych danych o sektorze w formie opracowania *Sytuacja finansowa banków. Synteza* (Syntezę półroczną i roczną publikuje się również w wersji angielskiej),
- roczną ocenę: Wpływ polityki pieniężnej, podatkowej i nadzorczej na rozwój banków w 2002 r.,
- prowadzenie systemu ewidencji zagranicznych klientów banków oraz analizowanie ryzyka związanego z dużymi zaangażowaniami banków,
- analizę wybranych obszarów działalności banków i opracowywanie na ich podstawie informacji dla Komisji Nadzoru Bankowego, Zarządu NBP, organów władzy i administracji państwowej oraz innych jednostek zewnętrznych (w szczególności międzynarodowych organizacji i instytucji finansowych)⁴².

3.4. Zadania inspekcyjne

Zadania inspekcyjne w 2003 r. obejmowały przygotowywanie oraz przeprowadzanie czynności kontrolnych w bankach, oddziałach i przedstawicielstwach banków zagranicznych. Czynności kontrolne przeprowadzane na miejscu w bankach⁴³ koncentrowały się na ocenie ryzyka kredytowego, płynności, stopy procentowej i operacji walutowych w działalności banków, oraz badaniu adekwatności kapitałowej w powiązaniu z osiąganymi wynikami finansowymi i jakością procesu zarządzania, w tym również kontrolą nad ryzykiem działalności podmiotów zależnych sprawowaną przez banki.

Dodatkowe zadania inspekcyjne polegały na nadzorowaniu działań banków w zakresie przeciwdziałania wykorzystywaniu ich działalności do celów mających związek z przestępstwem „prania pieniędzy”.

⁴¹ Ocenę roczną za 2002 r. otrzymali: Prezydent RP, Marszałkowie Sejmu i Senatu, Prezes Rady Ministrów, wybrani Ministrowie i Kierownicy Urzędów Centralnych oraz Przewodniczący trzech Komisji Sejmowych.

⁴² W 2003 r. opracowano wiele analiz problemowych dotyczących różnych aspektów działalności banków, m.in. stabilności sektora bankowego, wpływu dalszej konsolidacji na strukturę polskiego sektora bankowego, usług świadczonych przez banki na rzecz samorządu terytorialnego, finansowania przez banki małych i średnich przedsiębiorstw, wyników finansowych banków w 2002 r. po audytach oraz w świetle sprawozdań skonsolidowanych.

⁴³ Na podstawie uchwały nr 4/2002 Komisji Nadzoru Bankowego z dnia 6 marca 2002 r. w sprawie trybu wykonywania nadzoru bankowego.

3.4.1. Czynności kontrolne w bankach komercyjnych, spółdzielczych, oddziałach banków oraz w przedstawicielstwach banków zagranicznych

W 2003 r. przeprowadzono następujące czynności kontrolne:

- 154 inspekcje kompleksowe, w tym:
  - 19 inspekcji w bankach komercyjnych,
  - 4 inspekcje w dużych bankach spółdzielczych o aktywach netto powyżej 100 mln zł,
  - 131 inspekcji w pozostałych bankach spółdzielczych,
- 20 inspekcji problemowych, w tym:
  - 4 inspekcje w bankach komercyjnych - w zakresie wybranych obszarów działalności,
  - 14 inspekcji w bankach komercyjnych - w zakresie przeciwdziałania „praniu pieniędzy”,
  - 2 inspekcje w bankach spółdzielczych o sumie bilansowej powyżej 100 mln zł - w zakresie przeciwdziałania „praniu pieniędzy”,
- 6 postępowań wyjaśniających, w tym:
  - 4 postępowania w bankach komercyjnych,
  - 2 postępowania w bankach spółdzielczych,
- 1 kontrolę w związku z przygotowaniem banku do rozpoczęcia działalności operacyjnej,
- 9 kontroli w przedstawicielstwach banków zagranicznych.

Czynności kontrolne były przeprowadzane na podstawie rocznego planu inspekcji zatwierdzonego przez Generalnego Inspektora Nadzoru Bankowego. Plan inspekcji w bankach komercyjnych został opracowany zgodnie z modelem badań okresowych opartych na cyklu nadzorczym, a także przy uwzględnieniu wyników bieżącej analizy sytuacji ekonomiczno-finansowej poszczególnych banków. Na koniec każdej inspekcji kompleksowej banki były informowane o przyznanych ocenach nadawanych w ramach przyjętej w GINB metodologii „Systemu ocen punktowych banków”. W wyniku przeprowadzonych inspekcji Przewodniczący KNB skierował do banków zalecenia poinspekcyjne.

3.5. Zakres przeprowadzonych czynności kontrolnych

Zakres przeprowadzonych czynności kontrolnych obejmował:

- W ramach inspekcji kompleksowych: jakość aktywów, płynność, ryzyko stopy procentowej, ryzyko operacji walutowych, wynik finansowy, kapitał, zarządzanie oraz badanie przestrzegania przepisów regulujących działalność banków, statutu i warunków określonych w zezwoleniu na utworzenie banku. Badano również jakość zarządzania ryzykiem operacyjnym, zwłaszcza ryzykiem technologii informatycznej i bankowości elektronicznej. Badaniem objęto po raz pierwszy, w

zakresie uzgodnionym z Urzędem Ochrony Konkurencji i Konsumentów, przygotowanie banków do przestrzegania ustawy o kredycie konsumenckim.

- W zakresie przeciwdziałania „praniu pieniędzy” – przestrzeganie przepisów prawa.
- W ramach zadań zleconych przez Zarząd NBP:
  - kontrole rozliczeń pieniężnych i rozrachunków międzybankowych – w ramach 154 inspekcji kompleksowych w bankach,
  - kontrole prawidłowości naliczania i odprowadzania wymaganej wysokości rezerwy obowiązkowej w bankach komercyjnych – w ramach 19 inspekcji kompleksowych,
  - kontrole sprawozdawczości banków w odniesieniu do statystyki bilansu płatniczego – w ramach 8 inspekcji kompleksowych w bankach komercyjnych.

3.5.1. Wsparcie procesu inspekcji i zapewnienie jednolitych standardów inspekcji

Zadaniem towarzyszącym realizacji czynności kontrolnych jest usprawnianie procesu inspekcji oraz dostosowywanie metod badania i działania zespołów inspekcyjnych do zmienianych przepisów prawa oraz standardów międzynarodowych.

W 2003 r. dokonano istotnych zmian:

- W metodologii *Zasady doboru ekspozycji kredytowych do zbadania podczas inspekcji na miejscu* zmodyfikowano wymogi dotyczące wielkości i struktury badanej próby ekspozycji. Wielkość próby badanej w bankach będzie mniejsza i lepiej dostosowana do wielkości ryzyka kredytowego w banku.
- W metodologii przygotowywania protokołu z inspekcji wprowadzono zmiany wynikające z rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków.
- W metodologii określającej zakres danych przygotowywanych przez bank dla zespołu inspekcyjnego wystandardyzowano zakres informacji dla wszystkich badanych obszarów.

Jednocześnie kontynuowano prace nad:

- ujęciem w metodologii systemu oceny punktowej banków oddzielnej oceny za ryzyko operacyjne,
- dostosowaniem obowiązujących procedur inspekcyjnych do wymogów zawartych w ustawie z dnia 22 stycznia 2004 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu wprowadzaniu do obrotu finansowego wartości majątkowych pochodzących z nielegalnych lub nieujawnionych źródeł oraz o przeciwdziałaniu finansowaniu terroryzmu oraz o zmianie niektórych ustaw.

Ponadto opracowano narzędzia wspomagające pracę inspektorów nadzoru

bankowego:

- automatyczny arkusz oceny kredytowej podmiotu gospodarczego,
- bazę dokumentów elektronicznych dostępną dla wszystkich inspektorów nadzoru, w której gromadzone są informacje wykorzystywane w procesie inspekcji.

3.6. Udział Narodowego Banku Polskiego w sanacji banków

W 2003 r. NBP nie udzielał finansowego wsparcia programów naprawczych banków. Analizował natomiast realizację programów naprawczych i nadzorował terminowość spłat zadłużenia banków, zgodnie z zawartymi porozumieniami.

Z pomocy finansowej udzielonej w latach poprzednich korzystały nadal 3 banki. Łączna kwota zaangażowania z tego tytułu (kredyt wekslowy i zakup obligacji), według stanu na 31 grudnia 2003 r., wynosiła 145,6 mln zł, tj. o 22% mniej niż na koniec 2002 r.

Zmniejszenie wierzytelności NBP nastąpiło w wyniku spłaty przez banki części zadłużenia, a mianowicie:

- W 2003 r. zmniejszyły się o 27,8 mln zł, tj. o 17%, należności z tytułu udzielonych kredytów wekslowych. Było to spowodowane wykupem przez banki tych weksli i przedłożeniem przez dwa z nich nowych weksli na niższe kwoty. Trzeci z banków spłacił w całości udzielony kredyt wekslowy.
- Wartość nabytych przez NBP obligacji, wyemitowanych przez banki krajowe, zmniejszyła się o 12,7 mln zł, tj. o 56%, w wyniku odkupienia przez 2 banki kolejnych serii wyemitowanych obligacji.

W 2003 r. Zarząd NBP nie zwolnił żadnego banku z utrzymywania rezerwy obowiązkowej. Ze wsparcia w formie zwolnienia z utrzymywania rezerwy obowiązkowej korzystały w 2003 r. trzy banki na podstawie decyzji Zarządu NBP podjętych przed 2001 r. W 2003 r. wygasły decyzje o zwolnieniach w dwóch bankach i kwota zwolnionej rezerwy zmniejszyła się do 422 mln zł.

Najważniejsze działania GINB w 2003 r.

- 31 grudnia 2003 r. w Polsce istniało 58 banków w formie spółki akcyjnej, 1 bank państwowy, 1 oddział banku zagranicznego oraz 18 przedstawicielstw banków zagranicznych i 600 banków spółdzielczych. Ich działalność była nadzorowana przez KNB i GINB działający w strukturze NBP.
- KNB wydała zgodę na rozpoczęcie działalności operacyjnej przez 1 nowoutworzony bank.
- KNB wydała zezwolenia na rozpoczęcie działalności przez 4 przedstawicielstwa banków zagranicznych.
- GINB przeprowadził 154 inspekcje kompleksowe i 20 inspekcji problemowych.
- NBP analizował realizację programów naprawczych w 79 bankach (20 komercyjnych i 59 spółdzielczych).
- KNB zawarła porozumienia o współpracy z krajowymi organami nadzoru nad sektorem finansowym: KPWiG i KNUiFE.
- W przepisach projektu ustawy nowelizującej Prawo bankowe uregulowano nowe obszary działalności banków dotyczące: *outsourcingu* i sekurytyzacji wierzytelności bankowych.

---

4. DZIAŁALNOŚĆ EMISYJNA NBP

NBP na mocy ustawy przysługuje wyłączne prawo emitowania znaków pieniężnych Rzeczypospolitej Polskiej. Zapewniając bezpieczeństwo, płynność i jakość obrotu gotówkowego, NBP przyczyniał się do utrzymania stabilności monetarnej.

4.1. Pieniądz gotówkowy w obiegu

Pieniądz gotówkowy w obiegu ogółem wg stanu na dzień 31 grudnia 2003 r. osiągnął wartość 54.176,6 mln zł. Oznacza to wzrost pieniądza gotówkowego o 7.431,6 mln zł, tj. o 15,9%, w odniesieniu do stanu na dzień 31 grudnia 2002 r.

Wartość pieniądza gotówkowego w obiegu liczona bez kas banków wyniosła na dzień 31 grudnia 2003 r. 49.392,6 mln zł. Oznacza to wzrost o 17,1% w porównaniu ze stanem z 2002 r.

Wzrost pieniądza gotówkowego w obiegu był spowodowany:

- dalszym (zapoczątkowanym w 2002 r.) spadkiem opłacalności depozytów bankowych, spowodowanym obniżaniem oprocentowania oraz opodatkowaniem dochodów odsetkowych,
- zmniejszaniem oprocentowania kont osobistych przy jednoczesnym podwyższaniu opłat za prowadzenie tych kont i inne usługi bankowe,
- zwiększonym skupem walut obcych netto przez banki od kantorów oraz osób fizycznych (7,4 mld USD wobec 4,6 mld USD w 2002 r.),
- utrzymującym się w ciągu roku wysokim wzrostem wolumenu sprzedaży detalicznej,
- działaniem innych czynników, których udokumentowanie jest utrudnione, np. rozwojem szarej strefy.

4.1.1. Struktura pieniądza gotówkowego

W ujęciu wartościowym obiegu gotówkowego, według stanu na dzień 31 grudnia 2003 r., banknoty stanowiły 97,20%, a monety 2,80%. Na koniec 2002 r. struktura wartościowa kształtowała się następująco: banknoty 97,01%, a monety 2,99%.

W ujęciu ilościowym na koniec 2003 r. banknoty stanowiły 9,66%, a monety 90,34% znaków pieniężnych, podczas gdy w 2002 r. banknoty stanowiły 9,55%, a monety 90,45%.

W strukturze wartościowej obiegu banknotów na koniec 2003 r. największy udział miały banknoty o nominałach: 100 zł - 57,19% i 200 zł - 28,18%, a w strukturze obiegu monet nominały: 5 zł - 30,30% i 2 zł - 26,59%.

Ilościowo największy udział w obiegu na koniec 2003 r.⁴⁴ miały banknoty o nominałach: 100 zł – 47,30% (w 2002 r. – 44,69%) i 50 zł – 17,91% (w 2002 r. – 18,91%), oraz monety o nominałach: 1 gr – 35,57% (w 2002 r. – 34,78%) i 2 gr – 17,52% (w 2002 r. – 17,30%).

4.1.2. Zaopatrywanie banków w znaki pieniężne

W 2003 r. nie zmieniły się zasady zaopatrywania banków komercyjnych w krajowe znaki pieniężne. Polegały one na bezpośrednim zaopatrywaniu placówek banków na podstawie umowy kupna - sprzedaży oraz na stosowaniu depozytów NBP, wydawanych na podstawie umowy przechowania i zakupu znaków pieniężnych złożonych jako depozyt. Zaopatrywanie banków w znaki pieniężne odbywało się poprzez sieć 16 oddziałów okręgowych NBP.

W ubiegłym roku wzrosło zainteresowanie banków systemem depozytowym. System ten zapewnia zwiększenie dostępu banków do znaków pieniężnych. Korzyścią dla banków jest zmniejszenie kosztów związanych z organizacją transportów gotówki. Efektem jego stosowania jest także podniesienie bezpieczeństwa obrotu gotówkowego. System umożliwił zmniejszenie liczby bezpośrednich kontaktów pomiędzy oddziałami NBP i placówkami banków komercyjnych, co pozwalała zracjonalizować organizację pracy oraz wykorzystanie zasobów zaangażowanych w obsługę banków w zakresie zaopatrywania w gotówkę. Na koniec 2003 r. 91 oddziałów banków komercyjnych przechowywało w swoich skarbcach depozyty NBP (59 w 2002 r.) o wartości około 2 mld złotych.

Wartość depozytów NBP przechowywanych w oddziałach banków komercyjnych na koniec 2003 r. stanowiła 6,3% (5,1% w 2002 r.) wartości zapasu emisyjnego znajdującego się w oddziałach okręgowych NBP oraz 3,6% (4,3% w 2002 r.) wartości pieniądza gotówkowego w obiegu ogółem.

4.1.3. Wycofywanie z obiegu uszkodzonych lub zużytych znaków pieniężnych

W 2003 r. wycofano z obiegu 352,0 mln sztuk banknotów i monet (386,5 mln w 2002 r.). Wycofywanie znaków pieniężnych z obiegu jest wynikiem ich naturalnego zużycia lub uszkodzenia (utrata czytelności) posiadanych zabezpieczeń przed fałszerstwem. Średnia żywotność banknotów w obiegu jest proporcjonalna do wartości nominalnej i waha się od 6 miesięcy dla nominału 10 zł do 8,5 roku dla 200 zł. Znaki pieniężne były wycofywane z obiegu za pośrednictwem oddziałów okręgowych NBP.

⁴⁴ Udział poszczególnych nominałów w obiegu gotówkowym przedstawiony w ujęciu wartościowym i ilościowym odniesiono: dla banknotów – do obiegu banknotów, dla monet – do obiegu monet.

4.2. Inne zagadnienia związane z pieniądzem gotówkowym

4.2.1. Dostawy znaków pieniężnych

W 2003 r. producenci znaków pieniężnych, tj. Polska Wytwórnia Papierów Wartościowych SA (PWPW SA) i Mennica Państwowa SA (MP SA), dostarczyli do NBP 666,5 mln sztuk zamówionych uprzednio banknotów i monet. Łączny koszt zakupu tych znaków wyniósł 132,0 mln zł, co stanowi 180,1% kosztu poniesionego w 2002 r. Wzrost zapotrzebowania na znaki pieniężne wynikał m.in. z wyczerpania się zapasów niektórych nominałów (w latach 2001 i 2002 zamówiono odpowiednio 200 mln sztuk i 75 mln sztuk banknotów przy około 400 mln sztuk corocznie kierowanych do obiegu oraz 444 mln sztuk i 404 mln sztuk monet przy około 500 mln sztuk corocznie kierowanych do obiegu) i wysokiej dynamiki obiegu gotówkowego w 2003 r.

PWPW SA dostarczyła do NBP łącznie 230 mln sztuk banknotów o nominałach: 100 zł, 20 zł i 10 zł, a MP SA 436,5 mln sztuk monet, w tym: 429,9 mln sztuk monet powszechnego obiegu o nominałach 20 gr, 10 gr, 5 gr, 2 gr i 1 gr oraz 6,6 mln sztuk monet kolekcjonerskich wykonanych ze złota, srebra i stopu „Nordic Gold”.

Dostarczone przez producentów banknoty i monety powszechnego obiegu uzupełniały zapas emisyjny tych nominałów. W przypadku pozostałych nominałów posiadany zapas emisyjny w pełni pokrywał potrzeby obiegu gotówkowego w 2003 r.

4.2.2. Emisja monet kolekcjonerskich

W 2003 r. NBP zrealizował 10 tematów emisyjnych monet kolekcjonerskich.

Wyemitowano ogółem 6.595.900 sztuk monet kolekcjonerskich, w tym: 15.900 sztuk monet złotych, 430.000 sztuk monet srebrnych i 6.150.000 sztuk monet ze stopu „Nordic Gold”.

Wyemitowano 23 rodzaje monet kolekcjonerskich:

- 6 ze złota o nominałach 200 zł i 100 zł,
- 9 ze srebra o nominałach 20 zł i 10 zł,
- 8 ze stopu „Nordic Gold” o nominale 2 zł.

Wśród nich były 3 rodzaje monet tzw. niestandardowych:

- moneta srebrna z zastosowaniem techniki tampondruku,
- moneta srebrna kwadratowa (tzw. klipa),
- moneta ze stopu „Nordic Gold” z otworem.

Monety kolekcjonerskie emitowane przez NBP cieszyły się – podobnie jak w

poprzednich latach – dużym zainteresowaniem odbiorców. W 2003 r. kwota marży NBP ze sprzedaży monet kolekcjonerskich wyniosła 20,6 mln zł (13,0 mln zł w 2002 r.).

4.2.3. Wymiana znaków pieniężnych, które przestały być prawnym środkiem płatniczym

W 2003 r. NBP oraz banki krajowe prowadzące obsługę kasową kontynuowały wymianę znaków pieniężnych wyemitowanych przed dniem 1 stycznia 1995 r., tj. przed denominacją. Będą one wymieniane do 31 grudnia 2010 r. Do końca 2003 r. wymieniono – pod względem ich wartości – 99,67% starych znaków pieniężnych.

4.2.4. Falszerstwa krajowych znaków pieniężnych

W 2003 r. liczba fałszyfikatów krajowych znaków pieniężnych zmniejszyła się w stosunku do 2002 r. o 31,98 %.

Liczbę i strukturę fałszerstw krajowych znaków pieniężnych ujawnionych w 2003 r. w porównaniu z 2002 r. przedstawia tabela 13.

Tabela 13
Liczba i struktura ujawnionych fałszyfikatów znaków pieniężnych

Fałszyfikaty	2002		2003		Przyrost/spadek w%
	Liczba w szt.	Struktura w %	Liczba	Struktura w %	
Banknoty emisji 1994 „Władcy polscy”	54.861	63,84	41.854	71,61	-23,71
Banknoty starych emisji „Wielcy Polacy”	208	0,24	223	0,38	7,21
Monety obecnej emisji	18.880	21,97	15.077	25,80	-20,14
Monety starych emisji, wycofane w 1994 r.	11.982	13,95	1.293	2,21	-89,21
Ogółem	85.931	100	58.447	100	-31,98

Źródło: dane NBP.

Do fałszyfikatów monet starych emisji zaliczono w 2003 r. jedynie autentyczne monety powszechnego obiegu o nominałach 10 zł, 20 zł i 100 zł, wycofane z obiegu w 1994 r., które zostały przerobione (np. opiłowane) i wykorzystane w automatach wrzutowych.

Narodowy Bank Polski współpracuje z instytucjami międzynarodowymi w dziedzinie przeciwdziałania fałszerstwom znaków pieniężnych.

4.3. Skup walut narodowych krajów UGW

W 2003 r. NBP zakończył skup walut narodowych krajów UGW od banków komercyjnych, z którymi zawarł umowy o zaopatrywaniu w waluty obce.

Banknoty i monety pochodzące od uprawnionych banków komercyjnych oraz z wymiany dla ludności zakończonej w 2002 r., o łącznej wartości 8.755 tys. euro, zostały sprzedane przez NBP bankom centralnym UGW.

Najważniejsze działania NBP 2003 r.

- NBP prowadził działania upowszechniające system depozytowy. Na koniec 2003 r. 91 oddziałów banków komercyjnych przechowywało w swoich skarbcach depozyty NBP o wartości 2 mld zł.
- NBP sprzedał bankom centralnym krajów UGW banknoty i monety o wartości 8.755 tys. euro, pochodzące ze skupu walut narodowych UGW od banków komercyjnych i z wymiany tych walut na euro prowadzonej w NBP na rzecz ludności.

---

5. DZIAŁALNOŚĆ DEWIZOWA

5.1. Zarządzanie rezerwami dewizowymi

5.1.1. Ogólne zasady zarządzania rezerwami dewizowymi

Podstawowymi zasadami, którymi kieruje się NBP w procesie zarządzania rezerwami dewizowymi jest osiągnięcie wysokiego stopnia bezpieczeństwa inwestowanych środków i zapewnienie ich odpowiedniego stopnia płynności. Z powyższymi kryteriami wiąże się fundamentalna funkcja rezerw dewizowych państwa, jaką jest zabezpieczenie stabilności makroekonomicznej, wiarygodności finansowej kraju i wymienialności waluty narodowej. Istotnym elementem płynności jest zapewnienie niezbędnego stopnia dostępności środków dewizowych m.in. w celu zabezpieczenia potrzeb jednostek budżetu państwa posiadających rachunki w NBP. Trzecia zasada – maksymalizacja dochodu – zależy od przyjętego poziomu ryzyka inwestycyjnego i może być realizowana tylko w granicach przez nie określonych.

Do najważniejszych decyzji w zarządzaniu rezerwami dewizowymi, podejmowanych przez Zarząd NBP, należy określenie: struktury walutowej, stosowanych instrumentów finansowych, limitów inwestycyjnych, a także struktury inwestycyjnej portfela porównawczego i *modified duration*⁴⁵ (*duration*) oraz zasad liczenia dochodowości rezerw. Zarząd NBP ustala również politykę w zakresie ryzyka kredytowego. Decyzje te stanowią punkt odniesienia do oceny zarządzania rezerwami dewizowymi.

Wybór dopuszczonych do inwestowania instrumentów jest ograniczony do papierów wartościowych emisji rządowych, pozarządowych (agencyjnych, instytucji międzynarodowych), lokat (w tym z przyrzeczeniem odkupu papierów wartościowych).

5.1.1.1. Zarządzanie ryzykiem w procesie zarządzania rezerwami

Zapewnieniu wysokiego stopnia bezpieczeństwa rezerw służy system limitów zaangażowania inwestycyjnego. Limity te dotyczą w szczególności lokat, w których występuje ryzyko związane z czasowym zaangażowaniem środków. Bazują one na rygorystycznych założeniach dotyczących przyjętych poziomów ratingów i danych finansowych oraz sposobie wyliczania powiązanych z czasem trwania lokat. Limity zaangażowania inwestycyjnego stosowane są również w odniesieniu do papierów wartościowych emitowanych przez instytucje pozarządowe, tj. agencje i instytucje międzynarodowe.

---

⁴⁵ Parametr określający wrażliwość inwestycji na zmianę stóp procentowych (w wyrażeniu procentowym zmiana wartości portfela spowodowana małą zmianą stóp procentowych).

W procesie zarządzania rezerwami duże znaczenie ma analizowanie:

- parametrów dotyczących ryzyka kursu walutowego,
- parametrów dotyczących ryzyka stopy procentowej,
- limitów zaangażowania inwestycyjnego w odniesieniu do kontrahentów lokat,
- limitów dla pozarządowych emitentów papierów wartościowych,
- parametrów struktury inwestycyjnej.

5.1.2. Uwarunkowania inwestycyjne

5.1.2.1. Sytuacja na rynkach finansowych

5.1.2.1.1. Tło gospodarcze

Pierwsza połowa 2003 r. nie przeniosła oczekiwanego globalnego ożywienia gospodarczego, którego motorem miały być Stany Zjednoczone. Do kwietnia decydującą rolę na rynkach finansowych odgrywały doniesienia na temat rozwoju konfliktu iracko-amerykańskiego i następnie wojny w Iraku. Niejednoznaczne i w większości niekorzystne wskaźniki makroekonomiczne wskazywały na niską aktywność gospodarczą i wraz z korektami prognoz obniżających wzrost gospodarczy stanowiły przesłankę do redukcji oprocentowania. Bank Anglii obniżył oprocentowanie – 6 lutego i 10 lipca – łącznie o 50 punktów bazowych (pb) do najniższego od 1955 r. poziomu: 3,5%. EBC obniżył stopę refinansową – 6 marca i 5 czerwca – łącznie o 75 pb do 2,0%, a FED 25 czerwca obniżył stopę funduszy federalnych o 25 pb do najniższego od 1958 r. poziomu 1,0%.

O rozwoju sytuacji na rynkach w drugiej połowie roku decydowały przede wszystkim oczekiwania inwestorów na dynamiczną poprawę globalnej koniunktury. Stopniowo napływające dane makroekonomiczne, lepsze od prognoz rynkowych, wskazywały na to, że ożywienie gospodarki USA nabiera trwałego charakteru. Wyrażało się to przede wszystkim w zwiększonej aktywności inwestycyjnej przedsiębiorstw i wzroście popytu konsumpcyjnego. Niekorzystnymi elementami pozostawały jednak: brak wyraźnych sygnałów poprawy na rynku pracy, wysokie deficyty na rachunku obrotów bieżących i budżetowym oraz zagrożenie spadkiem inflacji do niepożądanego poziomu. W porównaniu ze Stanami Zjednoczonymi, poprawa sytuacji gospodarek krajów strefy euro była słabsza. Wskaźniki odzwierciedlające nastroje konsumentów i przedsiębiorców oraz aktywność w przemyśle i usługach wraz z postępującym ożywieniem w USA wskazywały na możliwość przyspieszenia gospodarki UGW w kolejnym roku. Wobec coraz wyraźniejszego ożywienia w Wielkiej Brytanii oraz obaw, że rosnąca konsumpcja i wzrost cen na rynku nieruchomości wywołają presję inflacyjną, 6 listopada Bank Anglii podwyższył stopę *repo* do 3,75%.

W 2003 r. wartość dolara uległa znacznemu obniżeniu (kurs EUR/USD wzrósł o 20%,

a GBP/USD o 11%)⁴⁶.

5.1.2.1.2. Charakterystyka rynkowych parametrów inwestycyjnych

W związku z kontynuacją cyklu łagodzenia polityki pieniężnej przez banki centralne, krótkoterminowe oprocentowanie walut wchodzących w skład rezerw uległo dalszemu obniżeniu. Średnioroczne 3-miesięczne stopy Libor spadły poniżej poziomu z 2002 r. – najsilniej w przypadku euro (o 99 pb) i dolara (o 59 pb). Analogiczna relacja dla funta szterlinga wyniosła 33 pb. Mniejsze obniżenie oprocentowania w przypadku funta szterlinga było odzwierciedleniem oczekiwań rynku i następnie decyzji Banku Anglii o podwyższeniu podstawowej stopy procentowej.

W 2003 r. ceny większości papierów rządowych spadły (odwrotnie niż w roku poprzednim), a rynek charakteryzował się zmiennością występujących tendencji. W pierwszym półroczu kontynuowana była, rozpoczęta w 2000 r., długookresowa tendencja wzrostowa cen. Sprzyjały temu: rosnące oczekiwania na redukcje stóp procentowych w USA i UGW, niekorzystne statystyki gospodarcze oraz liczne napięcia geopolityczne. W lipcu sytuacja na rynku odwróciła się i do końca sierpnia dominowała tendencja spadkowa cen. Jej źródłem była poprawa wskaźników gospodarczych, zwłaszcza w USA. Ostatnie cztery miesiące roku to okres dwukierunkowych zmian cen. Sytuacja ta wynikała przede wszystkim z braku poprawy na amerykańskim rynku pracy. Podważał on trwałość występującego ożywienia gospodarczego i stał się przyczyną rozbieżności zdań inwestorów na temat terminu podwyższenia stóp procentowych przez banki centralne.

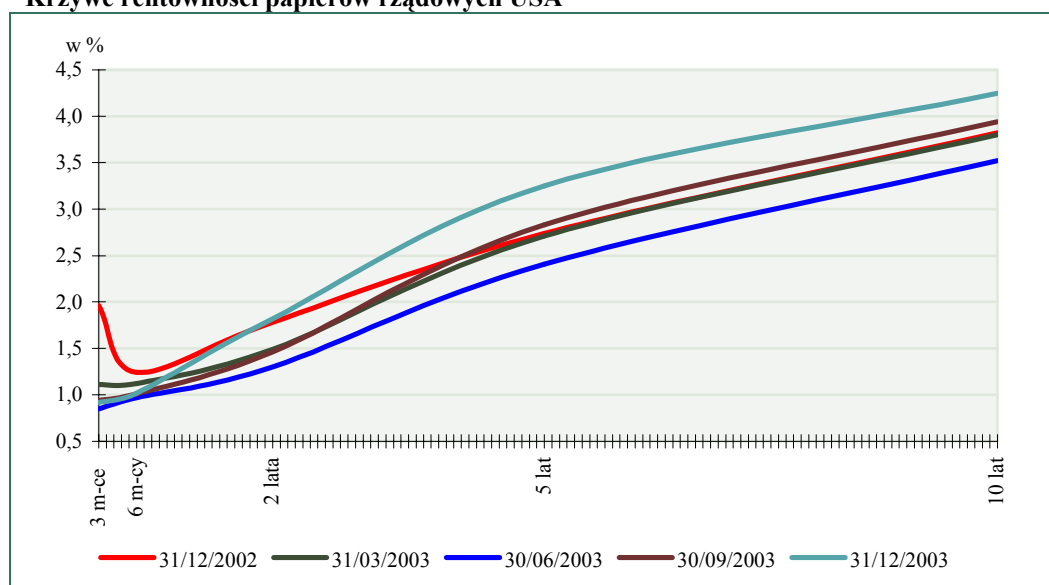
W przypadku papierów rządowych USA spadły ceny wszystkich emisji o horyzoncie czasowym powyżej 1 roku. Rentowność – zmieniająca się w kierunku przeciwnym niż ceny - najsilniej wzrosła dla instrumentów 5- i 10-letnich – odpowiednio o 51 pb i 43 pb (wykres 4). Zmiana rentowności papierów 2-letnich wyniosła 22 pb. Oprócz wyżej wspomnianych czynników negatywny wpływ na ceny miały: niższy niż w UGW i Wielkiej Brytanii poziom oprocentowania oraz wzrost podaży nowych emisji, spowodowany koniecznością finansowania powiększającego się deficytu budżetowego USA.

Nieco inaczej przedstawiała się sytuacja na rynku papierów rządowych denominowanych w euro (wykres 5). Spadła rentowność papierów 2-letnich o 11 pb, co oznaczało wzrost ich cen. Mniejszy w porównaniu z papierami USA był wzrost rentowności (czyli spadek cen) papierów 5- i 10-letnich, odpowiednio o 10 pb i 9 pb. Było to spowodowane dwukrotną redukcją oprocentowania przez EBC oraz nasilającą się od września 2003 r. aprecjacją kursu EUR/USD, zmniejszającą szansę na zaostrzenie polityki pieniężnej w UGW.

⁴⁶ Źródło: Reuters

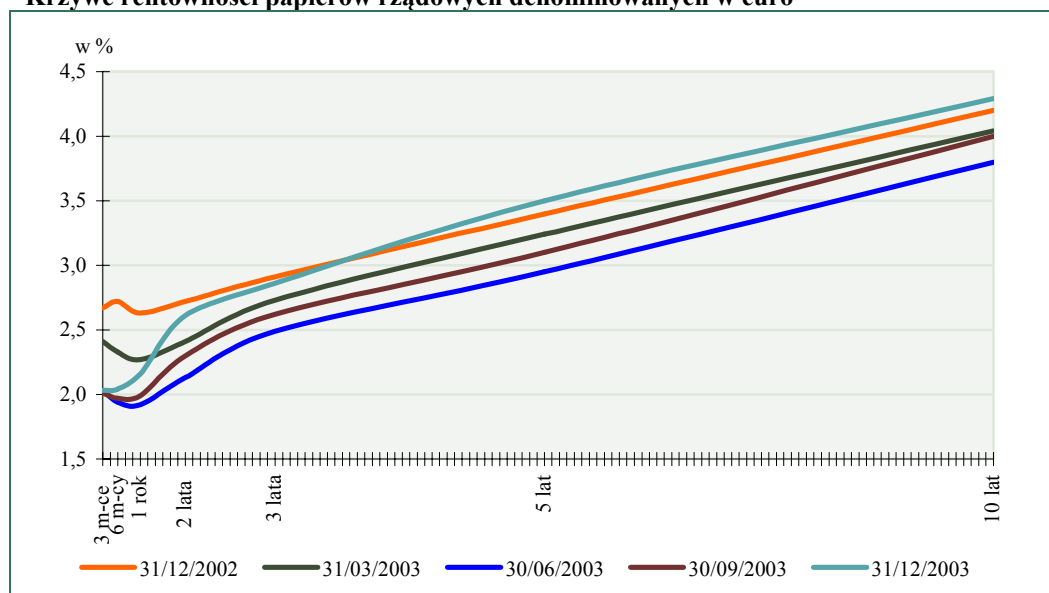
W przypadku obligacji brytyjskich najsilniej spadły ceny instrumentów 2-letnich, najbardziej wrażliwych na zmiany oficjalnego oprocentowania (ich rentowność wzrosła o 55 pb - wykres 6). Wiązało się to z decyzjami Banku Anglii, który wprowadził najpierw dwukrotnie obniżył, ale później podwyższył podstawową stopę procentową. Wzrost rentowności (czyli spadek cen) obligacji 5-letnich wyniósł 42 pb, natomiast 10-letnich był identyczny jak obligacji rządowych USA i wyniósł 43 pb

Wykres 4
Krzywe rentowności papierów rządowych USA

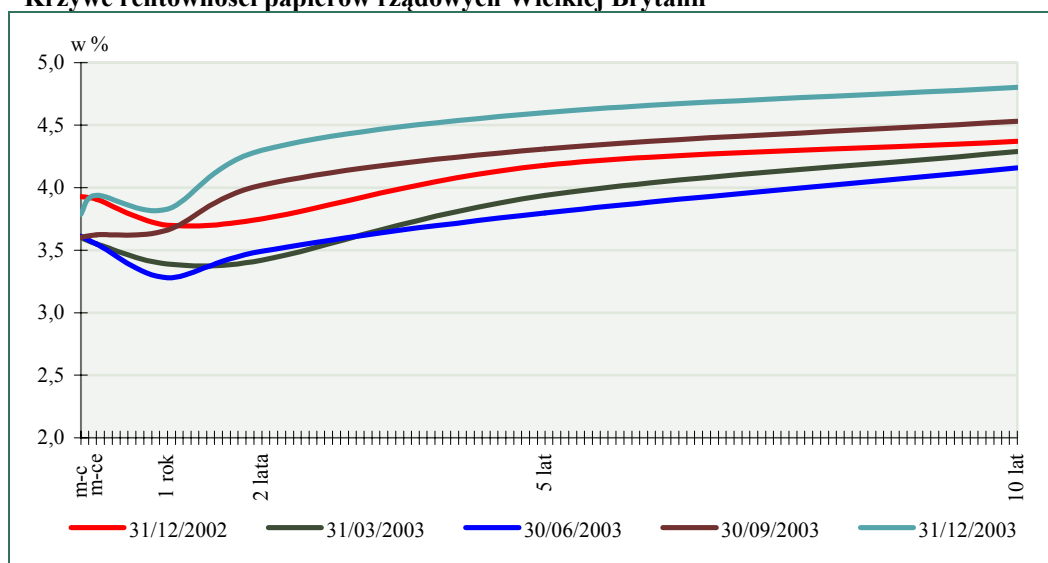
Źródło: Bloomberg

Wykres 5
Krzywe rentowności papierów rządowych denominowanych w euro

Źródło: Bloomberg

Wykres 6
Krzywe rentowności papierów rządowych Wielkiej Brytanii

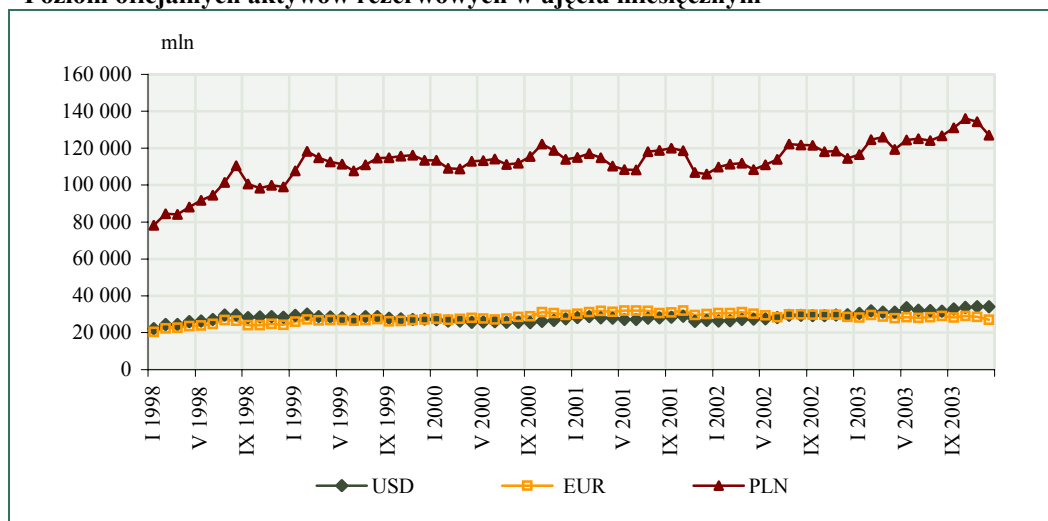

Źródło: Bloomberg

5.1.3. Poziom oficjalnych aktywów rezerwowych

W 2003 r. oficjalne aktywa rezerwowe⁴⁷ w wyrażeniu dolarowym wzrosły o 4,2 mld USD, do 34,0 mld USD (wykres 7), natomiast w euro uległy zmniejszeniu o 1,5 mld EUR do 26,9 mld EUR. Decydujący wpływ na przyrost rezerw w ujęciu dolarowym miało umocnienie kursów euro i funta szterlinga wobec dolara amerykańskiego.

Wykres 7
Poziom oficjalnych aktywów rezerwowych w ujęciu miesięcznym

Źródło: NBP.

⁴⁷ Do oficjalnych aktywów rezerwowych należą takie instrumenty finansowe jak: aktywa w walutach wymiennalnych (papiery wartościowe, lokaty w bankach za granicą, pieniądze zagraniczne w kasach NBP); pozycja rezerwowa w MFW; SDR-y (rachunek bieżący NBP w MFW); złoto monetarne; inne aktywa rezerwowe.

5.1.4. Struktura walutowa rezerw

Obowiązująca w 2003 r. struktura walutowa rezerw została uchwalona przez Zarząd NBP w sierpniu 2002 r., natomiast podstawowe parametry struktury benchmarku parytetowego (portfela porównawczego) na 2003 r., wraz z metodologią liczenia dochodowości, zostały przyjęte przez Zarząd NBP we wrześniu 2002 r. Powyższe decyzje zostały podjęte na podstawie oceny istniejących struktur oraz ich propozycji na rok następny.

Struktura walutowa rezerw zawierała trzy waluty rezerwowe: dolara amerykańskiego, euro i funta szterlinga, utrzymywane w wyznaczonych udziałach procentowych. Kształtowanie pozycji walut wobec wyznaczonych poziomów parytetowych, w ramach dopuszczalnych pasm odchyleń, odbywało się na podstawie analiz bieżącej i przewidywanej sytuacji na rynku walutowym.

5.1.5. Struktura inwestycyjna i horyzont czasowy rezerw walutowych

W 2003 r. struktura inwestycyjna części walutowej rezerw uwzględniała dokonywanie inwestycji w ramach trzech portfeli inwestycyjnych: dolarowego, euro i funta szterlinga.

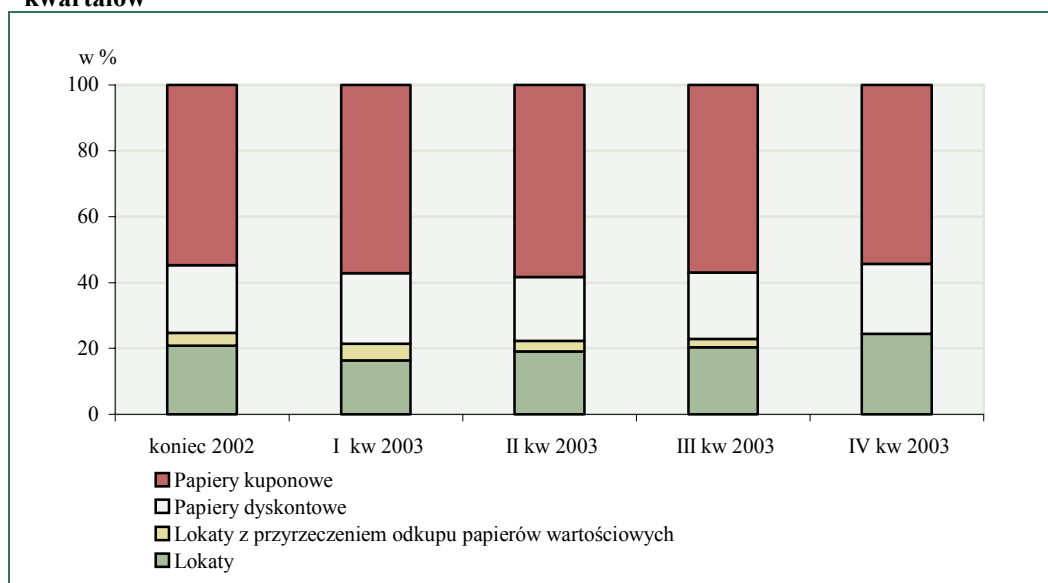
Na strategię inwestycyjną realizowaną w 2003 r. wpływały przede wszystkim prognozy dotyczące rozwoju sytuacji na rynku papierów wartościowych. Wynikało to z ich dominującego udziału w rezerwach i decydującego wpływu na wartość parametrów inwestycyjnych. W pierwszym półroczu *duration* całości rezerw walutowych było systematycznie zwiększane, co stanowiło konsekwencję działalności inwestycyjnej w portfelach denominowanych w euro i funcie szterlingu.

W tym okresie ceny instrumentów dłużnych wykazywały tendencję wzrostową, a papiery o dłuższych terminach do wykupu dawały najwyższe stopy zwrotu. W związku z tym korzystne było zwiększanie zaangażowania w papiery kuponowe, kosztem instrumentów rynku pieniężnego, a także utrzymywanie *duration* zarządzanych środków powyżej poziomu wzorcowego.

Taka strategia znacznie zmieniła się po gwałtownej przecenie papierów kuponowych na rynku w lipcu 2003 r. *Duration* tych instrumentów, a co za tym idzie całych rezerw walutowych, zostało znacznie zredukowane – założeniem było zmniejszenie wartości tego parametru do poziomu zbliżonego do wzorcowego. Duże wahania cen papierów wartościowych i wynikająca stąd niepewność co do rozwoju sytuacji na rynku powodowały, że polityka utrzymywania niewielkiej rozpiętości pomiędzy rzeczywistą a wzorcową wartością *duration* była kontynuowana do końca roku. Podjęto również działania dotyczące struktury inwestycyjnej. We wszystkich portfelach walutowych zmniejszono udział obligacji, które ze względu na spadek wartości miały w drugim półroczu najniższą dochodowość spośród wszystkich instrumentów inwestycyjnych.

Część środków przesunięto do instrumentów rynku pieniężnego.

Wykres 8
Udział instrumentów inwestycyjnych w rezerwach walutowych według stanu na koniec kwartałów

Źródło: NBP

5.1.6. Dochód z działalności inwestycyjnej

Osiągnięty w 2003 r. dochód z działalności inwestycyjnej wyniósł 3,7 mld zł (prawie 1,0 mld USD, czyli 0,8 mld EUR). Dochodowość rezerw walutowych wyniosła 2,3%.

5.2. Działania w zakresie zadań dewizowych

5.2.1. Działania w zakresie organizacji obrotu dewizowego

W 2003 r. NBP brał udział w przygotowaniu następujących aktów prawnych dotyczących działalności dewizowej:

- **Projektu zmiany rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie trybu wykonywania przez Narodowy Bank Polski kontroli określonej w ustawie Prawo dewizowe⁴⁸.**

Zasadniczą zmianą było objęcie kontrolą obowiązków banków związanych z pośrednictwem w dokonywaniu przez rezydentów przekazów pieniężnych za granicę oraz rozliczeń w kraju z nierezydentami, a także w dokonywaniu przez nierezydentów przekazów gotówkowych za granicę, wpłat gotówkowych na ich własne rachunki bankowe oraz rachunki bankowe innych nierezydentów.

- **Projektu ustawy o swobodzie działalności gospodarczej⁴⁹.**

⁴⁸ Dz.U. z 2002 r. nr 154, poz.1275.

⁴⁹ W toku prac w Sejmie.

Wprowadza ona zmiany w ustawie Prawo dewizowe, polegające między innymi na zniesieniu obowiązku uzyskiwania zezwoleń Prezesa NBP przez osoby zamierzające prowadzić działalność kantorową. Działalność ta będzie realizowana na podstawie wpisu do rejestru działalności kantorowej, prowadzonego przez NBP. Projektowane zmiany przewidują określenie, w drodze zarządzenia Prezesa NBP, wzoru rejestru oraz trybu dokonywania wpisu do rejestru.

5.2.2. Decyzje w sprawach dewizowych

W 2003 r. ogółem wydano 1.704 decyzje⁵⁰, w tym 676 zezwoleń, 7 decyzji odmownych, 1.021 innych decyzji, tj.: umorzenia, zmiany, stwierdzenia wygaśnięcia i uchYLENIA oraz 20 postanowień.

Spośród wydanych decyzji pozytywnych udzielono 278 zezwoleń na prowadzenie działalności kantorowej oraz 237 indywidualnych zezwoleń dewizowych na dokonywanie w kraju, między rezydentami, rozliczeń w walutach obcych. Z tego 95 decyzji dotyczyło rozliczeń w ramach środków pomocowych otrzymanych z Unii Europejskiej (fundusze Phare, ISPA). 161 zezwoleń dotyczyło innych czynności obrotu dewizowego.

5.2.3. Wykonywanie kontroli obrotu dewizowego przez NBP

W 2003 r. NBP wykonywał kontrolę wobec uczestników obrotu dewizowego stosownie do postanowień ustawy Prawo dewizowe⁵¹ oraz ustawy o przeciwdziałaniu wprowadzaniu do obrotu finansowego wartości majątkowych pochodzących z nielegalnych lub nieujawnionych źródeł oraz przeciwdziałaniu finansowaniu terroryzmu⁵².

W 2003 r. przeprowadzono ogółem 2.084 kontrole (w 2002 r. – 2.696), z tego:

- 561 kontroli w zakresie wykonania obowiązków sprawozdawczych do bilansu płatniczego (w 2002 r. – 447), w tym:
  - 41 połączonych z kontrolą realizacji zezwoleń dewizowych (w 2002 r. – 51),
- 1.523 kontrole działalności kantorowej (w 2002 r. – 2.059).

Mniejsza, w porównaniu z rokiem poprzednim, liczba zrealizowanych kontroli była spowodowana wyłączeniem spośród kontroli NBP banków i pozabankowych kas walutowych oraz wprowadzeniem swobody przepływu kapitału i płatności między

⁵⁰ Znaczna różnica między liczbą decyzji wydanych w 2002 r. (3.550) i w 2003 r. (1.704) jest wynikiem szerokiej liberalizacji przepisów dewizowych dokonanej w październiku 2002 r.

⁵¹ Dz.U. z 2002 r. nr 141, poz. 1178 z późn. zm.

⁵² Dz.U. z 2003 r. nr 153, poz. 1505 z późn. zm. Zob. szerzej rozdział „Działalność legislacyjna” 11.5.2

Polską a państwami UE, co skutkowało zmniejszeniem liczby wydanych zezwoleń dewizowych⁵³. Ponadto mniejsza liczba kontroli wiązała się ze wzrostem pracochłonności pojedynczych kontroli wynikającym z objęcia kontrolą obszaru wykonania przez kantory obowiązku przekazywania NBP danych w zakresie niezbędnym do sporządzania bilansu płatniczego oraz wprowadzenia nowej metodyki kontroli w obszarze badania zagadnień związanych z realizacją przez kantory obowiązków nałożonych ustawą o przeciwdziałaniu procederowi tzw. prania pieniędzy.

5.2.4. Działania pokontrolne

W przypadku 1602 kontroli stwierdzono nieprawidłowości. W 2003 r. udział kontroli, w których ujawniono nieprawidłowości, wynosił 77% i był wyższy w stosunku do 2002 r. o 10 pkt. proc. Na wzrost ten wpłynęły w szczególności wyniki kontroli wykonywania obowiązków określonych ustawą o przeciwdziałaniu procederowi tzw. prania pieniędzy, stwierdzające niedopełnienie wymogów formalnych nałożonych na kantory wspomnianą ustawą (m.in. brak wewnętrznych procedur, brak rejestrów transakcji, brak szkoleń).

W każdym przypadku stwierdzenia nieprawidłowości skierowano zalecenia pokontrolne, w których zobowiązano kierownictwo kontrolowanej jednostki do zapewnienia przestrzegania obowiązujących przepisów. W 308 przypadkach poinformowano urzędy skarbowe o stwierdzeniu sytuacji wskazujących na możliwość popełnienia wykroczenia przeciwko obrotowi dewizowemu. O wynikach wszystkich kontroli przeprowadzonych w kantorach w zakresie wykonywania obowiązków nałożonych przez ustawę o przeciwdziałaniu procederowi „prania pieniędzy” powiadomiono Generalnego Inspektora Informacji Finansowej.

W dwóch przypadkach NBP zastosował sankcje w postaci uchylenia zezwolenia na prowadzenie działalności kantorowej.

5.3. Obsługa kredytów zagranicznych zaciągniętych przez NBP

W ramach obsługi kredytów Banku Światowego, zaciągniętych przez NBP w 1990 r. na realizację programów Rozwój Eksportu Przemysłowego i Rozwój Eksportu Rolno-Spożywczego, w 2003 r. nadzorowano spłaty dokonywane przez BGŻ SA - ostatni bank uczestniczący w obu programach.

Kontynuowano również obsługę kredytu otrzymanego od rządu francuskiego na rozwój spółek polsko-francuskich, nadzorując spłaty należności od banków, którym udostępniono środki tego kredytu. W 2003 r. trzy banki, tj. Bank Pekao SA, BRE Bank SA i Credit Lyonnais Bank Polska SA, w całości spłaciły swe zadłużenie wobec

⁵³ Zmiany wprowadzone ustawą Prawo dewizowe obowiązującą od 1 października 2002 r.

NBP.

Najważniejsze działania NBP 2003 r.

- Osiągnięto dochód z działalności inwestycyjnej w wysokości 3,7 mld zł.
- Wydano ogółem 1.704 decyzje dewizowe.
- Przeprowadzono ogółem 2.084 kontrole dewizowe.

6. DZIAŁANIA NA RZECZ SYSTEMU PŁATNICZEGO

W 2003 r. Narodowy Bank Polski prowadził działania na rzecz systemu płatniczego przede wszystkim poprzez prowadzenie analiz i badań w zakresie funkcjonowania polskiego systemu płatniczego, systemów płatniczych w innych krajach i systemów płatności transgranicznych, wykonywanie nadzoru nad krajowymi systemami płatności, realizowanie prac normalizacyjnych oraz prowadzenie rachunków banków i przeprowadzanie rozrachunków międzybankowych.

Szczególne znaczenie miały działania związane z przygotowaniem NBP do uczestnictwa w systemie TARGET. Drugim obszarem, na którym NBP koncentrował się były prace związane z nadzorowaniem systemów płatności. Ich celem było minimalizowanie zagrożeń dla funkcjonowania systemu finansowego, związanych z ewentualnymi zakłóceniami w systemie płatniczym.

6.1. Decyzje w zakresie połączenia z systemem TARGET

Jednym z priorytetowych zadań NBP w dziedzinie systemu płatniczego jest przygotowanie banku centralnego do uczestnictwa w systemie TARGET, łączącym systemy RTGS z krajów Unii Europejskiej i umożliwiającym płatności transgraniczne między tymi krajami.⁵⁴ Realizując to zadanie w 2003 r. NBP:

- Podjął decyzję o przystąpieniu pośrednio, tj. poprzez system RTGS jednego z banków centralnych ze strefy euro, do systemu TARGET jeszcze przed przyjęciem euro przez Polskę, jednak nie później niż w czerwcu 2005 r. Decyzja ta stwarza warunki dla:
  - usprawnienia obsługi płatności transgranicznych w euro poprzez udostępnienie mechanizmu umożliwiającego zdecydowane przyspieszenie realizacji płatności w stosunku do rozliczeń realizowanych za pośrednictwem stosunków korespondenckich,
  - obniżenia kosztów realizacji zleceń transgranicznych z uwagi na konieczność stosowania cen jednolitych w skali systemu TARGET, niższych od stosowanych na ogół w bankowości korespondencyjnej,
  - zachowania zalet krajowej infrastruktury rozliczeniowej,
  - uzyskania pełnej gotowości do uczestnictwa w systemie TARGET w dniu przystąpienia Polski do strefy euro.

Jednocześnie rozpoczęto prace nad systemem SORBNET-EURO, w którym będą prowadzone rachunki bieżące banków w euro oraz będzie przeprowadzany rozrachunek w euro, dotyczący zarówno płatności krajowych, jak

⁵⁴ Uczestnictwo to będzie obowiązkowe z chwilą przystąpienia Polski do strefy euro, natomiast - zgodnie z decyzją Rady Zarządzającej EBC z października 2002 r. - na zasadzie dobrowolności będzie prawnie możliwe już po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej.

i transgranicznych, w tym wynikających z rozrachunku zleceń wymienianych za pośrednictwem systemu EURO ELIXIR budowanego przez KIR SA.

- Wybrał Bank Włoch jako bank centralny, w którym będzie prowadzony rachunek NBP i za którego pośrednictwem będą realizowane płatności transgraniczne z polskich banków do systemu TARGET.
- Podjął decyzję o przystąpieniu do systemu TARGET2, który - zgodnie z harmonogramem - od 2007 r. zastąpi obecnie funkcjonujący system TARGET. Przystąpienie do TARGET2 nastąpi poprzez udział w tzw. jednolitej wspólnej platformie (*Single Shared Platform - SSP*), w momencie wejścia Polski do strefy euro. Podjęcie decyzji w tej sprawie było odpowiedzią na oczekiwanie Rady Zarządzającej EBC, aby wszystkie banki centralne UE i banki krajów przystępujących zajęły stanowisko w sprawie sposobu uczestnictwa w systemie TARGET2 (tzn. poprzez SSP, czy poprzez własny system RTGS).

6.2. Nadzór nad systemami płatności

Jednym z ustawowych zadań Narodowego Banku Polskiego jest sprawowanie nadzoru nad systemami płatności w celu zapewnienia ich sprawności i bezpieczeństwa. Poniżej wymieniono działania podejmowane w tym zakresie w 2003 r.

- Analizowano sposób realizacji przez Krajową Izbę Rozliczeniową SA zalecenia wydanego przez NBP w 2002 r.

Zalecenie to dotyczyło dostosowania systemu ELIXIR do zasad określonych w raporcie Banku Rozrachunków Międzynarodowych⁵⁵, a w szczególności wprowadzenia tzw. gwarancji rozrachunku tzn. rozwiązań zapewniających terminowe zakończenie dziennych rozliczeń w przypadku niezdolności do uregulowania zobowiązań przez uczestnika systemu mającego największe zobowiązanie netto. Po przeprowadzeniu analiz i konsultacji ze środowiskiem bankowym KIR SA przedstawiła koncepcję wprowadzenia zmian w systemie ELIXIR, która została zaakceptowana przez NBP. Zmiany te mają być wprowadzone do końca 2004 r.

- Realizując rekomendację Europejskiego Banku Centralnego, dotyczącą bardziej efektywnego funkcjonowania systemów rozliczających transakcje kartami płatniczymi w Polsce, NBP przeanalizował zasady funkcjonowania systemów prowadzonych przez PolCard SA, Visa i MasterCard.

W wyniku analizy NBP zaproponował dwa warianty zmiany zasad dokonywania rozliczeń pomiędzy uczestnikami tych systemów, zmierzające do usprawnienia stosowanych procedur i przyspieszenia rozliczeń. Propozycja NBP została przekazana do rozważenia operatorom systemów oraz Bankowi Millennium SA,

⁵⁵ *Core principles for the systemically important payment systems*, opublikowany w styczniu 2001 r. Zasady te są podstawą oceny systemów płatności przez MFW w ramach Programu Oceny Systemu Finansowego (*Financial Sector Assessment Program – FSAP*).

który pełni funkcję banku rozliczeniowego dla tych trzech systemów. Przyjęto rozwiązanie, w którym bank rozliczeniowy rozlicza transakcje kartowe bezpośrednio w systemie SORBNET, zamiast korzystać z pośrednictwa systemów SYBIR i ELIXIR prowadzonych przez KIR SA. Rozwiązanie to wprowadzono od lipca 2003 r.

- Na podstawie ustawy o elektronicznych instrumentach płatniczych⁵⁶, która weszła w życie z dniem 12 października 2003 r., Prezes NBP sprawuje nadzór nad systemami autoryzacji i rozliczeń prowadzonymi przez agentów rozliczeniowych niebędących bankami, na podobnych zasadach jak w przypadku systemów płatności. Aby ocenić zasady funkcjonowania systemów autoryzacji i rozliczeń, NBP przygotował szczegółową ankietę przeznaczoną dla podmiotów prowadzących obecnie takie systemy. Analiza informacji przekazanych przez agentów rozliczeniowych będzie przeprowadzona w 2004 r. Ponadto, zgodnie z przepisami ustawy o elektronicznych instrumentach płatniczych, sprawozdawczością na rzecz NBP zostali objęci:
  - wydawcy kart płatniczych (banki i podmioty niebankowe) - m.in. w zakresie informacji o rodzajach i liczbie wydawanych kart płatniczych i operacjach dokonanych za ich pomocą,
  - agenci rozliczeniowi - m.in. w zakresie informacji o sieci akceptacji kart oraz operacjach zrealizowanych w tej sieci.

Podmioty te są również zobowiązane do przekazywania informacji o operacjach mających na celu naruszenie lub obejście przepisów prawa albo reguł uczciwego obrotu.

- W 2003 r. NBP zacieśnił współpracę z Komisją Papierów Wartościowych i Giełd w zakresie nadzoru nad polskimi systemami rozrachunku papierów wartościowych.

Mając na uwadze standardy UE⁵⁷, NBP wystąpił w 2003 r. do Komisji Papierów Wartościowych i Giełd z inicjatywą podjęcia bliższej współpracy. Inicjatywa została pozytywnie odebrana przez KPWiG. Efektem tych działań jest m.in. zmiana proponowana w ustawie Prawo o publicznym obrocie papierami wartościowymi, która ma wejść w życie wraz z przystąpieniem Polski do UE. Zmiana umożliwi podpisanie porozumienia o współpracy pomiędzy NBP a KPWiG. Polegałaby ona głównie na wymianie informacji nt. funkcjonowania systemów rozrachunku papierów wartościowych, zgłaszaniu przez NBP do KPWiG informacji o potrzebie wprowadzenia zmian w systemie rozrachunku papierów wartościowych oraz współdziałaniu przy tworzeniu regulacji dotyczących tego systemu.

- W 2003 r. z inicjatywy Europejskiego Banku Centralnego Narodowy Bank Polski

⁵⁶ Dz.U.z 2002 nr 169, poz. 1385.

⁵⁷ *Zalecenia dla systemów rozrachunku papierów wartościowych* opublikowane w 2001 r. przez CPSS/IOSCO. Europejska Komisja Regulatorów Papierów Wartościowych i ESBC pracuje nad projektem nowych zaleceń.

uczestniczył w ocenie systemów rozrachunku papierów wartościowych w Polsce pod kątem spełnienia standardów określonych w dokumencie pt. *Standards for the Use of UE SSSs in ESCB Credit Operations*. Ocenie tej zostały poddane dwa systemy: Centralny Rejestr Papierów Wartościowych, w którym są deponowane i rozliczane bony skarbowe oraz system prowadzony przez Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A., w którym są deponowane i rozliczane m.in. obligacje skarbowe.

Spełnienie tych standardów przez systemy rozrachunku papierów wartościowych jest warunkiem wykorzystania rejestrowanych w nich papierów wartościowych w operacjach kredytowych ESCB. Przeprowadzenie takiej oceny przez EBC miało pozwolić na wykrycie ewentualnych słabości w zakresie rozliczania i rozrachunku papierów wartościowych w krajach akcesyjnych oraz podjęcie odpowiednich działań w celu ich usunięcia. W wyniku przeprowadzonej oceny EBC wystosował w stosunku do obu polskich systemów rozrachunku papierów wartościowych kilka rekomendacji, które muszą być spełnione przed przystąpieniem Polski do operacji kredytowych ESCB.

6.3. Działania regulacyjne w dziedzinie systemu płatniczego

W 2003 r. NBP brał udział w pracach nad następującymi aktami prawnymi:

- **Obwieszczenie Prezesa Narodowego Banku Polskiego z dnia 1 października 2003 r. w sprawie ogłoszenia listy uczestników systemów płatności i systemów rozrachunku papierów wartościowych prowadzonych przez Narodowy Bank Polski, systemów rozrachunku papierów wartościowych prowadzonych przez Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych SA oraz innych systemów płatności i systemów rozrachunku papierów wartościowych, w których istnieje ryzyko systemowe⁵⁸.**

Obwieszczenie informuje sądy oraz organy sprawujące nadzór nad uczestnikami systemów, czy dany podmiot jest uczestnikiem systemu. W stosunku do takich podmiotów należy stosować procedury informacyjne przewidziane w przepisach o ostateczności rozrachunku. Skutkiem umieszczenia danego podmiotu na liście jest – w przypadku ogłoszenia upadłości tego podmiotu – obowiązek powiadomienia NBP przez sąd lub właściwy organ wydający w tym zakresie orzeczenie, postanowienie lub decyzję.

- **Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej.**

Ustawa wprowadziła do polskiego systemu prawnego Dyrektywę nr 5/97/WE o przelewach transgranicznych.

- **Akty wykonawcze do ustawy o elektronicznych instrumentach płatniczych, która weszła w życie z dniem 12 października 2003 r.**

⁵⁸ Dz. Urz. NBP z dnia 1 października 2003 r.

NBP przygotował i przekazał Ministerstwu Finansów projekty rozporządzeń w sprawie:

- sposobu, zakresu i terminów przekazywania przez agentów rozliczeniowych informacji o prowadzonej przez nich działalności,
- sposobu, zakresu i terminów przekazywania przez wydawców kart płatniczych danych o wydawanych przez nich kartach płatniczych,
- sposobu, zakresu i terminów przekazywania przez banki i instytucje pieniądza elektronicznego danych dotyczących wydanych przez nie instrumentów pieniądza elektronicznego,
- określenia sądów polubownych właściwych do rozpoznawania spraw związanych z wydawaniem i używaniem elektronicznych instrumentów płatniczych.

Powyższe akty prawne zostały wydane przez Ministra Finansów 24 września 2003 r. i obowiązują od dnia 12 października 2003 r.

- **Nowelizacja zarządzenia nr 5/2002 Prezesa NBP z dnia 6 maja 2002 r. w sprawie sposobu numeracji rachunków bankowych prowadzonych w bankach⁵⁹.**

Nowelizacja zarządzenia umożliwia bankom stosującym przez co najmniej 6 miesięcy, zarówno nowy standard Numeru Rachunku Bankowego (NRB), jak i poprzednie numery, rezygnację z obsługi zleceń ze starymi numerami rachunków bankowych i stosowanie w rozliczeniach krajowych wyłącznie standardu NRB. Nowe przepisy pozwalają bankom zaawansowanym we wprowadzaniu standardu NRB na szybsze, czyli przed 1 lipca 2004 r., zautomatyzowanie i ujednoczenie obsługi zleceń płatniczych w systemach informatycznych, a tym samym obniżenie jej kosztów.

6.4. Funkcjonowanie systemu SORBNET

W 2003 r. znacznie wzrosła liczba i wartości zleceń w systemie SORBNET. Jest to spowodowane wejściem w życie od dnia 1 stycznia 2003 r. obowiązku wynikającego z zarządzenia Prezesa NBP nr 6/2000 w sprawie sposobu przeprowadzania rozrachunków międzybankowych. Polega on na kierowaniu bezpośrednio do systemu SORBNET zleceń, których wartość przekracza 1 mln zł. Realizacja tej zasady spowodowała w 2003 r. wzrost liczby przetwarzanych zleceń o 56,2% w porównaniu z rokiem poprzednim.

W 2003 r. zakończono prace nad zmianą platformy komunikacyjnej z użytkownikami systemu SORBNET. Zadanie to zrealizowano w ramach projektu SWAT (Szybka Warstwa Transportowa), a jego celem było zastąpienie nieefektywnej poczty elektronicznej X.400 nowocześniejszymi łączami TCP/IP. Wprowadzenie nowego rozwiązania pozwoliło na wzrost wydajności systemu SORBNET i zwiększyło

⁵⁹ Zarządzenie nr 10/2003 Prezesa NBP z dnia 27 maja 2003 r.

bezpieczeństwo informacji wymienianych między użytkownikami a NBP.

W 2003 r. wprowadzono w systemie SORBNET nowe numery rachunków, które są zgodne ze standardem NRB. Wynikało to z konieczności uwzględnienia postanowień Zarządzenia nr 5/2002 Prezesa NBP z dnia 6 maja 2002 r. w sprawie sposobu numerowania rachunków bankowych. W okresie przejściowym, tj. do 30 czerwca 2004 r., system dopuszcza stosowanie zarówno starych, jak i nowych numerów. Po tym terminie realizowanie zleceń ze starymi numerami rachunków nie będzie możliwe.

W 2003 r. trwały również prace nad dostosowaniem systemu SORBNET do zintegrowanego systemu księgowego NBP (ZSK) oraz nowego planu kont.

6.5. Obsługa rachunków bieżących banków w Centrali NBP

6.5.1. Liczba rachunków bieżących banków prowadzonych przez NBP

Według stanu na koniec grudnia 2003 r., w Centrali NBP prowadzono rachunki bieżące (w ramach systemu SORBNET) dla 55 banków⁶⁰, tj. o 3 mniej niż rok wcześniej.

W 2003 r. zamknięto 3 rachunki bieżące:

- Banku Wschodniego SA – w dniu 15 stycznia, w związku z połączeniem z Bankiem „SPOŁEM” SA, który 15 kwietnia zmienił nazwę na Euro Bank SA,
- Banku „Częstochowa” SA – w dniu 28 lutego, w związku z połączeniem z BRE Bankiem SA,
- LG Petro Banku SA – w dniu 31 lipca, w związku z połączeniem z NORDEA BANKIEM POLSKA SA.

6.5.2. Rodzaje i liczba operacji przeprowadzonych na rachunkach bieżących banków w NBP

W 2003 r. na rachunkach bieżących banków w Centrali NBP przeprowadzono około 750 tys. operacji (w 2002 r. - 479 tys.) na kwotę 17,2 bln zł (w 2002 r. - 13,3 bln zł). Średnia wartość operacji spadła i wyniosła 22,9 mln zł (w 2002 r. - 27,8 mln zł).

Strukturę obrotów na rachunkach bieżących banków w Centrali NBP przedstawia tabela 14, natomiast strukturę liczby zleceń według głównych typów operacji przeprowadzonych na rachunkach bieżących banków w Centrali NBP - tabela 15.

⁶⁰ Trzy banki rozliczały się za pośrednictwem banków posiadających rachunek bieżący w Centrali NBP.

W 2003 r. po raz pierwszy dominującą pozycją w strukturze operacji realizowanych w systemie SORBNET były operacje z tytułu zleceń klientowskich (wzrost obrotów w stosunku do 2002 r. o 12%, tj. o 3,5 bln zł). W latach wcześniejszych dominowały operacje na międzybankowym rynku pieniężnym. Powyższe zmiany były związane przede wszystkim z obowiązkiem, wynikającym z zarządzenia Prezesa NBP, kierowania bezpośrednio do systemu SORBNET zleceń o wartości powyżej 1 miliona złotych. Średnia wartość zleceń klientowskich jest niższa niż zleceń wynikających z operacji na rynku międzybankowym (w 2003 r. wartość ta była niższa o około 25%), co powoduje, że przy wzroście ogólnej liczby operacji zrealizowanych w 2003 r. na rachunkach bieżących banków w Centrali NBP (o około 270 tys. operacji, tj. o około 56% więcej niż w roku 2002 r.) ich średnia wartość spadła (o 4,9 mln zł, tj. o 17,6%).

Do tej pory były one rozliczane za pośrednictwem KIR S.A. W konsekwencji, obroty z tytułu zleceń KIR spadły w 2003 r. o 4,8%.

Tabela 14
Struktura obrotów na rachunkach bieżących banków w Centrali NBP w 2003 r.

Rodzaje operacji przeprowadzanych na rachunkach bieżących	Obroty w mln zł			Struktura obrotów	
	saldo obrotów	w tym:		w %	
		strony WN	strony MA	strony WN	strony MA
Zmiana stanu środków pieniężnych na rachunkach bieżących banków, z tego tytułu:	-3 178,6	17 230 237,8	17 227 059,2	100,0	100,0
1) zleceń klientowskich:	153 000,1	8 194 764,4	8 347 764,5	47,6	48,5
- międzybankowych	0,0	8 063 277,5	8 063 277,5	46,8	46,8
- z udziałem KDPW	-1 214,0	13 302,9	12 088,9	0,1	0,1
- z udziałem innych klientów NBP	154 214,1	118 184,1	272 398,2	0,7	1,6
2) operacji na międzybankowym rynku:	0,0	6 521 795,5	6 521 795,5	37,9	37,9
- pieniężnym	0,0	3 888 356,2	3 888 356,2	22,6	22,6
- walutowym	0,0	1 152 456,9	1 152 456,9	6,7	6,7
- papierów wartościowych	0,0	1 480 982,4	1 480 982,4	8,6	8,6
w tym na rynku wtórnym:					
bonów skarbowych	0,0	1 313 878,9	1 313 878,9	7,6	7,6
bonów pieniężnych NBP	0,0	133 595,1	133 595,1	0,8	0,8
3) wykorzystania lub spłaty kredytów udzielonych bankom przez NBP	-143,1	1 178 191,9	1 178 048,8	6,8	6,8
4) transakcji i operacji rozliczanych przez KDPW SA	1 161,5	456 567,2	457 728,7	2,6	2,7
5) wymiany zleceń za pośrednictwem KIR SA:	-127 681,3	419 881,3	292 200,0	2,4	
- poranna sesja rozrachunkowa	-114 788,3	210 996,1	96 207,8	1,2	0,6
- popołudniowa sesja rozrachunkowa	-11 808,1	115 757,0	103 948,9	0,7	0,6
- wieczorna sesja rozrachunkowa	-1 084,9	93 128,2	92 043,3	0,5	0,5
6) zakupu (wykupu) papierów	6 799,4	159 481,5	166 280,	0,9	1,0

wartościowych od NBP					
- bonów pieniężnych NBP	1 595,9	159 474,1	161 070,0	0,9	0,9
- innych papierów	5 203,5	7,4	5 210,9	0,0	0,0
7) zakupu lub sprzedaży w NBP znaków pieniężnych:	-6 157,1	125 548,1	119 390,	0,7	0,7
- krajowych	-6 156,3	125 543,2	119 386,8	0,7	0,7
- zagranicznych	-0,8	4,9	4,1	0,0	0,0
8) zakupu lub wykupu papierów wartościowych SP	-25 336,5	107 917,1	82 580,	0,6	0,5
- bonów skarbowych	-6 227,2	53 813,0	47 585,9	0,3	0,3
- innych papierów	-19 109,4	54 104,1	34 994,7	0,3	0,2
9) złożenia i zwrotu lokat terminowych w NBP	-3,2	39 781,9	39 778,7	0,2	0,2
10) zakupu lub sprzedaży w NBP walut obcych	-8 106,8	8 143,1	36,4	0,0	0,0
11) operacji otwartego rynku:	-1 372,0	1 372,0	0,0	0,0	0,0
- repo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
- reverse repo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
- outright	-1 372,0	1 372,0	0,0	0,0	0,0
12) przekazania lub otrzymania odsetek przez banki	612,5	218,3	830,7	0,0	0,0
13) operacji na rachunkach rezerwy obowiązkowej	-42,7	91,8	49,0	0,0	0,0
14) pozostałych operacji	4 090,7	16 483,8	20 574,5	0,1	0,1

Źródło: dane NBP.

Tabela 15

Struktura liczby zleceń według głównych typów operacji przeprowadzanych na rachunkach bieżących banków w Centrali NBP w 2003 r.

Wyszczególnienie	Liczba zleceń płatniczych realizowanych na rachunkach bieżących w szt.			Struktura liczby zleceń w %	
	ogółem	w tym na:		strony WN	Strony MA
		strony WN	strony MA		
Ogólna liczba zleceń płatniczych zrealizowanych na rachunkach bieżących banków, z tego tytułu:	749 823	627 374	662 463	100,0	100,0
1) zleceń klientowskich:	366 741	334 197	358 743	53,3	54,2
- międzybankowych	326 199	326 199	326 199	52,0	49,2
- z udziałem KDPW	687	422	265	0,1	0,0
- z udziałem innych klientów NBP	39 855	7 576	32 279	1,2	4,9
2) operacji na międzybankowym rynku:	213 258	213 258	213 258	34,0	32,2
- pieniężnym	105 003	105 003	105 003	16,7	15,9
- walutowym	62 255	62 255	62 255	9,9	9,4
- papierów wartościowych	46 000	46 000	46 000	7,3	6,9
w tym na rynku wtórnym:					
bonów skarbowych	42 370	42 370	35 937	6,8	5,4

bonów pieniężnych NBP	1 471	1 471	1 252	0,2	0,2
3) wykorzystania lub spłaty kredytów udzielonych bankom przez NBP	8 241	3 972	4 269	0,6	0,6
4) transakcji i operacji rozliczanych przez KDPW SA	23 927	11 372	12 555	1,8	1,9
5) wymiany zleceń za pośrednictwem KIR SA	41 340	21 056	20 284	3,4	3,1
- poranna sesja rozrachunkowa	13 855	5 733	8 122	0,9	1,2
- popołudniowa sesja rozrachunkowa	13 797	8 822	4 975	1,4	0,8
- wieczorna sesja rozrachunkowa	13 688	6 501	7 187	1,0	1,1
6) zakupu (wykupu) papierów wartościowych od NBP	1 246	344	902	0,1	0,1
- bonów pieniężnych NBP	1 206	343	863	0,1	0,1
- innych papierów	40	1	39	0,0	0,0
7) zakupu lub sprzedaży w NBP znaków pieniężnych	82 519	36 238	46 281	5,8	7,0
- krajowych	82 420	36 177	46 243	5,8	7,0
- zagranicznych	99	61	38	0,0	0,0
8) zakupu lub wykupu papierów wartościowych Skarbu Państwa	4 296	2 197	2 099	0,4	0,3
- bonów skarbowych	1 720	623	1 097	0,1	0,2
- innych papierów	2 576	1 574	1 002	0,3	0,2
9) złożenia i zwrotu lokat terminowych w NBP	2 254	1 138	1 116	0,2	0,2
10) zakupu lub sprzedaży w NBP walut obcych	90	66	24	0,0	0,0
11) operacji otwartego rynku:	13	13	0	0,0	0,0
- repo	0	0	0	0,0	0,0
- reverse repo	0	0	0	0,0	0,0
- outright	13	13	0	0,0	0,0
12) przekazania lub otrzymania odsetek przez banki	3 076	1 879	1 197	0,3	0,2
13) operacji na rachunkach rezerwy obowiązkowej	35	20	15	0,0	0,0
14) pozostałych operacji	2 787	1 624	1 720	0,3	0,3

Źródło: dane NBP.

6.6. Standaryzacja i normalizacja

W 2003 r. koncentrowano się na pracach standaryzacyjnych i normalizacyjnych mających na celu dostosowanie polskiego systemu płatniczego do wymogów Unii Europejskiej. Działalność tą prowadzono przede wszystkim we współpracy ze Związkiem Banków Polskich (ZBP) i Polskim Komitetem Normalizacyjnym (PKN). Obejmowała ona standaryzację i normalizację instrumentów systemu płatniczego, w

tym dotyczący standardu numeru rachunku bankowego (NRB/IBAN) oraz standardu formularza polecenie przelewu/wpłata gotówkowa (WP).

Przy udziale NBP w Komitecie Technicznym ds. Bankowości i Bankowych Usług Finansowych⁶¹ opracowano wiele norm. Dotyczyły one w szczególności: zabezpieczenia kart płatniczych, zarządzania kluczami w bankowości elektronicznej, papierów wartościowych i terminologii bankowej. Dokonano kolejnej selekcji norm Komitetu Technicznego, związanych z ustawami: o podpisie elektronicznym oraz o elektronicznych instrumentach płatniczych.

Stosowanie w praktyce bankowej norm zharmonizowanych z normami europejskimi i międzynarodowymi stanie się koniecznością z chwilą przystąpienia Polski do Unii Europejskiej.

6.7. Działalność Rady ds. Systemu Płatniczego

Rada ds. Systemu Płatniczego jest forum wymiany informacji, poglądów i opinii w sprawach istotnych dla funkcjonowania polskiego systemu płatniczego. Jej prace mają duże znaczenie dla koordynacji działań Narodowego Banku Polskiego, Związku Banków Polskich i innych uczestników polskiego systemu płatniczego.

Rada ds. Systemu Płatniczego została powołana w 1998 r. jako organ opiniotwórczo-doradczy przy Zarządzie NBP. W skład Rady wchodzi oprócz przedstawicieli Narodowego Banku Polskiego przedstawiciele kierownictw instytucji ważnych dla funkcjonowania systemu płatniczego, m.in.: Związku Banków Polskich, Ministerstwa Finansów, Krajowej Izby Rozliczeniowej SA oraz banków komercyjnych.

W 2003 r. skład Rady ds. Systemu Płatniczego został uzupełniony o Przewodniczącego Komisji Papierów Wartościowych i Giełd⁶². Zmiana ta była podyktowana potrzebą pogłębienia współpracy Narodowego Banku Polskiego z KPWiG w dziedzinie systemów rozrachunku papierów wartościowych.

W 2003 r. odbyły się cztery posiedzenia Rady ds. Systemu Płatniczego. Podczas nich zostały rozpatrzone:

- Zagadnienia związane z dostosowaniem polskiego systemu płatniczego do wymagań stawianych systemom płatniczym krajów członkowskich Unii Europejskiej, w tym:
  - wyniki oceny infrastruktury systemu płatności i systemów rozrachunku papierów wartościowych w Polsce, przeprowadzonej przez EBC w 2002 r., oraz wnioski dla NBP i innych podmiotów wynikające z tej oceny,

⁶¹ Dawniej Normalizacyjna Komisja Problemowa.

⁶² Uchwała Zarządu NBP nr 21/2003 z dnia 11 czerwca 2003 r.

- program realizacji zaleceń NBP dotyczących gwarancji rozrachunku w systemie ELIXIR,
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 19 grudnia 2001 r. o płatnościach transgranicznych w euro – jego skutki dla NBP i polskich banków,
- polityka Narodowego Banku Polskiego w dziedzinie nadzoru nad systemami płatności,
- wyniki oceny systemów rozrachunku papierów wartościowych w Polsce dokonanej przez EBC w 2003 r.
- Zagadnienia systemowe związane z usprawnieniem obrotu płatniczego, w tym:
  - organizacja systemu rozliczeń kartowych w Polsce,
  - realizacja programu pełnej elektronizacji rozliczeń,
  - możliwość usprawnienia obrotu gotówkowego w Polsce,
  - płatności masowe z wystandaryzowanym tytułem płatności,
  - standaryzacja bankowych dokumentów płatniczych,
  - szanse i zagrożenia związane z emisją pieniądza elektronicznego i obrotem nim,
  - bariery rozwoju rozliczeń bezgotówkowych oraz możliwości ich promocji.
- Zagadnienia związane z włączeniem się polskiego systemu płatniczego do jednolitego obszaru płatniczego UE:
  - strategia rozwoju systemu SORBNET,
  - propozycja stanowiska polskiego środowiska bankowego wobec projektu SEPA (*Single European Payments Area*) oraz stworzenie polskiej wizji rozliczeń detalicznych w strefie euro,
  - system EURO-ELIXIR.

Rada zajmowała się również półroczną oceną funkcjonowania polskiego systemu płatniczego.

W grudniu 2003 r. Rada ds. Systemu Płatniczego zaleciła instytucjom publicznym oraz podmiotom sektora bankowego zwiększenie promocji rozliczeń bezgotówkowych w Polsce.

Ponadto Rada w grudniu 2003 r. zwróciła się z apelem do prezesów zarządów banków o wzmożenie działań informacyjnych dotyczących posługiwania się w rozliczeniach numerem rachunku bankowego w standardzie NRB (rozliczenia krajowe) lub IBAN (rozliczenia transgraniczne).

6.8. Współpraca z sektorem bankowym w zakresie pozostałych przedsięwzięć międzybankowych

Realizując ustawowe zadanie, którym jest kształtowanie warunków niezbędnych do

rozwoju systemu bankowego⁶³, NBP kontynuował w 2003 r. współpracę ze Związkiem Banków Polskich oraz bankami. Współdziałając ze środowiskiem bankowym:

- Przygotowano nowelizację zarządzenia nr 5/2002 Prezesa NBP z dnia 6 maja 2002 r. w sprawie sposobu numeracji rachunków bankowych prowadzonych w bankach⁶⁴.
- Zajmowano się następującymi zagadnieniami istotnymi dla rozwoju systemu płatniczego:
  - wprowadzaniem standardów NRB i IBAN,
  - standardowym formularzem zleceń płatniczych,
  - standardem przelewu elektronicznego jako formą realizacji zlecenia płatniczego,
  - bezpieczeństwem obrotu bezgotówkowego,
  - zastosowaniem standardu XML w bankowości,
  - wprowadzeniem mechanizmów usprawniających rozrachunek międzybankowy,
  - wprowadzeniem systemu MPS jako formy rozliczeń masowych płatności,
  - uzgodnieniami dotyczącymi projektu rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie określenia wzoru bankowego dokumentu płatniczego należności z tytułu składek, do których poboru zobowiązany jest ZUS,
  - uzgodnieniami dotyczącymi projektu rozporządzenia Ministra Finansów zmieniającego rozporządzenie w sprawie określenia wzoru formularza wpłaty gotówkowej oraz polecenia przelewu na rachunek organu podatkowego.
- Przedstawiciele NBP uczestniczyli w wypracowaniu przez środowisko bankowe wielu propozycji i wniosków dotyczących kierunków działalności Związku Banków Polskich w latach 2003–2006.

⁶³ Określone w art. 3 ust. 2 pkt. 6 ustawy o NBP.

⁶⁴ Zarządzenie nr 10/2003 Prezesa NBP z dnia 27 maja 2003 r.

Najważniejsze działania NBP w 2003 r.

- W NBP prowadzono rachunki bieżące dla 55 banków.
- W ramach nadzoru nad systemem płatności analizowano prace KIR SA nad dostosowaniem systemu ELIXIR do zasad określonych przez Bank Rozrachunków Międzynarodowych.
- W 2003 r. zakończono prace nad nową platformą komunikacyjną z użytkownikami systemu SORBNET, zwiększającą efektywność tego systemu.
- Zdecydowano o uruchomieniu, najpóźniej w 2005 r., systemu SORBNET-EURO do rozliczeń płatności w euro, uczestniczącego pośrednio w systemie TARGET.
- Stosując się do rekomendacji Europejskiego Banku Centralnego, NBP przeanalizował zasady funkcjonowania systemów rozliczających transakcje kartami płatniczymi w Polsce.
- Centralny Rejestr Bonów Skarbowych otrzymał pozytywną ocenę Europejskiego Banku Centralnego.
- Podjęto działania mające na celu zacieśnienie współpracy z KPWiG w zakresie nadzoru nad systemami rozrachunku papierów wartościowych.
- W ramach prac Rady ds. Systemu Płatniczego i Związku Banków Polskich zajmowano się m.in.: organizacją systemu rozliczeń kart płatniczych w Polsce, standaryzacją bankowych dokumentów płatniczych, możliwościami rozwoju i promocji rozliczeń bezgotówkowych, strategią rozwoju systemu SORBNET i systemu EURO-ELIXIR.

---

7. DZIAŁALNOŚĆ EDUKACYJNA I INFORMACYJNA

NBP, wzorując się na najlepszych bankach centralnych, rozwija działalność informacyjną i edukacyjną. W celu zwiększenia przejrzystości swego działania komunikuje się ze społeczeństwem, rynkami finansowymi i przedsiębiorcami między innymi poprzez konferencje prasowe, publikacje i stronę internetową. Dzięki kampaniom informacyjnym, konferencjom naukowym oraz skierowanym do różnych grup społecznych projektom edukacyjnym, w szczególności Portalowi Edukacji Ekonomicznej, zapewnia dostęp do wiedzy na temat banku centralnego, systemu bankowego i całej gospodarki, a także procesów ekonomicznych zachodzących w świecie.

7.1. Działalność edukacyjna

7.1.1. Program edukacji ekonomicznej

W ramach działalności edukacyjnej Narodowy Bank Polski podejmuje działania służące upowszechnieniu wiedzy ekonomicznej, zrozumieniu zasad funkcjonowania gospodarki rynkowej i procesów ekonomicznych zachodzących w kraju oraz wypracowaniu umiejętności funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej.

W 2003 r. NBP kontynuował działania rozpoczęte w 2002 r., a także rozpoczął realizację nowych projektów edukacyjnych.

Założenia projektów realizowanych w ramach Programu zostały opracowane na podstawie analizy działań edukacyjnych innych banków centralnych, badań opinii społecznej oraz analizy projektów prowadzonych przez działające w Polsce instytucje i organizacje pozarządowe.

7.1.1.1. Portal Edukacji Ekonomicznej - NBPortal

W 2003 r. NBP zbudował i uruchomił Portal Edukacji Ekonomicznej NBP, dostępny w internecie pod adresem www.nbportal.pl. Celem NBPortalu jest przekazywanie i pogłębianie wiedzy o gospodarce, a także wspieranie innych działań edukacyjnych NBP. Korzystanie z zasobów portalu jest całkowicie bezpłatne. NBPortal składa się m.in z działów:

- *Nauka* – zawiera m.in. obszerne, multimedialne kursy e-learningowe, wzbogacone ilustracjami, animacjami i filmami. W 2003 r. uruchomione zostały 4 kursy: *Ekonomia, Unia Gospodarcza i Walutowa, Analiza finansowa oraz Pozyskiwanie kapitału drogą kredytu bankowego*.
- *Centrum nauczyciela* – strony przygotowane z myślą o nauczycielach ekonomii i przedsiębiorczości w polskich szkołach. Znajdują się tu m.in. pomoce dydaktyczne w formie gotowych scenariuszy lekcyjnych bądź porad dotyczących

efektywnych i ciekawych metod prowadzenia lekcji.

- *Zabawa* – część portalu, w której znajdują się m.in. liczne quizy decyzyjne, gry zręcznościowe i strategiczne, krzyżówki oraz puzzle. Ta część portalu stworzona została z myślą o internautach, którzy przy okazji zabawy chcą również zdobywać podstawowe informacje na temat ekonomii.
- *Zbiory wiedzy* - składają się z dwóch części. Pierwszą stanowi Wirtualna Biblioteka, drugą słownik haseł ekonomicznych PWN. Wirtualna Biblioteka zawiera elektroniczne wersje publikacji naukowych. Są to m.in. opracowania NBP, ale także publikacje współpracujących z NBP portalem instytucji zewnętrznych. Słownik zawiera natomiast zbiór ponad tysiąca haseł, wyjaśniających znaczenie terminów ekonomicznych.
- *Aktualności* - to zarówno krótkie informacje ekonomiczne, jak i obszernie artykuły oraz opracowania. W przystępny sposób przedstawiają bieżące zagadnienia ekonomiczne i gospodarcze.

7.1.1.2. Konkursy grantowe

W lipcu 2003 r. NBP ogłosił drugą edycję konkursów grantowych na dofinansowanie projektów z zakresu edukacji ekonomicznej. Temat konkursu skierowanego do mediów brzmiał: *Rola i znaczenie banków i innych instytucji finansowych w gospodarce rynkowej*. Na konkurs wpłynęło 112 wniosków, z czego dofinansowano 40. Organizacje pozarządowe i instytucje szkoleniowe mogły przygotować projekty na następujące tematy: *Aktywność gospodarza i przedsiębiorczość*, *Edukacja ekonomiczna w polskiej szkole* oraz *Rola i znaczenie banków i innych instytucji finansowych w gospodarce rynkowej*. Spośród 338 wniosków nadesłanych na konkurs dofinansowano 79.

7.1.1.3. Programy dla środowisk szkolnych i dziennikarzy

Szczególnie ważną grupą adresatów są dla NBP środowiska szkolne – uczniowie szkół ponadpodstawowych i ich nauczyciele. Działania NBP są ukierunkowane na wyrównywanie szans w dostępie do edukacji. NBP tworzy lub wspiera programy uzupełniające proces edukacji ekonomicznej w szkołach. W 2003 r. prowadzone były m.in. następujące działania:

- Konkurs dla uczniów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych na pracę pisemną pt. *Rozwój gospodarczy Twojej miejscowości w Unii Europejskiej*. Konkurs przeprowadzono wspólnie z Centralnym Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli i *Gazetą Wyborczą*. Nadesłano ponad pięćset prac, a nagrody otrzymało 14 uczniów.
- Konkurs dla bibliotek powiatowych *Wakacje – z ekonomią na ty*. W 2003 r. do konkursu zgłosiło się 56 bibliotek, z których 28 otrzymało dotacje na realizację projektów z zakresu edukacji ekonomicznej podczas wakacji. Ogółem w przedsięwzięciach realizowanych przez biblioteki wzięło udział około 18.000

uczniów. Zaangażowanych zostało 180 szkół i blisko 300 instytucji publicznych.

- Program *Ekonomia na co dzień*. We współpracy z Fundacją Młodzieżowej Przedsiębiorczości opracowano program nauczania rozszerzający i uzupełniający zajęcia *Wychowania do aktywnego udziału w życiu gospodarczym*, prowadzone w gimnazjach. Z materiałów opracowanych na potrzeby programu skorzystało w 2003 r. ponad 100 nauczycieli i około 2.600 uczniów z 79 gimnazjów.
- Konkurs dla studentów - *Euromanager*. W IV edycji międzynarodowego konkursu z zakresu zarządzania przedsiębiorstwem uczestniczyło 248 zespołów. NBP dofinansował udział w konkursie 50 drużyn, głównie z mniejszych ośrodków akademickich.
- Konkurs dla dziennikarzy ekonomicznych realizowany wspólnie z agencją Reuters Polska. Celem przyznawania przez NBP Nagrody im. Władysława Grabskiego jest wyróżnianie dziennikarzy przygotowujących artykuły, audycje i programy, które przyczyniają się do podniesienia poziomu wiedzy ekonomicznej w społeczeństwie. Do udziału w pierwszej edycji konkursu zgłosiło się 68 dziennikarzy ekonomicznych. W sierpniu 2003 r. Kapituła Nagrody uhonorowała nagrodami 15 dziennikarzy.

7.1.1.4. Program stypendialny

Narodowy Bank Polski, wspólnie z Agencją Nieruchomości Rolnych, Polsko-Amerykańską Fundacją Wolności, Fundacją Edukacyjną Przedsiębiorczości, Bankiem Gospodarstwa Krajowego i organizacjami pozarządowymi uczestniczył w drugiej edycji Programu Stypendiów Pomostowych. Program polega na fundowaniu stypendiów na pierwszy rok dziennych studiów magisterskich, aby ułatwić uzdolnionej młodzieży ze środowisk wiejskich i małych miast rozpoczęcie nauki w szkole wyższej. W 2003 r. fundatorom Programu udało się zgromadzić łącznie ponad 6,5 mln zł, umożliwiając tym samym przyznanie stypendiów 1.590 osobom.

7.1.2. Współpraca w zakresie szkolenia kadr dla sektora bankowego

W 2003 r. NBP kontynuował prace na rzecz sektora bankowego, które obejmowały organizację szkoleń dla pracowników banków komercyjnych z zakresu statystyki bilansu płatniczego.

7.2. Działalność informacyjna

7.2.1. Kontakty z mediami

W 2003 r. NBP zorganizował 26 konferencji prasowych i spotkań z przedstawicielami mediów, w tym 12 po posiedzeniach RPP.

We współpracy z Europejskim Bankiem Odbudowy i Rozwoju oraz Bankiem Światowym przygotowano prezentację raportów obu organizacji: *Transition Report*

2003 - Integration and Regional Cooperation; Doing Business in 2004: Understanding Regulation oraz *Global Development Finance 2003: Striving for Stability in Development Finance*.

Biuro Prasowe NBP wydało około 100 komunikatów prasowych, z czego 16 po posiedzeniach Rady Polityki Pieniężnej, 15 po posiedzeniach Komisji Nadzoru Bankowego oraz 4 po posiedzeniach Rady ds. Systemu Płatniczego.

Ponadto prowadzona była bieżąca działalność informacyjna dla dziennikarzy.

7.2.2. Wydawnictwa i strona internetowa NBP

W 2003 r. działalność wydawnicza NBP obejmowała – tak jak w latach poprzednich – publikacje: *Raport Roczny*, *Raport o inflacji*, *Założenia polityki pieniężnej*, *Sprawozdanie z wykonania założeń polityki pieniężnej*, *Biuletyn Informacyjny*, *Raport o stabilności systemu finansowego*, *Strategia polityki pieniężnej po 2003 roku*, a także miesięcznik *Bank i Kredyt*. Ponadto po raz pierwszy wydano w postaci książkowej zbiór artykułów zamieszczanych w dodatku edukacyjnym do miesięcznika *Bank i Kredyt*, poświęconych Unii Gospodarczej i Walutowej oraz wspólnej walucie - pt. *Euro od A do Z*.

Ukazywały się opracowania w ramach serii *Materiały i Studia*. Wydawano także foldery numizmatyczne, prezentujące wyemitowane monety kolekcjonerskie.

Szczegółowy wykaz wydawnictw zawiera załącznik nr 6 do *Sprawozdania*.

Aktywnej działalności informacyjnej NBP służyło również prowadzenie i stała aktualizacja strony internetowej: www.nbp.pl. Udostępniano tam informacje ekonomiczne, statystyczne (w tym tabele kursów ogłaszanych przez NBP), a także dotyczące bieżącej działalności NBP (m.in. komunikaty prasowe, raporty i publikacje, informacje o konferencjach, seminariach naukowych).

Istotną część strony internetowej NBP stanowi sekcja „Statystyka”, zawierająca liczne zestawienia statystyczne dotyczące kształtowania się agregatów pieniężnych oraz wielkości z bilansu płatniczego. Część statystyczna serwisu internetowego jest systematycznie rozbudowywana o nowe zestawienia analityczne. Publikacja danych dokonywana jest zgodnie z aktualizowanym na bieżąco kalendarzem publikacji danych (zamieszczonym także w internecie). Wykorzystanie strony internetowej istotnie ułatwia wypełnienie wymogów systemu *SDDS (The Special Data Dissemination Standard)*, stworzonego przez Międzynarodowy Fundusz Walutowy. Polska, przystępując w 1996 r. do systemu, zobowiązała się do przestrzegania zasad publikacji danych statystycznych, w tym przede wszystkim do jednoczesnego i równoprawnego dla wszystkich odbiorców dostępu do informacji statystycznych.

7.2.3. Kampania informacyjno-promocyjna „Zrób pierwszy krok do euro”

Strategia działań informacyjno-promocyjnych w 2003 r. zakładała aktywny udział NBP w kampanii przed referendum w sprawie przystąpienia Polski do Unii Europejskiej. Za cel swoich działań NBP przyjął przekazanie informacji społeczeństwu na temat funkcjonowania waluty euro w 12 krajach członkowskich UE, a także wymagań, jakie Polska musi spełnić, aby wejść do Eurosystemu.

Przed referendum akcesyjnym NBP realizował kampanię informacyjno-promocyjną pod hasłem *Zrób pierwszy krok do euro*. Celem kampanii było dostarczenie informacji o integracji monetarnej oraz zachęcenie obywateli do udziału w referendum i głosowania za przystąpieniem do UE, stanowiącym warunek wprowadzenia wspólnej europejskiej waluty również w Polsce. Na kampanię składały się: emisja filmów informacyjnych w telewizji publicznej, programów w stacjach radiowych, druk i dystrybucja ulotek oraz broszur informacyjnych, a także przygotowanie dodatków tematycznych do gazet lokalnych. NBP wraz z Polską Fundacją im. Roberta Schumana, był współorganizatorem X Polskich Spotkań Europejskich, największej w Polsce imprezy zwolenników przystąpienia Polski do UE. Spotkania odbywały się w Warszawie i 30 innych miastach.

We współpracy z Europejskim Bankiem Centralnym NBP przygotował wystawę fotograficzną pt. *Europa wita euro*, dokumentującą proces wprowadzania wspólnej waluty w krajach Unii Gospodarczej i Walutowej. Wystawa prezentowana była w 7 miastach.

NBP wspierał również związane z integracją europejską projekty edukacyjne innych instytucji - konferencje naukowe, publikacje, konkursy wiedzy (m.in. prapreferendum europejskie w Iławie, konkurs *Polska w Unii Europejskiej* Centrum Europejskiego na Uniwersytecie Gdańskim, projekt badawczy Polskiej Konfederacji Pracodawców Prywatnych dotyczący małych i średnich przedsiębiorstw wobec wyzwań związanych z integracją europejską, publikację Akademii Ekonomicznej w Poznaniu *Euro – przeszłość, teraźniejszość i przyszłość europejskiej integracji walutowej*).

W 2003 r. z inicjatywy NBP prowadzono badania opinii publicznej, pokazujące stan wiedzy społeczeństwa nt. integracji europejskiej i waluty euro, a także stopień poparcia dla wprowadzenia euro w Polsce. Podobnie jak w poprzednim roku większość badanych opowiadała się za wprowadzeniem euro w Polsce.

7.3. Centralna Biblioteka NBP

Zakres tematyczny księgozbioru Centralnej Biblioteki NBP obejmuje nauki ekonomiczne ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień bankowości i pieniądza.

Biblioteka wypożycza książki pracownikom NBP i pracownikom innych banków na

podstawie odrębnych umów oraz w ramach wypożyczalni międzybibliotecznej na ogólnie przyjętych zasadach. Ponadto w czytelnicy, mającej 29 miejsc, zbiory są udostępniane wszystkim zainteresowanym. Na 6 stanowiskach komputerowych można korzystać z katalogu biblioteki. Biblioteka udziela informacji katalogowych, bibliograficznych i rzeczowych na podstawie zbiorów własnych. W 2003 r. kontynuowano subskrypcję baz: *ABI/INFORM*, *Business Periodical on Disc (PROQUEST)* i *CELEX*, udostępniono czytelnikom bazę *SECURITIES* tworzoną przez Euromoney oraz bazę aktów prawnych *LEX*. Korzystanie z baz danych w Centralnej Bibliotece NBP jest bezpłatne i dostępne dla wszystkich. W lutym 2003 r. utworzono również stanowisko internetowe, z którego skorzystało do końca 2003 r. około 1.000 osób.

Tabela 16
Zbiory Centralnej Biblioteki NBP

Rodzaj wydawnictw	31.12.2000 r.	31.12. 2001r.	31.12.2002 r.	31.12. 2003 r.
Wydawnictwa zwarte	77 659 woluminów	81 399 woluminów	85 462 woluminów	89 773 woluminów
Wydawnictwa ciągłe	32 068 woluminów	32 797 woluminów	33 300 woluminów	33 167 woluminów
Czasopisma bieżące ogółem	488 tytułów	473 tytułów	398 tytułów	386 tytułów

Źródło: dane NBP.

W 2003 r. wypożyczono prawie 15 tys. woluminów książek i czasopism. Czytelnicy odwiedziło ponad 7 tys. osób, którym udostępniono ponad 41 tys. woluminów książek i czasopism (w statystyce nie uwzględniono czasopism bieżących, sprawozdań banków i innych publikacji stanowiących księgozbiór podręczny czytelnicy).

Biblioteka została zautomatyzowana w systemie „Co-Liber” w 1993 r. Obecna baza zawiera 1.817 tytułów czasopism (34.358 woluminów) oraz 39.997 tytułów książek (59.632 woluminów).

Kontakt z Centralną Biblioteką NBP jest możliwy również za pomocą poczty elektronicznej biblioteka@nbp.pl.

Najważniejsze działania NBP w 2003 r.

- NBP uruchomił Portal Edukacji Ekonomicznej – ogólnodostępny portal w Internecie. Jego celem jest przekazywanie wiedzy o ekonomii i gospodarce, a także wspieranie innych działań edukacyjnych NBP.
- W związku z referendum europejskim NBP zaplanował i przeprowadził kampanię informacyjno-promocyjną pod hasłem *Zrób pierwszy krok do euro*.

---

8. OBSŁUGA SKARBU PAŃSTWA

8.1. Obsługa rachunków budżetu państwa

Narodowy Bank Polski poprzez prowadzenie obsługi bankowej Skarbu Państwa przyczynia się do zapewnienia bezpieczeństwa i płynności rozliczeń środków publicznych. W ramach obsługi Skarbu Państwa NBP prowadzi rachunki bankowe wymienione w art. 190 ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych⁶⁵ na podstawie umów rachunku bankowego i obowiązujących przepisów prawa.

8.1.1. Obsługa rachunków bankowych w złotych

Na rachunkach budżetu państwa wykonywane są operacje związane z dochodami i wydatkami w formie bezgotówkowej i gotówkowej, zarówno w systemie Bankowości Elektronicznej, jak i metodami tradycyjnymi. Przy realizacji wydatków respektuje się podstawową zasadę funkcjonowania rachunku bieżącego. Zgodnie z nią wydatki są dokonywane do wysokości salda środków znajdujących się na tym rachunku. NBP wykonuje zlecenia płatnicze klientów w dniu ich złożenia do realizacji.

W związku z planowanym wejściem w życie z dniem 1 stycznia 2005 r. nowej ustawy o finansach publicznych w 2003 r. były kontynuowane, we współpracy z Ministerstwem Finansów, prace nad określeniem nowych założeń obsługi budżetu państwa.

W 2003 r. kontynuowano wprowadzanie systemu Bankowości Elektronicznej *enbepe* u posiadaczy rachunków. W stosunku do 2002 r. wzrosła liczba jednostek korzystających z systemu Bankowości Elektronicznej, z około 1.020 w 2002 r. do ok. 3.200 posiadaczy rachunków w 2003 r.

W 2003 r. zakończono okres przejściowy, w którym dopuszczone były do obrotu dokumenty płatnicze zawierające stare numery rachunków bankowych. Od dnia 1 października 2003 r. oddziały okręgowe NBP obsługują zlecenia płatnicze zawierające wyłącznie numer rachunku w standardzie NRB (tzn. zlecenia płatnicze kierowane na numery rachunków w starym formacie nie są realizowane).

8.1.2. Rodzaje rachunków budżetu państwa prowadzonych przez NBP

W 2003 r. Narodowy Bank Polski obsługiwał około 3.450 klientów (w 2002 r. - 3.300). Dla ich obsługi oddziały okręgowe prowadziły około 10.500 rachunków, w tym:

- 7.935 rachunków bieżących,

⁶⁵ Dz.U. z 1998 nr 155, poz. 1014 z późn. zm.

- 1.445 rachunków pomocniczych,
- 1.024 rachunki funduszy celowych i zakładowych funduszy świadczeń socjalnych jednostek budżetowych.

W 2003 r. ponad dwukrotnie zwiększyła się liczba rachunków pomocniczych prowadzonych dla obsługi jednostek budżetowych. Wiązało się to z podjęciem decyzji o prowadzeniu nowych rachunków pomocniczych przez Narodowy Bank Polski, w tym rachunków sum depozytowych i sum na zlecenie. Ponadto, dwukrotnie wzrosła liczba rachunków prowadzonych przez NBP dla funduszy celowych oraz środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych jednostek budżetowych – z ok. 430 rachunków prowadzonych w 2002 r. do około 1.024 w 2003 r. Główną przyczyną wzrostu było podjęcie decyzji o prowadzeniu rachunków dla zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, tworzonego przez jednostki budżetowe.

8.1.3. Tryb obsługi rachunków budżetu państwa

Obsługa rachunków budżetu państwa była sprawowana w trybie określonym w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 20 grudnia 2000 r. w sprawie szczegółowego sposobu wykonywania budżetu państwa i szczegółowych zasad obsługi rachunków bankowych oraz zakresu i terminów sporządzania przez Narodowy Bank Polski informacji i sprawozdań z wykonania budżetu państwa w ramach obsługi bankowej budżetu państwa⁶⁶ oraz zgodnie z „Regulaminem otwierania i prowadzenia przez Narodowy Bank Polski rachunków bankowych w złotych dla podmiotów nie będących bankami”.

Dyspozycje jednostek budżetu państwa i państwowych funduszy celowych wykonywane były przez 16 oddziałów okręgowych NBP oraz Główny Oddział Walutowo - Dewizowy NBP. W ramach restrukturyzacji sieci terenowej NBP z dniem 1 lutego 2003 r., zlikwidowano 22 oddziały zamiejscowe NBP⁶⁷.

W związku z likwidacją oddziałów zamiejscowych w 2003 r. zwiększyła się liczba posiadaczy rachunków obsługiwanych w trybie zastępczej obsługi kasowej. Liczba jednostek obsługiwanych w tym trybie wyniosła około 2.100, natomiast w 2002 r. - 1.540 jednostek.

Zastępcza obsługa kasowa posiadaczy rachunków jest prowadzona w sytuacji, gdy jednostki budżetowe mają siedzibę poza siedzibą jednostek organizacyjnych NBP. Dokonywana jest na koszt NBP.

⁶⁶ Dz.U. z 2000 nr 122, poz. 1335.

⁶⁷ Uchwała nr 34/2002 z dnia 28 czerwca 2002 r. w sprawie zmian w strukturach organizacyjnych oddziałów okręgowych Narodowego Banku Polskiego.

8.2. Administrowanie kredytami zagranicznymi zaciągniętymi przez rząd RP

NBP, pełniąc funkcję agenta finansowego rządu RP, nadzorował spłaty zobowiązań podmiotów krajowych z tytułu przyznanych im środków kredytowych, na podstawie umów zawartych z bankami korzystającymi z kredytu „Rozwój Rolnictwa” oraz „Rozwój Instytucji Finansowych”.

8.3. Obsługa zobowiązań i należności zagranicznych budżetu państwa

W 2003 r. NBP jako agent finansowy rządu kontynuował na podstawie podpisanej w ubiegłych latach umowy z Ministrem Finansów obsługę zobowiązań i należności budżetu państwa z tytułu zawartych lub gwarantowanych przez rząd RP umów kredytowych z międzynarodowymi instytucjami i organizacjami finansowymi oraz z tytułu członkostwa Polski w tych organizacjach. Obsługą były również objęte kredyty i pożyczki otrzymane od rządów innych państw.

Obsługa obejmowała łącznie: 52 umowy rządowe (w 2002 r. - 47), 49 umów gwarancyjnych (w 2002 r. - 46) oraz 6 umów o udostępnienie środków kredytów podmiotom krajowym (w 2002 r. - 6).

Działając jako depozytariusz Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju oraz Banku Światowego i jego agend, NBP obsługiwał w 2003 r. 22 skrypty dłużne wystawione przez rząd RP w związku z członkostwem Polski w tych organizacjach.

8.4. Obsługa obrotu skarbowymi papierami wartościowymi

8.4.1. Przetargi na bony skarbowe

W 2003 r. NBP, pełniąc funkcję agenta emisji skarbowych papierów wartościowych, zorganizował 51 przetargów na bony skarbowe (w 2002 r. - 49). Podaż bonów wyniosła 57 mld zł i była wyższa niż w 2002 r. o 11,2 mld zł. Nominalny popyt wyniósł 134,8 mld zł. Wartość przyjętych ofert wyniosła 56,9 mld zł (w 2002 r. - 45,7 mld zł).

8.4.2. Prace nad systemem Dealerów Skarbowych Papierów Wartościowych

W 2003 r., podobnie jak w latach poprzednich, w ramach współpracy z Ministerstwem Finansów NBP aktywnie uczestniczył w opracowywaniu kryteriów wyboru oraz zasad i metod oceny banków kandydujących do funkcji Dealera Skarbowych Papierów Wartościowych (DSPW). Przedmiotem prac NBP był także zakres sprawozdawczości, do której składania banki ubiegające się o status dealera Rynku Papierów Skarbowych zostały zobowiązane. System DSPW stanowi jedno z najważniejszych zadań, które zostało ujęte w *Strategii zarządzania długiem sektora finansów publicznych*. Jego głównym celem jest wyodrębnienie grupy banków (tzw. *primary dealers*), które w

zamian za określone przywileje są zobowiązane do zapewnienia płynności, przejrzystości i efektywności rynku skarbowych papierów wartościowych. NBP przekazywał Ministerstwu Finansów kwartalne oceny aktywności banków kandydujących do funkcji DSPW na rynku wtórnym bonów i obligacji skarbowych oraz na rynku transakcji pochodnych. Na podstawie sprawozdawczości sporządzanej przez banki kandydujące do funkcji DSPW NBP opracowywał miesięczny raport *Aktywność banków na rynkach finansowych*, który przekazywał Ministerstwu Finansów oraz bankom sprawozdającym. NBP był organizatorem fixingu skarbowych papierów wartościowych na platformie elektronicznej wybranej przez Ministerstwo Finansów. Pełnienie przez NBP funkcji organizatora fixingu miało na celu poprawę przejrzystości obrotu papierami wartościowymi⁶⁸. Przedstawiciele NBP brali udział w spotkaniach organizowanych co miesiąc z bankami kandydującymi do funkcji DSPW.

W ramach współpracy z Ministerstwem Finansów, które jest emitentem skarbowych papierów wartościowych, NBP wykonywał czynności kontrolne w bankach kandydujących do pełnienia funkcji DSPW.

8.5. Działania na rzecz usprawnienia zarządzania długiem publicznym

8.5.1. Zmiany w zakresie usprawnienia obrotu skarbowymi papierami wartościowymi

W 2003 r. w celu usprawnienia obrotu skarbowymi papierami wartościowymi NBP wprowadził zmiany systemowo-organizacyjne. Polegały one na wydaniu nowego aktu prawnego, całościowo regulującego pośrednictwo banku centralnego w obrocie skarbowymi papierami wartościowymi i bonami pieniężnymi NBP, oraz utworzeniu Rejestru Papierów Wartościowych w miejsce Centralnego Rejestru Bonów Skarbowych oraz Rejestru Bonów Pieniężnych NBP. Zastosowano elektroniczny system przekazywania danych. Umożliwia on bankom biorącym udział w przetargach bezpośrednio wpisywanie do systemu ofert na przetargach bonów i obligacji skarbowych oraz zleceń zarejestrowania transakcji na rynku wtórnym bonów skarbowych. System ten umożliwia również bieżącą obserwację realizacji operacji własnych dokonywanych przez uczestników Rejestru Papierów Wartościowych.

8.5.2. Operacje zamiany obligacji

Oprócz bieżącej obsługi rynku pierwotnego obligacji skarbowych oraz rynku pierwotnego i wtórnego bonów skarbowych NBP kontynuował prowadzenie przetargów zamiany obligacji, zapoczątkowanych w 2001 r. W 2003 r. NBP

⁶⁸ Banki DSPW mają obowiązek codziennego kwotowania na organizowanym przez Centralną Tabelę Ofert (CeTO) elektronicznym rynku wtórnym cen kupna i sprzedaży obligacji skarbowych (głównie emisji bazowych), obowiązek zawierania transakcji zgodnie z przyjętą na CeTO ceną oraz informowania w czasie rzeczywistym rynku o tych kwotowaniach.

przeprowadził ogółem 12 przetargów zamiany obligacji (w 2002 r. przeprowadzono 26 przetargów).

Ministerstwo Finansów odkupiło w 2003 r. obligacje o wartości nominalnej 5,62 mld zł, wydając w zamian obligacje o wartości 5,73 mld zł (w 2002 r. odpowiednio 9,7 mld zł i 9,82 mld zł).

Najważniejsze działania NBP w 2003 r.

- NBP obsługiwał około 3.450 klientów i prowadził 10.900 rachunków.
- NBP kontynuował wprowadzanie systemu Bankowości Elektronicznej u posiadaczy rachunków. Liczba jednostek korzystających z systemu Bankowości Elektronicznej: wzrosła z 1.020 posiadaczy rachunków w 2002 r. do 3.200 w 2003 r.
- NBP uczestniczył w opracowywaniu kryteriów wyboru oraz zasad i metod oceny banków kandydujących do funkcji Dealera Skarbowych Papierów Wartościowych.
- NBP był organizatorem fixingu skarbowych papierów wartościowych.
- NBP wprowadził zmiany usprawniające obrót skarbowymi papierami wartościowymi.

---

9. DZIAŁALNOŚĆ ANALITYCZNA

9.1. Analizy ekonomiczne i badania

W 2003 r. prace analityczno-badawcze dotyczyły głównie procesów inflacyjnych, rachunków narodowych, popytu na pieniądź i jego podaży, popytu konsumpcyjnego, finansów publicznych, koniunktury gospodarczej, bilansu płatniczego, zmian strukturalnych w gospodarce, sytuacji na rynkach finansowych. Ważnym kierunkiem prac analityczno-badawczych była analiza strategii walutowej polityki w UGW.

Efekty prac służyły projektowaniu polityki monetarnej i kursowej oraz podejmowaniu przez Zarząd NBP i Radę Polityki Pieniężnej bieżących decyzji dotyczących zapewnieniem stabilności monetarnej oraz stabilności systemu finansowego.

Na potrzeby Zarządu NBP i RPP przygotowano następujące materiały o charakterze analityczno-prognostycznym:

- Założenia polityki pieniężnej na 2004 r.,
- Sprawozdanie z realizacji założeń polityki pieniężnej w 2002 r.,
- Strategię polityki pieniężnej po 2003 r.,
- Raport o inflacji za 2002 r. oraz Raporty o inflacji za I, II i III kwartał 2003 r.,
- kwartalne projekcje inflacji,
- kwartalne i roczne prognozy bilansu płatniczego,
- Raport o stabilności finansowej,
- opinię do projektu ustawy budżetowej na 2004 r.,
- comiesięczne opracowania pn. Procesy inflacyjne w gospodarce a polityka pieniężna.

9.1.1. Prace analityczno-prognostyczne i badawcze

W 2003 r. prace analityczno-prognostyczne i badawcze obejmowały:

- Opracowanie *Średniookresowej strategii polityki pieniężnej* na okres do uzyskania przez Polskę członkostwa w UGW.
- Analizowanie stopnia restrykcyjności polityki pieniężnej.

W wyniku prac prowadzonych w 2003 r. przedefiniowano wskaźniki restrykcyjności monetarnej. Porównano stopień restrykcyjności monetarnej w Polsce, Czechach i na Węgrzech.

- Doskonalenie metod prognozowania inflacji, a szczególności wprowadzenie optymalizacyjnej procedury uzyskiwania jednej projekcji inflacji z dwóch strukturalnych modeli ekonometrycznych oraz rozkładu niepewności wokół

projekcji centralnej.

- Badania oczekiwań inflacyjnych gospodarstw domowych wraz z doskonaleniem metod ich kwantyfikacji.
- Analizy kursu złotego.

Udoskonalono model ekonometryczny prognoz kursu złotego oraz kontynuowano prace nad ilościową analizą czynników wpływających na poziom kursu złotego. Prowadzono badania efektu *pass-through* na ceny transakcyjne w eksporcie i imporcie oraz przeanalizowano metodologię liczenia kursu efektywnego w głównych ośrodkach zewnętrznych (EBC, KE, OECD, MFW, BIS).

- Analizy dotyczące uczestnictwa w ERM II i członkostwa Polski w UGW.

Przeprowadzono analizy: uwarunkowań strategii polityki pieniężnej na drodze do członkostwa w UGW, strategii polityki pieniężnej EBC oraz korzyści i kosztów przystąpienia do strefy euro. Przygotowano materiały nt. makroekonomicznych uwarunkowań członkostwa w strefie euro, a także przesłanek uczestnictwa Polski w ERM II, w tym analizujące doświadczenia wybranych krajów w systemie ERM II.

Przeprowadzono analizy czynników prowadzenia polityki kursowej przed wejściem do strefy euro. Zalety i wady systemu kursu płynnego zostały zestawione z korzyściami i kosztami przyjęcia reżimu kursu *quasi-sztywnego* w ramach uczestnictwa w mechanizmie ERM II. Analizie poddano również warunki, które powinny być spełnione, aby polityka kursowa mogła być realizowana w ramach szerokiego bądź wąskiego (jak np. w Danii) pasma dopuszczalnych wahań kursowych. Ponadto przeprowadzono analizę perspektyw uczestnictwa Polski w ERM II w kontekście problematyki kursu równowagi oraz transmisji monetarnej⁶⁹.

Na bieżąco analizowano spełnianie przez Polskę kryteriów zbieżności.

- Analizowanie stopnia integracji polskiej gospodarki z UE i UGW na tle porównań z innymi krajami.

Pracami objęto dwa obszary badawcze: integracja a zmiany strukturalne w handlu zagranicznym oraz integracja a bilans płatniczy – wpływ przystąpienia Polski do UE na bilans płatniczy, poziom rezerw walutowych i międzynarodową pozycję inwestycyjną.

Prowadzono badania dotyczące roli handlu zagranicznego jako elementu realnej integracji Polski ze strefą euro. Kontynuowano analizy doświadczeń wybranych krajów UE w zakresie wpływu procesu akcesyjnego na ich bilanse płatnicze i zachowanie się rezerw walutowych.

- Analizowanie sytuacji finansowej sektora finansów publicznych, badanie relacji

⁶⁹ W rezultacie powyższych prac przygotowano opracowania, m.in.: *Exchange rate regimes and Poland's participation in ERM II*, „Bank i Kredyt”, styczeń 2003; *Towards the euro zone through the ERM II. Countering fallacies*, „Bank i Kredyt”, listopad-grudzień 2003.

między polityką pieniężną a polityką fiskalną.

W ramach prac analityczno-badawczych dotyczących sektora finansów publicznych przeanalizowano politykę fiskalną w kontekście przystąpienia Polski do UGW, badano wpływ inflacji na sytuację budżetu państwa oraz wpływ polityki fiskalnej na sferę realną poprzez działanie automatycznych stabilizatorów. Prowadzono również badania stabilności polityki fiskalnej w Polsce, kontynuowano prace nad sposobami wyznaczania deficytu strukturalnego budżetu państwa i całego sektora finansów publicznych. Rozpoczęto prace nad budową modelu sektora finansów publicznych.

- Analizowanie międzynarodowego systemu finansowego i zagrożeń dla równowagi zewnętrznej w procesie akcesji (identyfikowanie zagrożeń w zakresie bilansu płatniczego).

Dokonano symulacji kształtowania się podstawowych wskaźników bezpieczeństwa bilansu płatniczego Polski w okresie przystępowania do UE i po wejściu do Unii. Sporządzane były okresowe analizy zarówno aktualnej, jak i przewidywanej sytuacji w zakresie stóp procentowych w USA i strefie euro oraz kursu EUR/USD.

- Analizowanie i prognozowanie bilansu płatniczego (w tym jego składników).

Udoskonalono model prognostyczny eksportu i importu. Sporządzono kwartalne prognozy bilansu płatniczego - od września 2003 r. według metodologii bilansu na bazie transakcji.

- Opracowanie modeli prognostyczno-symulacyjnych.

Przygotowano model równowagi ogólnej dla gospodarki polskiej, pozwalający na prognozowanie podstawowych kategorii makroekonomicznych. Zbudowano model dla gospodarki zamkniętej. Pozwala on na wariantową ocenę skutków polityki pieniężnej. Skonstruowany został ponadto kwartalny model makroekonometryczny gospodarki polskiej, służący do prognozowania podstawowych wielkości makroekonomicznych oraz analiz reakcji gospodarki na zmiany instrumentów polityki pieniężnej i fiskalnej oraz wstrząsy zewnętrzne. W ramach badań nad rozwojem stochastycznych metod prognostycznych zbudowano oprogramowanie pozwalające na prognozowanie ścieżek cen najbardziej zależnych od szoków (np. ścieżka cen żywności) oraz liczenie wskaźników inflacji bazowej. Prowadzone były również badania dotyczące funkcjonowania mechanizmu transmisji monetarnej w polskiej gospodarce.

- Wprowadzenie systemu badania wpływu struktury gospodarki na procesy inflacyjne.

Prowadzono analizy dynamiki produkcji, nakładów inwestycyjnych, sytuacji finansowej przedsiębiorstw oraz projekcji tworzenia i wykorzystania PKB.

We współpracy z Bankiem Światowym rozpoczęto prace nad strukturalnym modelem gospodarki polskiej. Model ten będzie wykorzystywany do

prognozowania zmian strukturalnych zachodzących w polskiej gospodarce w związku pojawiającymi się szokami endo- i egzogenicznymi.

- Analiza dochodów do dyspozycji, konsumpcji oraz oszczędności.

Prowadzone były analizy wielkości, zmian i struktury różnych rodzajów dochodów gospodarstw domowych oraz kierunków ich rozdysponowania. Prace obejmowały także analizy czynników oddziałujących na konsumpcję i procesy oszczędzania w gospodarstwach domowych.

- Wprowadzenie systemu badania koniunktury konsumenckiej.

W 2003 r. opracowana została całościowa koncepcja badania. Ma ono służyć ocenie sytuacji polskich gospodarstw domowych na potrzeby prowadzonej polityki pieniężnej. NBP włączył się do badania kondycji gospodarstw domowych prowadzonego przez GUS w okresach kwartalnych⁷⁰.

- Analizy koniunktury międzynarodowej, w tym sytuacji gospodarczej w krajach UE.

Analizowano aktualne tendencje w zakresie popytu zewnętrznego i cen światowych, w tym ropy naftowej. Prace analityczne dotyczyły w szczególności takich zagadnień, jak: długookresowe tendencje we wzroście gospodarczym Niemiec, czynniki określające poziom cen konsumpcyjnych w krajach strefy euro, ocena konsekwencji globalnych nierównowagi w gospodarce USA, kształtowanie się polityki stóp procentowych w wybranych krajach prowadzących strategię bezpośredniego celu inflacyjnego.

- Analizy gospodarek krajów Europy Środkowo-Wschodniej

Opracowano koncepcję regularnego raportu na temat sytuacji gospodarczej w krajach Europy Środkowej i Wschodniej.

Prace analityczne obejmowały również:

- analizę gospodarek wybranych krajów w trakcie przygotowań do wprowadzenia euro oraz po jego wprowadzeniu,
- analizę rozwoju rynku kredytów hipotecznych w Polsce na tle krajów Unii Europejskiej,
- zmianę modeli wykorzystywanych w badaniu mechanizmu transmisji,
- opracowanie procedury projekcji inflacji.

9.1.2. Prace analityczne związane z wpływem wprowadzenia euro na system bankowy

W 2003 r. kontynuowano prace analityczne związane z określeniem wpływu

⁷⁰ Od 2004 r. badanie to, dostosowane do standardów określonych przez Komisję Europejską, będzie prowadzone wspólnie przez GUS i NBP w cyklu miesięcznym.

wprowadzenia euro na funkcjonowanie sektora bankowego w Polsce. Na podstawie ankiety przeprowadzonej wśród banków komercyjnych opracowano czwartą edycję *Analizy wpływu wprowadzenia euro na polski system bankowy*. W materiale przedstawiono m.in. zagadnienia związane z tworzeniem w ramach UE Jednolitego Obszaru Płatniczego, zagadnienia organizacyjno-techniczne, zmiany w ofercie bankowej oraz kwestie dotyczące systemów płatności. Dużo miejsca poświęcono wymianie walut narodowych państw UGW na euro.

9.1.3. Analizy i badania w zakresie rozwoju i stabilności systemu finansowego

NBP prowadzi bieżące analizy i prace badawcze dotyczące funkcjonowania systemu finansowego, w tym rynków finansowych, z punktu widzenia jego rozwoju i stabilności. Poniżej przedstawiono najważniejsze prace wykonane w tym zakresie w 2003 r.

- Regularnie prezentowano Zarządowi NBP i RPP raporty na temat rynku walutowego, rynków finansowych Czech, Słowacji i Węgier, a także schematy analityczne prezentujące średniookresowe prognozy rozwoju sytuacji na rynku walutowym oraz rynku obligacji skarbowych.
- Kontynuowano prace badawcze nad modelem systemu wczesnego ostrzegania przed kryzysem walutowym oraz planem działań NBP na wypadek wystąpienia zagrożeń dla stabilności systemu finansowego. W wyniku tych prac powstał plan działań NBP jako pożyczkodawcy ostatniej instancji.
- Prowadzono badania nad efektywnością i konkurencyjnością polskiego sektora bankowego w kontekście rozwoju rynków finansowych.
- Prowadzono prace nad stworzeniem bazy danych o emisjach nieskarbowych instrumentów dłużnych.
- W ramach przygotowań do wejścia do systemu ERM II zajmowano się opracowaniem procedur podejmowania decyzji w zakresie interwencji na rynku walutowym. W trakcie prac podjęto współpracę z innymi bankami centralnymi w celu wykorzystania ich doświadczeń.
- Przeprowadzono analizę poszczególnych grup podmiotów tworzących krajowy sektor finansowy, w szczególności analizę sytuacji w bankach. Wyniki prac przedstawiono w kolejnej edycji *Raportu o stabilności systemu finansowego*.
- Opracowano kwartalną *Ankiętę do Przewodniczących Komitetów Kredytowych nt. sytuacji na rynku kredytowym*, rozsyłaną do 25 banków. Pełne wyniki *Ankiety* przedstawiane są Zarządowi NBP i Radzie Polityki Pieniężnej, a ważniejsze wnioski umieszczone w *Raporcie o stabilności systemu finansowego*.
- NBP brał również udział w opracowaniu przez banki z pięciu krajów Europy Środkowej raportu *Financial Stability with a Special Focus on Foreign Banks*.
- Prowadzone były badania cykli aktywności gospodarczej w gospodarce Polski. Ich celem jest stworzenie wyprzedzającego wskaźnika koniunktury gospodarki.

Temat ten obejmuje również badanie sektora przedsiębiorstw, w tym występowanie warunków miękkiego ograniczenia budżetowego oraz badanie zachowań inwestycyjnych przedsiębiorstw.

9.1.4. Badania sytuacji przedsiębiorstw

W 2003 r. kontynuowano prace nad rozszerzeniem zakresu i doskonaleniem warsztatu analitycznego związanego z badaniem sytuacji przedsiębiorstw. Prace koncentrowały się na następujących obszarach:

- Badania koniunktury przedsiębiorstw
  - na podstawie o tzw. szybkiego monitoringu NBP; rozszerzono próbę badawczą, unowocześniono postać materiału syntetycznego oraz znacznie skrócono termin dostępności oceny koniunktury; gruntownej analizie poddano również stosowaną metodykę;
  - na podstawie innych danych statystycznych, w tym danych GUS; na bazie ponad 60 zmiennych makroekonomicznych zbudowano zintegrowany wskaźnik koniunktury NBP.
- Badania sytuacji finansowej przedsiębiorstw na podstawie sprawozdań GUS; z częstotliwością kwartalną przygotowywane były zestawy informacji statystycznych, dotyczących m.in. przychodów, kosztów i wyników finansowych firm, źródeł finansowania oraz płynności.
- Badania jakościowe wybranych elementów sytuacji sektora przedsiębiorstw, prowadzone na podstawie rocznej ankiety NBP. Przedmiotem tych badań były głównie: odbiór polityki pieniężnej przez przedsiębiorstwa, a także stan przygotowań firm do integracji europejskiej. Obszar analiz jakościowych sektora przedsiębiorstw został uzupełniony o grupę źródeł, bazujących na wyspecjalizowanych serwisach informacji ekonomicznej (m.in. *Euromoney*). Na ich podstawie stworzono system tygodniowych, miesięcznych, kwartalnych i rocznych not informacyjnych dotyczących najważniejszych zdarzeń w sektorze przedsiębiorstw.
- Prace metodologiczne i konsultacje w zakresie organizacji systemu badań koniunktury regionalnej NBP.
- Współpraca z EBC i innymi organizacjami międzynarodowymi w zakresie statystyki makroekonomicznej.

Ponadto w 2003 r. kontynuowano prace związane z budową w NBP zintegrowanej bazy danych ekonomicznych, która ma zapewnić łatwo dostępne źródło informacji wykorzystywanych do prowadzonych w NBP analiz, opracowywania prognoz oraz podejmowania decyzji w zakresie polityki pieniężnej. Prowadzone były m.in. prace nad stworzeniem klasyfikacji tematycznej definiującej zawartość ZBDE, opracowaniem spójnego modelu danych opartego na stosowanym przez EBC systemie GESMES/TS.

9.1.5. Konferencje i seminaria naukowe organizowane przez NBP

W 2003 r. zorganizowano dwie konferencje naukowe, liczne seminaria naukowe oraz warsztaty analityczne dotyczące działalności NBP oraz prowadzenia polityki pieniężnej.

- W dniach 23-24 października 2003 r. odbyła się konferencja naukowa pt. *Sukcesy i porażki w procesie konwergencji*. Tematem konferencji były sukcesy i porażki w „doganianiu” najbogatszych krajów. Przeanalizowano doświadczenia krajów rozwiniętych, które odniosły sukces gospodarczy, a także tych, które po relatywnie długim okresie wysokiego tempa rozwoju borykają się ze stagnacją bądź recesją. Podczas konferencji zaprezentowano również doświadczenia krajów w okresie transformacji. Gośćmi konferencji byli m.in. Edward C. Prescott z FED, Vittorio Corbo, prezes Centralnego Banku Chile, Philip Keefer, główny ekonomista Banku Światowego, Willem Buiter, główny ekonomista EBOiR oraz Stanley Fischer, wiceprezes Citigroup International.
- W dniach 27-28 listopada 2003 r. odbyła się konferencja naukowa pt. *Potencjał gospodarczy a bariery wzrostu gospodarczego*. Celem konferencji była analiza czynników wpływających na sytuację gospodarczą kraju w krótkim okresie, a także czynników, które decydują o możliwości wejścia przez daną gospodarkę na ścieżkę długofalowego rozwoju. Prelegentami byli naukowcy z ośrodków akademickich, przedstawiciele banków centralnych i instytucji finansowych.
- W 2003 r. w NBP zorganizowano również 14 otwartych seminariów naukowych, poświęconych m.in. polityce pieniężnej, badaniom przedsiębiorstw oraz dostosowaniu NBP do standardów Unii Europejskiej. Podczas seminariów swoje prace prezentowali pracownicy NBP oraz wykładowcy uczelni polskich i zagranicznych. Zestawienie tematów seminariów zawiera załącznik nr 7 do *Sprawozdania*.

Najważniejsze działania NBP w 2003 r.

- Udoskonalono model prognoz kursu złotego.
- Opracowano:
  - model równowagi ogólnej dla gospodarki polskiej.
  - model makroekonometryczny dla gospodarki polskiej.
- Przeprowadzono analizę wpływu wprowadzenia euro na polski system bankowy.
- Prowadzono badania dotyczące stabilności systemu finansowego.
- Zapoczątkowano nowy kierunek prac analityczno-badawczych - analiza strategii walutowej polityki w UGW.
- Opracowano centralną projekcję inflacji wraz z rozkładem niepewności.
- Kontynuowane były prace nad rozszerzeniem zakresu i doskonaleniem warsztatu analitycznego związanego z badaniem sytuacji przedsiębiorstw.

---

10. DZIAŁALNOŚĆ STATYSTYCZNA

10.1. Zadania statystyczne

Narodowy Bank Polski w szerokim zakresie realizuje zadania związane z pozyskiwaniem, opracowywaniem oraz udostępnianiem informacji statystycznych. Dane te służą przede wszystkim do prowadzenia polityki pieniężnej i dostarczają otoczeniu gospodarczemu niezbędnych informacji do podejmowania decyzji ekonomicznych. NBP wykonuje jednocześnie obowiązki sprawozdawcze wobec instytucji międzynarodowych. Zakres tych obowiązków znacznie wzrósł w ostatnich latach. Szczególnie intensywna jest współpraca z Europejskim Bankiem Centralnym.

W 2003 r. realizowano bieżące prace związane z pozyskiwaniem i udostępnianiem na dotychczasowych zasadach, niezbędnych informacji statystycznych. Wykonywano również nowe zadania, związane z koniecznością dostosowania statystyki do wymogów instytucji europejskich. Najistotniejsze było dostosowanie zasad metodycznych sporządzanej statystyki do standardów stosowanych przez kraje ESBC, wprowadzenie tych zasad do odpowiednich wytycznych sprawozdawczych dla polskich banków, organizowanie szkoleń i konsultacji dla banków oraz wprowadzenie niezbędnych zmian do wykorzystywanych systemów informatycznych.

10.1.1. Zadania w zakresie statystyki monetarnej, finansowej, bilansu płatniczego oraz międzynarodowej pozycji inwestycyjnej

Zadania statystyczne w 2003 r. obejmowały przede wszystkim:

- gromadzenie, weryfikację poprawności, przetwarzanie oraz bieżącą analizę danych w zakresie:
  - bilansu płatniczego, zadłużenia zagranicznego i międzynarodowej pozycji inwestycyjnej,
  - informacji bilansowej banków pozyskiwanej do celów prowadzonej przez NBP polityki pieniężnej oraz do celów nadzorczych,
  - stóp procentowych stosowanych przez banki,
  - systemu płatniczego, w tym danych dotyczących kart płatniczych;⁷¹
- przygotowywanie zestawień prezentacyjnych oraz publikacji na podstawie danych uzyskanych od podmiotów sprawozdawczych;
- interpretację zjawisk monetarnych oraz operacji w zakresie bilansu płatniczego na potrzeby bieżącej obserwacji przebiegu zjawisk pieniężnych;
- przetwarzanie i interpretację informacji dotyczących sytuacji finansowej przedsiębiorstw;

---

⁷¹ Zob. rozdział "Działania na rzecz systemu płatniczego" 6.2

- prace nad metodyką opracowywania statystyki monetarnej oraz bilansu płatniczego,
- wypracowanie i bieżącą modyfikację założeń systemów informatycznych służących zbieraniu i przetwarzaniu informacji statystycznych;
- prace nad doskonaleniem sposobów zbierania i przetwarzania danych oraz wypracowaniem przejrzystych dla odbiorców sposobów prezentacji i publikacji danych.

W 2003 r. podjęto także przygotowania do rozszerzenia zakresu prowadzonych badań statystycznych o nowe obszary, tj. kwartalne rachunki finansowe, statystykę pozostałych instytucji pośrednictwa finansowego, statystykę emisji papierów wartościowych (tzw. statystykę strukturalną). NBP rozpoczął także współpracę z Głównym Urzędem Statystycznym i Ministerstwem Finansów w zakresie statystyki sektora instytucji rządowych i samorządowych. Pozwoli to na wywiązanie się z wymogów sprawozdawczych wobec EBC w tym zakresie.

Efektom prowadzonych prac statystycznych były liczne zestawienia, materiały analityczne i publikacje skierowane zarówno do odbiorców w banku, jak i odbiorców zewnętrznych. Najważniejsze z nich obejmują:

- Kwartalne opracowania dotyczące bilansu płatniczego, które po zaakceptowaniu przez Prezesa NBP (w przypadku opracowania rocznego - po rozpatrzeniu przez Zarząd NBP) przekazywane są Sejmowi oraz Radzie Ministrów.
- Roczne opracowanie *Bilansu płatniczego na bazie transakcji oraz bilansu aktywów i pasywów zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej*. Po zaakceptowaniu przez Zarząd NBP dokument ten przesyłany jest do wiadomości członkom Rady Ministrów oraz przedstawicielom innych urzędów centralnych. W materiale zawarte jest także pełne zestawienie tzw. międzynarodowej pozycji inwestycyjnej, sporządzone zgodnie ze standardami Międzynarodowego Funduszu Walutowego;
- Kwartalne dane dotyczące zadłużenia zagranicznego kraju.
- Miesięczny bilans płatniczy sporządzany na podstawie informacji z banków komercyjnych.
- Bilans skonsolidowany systemu bankowego sporządzany na podstawie miesięcznej informacji bilansowej przesyłanej przez banki, jak również uwzględniający dane pochodzące z NBP. Jest on podstawą do opracowywania wielu zestawień statystycznych oraz materiałów analitycznych, m.in. *Informacji o przebiegu procesów pieniężnych, na podstawie danych przyspieszonych*.
- Kwartalne raporty dotyczące koniunktury w sektorze przedsiębiorstw.
- Raport roczny o sytuacji podmiotów niefinansowych, opracowany na podstawie badań ankietowych NBP oraz sprawozdań zbieranych przez GUS.

- Kwartalne opracowania informacyjne, opracowywane na podstawie danych zbieranych przez GUS, dotyczące przychodów, kosztów i wyniku finansowego w sektorze przedsiębiorstw, płynności finansowej i środków pieniężnych przedsiębiorstw, charakterystyki rynku pracy oraz działalności inwestycyjnej w sektorze przedsiębiorstw.

Dane pozyskane z banków oraz innych podmiotów, po odpowiednim opracowaniu, były przekazywane organizacjom międzynarodowym, takich jak MFW, Bank Światowy, OECD, BIS, oraz Unii Europejskiej, w tym w coraz szerszym zakresie Europejskiemu Bankowi Centralnemu. Pozwoliło to na wywiązanie się z obowiązków sprawozdawczych wobec tych instytucji.

NBP regularnie przesyła do EBC wiele informacji statystycznych, opracowywanych zgodnie z wymaganymi standardami. Informacje te są sporządzane i przekazywane z dopełnieniem wszystkich procedur formalnych, obowiązujących kraje członkowskie. NBP, podobnie jak inne banki centralne, regularnie otrzymuje też z EBC wiele danych statystycznych dotyczących krajów Unii Europejskiej. Od września 2003 r. NBP systematycznie przekazuje także dane do bazy danych makroekonomicznych BIS. Będzie również miał możliwość korzystania ze zgromadzonych tam informacji o gospodarkach poszczególnych krajów.

10.1.2. Informacja statystyczna dla odbiorców zewnętrznych

Terminowe dostarczanie odbiorcom danych statystycznych wysokiej jakości możliwe jest dzięki ściślejszej, bezpośredniej współpracy z podmiotami sprawozdawczymi, w tym przede wszystkim z bankami. Poprawie jakości danych służą opracowywane przez NBP wytyczne i instrukcje sprawozdawcze, szkolenia oraz liczne bezpośrednie kontakty robocze i konsultacje ze sprawozdawcami.

Znaczenie zadań realizowanych w tym zakresie systematycznie rośnie w warunkach szybkiego rozwoju rynku finansowego w Polsce. Współpracujące z NBP organizacje międzynarodowe często podkreślają znaczenie prawidłowego wypełniania tej funkcji przez bank centralny. Jej realizacji służą m.in. liczne publikacje oraz strona internetowa, która pozwala na szybkie i jednoczesne dotarcie do wszystkich odbiorców.

10.1.3. Działania dostosowujące do wymogów EBC w zakresie statystyki

Prace dostosowawcze prowadzone były równoległe na kilku obszarach. Przede wszystkim dotyczyły:

- statystyki pieniężnej i bankowej,
- statystyki bilansu płatniczego,
- nowych obszarów, takich jak rachunki finansowe, statystyka pozostałych

instytucji pośrednictwa finansowego, statystyka emisji papierów wartościowych.

NBP zobowiązał się także do przekazywania do Eurostatu danych w zakresie statystyki strukturalnej instytucji kredytowych⁷². Dane w zakresie pozostałych instytucji opracuje GUS. W 2003 r. w NBP sporządzono szczegółową analizę dostępności danych w obecnie posiadanych źródłach, jak również podjęto kroki zmierzające do pozyskania brakujących informacji.

Zgodnie z wymaganiami EBC bank centralny powinien pełnić funkcję koordynatora w stosunku do obszarów statystyki, za którą nie jest bezpośrednio odpowiedzialny. W związku z tym NBP podjął działania zmierzające do wypełnienia (we współpracy z odpowiednimi instytucjami) wymogów EBC w zakresie statystyki sektora instytucji rządowych i samorządowych oraz statystyki sektora realnego.

10.1.3.1. Dostosowanie statystyki pieniężnej i bankowej

W zakresie statystyki pieniężnej sfinalizowano prace związane z wprowadzeniem do sprawozdawczości bankowej nowych lub zmodyfikowanych rodzajów sprawozdań. Umożliwi to realizację wymogów europejskich w zakresie tzw. bilansu skonsolidowanego monetarnych instytucji finansowych oraz statystyki stóp procentowych, ujętych w dwóch podstawowych dla statystyki pieniężnej regulacjach EBC, tj. rozporządzeniu nr ECB/2001/13⁷³ oraz ECB/2001/18⁷⁴.

- Zmiany w zakresie statystyki bilansu skonsolidowanego polegały przede wszystkim na wprowadzeniu do sprawozdawczości banków nowych przekrojów analitycznych (podział operacji według walut i krajów) oraz informacji niezbędnych do sporządzenia, nie opracowywanej dotychczas, statystyki transakcji.
- Zasadniczo zmieniła się także statystyka stóp procentowych. Zgodnie z metodyką EBC, dane o oprocentowaniu będą zbierane odrębnie dla nowych umów oraz stanów na dany miesiąc. W odniesieniu do nowych umów dotychczas stosowaną stopę nominalną zastąpi stopa efektywna. Nowa statystyka obejmie wszystkie umowy zawarte przez banki. Wymienione zmiany w zakresie statystyki bilansu skonsolidowanego oraz statystyki stóp procentowych wprowadziła uchwała Zarządu NBP.⁷⁵ Sprawozdania w nowym układzie zostały przysłane przez banki

⁷² Council Regulation No 58/97 of December 1996 concerning structural business statistics, Annex 6.

⁷³ Regulation No 2423/2001 of the European Central Bank of 22 November 2001 concerning the consolidated balance sheet of the monetary financial institutions sector (ECB/2001/13).

⁷⁴ Regulation No 63/2002 of the European Central Bank of 20 December 2001 concerning statistics on interest rates applied by monetary financial institutions to deposits and loans vis-à-vis households and non-financial corporations (ECB/2001/18).

⁷⁵ Uchwała nr 23/2003 Zarządu Narodowego Banku Polskiego z dnia 25 lipca 2003 r. w sprawie trybu i szczegółowych zasad przekazywania przez banki do Narodowego Banku Polskiego danych niezbędnych do ustalania polityki pieniężnej i okresowych ocen sytuacji pieniężnej państwa oraz oceny sytuacji finansowej banków i ryzyka sektora bankowego.

po raz pierwszy za styczeń 2004 r.

- Jednym z wymogów EBC, obowiązującym wszystkie kraje UE, jest systematyczna aktualizacja listy monetarnych instytucji finansowych. Do czerwca 2003 r. NBP przekazywał do EBC dane aktualizujące listę co kwartał, tj. zgodnie z harmonogramem przyjętym w 2002 r. Począwszy od lipca 2003 r. aktualizacja ta jest sporządzana i przekazywana do EBC co miesiąc. W 2003 r. w NBP trwały też działania zmierzające do wypracowania docelowej procedury bieżącej aktualizacji listy. Kontynuowano prace związane z ostatecznym ustaleniem zakresu instytucji, które zostaną zaliczone do sektora monetarnych instytucji finansowych w Polsce i znajdują się na liście. Na podstawie danych otrzymanych z narodowych banków centralnych EBC przygotowuje listę dla wszystkich krajów UE i publikuje ją na swojej stronie internetowej.
- NBP aktywnie współpracuje z EBC także w zakresie opracowywania statystyki długoterminowych stóp procentowych, które służą docelowo do weryfikacji kryterium konwergencji. NBP przekazuje do EBC stosowne dane oraz uczestniczy w pracach metodycznych. NBP uczestniczył także w przygotowaniu drugiej edycji publikacji *Bond Markets and Long-Term Interest Rates in European Union Accession Countries*, którą opublikował EBC w październiku 2003 r.
- Aktualizowana była pierwsza część podręcznika metodycznego EBC zawierającego opis praktyk krajów przystępujących do UE w zakresie statystyki pieniężnej i bankowej (*Money and Banking Statistics in the Accession Countries: Methodological Manual, Volume I*). W 2003 r. finalizowano było także przygotowanie przez NBP, we współpracy z instytucjami zewnętrznymi, materiałów do opracowania pt. *Money, Banking and Financial Markets Statistics in the Accession Countries. Methodological Manual. Volume II*. Opracowanie to zawiera informacje o statystyce pozostałych instytucji pośrednictwa finansowego, rynku finansowym, emisji papierów wartościowych, instrumentów pochodnych oraz stóp procentowych. EBC opublikował je w maju 2003 r.
- W 2003 r. prowadzone były również prace związane z budową w NBP bazy zbywalnych instrumentów dłużnych. Baza ta jest tworzona zgodnie z zaleceniami EBC i w przyszłości ma stanowić źródło informacji o aktywach, które mogą być zabezpieczeniem operacji refinansujących. Informacje te NBP będzie zobowiązany przekazywać do EBC.

10.1.3.2. Dostosowanie statystyki bilansu płatniczego

W zakresie bilansu płatniczego prace koncentrowały się na przygotowaniu koniecznych zmian w sposobie i zakresie zbierania informacji z banków. Nowe wymagania statystyczne dla banków zostały uregulowane uchwałą Zarządu NBP⁷⁶. Jej

⁷⁶ Uchwała nr 48/2003 Zarządu Narodowego Banku Polskiego z dnia 14 listopada 2003 r. w sprawie trybu i szczegółowych zasad przekazywania przez banki Narodowemu Bankowi

wprowadzenie wiąże się z dostosowaniem statystyki bilansu płatniczego do wymogów Unii Europejskiej, polegającym m.in. na wprowadzeniu progu sprawozdawczego, zmniejszeniu częstotliwości sprawozdań (co przyczyni się do zmniejszenia obciążenia banków statystyką dla bilansu płatniczego) oraz dostosowaniu zakresu przekazywanych danych do wymogów EBC i Eurostatu. Ponadto, od końca września 2003 r. NBP rozpoczął publikowanie kwartalnego bilansu płatniczego na bazie transakcji. Dzięki temu wypełnia standardy w zakresie statystyki bilansu płatniczego obowiązujące kraje Unii Europejskiej.

W 2003 r. NBP brał udział w przygotowaniu kolejnej edycji publikacji *Accession Countries Manual on Balance of Payments and International Investment Position Statistic (BoP Book)*. Zawiera ona opis metodologii bilansu płatniczego w krajach kandydujących do UE.

Najważniejsze działania NBP w 2003 r.

- Zintensyfikowano prace dostosowujące statystykę pieniężną, bankową i bilansu płatniczego do wymogów EBC i Eurostatu. Wprowadzono istotne zmiany w sprawozdawczości bilansowej banków oraz w statystyce stóp procentowych począwszy od sprawozdań za styczeń 2004 r. Wprowadzono również nowy system zbierania informacji do bilansu płatniczego. NBP aktywnie współpracował z EBC w zakresie opracowywania statystyki długoterminowych stóp procentowych.
- Podjęto przygotowania do rozszerzenia zakresu badań statystycznych tj. o kwartalne rachunki finansowe, statystykę pozostałych instytucji pośrednictwa finansowego, statystykę emisji papierów wartościowych.

Polskiemu danych niezbędnych do sporządzania bilansu płatniczego oraz bilansów należności i zobowiązań zagranicznych państwa.

11. DZIAŁALNOŚĆ LEGISLACYJNA

11.1. Działalność prawotwórcza organów NBP oraz Komisji Nadzoru Bankowego

W 2003 r. organy Narodowego Banku Polskiego oraz Komisja Nadzoru Bankowego wydały 92 akty prawne. Wykaz wykonawczych aktów prawnych, które opublikowano w Monitorze Polskim i Dzienniku Urzędowym Narodowego Banku Polskiego, zawiera załącznik nr 5 do *Sprawozdania*.⁷⁷

11.2. Projekty ustaw opracowanych w Narodowym Banku Polskim

11.2.1. Ustawa z dnia 18 grudnia 2003 r. zmieniająca ustawę o Narodowym Banku Polskim⁷⁸

Ustawa ma na celu harmonizację przepisów dotyczących statusu banku centralnego z normami Traktatu z Maastricht i Statutu Europejskiego Systemu Banków Centralnych i Europejskiego Banku Centralnego. Dotyczy to głównie instytucjonalnej, personalnej i finansowej niezależności Narodowego Banku Polskiego.

Spośród przyjętych w ustawie rozwiązań do najważniejszych należy zaliczyć:

- uregulowanie członkostwa NBP w międzynarodowych instytucjach finansowych i związanych z tym rozliczeń finansowych,
- wprowadzenie kadencyjności powoływania członków Zarządu NBP,
- dostosowanie przepisów dotyczących gospodarki finansowej NBP do rozwiązań obowiązujących w ESBC.

W 2003 r. przedstawiciele Narodowego Banku Polskiego uczestniczyli także w sejmowych pracach ustawodawczych, w toku których rozpatrywano trzy poselskie projekty ustaw dotyczące zmian w obowiązującej ustawie o Narodowym Banku Polskim. Uwzględnione w toku tych prac uwagi NBP zgłoszone do ww. projektów dotyczyły niekonstytucyjności oraz sprzeczności niektórych proponowanych rozwiązań z normami prawa Unii Europejskiej, w szczególności zmierzających do ograniczenia niezależności banku centralnego.

11.2.2. Projekt ustawy zmieniającej ustawę Prawo bankowe

W 2003 r. do prac legislacyjnych w Sejmie skierowano projekt ustawy o zmianie

⁷⁷ W *Sprawozdaniu* przyjęto zasadę, że akty prawne dotyczące poszczególnych obszarów działalności NBP omówiono w odpowiednich rozdziałach merytorycznych. Pozostałe akty prawne umieszczono w Działalności legislacyjnej.

⁷⁸ Dz.U. z 2003 nr 228, poz. 2260.

ustawy Prawo bankowe oraz o zmianie innych ustaw.

Rozwiązania przyjęte w projekcie obejmują głównie ustawowe uregulowanie nowych zjawisk w działalności systemu bankowego, tj. *outsourcingu* i sekurytyzacji wierzytelności, oraz dostosowanie przepisów ustawy do przepisów innych ustaw, w tym ustawy o podpisie elektronicznym i ustawy Kodeks spółek handlowych.⁷⁹

Ponadto przyjęte w projekcie rozwiązania dostosowują przepisy nowelizowanej ustawy do:

- Dyrektywy 2000/12/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 marca 2000 r. odnoszącej się do podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje kredytowe, zmienionej Dyrektywą 2000/28/WE,
- Dyrektywy 2001/24/EC Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 4 kwietnia 2001 r. w sprawie reorganizacji i upadłości banków i instytucji kredytowych,
- wymogów określonych przez Bazylejski Komitet ds. Nadzoru Bankowego w 25 Zasadach Efektywnego Nadzoru Bankowego.

11.2.3. Projekt ustawy o niektórych zabezpieczeniach finansowych

Projekt przenosi do polskiego porządku prawnego postanowienia Dyrektywy 2002/47/WE Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej z dnia 6 czerwca 2002 r. Dyrektywa ta dotyczy zasad ustanawiania i realizowania zabezpieczeń finansowych w sytuacji, gdy zarówno przyjmujący zabezpieczenie, jak i ustanawiający je należą do podmiotów działających na rynku finansowym ściśle wymienionych w Dyrektywie.

11.3. Udział Narodowego Banku Polskiego w pracach nad projektami aktów normatywnych organów państwa

Zgodnie z ustawą o Narodowym Banku Polskim, NBP współdziałał z organami państwa opiniując projekty aktów normatywnych z zakresu polityki gospodarczej i systemu bankowego. W 2003 r. Narodowy Bank Polski zaopiniował następującą liczbę projektów aktów normatywnych, nadesłanych przez naczelne i centralne organy administracji państwowej:

- 451 projektów nadesłanych przed rozpatrzeniem przez Komitet Rady Ministrów (w 2002 r. – 516),
- 282 projekty nadesłane w toku uzgodnień międzyresortowych (w 2002 r. –

⁷⁹ Ustawa uchwalona w 2004 r.
Zob. rozdział „Nadzór bankowy” 3.2.1

276)⁸⁰.

Wśród nadesłanych projektów aktów normatywnych najliczniejszą grupę stanowiły projekty ustaw (188), rozporządzeń Rady Ministrów (400) i uchwał Rady Ministrów (60).

W 2003 r. przedstawiciele NBP uczestniczyli w 80 międzyresortowych konferencjach uzgodnieniowych i komisjach prawniczych w Kancelarii Prezesa Ministrów, w 47 posiedzeniach Komitetu Rady Ministrów, a także w 184 posiedzeniach komisji i podkomisji sejmowych oraz posiedzeniach komisji senackich rozpatrujących projekty ustaw i inne akty normatywne.

11.4. Udział Narodowego Banku Polskiego w pracach nad projektami aktów nienormatywnych

W 2003 r. NBP zaopiniował 208 projektów dokumentów rządowych o istotnym znaczeniu dla gospodarki, nie będących projektami aktów normatywnych, takich jak:

- raporty: Warunki i zadania w zakresie handlu zagranicznego po akcesji Polski do Unii Europejskiej, Przedsiębiorczość w Polsce, na temat wspieranie inwestycji zagranicznych w Polsce,
- strategie: zarządzania długiem publicznym w latach 2004 – 2006, polskiej współpracy na rzecz rozwoju, restrukturyzacji i prywatyzacji Sektora Wielkiej Syntezy Chemicznej, podatkową,
- programy: promocji gospodarczej Polski do roku 2005, prywatyzacji majątku Skarbu Państwa na lata 2003 – 2006, wprowadzania konkurencyjnego rynku gazu w Polsce i harmonogram jego wdrażania.

11.5. Projekty ustaw dotyczących funkcjonowania systemu bankowego

Poniżej omówiono najważniejsze rozpatrywane przez Sejm w 2003 r. projekty ustaw dotyczących funkcjonowania systemu bankowego, w których tworzeniu i opracowaniu uczestniczył Narodowy Bank Polski.

11.5.1. Projekty ustaw uchwalonych

- **Ustawa z dnia 27 czerwca 2003 r. o zmianie ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających oraz ustawy o Narodowym Banku Polskim⁸¹.**

⁸⁰ Różnice między liczbą projektów opiniowanych przed posiedzeniami Komitetu Rady Ministrów a liczbą projektów opiniowanych w toku uzgodnień międzyresortowych wynikają m.in. z tego, że w 2003 r. do NBP nie były kierowane w toku uzgodnień międzyresortowych wszystkie projekty, które przesyłał do zaopiniowania NBP Komitet Rady Ministrów.

⁸¹ Dz.U. z 2003 nr 137, poz. 1303. Zob. rozdział „Nadzór bankowy” 3.2.1.

- **Ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o Banku Gospodarstwa Krajowego**⁸²

Ustawa określa przedmiot działalności BGK jako banku państwowego. Do podstawowych celów działalności banku należy wspieranie realizacji rządowych programów społeczno-gospodarczych oraz programów samorządności lokalnej i rozwoju lokalnego, w których realizacji wykorzystywane są środki publiczne.

11.5.2. Projekty ustaw rozpatrywanych

- **Projekt ustawy o zamówieniach publicznych**⁸³.

Projekt ma m.in. na celu:

- dostosowanie polskich przepisów prawnych do wymogów następujących dyrektyw Unii Europejskiej: Dyrektywy 92/50/EWG Rady z dnia 18 czerwca 1992 r. odnoszącej się do koordynacji procedur udzielania zamówień publicznych na usługi, Dyrektywy 93/36/EWG Rady z dnia 14 czerwca 1993 r. koordynującej procedury udzielania zamówień publicznych na dostawy, Dyrektywy 93/37/EWG Rady z dnia 14 czerwca 1993 r. dotyczącej koordynacji procedur udzielania zamówień publicznych na roboty budowlane oraz Dyrektywy 97/52/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 października 1997 r. zmieniającej wyżej wskazane dyrektywy,

W toku prac ustawodawczych uwzględniono uwagi NBP dotyczące wyłączenia go spod zakresu obowiązywania ustawy w zakresie:

- ustalania i realizacji polityki pieniężnej oraz emisji znaków pieniężnych,
- obrotu papierami wartościowymi emitowanymi przez Skarb Państwa,
- obsługi zarządzania długiem krajowym i zadłużeniem zagranicznym,
- emisji znaków pieniężnych i gospodarką tymi znakami;
- gromadzenia rezerw dewizowych i zarządzania tymi rezerwami,
- gromadzenia złota i metali szlachetnych,
- prowadzenia rachunków bankowych i przeprowadzania bankowych rozliczeń pieniężnych.

- **Projekt ustawy o przeciwdziałaniu wprowadzaniu do obrotu finansowego wartości majątkowych pochodzących z nielegalnych lub nieujawnionych źródeł oraz o przeciwdziałaniu finansowaniu terroryzmu oraz o zmianie niektórych innych ustaw.**⁸⁴

W projekcie noweli dostosowuje się przepisy dotychczas obowiązującej ustawy do przepisów Dyrektywy 2001/97/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 4 grudnia 2001 r., zmieniającej dyrektywę 91/308/EWG Rady z dnia 10 czerwca 1991 r. w sprawie uniemożliwienia korzystania z systemu finansowego w celu prania brudnych pieniędzy, a także do potrzeb efektywnego i sprawnego działania Generalnego Inspektoratu Informacji Finansowej. Nastąpiło to m.in. poprzez

⁸² Dz.U. z 2003 nr 65, poz. 594 z późn. zm.

⁸³ Ustawa uchwalona 29 stycznia 2004 r. Dz.U. z 2004 nr 19, poz. 177.

⁸⁴ Ustawa uchwalona 5 marca 2004 r. Dz.U. z 2004 nr 62, poz. 577.

rozszerzenie grup instytucji obowiązanych do rejestracji i informowania GIIF o dokonaniu transakcji przekraczających równowartość 15.000 euro.

W toku prac nad projektem ustawy NBP wskazywał na brak celowości uznania go dodatkowo za jednostkę obowiązaną. Zgodnie z obowiązującą w 2003 r. ustawą, NBP ma charakter jednostki współpracującej z GIIF w zakresie zapobiegania zjawisku prania brudnych pieniędzy. Uznanie go za jednostkę obowiązaną wynika natomiast wyłącznie z Dyrektywy 91/308/EWG, która jedynie zezwala na przyjęcie przez państwa członkowskie bardziej surowych przepisów w kwestiach objętych tą Dyrektywą. Ponadto zdaniem NBP w razie uznania go za jednostkę obowiązaną powinien być objęty ustawą od 1 stycznia 2005 r. a nie 1 maja 2004 r. Bank centralny uzasadniał to faktem, że w przeciwnym przypadku będzie zmuszony dodatkowo wydać od 3 do 5 mln zł na dostosowanie systemów informatycznych do potrzeb znowelizowanej ustawy. Spowoduje to zmniejszenie zysku za 2004 r., odprowadzonego przez NBP do budżetu państwa, o wskazaną wyżej kwotę.

- **Projekt ustawy o funduszach inwestycyjnych oraz o zmianie niektórych ustaw.**

W projekcie ustawy m.in.:

- Wprowadza się do polskiego prawa przepisy dwóch Dyrektyw Parlamentu Europejskiego i Rady Europy. Pierwszą z nich jest Dyrektywa z dnia 21 stycznia 2002 r. zmieniająca Dyrektywę Rady nr 85/611/EWG o koordynacji ustaw, aktów normatywnych niższego rzędu i przepisów administracyjnych dotyczących podmiotów zbiorowych inwestycji w zbywalne papiery wartościowe. Ma ona na celu regulowanie działalności spółek zarządzających i wprowadzenie uproszczonych prospektów. Drugą jest Dyrektywa 2001/108/EC zmieniająca Dyrektywę Rady 85/611/EWG w odniesieniu do inwestycji dotyczących podmiotów zbiorowych inwestycji.
- Wprowadza się zmiany w obowiązujących rozwiązaniach systemowych wynikające ze zmian na polskim rynku kapitałowym.
- Przewiduje się zmiany Prawa bankowego w zakresie funduszy sekurytyzacyjnych i zwiększenie dostępu do wiadomości stanowiących tajemnicę bankową.

W toku prac legislacyjnych NBP wskazywał m.in., że konstrukcja przepisów dotyczących funduszy sekurytyzacyjnych umożliwia tzw. arbitaż regulacyjny. Spowoduje to, że fundusze będą miały uprzywilejowaną pozycję, zwłaszcza w porównaniu z bankami hipotecznymi, które w ten sposób pozbawia się warunków do równej konkurencji.

- **Projekt ustawy o finansach publicznych.**

Projekt ustawy m.in.:

- określa relacje między budżetem państwa a budżetem Unii Europejskiej,
- wprowadza możliwość refinansowania wydatków realizowanych z udziałem lub ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej,

- doprecyzowuje przepisy dotychczasowej ustawy o finansach publicznych.

W toku postępowania legislacyjnego NBP zgłaszał głównie uwagi dotyczące finansowania całości składek z Funduszu Ubezpieczenia Społecznego oraz prowadzenia przez Bank Gospodarstwa Krajowego rachunków budżetu państwa.

- **Projekt ustawy o zmianie ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji oraz ustawy o kredycie konsumenckim.**

Projekt ustawy ma na celu uznanie za czyn nieuczciwej konkurencji, z wyjątkiem przypadków określonych w odrębnych przepisach, prowadzenie działalności gospodarczej polegającej na zarządzaniu mieniem gromadzonym w ramach grup konsumenckich, utworzonych w celu finansowania zakupu rzeczy ruchomych i nieruchomości na rzecz uczestników grupy (tzw. system argentyński).

- **Projekt ustawy o swobodzie działalności gospodarczej.**⁸⁵

Najważniejsze działania NBP w 2003 r.

- NBP uczestniczył w pracach nad ustawą zmieniającą ustawę o Narodowym Banku Polskim, która w pełni zharmonizowała polskie przepisy dotyczące banku centralnego z Traktatem z Maastricht i Statutem ESBC i EBC.
- NBP uczestniczył w opracowywaniu licznych projektów ustaw dotyczących funkcjonowania systemu bankowego, w tym wynikających z konieczności dostosowania do standardów obowiązujących w krajach UE.

⁸⁵ W toku prac w Sejmie.

Zob. rozdział „Nadzór bankowy”. 3.2.1.2 oraz „Działalność dewizowa” 5.2.1

12. WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA

12.1. Działania zmierzające do dostosowania polskiego sektora bankowego i NBP do wymogów Unii Europejskiej

W 2003 r. NBP aktywnie uczestniczył w procesie dostosowania systemu bankowego do wymogów UE. Działania te polegały na przygotowaniu stosownych aktów prawnych i efektywnym wprowadzeniu w życie nowych przepisów.⁸⁶ NBP brał ponadto udział w przygotowywaniu materiałów dotyczących stanu realizacji działań dostosowawczych w ramach obszarów: *Swobodny przepływ kapitału, Swoboda świadczenia usług, Unia Gospodarcza i Walutowa, Finanse i budżet, Ochrona konsumentów i zdrowia, Statystyka*. Jednym z takich dokumentów była *Informacja Rządu do Kompleksowego Raportu Monitorującego* przygotowywanego przez Komisję Europejską. W NBP regularnie analizowano również realizację zadań zawartych w *Programie Przygotowań Polski do Członkostwa w UE (PPPdC)* w obszarach dostosowawczych *Swoboda świadczenia usług* oraz *Unia Gospodarcza i Walutowa*. Monitoring postępów w zakresie tego procesu prowadzony był w związku z pracami Zespołu przygotowawczego KIE.

12.1.1. Działania przygotowawcze zmierzające do efektywnego funkcjonowania Polski po przystąpieniu do Unii Europejskiej

Z inicjatywy Komisji Europejskiej od 2001 r. państwa kandydujące opracowują *Przedczłonkowski Program Gospodarczy (PPG)*. PPG jest programem średniookresowym (obejmuje okres 5-letni; w 2003 r. objął lata 2002-2006) i dotyczy polityki makroekonomicznej, w tym finansów publicznych oraz reform strukturalnych. W 2003 r. NBP przygotował materiały do aktualizacji części PPG dotyczących polityki pieniężnej i systemu bankowego: *Założenia makroekonomiczne. Polityka pieniężna i kursu walutowego* i *„Reformy strukturalne sektora finansowego*. PPG ma służyć przygotowaniu Polski do koordynacji polityki gospodarczej na szczeblu UE. Po przystąpieniu do UE Polska będzie zobowiązana do opracowywania Programu Konwergencji, przewidzianego dla państw członkowskich UE pozostających poza strefą euro (krajów z derogacją), a po przyjęciu euro - do przygotowywania Programu Stabilności.

Po szczycie Rady Europejskiej, który odbył się w Kopenhadze w dniu 13 grudnia 2002 r., Polska wraz z dziewięcioma innymi państwami kandydującymi (Republiką Czeską, Cyprzem, Estonią, Litwą, Łotwą, Malcią, Słowenią, Słowacją i Węgrami) zakończyła proces negocjacji o członkostwo w Unii Europejskiej. Uwieńczyło go podpisanie Traktatu Akcesyjnego 16 kwietnia 2003 r. w Atenach, przez przywódców

⁸⁶ Zob. rozdziały: „Polityka pieniężna”, „Działalność dewizowa”, „Działalność legislacyjna”, „Nadzór bankowy”, „Działalność na rzecz systemu płatniczego”.

państw członkowskich UE i państw przystępujących do UE.

Od tego momentu Polska uzyskała status aktywnego obserwatora w instytucjach unijnych, ustanowiony w celu ułatwienia państwom wstępującym do UE dalszego wprowadzania w życie wspólnotowego dorobku prawnego (*acquis communautaire*) oraz efektywnego włączenia się w jego tworzenie. Od maja 2003 r. przedstawiciele Polski (w tym przedstawiciele NBP) rozpoczęli prace w instytucjach unijnych, prezentując stanowiska wobec projektów aktów prawnych i dokumentów znajdujących się w porządku obrad (bez prawa głosu w trakcie podejmowania decyzji). Z dniem uzyskania przez Polskę członkostwa w UE status aktywnego obserwatora zostanie automatycznie przekształcony na pełnoprawne członkostwo.

Przedstawiciele NBP w 2003 r. brali udział - na prawach obserwatora - w pracach:

- Rady Ogólnej EBC oraz komitetów i grup roboczych ESBC,
- Rady ECOFIN w rozszerzonym składzie – z udziałem prezesów banków centralnych państw członkowskich i akcesyjnych,
- komitetów i grup roboczych Komisji Europejskiej jako instytucja współpracująca⁸⁷,
- Komitetu ds. Statystyki Monetarnej, Finansowej i Bilansu Płatniczego (CMFB) oraz grup roboczych Eurostatu. Byli również zapraszani do udziału w seminariach organizowanych przez Eurostat specjalnie dla banków centralnych krajów przystępujących do Unii Europejskiej, poświęconych wprowadzaniu standardów europejskich w zakresie statystyki pieniężnej i bankowej oraz bilansu płatniczego.

12.1.2. Współpraca z Europejskim Systemem Banków Centralnych

W 2003 r. zacieśniono współpracę z Europejskim Baniem Centralnym. Od maja 2003 r. Prezes NBP uczestniczy w pracach Rady Ogólnej EBC. Przedstawiciele NBP brali udział (status obserwatora) w pracach 12 komitetów ESBC:

- Komitetu ds. Stosunków Międzynarodowych (International Relations Committee - IRC)
- Komitetu ds. Polityki Pieniężnej (Monetary Policy Committee - MPC)
- Komitetu ds. Banknotów (Banknote Committee - BANCO)
- Komitetu ds. Komunikacji (External Communications Committee - ECCO)
- Komitetu ds. Audytu Wewnętrznego (Internal Auditors Committee - IAC)

⁸⁷ W tym: Komitetu Ekonomiczno-Finansowego (Economic and Financial Committee), który pełni rolę organu doradczego Rady Unii Europejskiej i Komisji Europejskiej, Komitetu ds. Polityki Gospodarczej (Economic Policy Committee) Rady Unii Europejskiej, Bankowego Komitetu Doradczego (Banking Advisory Committee) przy Komisji Europejskiej.

- Komitetu ds. Nadzoru Bankowego (Banking Supervision Committee - BSC)
- Komitetu Prawnego (Legal Committee - LEGCO)
- Komitetu Operacji Rynkowych (Market Operations Committee - MOC)
- Komitetu ds. Technologii Informatycznych (Information Technology Committee - ITC)
- Komitetu ds. Systemów Płatności i Rozrachunku (Payment and Settlement Systems Committee - PSSC)
- Komitetu ds. Statystyki (Statistics Committee - STC)
- Komitetu ds. Rachunkowości i Dochodów Pieniężnych (Accounting and Monetary Income Committee - AMICO)

Pracownicy NBP współpracowali również z kilkudziesięcioma grupami roboczymi ESBC.

W celu ułatwienia obiegu dokumentów wewnątrz ESBC, na początku 2003 r. NBP, podobnie jak inne banki centralne państw przystępujących do UE, został włączony do systemu poczty elektronicznej *CeBaMail*.

12.1.3. Program Phare 2000

W połowie 2003 r. zakończyły się działania dostosowujące NBP do standardów ESBC realizowane w ramach umowy bliźniaczej z Bankiem Francji (bankiem wiodącym) i Bankiem Włoch (bankiem współpracującym) w ramach Programu Phare 2000. Współpraca w ramach umowy bliźniaczej, prowadzona od 2001 r., pozwoliła osiągnąć wysoki poziom dostosowania NBP do standardów ESBC na siedmiu obszarach objętych umową, tj. systemu płatniczego, statystyki monetarnej, analizowania przepływów kapitałowych związanych z inwestycjami portfelowymi, rachunkowości i sprawozdawczości, nadzoru bankowego, audytu wewnętrznego oraz systemu informatycznego. Zrealizowano również dodatkowe działania dostosowawcze związane ze stabilnością finansową i aspektami prawnymi.

Na zlecenie Komisji Europejskiej pod koniec 2002 r. został opracowany raport z przebiegu realizacji projektów Phare w Polsce: *The independent interim evaluation and monitoring services of Phare*. Na około 30 ocenianych projektów projekt NBP był jednym z dwóch, które uzyskały najwyższą ocenę (*highly satisfactory*). Przy ocenie projektu brano pod uwagę takie kryteria, jak właściwe określenie celów projektu, jakość zarządzania projektem, stopień osiągnięcia zakładanych celów, zgodność realizowanych zadań z zapisami umowy bliźniaczej.

12.1.4. Inne działania w NBP

NBP przedstawił swoją opinię do polskiego stanowiska wobec *Strategii Lizbońskiej*,

przygotowanego przez rząd i grupę ekspertów. Zostało ono zaprezentowane na posiedzeniu Rady Europejskiej w dniach 21-22 marca 2003 r. *Strategia Lizbońska* stanowi zestawienie reform gospodarczych i społecznych, których konsekwentna realizacja powinna spowodować, że do 2010 r. gospodarka UE osiągnie pozycję najbardziej konkurencyjnej i dynamicznej gospodarki świata, opartej na wiedzy, zdolnej do trwałego wzrostu oraz charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i spójności społecznej.

12.2. Współpraca z międzynarodowymi instytucjami gospodarczymi i finansowymi

12.2.1. Współpraca z Organizacją Współpracy Gospodarczej i Rozwoju

W 2003 r. Narodowy Bank Polski kontynuował bieżącą współpracę z Krajowym Koordynatorem Współpracy RP - OECD, Ministerstwem Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwem Finansów oraz Stałym Przedstawicielstwem RP przy OECD w zakresie realizacji zadań związanych z członkostwem Polski w OECD⁸⁸.

Przedstawiciele NBP uczestniczyli w pracach następujących komitetów i grup roboczych OECD:

- Komitetu Polityki Ekonomicznej:
  - Grupy Roboczej ds. Krótkookresowych Prognoz Ekonomicznych,
  - Grupy Roboczej ds. Analiz Polityki Makroekonomicznej i Strukturalnej,
- Komitetu Rynków Finansowych:
  - Grupy Roboczej ds. Statystyk Finansowych,
- Komitetu ds. Przepływów Kapitałowych i Transakcji Niewidocznych,
- Komitetu ds. Międzynarodowych Inwestycji i Przedsiębiorstw Wielonarodowych.

We wrześniu 2003 r. przebywała w Warszawie I misja OECD przygotowująca VIII Przegląd Gospodarczy Polski, przeprowadzany w ramach Komitetu Przeglądów Gospodarki i Rozwoju OECD. Głównym tematem przeglądu, który zakończy się w połowie 2004 r., jest polityka rynku pracy. Podczas spotkania z przedstawicielami NBP omówiono zagadnienia dotyczące bieżącej sytuacji gospodarczej, polityki monetarnej, przystąpienia do UGW oraz sytuacji w sektorze bankowym.

W dniach 24 kwietnia i 20 października 2003 r. w Ministerstwie Gospodarki, Pracy i

⁸⁸ Współpraca NBP z OECD wynika z §3 pkt 3 Uchwały Nr 168/2003 Rady Ministrów z 1 lipca 2003 r. w sprawie zadań wynikających z członkostwa RP w OECD: "Minister właściwy do spraw gospodarki zaprasza do udziału w pracach poszczególnych ciał i organów OECD instytucje i organizacje zajmujące się problematyką będącą przedmiotem tych prac."

Polityki Społecznej odbyły się posiedzenia Międzyresortowego Zespołu do spraw OECD, w których uczestniczyli przedstawiciele NBP. Podczas spotkań poruszono kwestie związane z przebiegiem reformy OECD.

W ramach współpracy z OECD Narodowy Bank Polski przekazywał cyklicznie dane na temat podstawowych agregatów monetarnych oraz przekazywał statystyki dotyczące międzynarodowego handlu usługami i inwestycji bezpośrednich.

12.2.2. Współpraca z Bankiem Światowym

W ramach Wiosennych Spotkań Grupy Członkowskiej Banku Światowego⁸⁹ i MFW w kwietniu 2003 r. odbyło się w Waszyngtonie wiele posiedzeń z udziałem przedstawicieli Polski.

Obrady Komitetu Rozwoju Banku Światowego koncentrowały się na trzech zagadnieniach: osiągnięciu Milenijnych Celów Rozwojowych, wzmocnieniu głosu państw rozwijających się i transformujących w procesie decyzyjnym Banku Światowego oraz sytuacji w gospodarce światowej, w tym planów odbudowy Iraku po zakończeniu interwencji zbrojnej.

Podczas posiedzenia Konstytuanty Szwajcarskiej przedstawione zostały najważniejsze elementy polityki BŚ i MFW, m.in. w zakresie zapobiegania kryzysom finansowym. Przedmiotem rozmów z Wiceprezesem do spraw Europy i Azji Centralnej była Krajowa Strategia Pomocy dla Polski (CAS), a w szczególności priorytety rządu w odniesieniu do możliwych propozycji pożyczkowych.

We wrześniu 2003 r. w Dubaju odbyły się Doroczne Spotkania Banku Światowego i Międzynarodowego Funduszu Walutowego. W trakcie spotkań omówiono programy walki z ubóstwem realizowane w ramach HIPC (Program Oddłużenia Najbardziej Zadłużonych Krajów Świata) i PRSP (Strategia Redukcji Ubóstwa), plan działania mający na celu zwiększenia roli krajów rozwijających się i przechodzących transformację w procesie decyzyjnym BŚ.

Pod koniec 2003 r. przebywały w Warszawie dwie misje Banku Światowego. Pierwsza dotyczyła ładu korporacyjnego, usług finansowych oraz rachunkowości i audytu, druga - sekurytyzacji i kredytów hipotecznych.

Bank Światowy w swoim Kwartalnym Raporcie Ekonomicznym z kwietnia 2004 r. ocenił, że polityka monetarna Polski jest jedną z najbardziej wiarygodnych w krajach grupy EU-8.

⁸⁹ Współpraca NBP z międzynarodowymi instytucjami finansowymi wynika z zapisów art. 11 ust. 3 ustawy o Narodowym Banku Polskim.

12.2.3. Współpraca z Międzynarodowym Funduszem Walutowym

W styczniu 2003 r. przebywała w Polsce misja MFW poświęcona szczegółowej ocenie realizacji zadań w zakresie statystyki w Polsce. Wnikliwie oceniono statystykę opracowywaną przez Narodowy Bank Polski, Główny Urząd Statystyczny oraz Ministerstwo Finansów. Prace statystyczne prowadzone przez NBP oraz stosowane w tym zakresie standardy zyskały uznanie ekspertów MFW. Znalazło to wyraz w raporcie dotyczącym procedur opracowywania i publikowania informacji statystycznych w Polsce.

W marcu 2003 r. przebywała w Polsce regularna misja w ramach konsultacji w trybie Art. IV Statutu MFW. Celem pobytu misji było zapoznanie się z aktualną sytuacją gospodarczą Polski, planami w zakresie polityki gospodarczej, budżetowej i monetarnej oraz zebranie danych statystycznych do corocznego raportu Funduszu o Polsce. W listopadzie 2003 r. miała miejsce druga misja konsultacyjna, która oceniła realizację polityki gospodarczej w roku poprzednim i sformułowała założenia makroekonomiczne na rok następny. W spotkaniach z misjami uczestniczyli przedstawiciele NBP i członkowie Rady Polityki Pieniężnej. W 2003 r. MFW pozytywnie ocenił politykę pieniężną, utrzymanie niskiego poziomu inflacji i brak bezpośrednich interwencji wobec kursu złotego. Polski system bankowy postrzegany był jako stabilny, zauważono zmniejszenie udziału należności zagrożonych w portfelach kredytowych banków.

W lipcu 2003 r. misja ekspertów MFW, na zaproszenie Prezesa NBP, dokonała oceny obszarów działalności Departamentu Audytu Wewnętrznego NBP pod kątem zgodności z międzynarodowymi standardami. Eksperci MFW pozytywnie ocenili funkcjonowanie audytu wewnętrznego w NBP i kierunek wprowadzanych zmian w tym zakresie.

Pracownicy NBP w 2003 r. brali udział w szkoleniach organizowanych przez MFW w zakresie makroekonomii i zarządzania finansami, statystyki bilansu płatniczego i nadzoru bankowego.

12.2.4. Współpraca z Europejskim Bankiem Odbudowy i Rozwoju

W maju 2003 r. w Taszkencie odbyło się XII Doroczne Spotkanie Rady Gubernatorów Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju. W polskiej prezentacji omówiono m.in. bieżącą sytuację gospodarczą kraju oraz warunki dla inwestycji zagranicznych. Uczestnicy spotkania interesowali się w szczególności terminem przystąpienia Polski do strefy euro oraz reformą finansów publicznych.

We wrześniu 2003 r. Prezes NBP nominował p. Tadeusza Syryjczyka na stanowisko dyrektora wykonawczego w EBOiR. Zastąpił on p. Jana Krzysztofa Bieleckiego, pełniącego tę funkcję od 1993 r.

W dniu 2 października 2003 r. na zaproszenie Prezesa NBP z oficjalną wizytą przebywał w Polsce Prezes EBOiR, pan Jacques de Larosiere. Podczas wizyty wygłosił wykład pt. *Droga do EMU: doświadczenia Francji 1986 - 1999*.

W grudniu 2003 r. z udziałem Wiceprezesa EBOiR, Hanny Gronkiewicz-Waltz, odbyła się w siedzibie NBP prezentacja raportu EBOiR pt. *Transition Report 2003 - Integration and Regional Cooperation*.

12.2.5. Współpraca z Bankiem Rozrachunków Międzynarodowych w Bazylei

W 2003 r. Prezes NBP uczestniczył w spotkaniach Gubernatorów BIS w Bazylei w dniach 12 maja, 9 września i 10 listopada, oraz w dwóch Walnych Zgromadzeniach Akcjonariuszy w dniach 10 marca i 30 czerwca 2003 r.

W dniu 10 marca 2003 r. na Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu Gubernatorów Banku podjęto decyzję o zastąpieniu złotego franka⁹⁰, jako jednostki rozrachunkowej BIS, jednostką walutową SDR (*Special Drawing Rights*). Przeliczono kapitał akcyjny i wynikającą z zaokrągleń zmianę wartości każdej akcji. Liczba akcji BIS pozostała bez zmian (600.000) i jego kapitał wynosi obecnie 3 mld SDR.

W dniach 28-30 czerwca 2003 r. odbyło się w Bazylei 73. posiedzenie Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy BIS. Prezesi banków centralnych – członków Banku zatwierdzili na nim podział dywidendy za okres 2002/2003 r. Na posiedzeniu przyjęto *Roczny Raport*, zatwierdzono bilans na dzień 31 marca 2003 r. oraz zaaprobowano rachunek wyników. Wykazał on zysk netto w wysokości 362 mln złotych franków (1 złoty frank = 1,94149 USD), po odliczeniu kosztów administracyjnych. Podzielono go w następujący sposób: 68,7 mln złotych franków przeznaczono na wypłatę dywidendy, płatną we frankach szwajcarskich w wysokości 400 CHF za każdą akcję. NBP otrzymał dywidendę w wysokości 3,2 mln franków szwajcarskich. W porównaniu z rokiem ubiegłym dywidenda jest wyższa o 20 franków szwajcarskich na jedną akcję banku. Na cele ogólnego funduszu rezerwowego przekazano 29,3 mln złotych franków, 3 mln złotych franków wpłacono na tzw. specjalny rezerwowy fundusz dywidendowy, 261 mln złotych franków przeznaczono na wolny fundusz rezerwowy.

W dniach 23-25 lutego 2003 r. odbyła się pierwsza wspólnie zorganizowana przez NBP i BIS konferencja nt. *Monetary Policy in Central and Eastern Europe*. W konferencji uczestniczyli wiceprezesi i dyrektorzy z banków centralnych państw Europy Środkowej i Południowo-Wschodniej oraz przedstawiciele Europejskiego Banku Centralnego i Banku Rozrachunków Międzynarodowych. Tematem konferencji były zagadnienia polityki pieniężnej w okresie przed przystąpieniem do UGW.

⁹⁰ Dla rozliczeń od 1 kwietnia 2003 r.

W 2003 r. pracownicy NBP uczestniczyli w wielu szkoleniach i seminariach organizowanych przez BIS przy współpracy z Financial Stability Institute (FSI) i Joint Vienna Institute (JVI).

12.2.6. Międzynarodowy Bank Współpracy Gospodarczej

W posiedzeniach Rady MBWG uczestniczyła strona polska. Delegacji polskiej przewodniczył Narodowy Bank Polski; uczestniczyli w niej również przedstawiciele Ministerstwa Finansów.

W 2003 r. MBWG nie dokonał restrukturyzacji zadłużenia wobec wierzycieli, jak też nie otrzymał spłat z tytułu przeterminowanych należności od swoich dłużników. Ostateczne uregulowanie zadłużenia planowane jest w 2004 r.

12.2.7. Pomoc szkoleniowa udzielona bankom centralnym i zagranicznym instytucjom nadzorczym

Narodowy Bank Polski świadczy pomoc techniczną innym bankom centralnym. Przez szkolenie i wizyty studyjne dzieli się zdobytym doświadczeniem z krajami będącymi na początku procesu tworzenia gospodarki rynkowej.

- W 2003 r. kontynuowano rozwój Inicjatywy Szkoleniowej NBP dla Nadzoru Bankowego (*Training Initiative for Banking Supervision - TIBS*). W czerwcu i listopadzie 2003 r. zorganizowano dwa międzynarodowe seminaria. Tematami szkoleń były: nadzór i regulacje w zakresie ryzyka rynkowego oraz optymalizacja procesu nadzorczego: regulacje i inspekcje regionalne - doświadczenia i wyzwania. Łącznie w seminariach TIBS w 2003 r. udział wzięło 59 osób z 22 krajów. Uczestnicy reprezentowali regionalną grupę nadzorców z państw Europy Środkowej i Wschodniej, oraz kraje byłego Związku Radzieckiego.
- W 2003 r. współpraca NBP z bankami centralnymi w zakresie pomocy technicznej skoncentrowana była na krajach wchodzących w skład polskiej grupy członkowskiej w Banku Światowym i MFW (Azerbejdżan, Kirgizja, Serbia i Czarnogóra, Tadżykistan, Turkmenistan, Uzbekistan), krajach sąsiednich (Ukraina, Białoruś) oraz krajach Dalekiego Wschodu (Wietnam, Chiny). W ramach świadczonej pomocy w NBP zorganizowano wizyty studyjne dla wymienionych banków centralnych na poziomie eksperckim poświęcone zagadnieniom: nadzoru bankowego, banków hipotecznych, audytu, systemu płatniczego i zarządzania rezerwami. Wizyty studyjne organizowane były w NBP z udziałem przedstawicieli merytorycznych departamentów, jak również przedstawicieli Ministerstwa Finansów oraz organizacji pozarządowych (Fundacja na Rzecz Kredytu Hipotecznego, Związek Banków Polskich).
- W 2003 r. w Narodowym Banku Polskim zorganizowano wizyty przedstawicieli banków centralnych: Kirgizji, Azerbejdżanu, Ukrainy, Tadżykistanu i Serbii.
- W listopadzie 2003 r. na prośbę Państwowego Banku Wietnamu (PBW) została

podpisana umowa o współpracy. Dotyczy ona zasad wymiany informacji oraz organizacji szkoleń.

Najważniejsze działania NBP w 2003 r.

- NBP uczestniczył w procesie dostosowania polskiego systemu bankowego do wymogów UE.
- NBP zintensyfikował przygotowania do członkostwa w ESBC wraz z uzyskaniem prawa uczestnictwa – w charakterze aktywnego obserwatora – w posiedzeniach Rady Ogólnej EBC (Prezes NBP) oraz komitetów i grup roboczych ESBC (przedstawiciele NBP).
- We wrześniu 2003 r. zakończono dwuletni projekt Phare „Dostosowanie NBP do funkcjonowania w ESBC”, realizowany w ramach umowy bliźniaczej z Bankiem Francji i Bankiem Włoch.
- MFW pozytywnie ocenił politykę pieniężną realizowaną przez NBP, utrzymanie niskiego poziomu inflacji i brak bezpośrednich interwencji. Eksperti MFW wysoko ocenili również prace statystyczne prowadzone przez NBP.

13. DZIAŁALNOŚĆ WŁASNA

13.1. Zarządzanie zasobami ludzkimi

13.1.1. Zatrudnienie w NBP

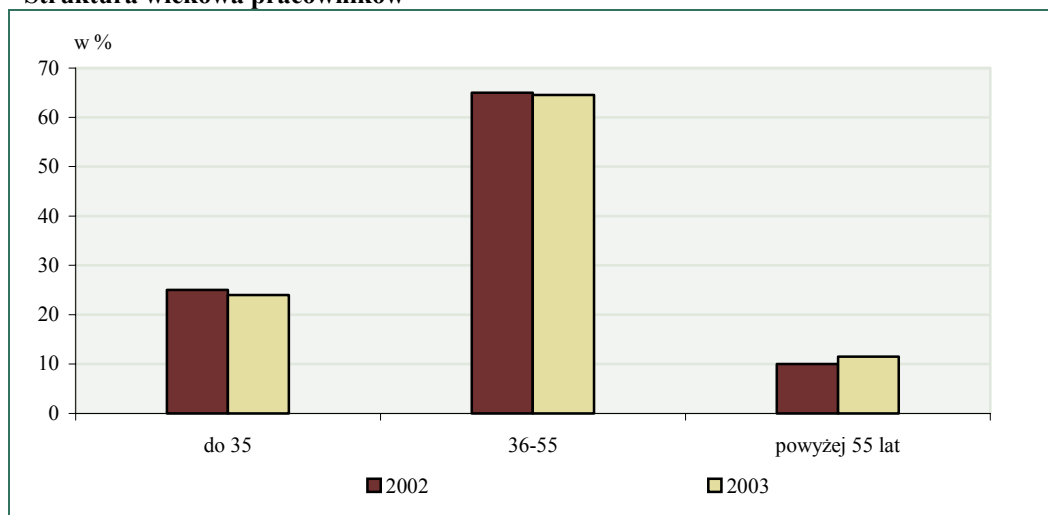
W 2003 r. przeciętne zatrudnienie w NBP wynosiło 5.142 etaty i zmniejszyło się w stosunku do 2002 r. o 1.189 etatów. Zmiana ta jest efektem przeprowadzonej restrukturyzacji sieci terenowej NBP.

Wśród zatrudnionych przeważały kobiety, które na stanowiskach nierobotniczych stanowiły 71,0% (2002 r. – 72,4%), robotniczych i pokrewnych – 23,0% (2002 r. 24,0%).

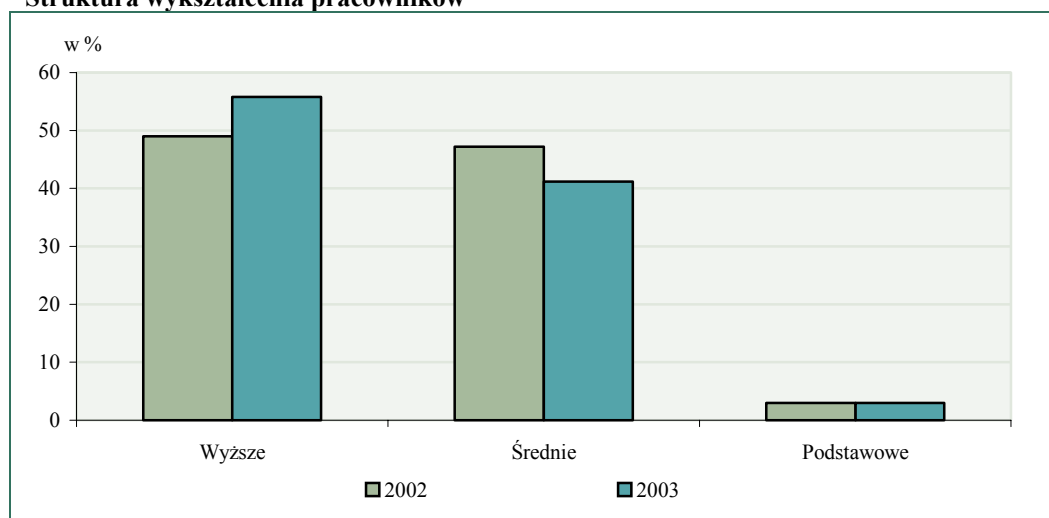
W strukturze wiekowej pracowników (wykres 9) udział osób do 35 lat wyniósł 24% (2002 r. – 25%), natomiast osoby powyżej 55 lat stanowiły 11,5% (2002 r. – 10 %) ogółu zatrudnionych.

W końcu 2003 r. pracownicy z wyższym wykształceniem stanowili 55,8% (2002 r. – 49%) ogółu zatrudnionych na stanowiskach nierobotniczych (wykres 10). Udział pracowników nie mających średniego wykształcenia wyniósł 3,0% (2002 r. - 3,8 %).

Wykres 9
Struktura wiekowa pracowników

Wykres 10
Struktura wykształcenia pracowników

13.1.2. Podnoszenie kwalifikacji pracowników NBP

Szkolenia dla pracowników NBP organizowane w 2003 r. były w znacznej części poświęcone przygotowaniu odpowiedniej liczby osób do uczestniczenia w pracach gremiów międzynarodowych. Wiązało się to ze zwiększoną aktywnością NBP na arenie międzynarodowej, w tym przede wszystkim w kontaktach z Europejskim Bankiem Centralnym.

Podobnie jak w latach ubiegłych, podczas rekrutacji na szkolenia priorytetowo traktowani byli pracownicy należący do grupy przewidzianej do bezpośredniej współpracy z ESBC oraz zagranicznymi instytucjami nadzorczymi. Grupa osób przewidzianych do bezpośredniej współpracy z ESBC podlega cyklicznej weryfikacji i aktualnie liczy 120 osób. Analiza potrzeb szkoleniowych wskazała na duże zapotrzebowanie na szkolenia specjalistyczne. Tematy szkoleń były ustalane zgodnie z potrzebami i powiązane były z zadaniami i obszarami strategicznymi działania NBP.

13.1.2.1. Podstawowe formy podnoszenia kwalifikacji

W 2003 r. ogółem przeszkolono 10.172⁹¹ pracowników NBP (w 2002 r. 10.510). Niewielki spadek liczby przeszkolonych w porównaniu z 2002 r. (o około 0,3%) jest wynikiem zmniejszenia zatrudnienia w NBP o około 16%. W odniesieniu do aktualnego stanu zatrudnienia nastąpił wzrost o 13,5%.

Narodowy Bank Polski oferował pracownikom możliwość uczestniczenia w różnych szkoleniach:

- Szkolenia z udziałem wykładowców krajowych i zagranicznych. W tej grupie dominowały szkolenia specjalistyczne, dotyczące głównie: makroekonomii,

⁹¹ Niektórzy pracownicy uczestniczyli w szkoleniach więcej niż jeden raz.

prawa wspólnotowego, zarządzania rezerwami, zarządzania ryzykiem, zaawansowanych modeli ekonometrycznych, statystyki, systemów płatniczych, zagadnień międzynarodowych, rachunkowości, kontroli wewnętrznej i zagadnień unijnych.

- Szkoleniowe wyjazdy zagraniczne (489 osoby) organizowane przez banki centralne, międzynarodowe instytucje finansowe oraz instytucje szkolące (seminaria, kursy, konferencje, wizyty studialne, w tym w ramach Programu Phare). Szkolenia zagraniczne dotyczyły głównie: zagadnień makroekonomicznych, statystyki i ekonometrii, systemów płatniczych, rynków finansowych, nadzoru bankowego, zarządzania rezerwami dewizowymi, zarządzania ryzykiem, rachunkowości, prawa oraz szczegółowych zagadnień z zakresu dostosowania NBP do funkcjonowania w ESBC, w tym staże (6) w Europejskim Banku Centralnym i Komisji Europejskiej.
- Lektoraty języków obcych (628 osób). W 2003 r. doskonalono rekomendowanych przez ECB umiejętności językowych (pisanie, sporządzanie notatek, prowadzenie spotkań, negocjacje). Organizowano kursy specjalistyczne i konwersacje z *native speakers*. Przygotowywano pracowników do specjalistycznych egzaminów językowych.
- Szkolenia zewnętrzne organizowane przez krajowe instytucje szkolące (510 osoby).
- Szkolne i pozaszkolne formy kształcenia: studia wyższe, podyplomowe, doktoranckie i aplikacje (524 osoby).
- Szkolenia w formie kursów i seminariów organizowanych w ośrodkach szkoleniowych Centrali NBP (5580 osób, w tym 628 lektoratów językowych). Duża część szkoleń poświęcona była zagadnieniom prawnym, tj. dostosowaniu norm prawnych do wymogów unijnych oraz implementacji prawa wspólnotowego w Polsce, technikom i metodom badawczym, zagadnieniom związanym z wprowadzeniem euro oraz budżetowaniem. Zorganizowano wiele szkoleń obowiązkowych z zakresu ochrony mienia bankowego oraz bezpieczeństwa i higieny pracy.
- Odrębną grupę szkoleń specjalistycznych stanowiły szkolenia dla pracowników objętych pilotażem Systemu Zarządzania Kompetencji. Na podstawie diagnozy potrzeb rozwojowych młodych pracowników, wykonanej w trakcie audytu kompetencyjnego, szczególnie w zakresie kompetencji najważniejszych dla Banku, został opracowany program szkoleń.

13.1.2.2. Szkolenia w ramach Programu Phare 2000

W wymiarze szkoleniowym realizacja umowy bliźniaczej dotyczyła głównie wymian eksperckich, tj. wyjazdów pracowników na wizyty studialne do Banku Włoch i Banku Francji, poświęcone dostosowaniu Narodowego Banku Polskiego do funkcjonowania w ESBC. W 2003 r. w szkoleniach wynikających z umowy bliźniaczej wzięło udział

64 pracowników.

13.1.3. Pozostałe zagadnienia z zakresu polityki kadrowej

Mając na celu podniesienie efektywności zarządzania kadrami w 2003 r. w NBP doskonalono system sprawozdawczości oraz oceny efektywności szkoleniowych wyjazdów zagranicznych. Wprowadzono również system raportów ze spotkań komitetów i grup roboczych ESBC, aby usprawnić wymianę informacji nt. prac gremiów unijnych.

13.2. Zarządzanie zasobami majątkowymi

Nakłady finansowe poniesione w 2003 r. na realizację zadań i zakupy inwestycyjne w Narodowym Banku Polskim wyniosły 223.084 tys. zł i były niższe o 14,9% w stosunku do 2002 r. Nakłady inwestycyjne w 2003 r., podobnie jak w poprzednich latach, ponoszone były głównie na:

- zakupy z zakresu teleinformatyki,
- budownictwo inwestycyjne,
- zakupy środków trwałych.

Podstawowe kierunki działalności inwestycyjnej dotyczyły:

- przystosowania infrastruktury teleinformatycznej NBP do współpracy z systemami obsługującymi banki centralne UE,
- poprawy i udoskonalenia systemów zabezpieczeń bankowych dla ochrony obiektów i systemów NBP,
- rozbudowy i modernizacji istniejących obiektów w celu przystosowania do funkcji wykonywanych przez NBP,
- mechanizacji skarbców i czynności kasowo-skarbcowych,
- poprawy warunków bezpieczeństwa pracy pracowników poprzez:
  - modernizację instalacji przeciwpożarowej, wentylacyjno-klimatyzacyjnej, wodno–kanalizacyjnej oraz centralnego ogrzewania,
  - modernizację obiektów i pomieszczeń bankowych oraz ich otoczenia.

W wyniku zrealizowanych zadań inwestycyjnych uzyskano następujące efekty:

- nastąpiła dalsza rozbudowa i modernizacja istniejących systemów informatycznych i teleinformatycznych,
- zwiększono i zmodernizowano powierzchnię istniejących pomieszczeń bankowych,
- wykonano zabezpieczenia obiektów bankowych przed napadem, włamaniem i pożarem, a także kontynuowano dostosowywanie pomieszczeń bankowych do

ustawowych wymagań w zakresie ochrony.

13.3. Obsługa informatyczna systemu bankowego oraz NBP

W 2003 r. zakończono przedsięwzięcia informatyczne mające na celu:

- przystosowanie systemu informatycznego NBP do wymagań wynikających z:
  - integracji Polski z UE, a w szczególności wejścia NBP do ESBC,
  - przepisów znowelizowanej ustawy o finansach publicznych,
  - restrukturyzacji sieci terenowej NBP,
- modernizację istniejącej infrastruktury teleinformatycznej w celu podniesienia efektywności działania,
- zapewnienie niezbędnego poziomu bezpieczeństwa systemów NBP.

Nacisk położono na osiągnięcie standardów unijnych w zakresie księgowości, systemu płatniczego, a także realizacji polityki pieniężnej.

Zgodnie z wyznaczonymi kierunkami działania, w 2003 r. realizowano zadania związane z:

- budową nowoczesnego Zintegrowanego Systemu Księgowego, którego centralne elementy zostały uruchomione z dniem 1 stycznia 2004 r.,
- wprowadzaniem w NBP systemu informatycznego służącego zarządzaniu rezerwami dewizowymi,
- zwiększeniem wydajności i bezpieczeństwa systemu płatniczego poprzez uruchomienie systemu SWAT (Szybka Warstwa Transportowa) i zastąpienie nieefektywnej poczty elektronicznej X.400 nowocześniejszymi łączami TCP/IP,
- uruchomieniem systemu SKARBNET 3 do obsługi papierów wartościowych,
- rozbudową systemów sprawozdawczych,
- stworzeniem systemów nadzorczych i hurtowni danych ekonomicznych.

13.4. Ochrona i zabezpieczenia

W 2003 r. kontynuowane były prace związane ze zwiększeniem poziomu bezpieczeństwa w NBP. Opracowano politykę bezpieczeństwa, która określa sposób oszacowania ryzyka bezpieczeństwa i jego redukcji, podstawowe zasady bezpieczeństwa oraz zasady odpowiedzialności za wprowadzenie i realizację jej postanowień.

Prace prowadzono na dwóch podstawowych obszarach: bezpieczeństwo informacji i bezpieczeństwo osób i mienia.

13.4.1. Ochrona informacji niejawnych

W 2003 r. realizowano prace mające na celu uruchomienie systemów teleinformatycznych służących do przetwarzania informacji niejawnych, w tym:

- rozpoczęto eksploatację tego rodzaju systemów w departamentach Centrali, GINB i pozostałych jednostkach organizacyjnych NBP,
- dostosowano do wymagań ustawy o ochronie informacji niejawnych oraz wymagań Europejskiego Banku Centralnego system elektronicznej wymiany danych pomiędzy NBP a bankami centralnymi państw UE i państw przystępujących do Unii,
- przeszkolono kolejnych pracowników NBP do pełnienia funkcji administratorów systemów i inspektorów bezpieczeństwa teleinformatycznego.

13.4.2. Ochrona danych osobowych

W 2003 r. kontynuowano prace związane z ochroną danych osobowych, m.in.:

- modyfikowano wewnętrzne akty normatywne wydane w tym zakresie,
- zarządzano procesami utrzymania bezpieczeństwa systemów informatycznych przetwarzających dane osobowe,
- przeprowadzono szkolenia osób zatrudnionych przy przetwarzaniu danych osobowych.

13.4.3. Ochrona osób i mienia

W 2003 r. realizowano zadania mające na celu poprawę poziomu zabezpieczeń technicznych obiektów bankowych NBP, wzorując się na organizacji i technologii zabezpieczeń stosowanych w bankach centralnych krajów UE. Rozwiązania stosowane w zakresie zabezpieczenia i ochrony Narodowego Banku Polskiego nie odbiegają od przyjętych w większości banków centralnych krajów Unii Europejskiej.

13.5. Działalność audytu wewnętrznego

W 2003 r. przekształcono wewnętrzną działalność rewizyjną w audyt wewnętrzny. Było to podyktowane koniecznością dostosowania rewizji wewnętrznej w NBP do standardów ESBC i dobrej praktyki w zakresie audytu wewnętrznego. Zmiany w dużej mierze były efektem współpracy prowadzonej z Bankiem Francji i Bankiem Włoch w ramach umowy bliźniaczej.

Audyt wewnętrzny przejął dotychczasową funkcję rewizji wewnętrznej (polegającą głównie na badaniu zgodności działania departamentów i jednostek organizacyjnych z regulacjami normatywnymi), poszerzając ją o działania analityczne i doradztwo wewnętrzne. Swoją działalnością objął także ocenę i usprawnianie zarządzania w

NBP, w szczególności w zakresie kontroli wewnętrznej i zarządzania ryzykiem.

W 2003 r. w ramach działalności audytu wewnętrznego:

- Zrealizowano 32 tematy przewidziane w *Planie działalności rewizyjnej na rok 2003*. Przeprowadzono 6 rewizji, 54 audyty wewnętrzne i 6 postępowań wyjaśniających, obejmując badaniami zarówno komórki organizacyjne Centrali, jak i pozostałe jednostki organizacyjne NBP.
- Analizowano realizację wniosków i zaleceń rewizyjnych oraz wniosków i zaleceń wydanych w procesie audytu wewnętrznego.

Wyniki przeprowadzonych rewizji i audytów wewnętrznych wskazują na prawidłowe funkcjonowanie NBP na większości obszarów poddanych badaniu. Przeprowadzone badania nie wykazały poważnych zagrożeń dla działalności Banku. Stwierdzono także dalszą poprawę funkcjonowania mechanizmów kontroli wewnętrznej.

13.6. Zmiany organizacyjne

13.6.1. Reorganizacja sieci terenowej NBP

W 2003 r. zakończono restrukturyzację sieci terenowej Narodowego Banku Polskiego. W strukturze pozostało 16 oddziałów okręgowych usytuowanych po jednym w województwie.

W połowie 2003 r. zakończył się proces zbywania majątku pozostałego po zlikwidowanych oddziałach i zespołach zamiejscowych. Największa część majątku została przekazana na rzecz Skarbu Państwa (głównie dla prokuratury i sądów) i Banku Gospodarstwa Krajowego. Uniwersytetowi Mikołaja Kopernika przekazano w bezpłatne użytkowanie nieruchomości oddziału zamiejscowego w Toruniu. Nieruchomość oddziału zamiejscowego w Siedlcach sprzedano w drodze przetargu.

W wyniku restrukturyzacji sieci jednostek terenowych, polegającej na likwidacji 10 zespołów zamiejscowych i 23 oddziałów zamiejscowych, w latach 2002-2003 zatrudnienie spadło o 1227 etatów. Nowa struktura odpowiada potrzebom wynikającym z aktualnego podziału administracyjnego kraju oraz funkcjonowania w ESBC. Oddziały okręgowe NBP sprawnie realizują dotychczasowe i przejęte zadania. (załącznik nr 9 do *Sprawozdania* – Schemat organizacyjny)

13.7. Wprowadzenie systemu zarządzania projektami

W 2003 r. wprowadzono w NBP system zarządzania projektami, którego celem jest usprawnienie realizacji zadań strategicznych, m.in. dzięki przejrzystemu podziałowi kompetencji i odpowiedzialności oraz stworzeniu sprawnych mechanizmów przepływu informacji.

13.8. Uzyskanie certyfikatu zgodności z normą PN-EN ISO 9001:2000 dla obszaru Bankowości Elektronicznej

W maju 2003 r. Narodowy Bank Polski uzyskał certyfikat jakości ISO 9001:2000 dla jednego z obszarów działalności, tj. obsługi rachunków bankowych z wykorzystaniem systemu bankowości elektronicznej.

Uzyskując certyfikat ISO 9001:2000, NBP znalazł się w czołówce instytucji finansowych stosujących systemy zarządzania jakością w Polsce.

Najważniejsze działania NBP w 2003 r.

- Wprowadzono rozwiązania informatyczne umożliwiające pełne dostosowanie NBP do funkcjonowania w ESBC.
- Przekształcono rewizję wewnętrzną w audyt wewnętrzny.
- W połowie roku zakończono proces restrukturyzacji sieci terenowej NBP.
- Wprowadzono w NBP system zarządzania projektami.
- W maju NBP uzyskał certyfikat jakości ISO 9001:2000 dla obsługi rachunków bankowych z wykorzystaniem systemu bankowości elektronicznej.

14. BILANS I RACHUNEK WYNIKÓW NBP

14.1. Bilans NBP sporządzony na dzień 31 grudnia 2003 r.

Suma bilansowa aktywów i pasywów Narodowego Banku Polskiego, wynosząca na koniec grudnia 2002 r. 133.327.140 tys. zł, wzrosła w 2003 r. o 6.254.419 tys. zł, tj. o 4,7% w stosunku do końca 2002 r. i wyniosła na dzień 31.12.2003 r. 139.581.559 tys. zł.

Tabela 17
Aktywa NBP

AKTYWA OGÓLEM	Stan w złotych na	
	31 grudnia 2002 r.	31 grudnia 2003 r.
	133 327 139 823,82	139 581 559 031,84
I Aktywa podstawowe	131 146 080 847,31 *	137 458 003 499,58
1. Złoto i należności w złocie odpowiadające międzynarodowym standardom czystości	4 353 033 973,75	5 163 760 652,08
2. Pieniądze w walutach obcych i należności w walutach obcych od instytucji zagranicznych	114 918 307 263,84	127 072 378 978,19
3. Należności w walutach obcych od instytucji krajowych	145 360 744,68	52 617 262,25
4. Kredyty w walucie polskiej udzielone bankom krajowym	3 742 134 682,00 *	3 287 545 242,00
5. Inne należności w walucie polskiej od banków krajowych	1 351 451 435,61 *	1 352 241 578,53
6. Krajowe dłużne papiery wartościowe	6 635 792 747,43	529 459 786,53
II Pozostałe aktywa	2 181 058 976,51 *	2 123 555 532,26
1. Środki trwale i środki trwale w budowie	923 510 553,32	939 353 988,33
2. Wartości niematerialne i prawne	100 567 689,13	133 480 850,24
3. Finansowy majątek trwały	262 446 771,20	136 743 160,40
4. Rozliczenia międzyokresowe czynne	5 527 213,18	7 725 324,68
5. Różnice z wyceny	84 714,83	217 591 357,46
6. Należności różne i zapasy	888 922 034,85 *	688 660 851,15

* w porównywalnych warunkach 2003 r.⁹²

Źródło: dane NBP.

⁹² W bilansie na koniec 2003 r. wprowadzone zostały zmiany prezentacyjne niektórych pozycji aktywów m.in. pożyczki podporządkowanej udzielonej BGŻ S.A., należności z tytułu odsetek za naruszenie obowiązku utrzymywania rezerwy obowiązkowej oraz banknotów kolekcjonerskich z serii „Miasta Polskie”.

Tabela 18
Pasywa NBP

PASYWA OGÓLEM	Stan w złotych na	
	31 grudnia 2002 r.	31 grudnia 2003r.
	133 327 139 823,82	139 581 559 031,84
I Pieniądz gotówkowy w obiegu	46 745 018 382,98	54 176 616 519,15
II Dłużne papiery wartościowe NBP w obiegu	20 953 028 898,64	14 201 970 026,78
III Zobowiązania w walucie polskiej, z wyjątkiem wymienionych w pozycji I i II	25 991 101 603,49	25 143 408 787,69
1. Zobowiązania wobec sektora finansowego	15 536 121 015,73	12 170 101 360,48
2. Zobowiązania wobec sektora instytucji rządowych	5 656 716 735,36	8 373 457 571,88
3. Zobowiązania wobec innych instytucji krajowych	3 014 846,96	2 860 033,56
4. Zobowiązania wobec instytucji zagranicznych	4 795 249 005,44	4 596 989 821,77
IV Zobowiązania w walutach obcych, z wyjątkiem wymienionych w pozycji II	2 307 859 362,74	3 915 498 110,95
1. Zobowiązania wobec instytucji krajowych	1 757 482 618,01	3 055 914 902,78
2. Zobowiązania wobec instytucji zagranicznych	550 376 744,73	859 583 208,17
V Inne pasywa	5 199 709 718,44	4 030 160 011,05
1. Rozliczenia międzyokresowe	3 891 389 536,13	3 608 358 050,43
2. Fundusze specjalne	46 321 276,45	25 849 097,58
3. Zobowiązania różne	275 334 130,19	56 853 597,02
4. Różnice z wyceny	986 664 775,67	339 099 266,02
VI Rezerwy	25 544 698 461,18	31 998 478 683,18
1. Rezerwa na pokrycie ryzyka zmian kursu złotego do walut obcych	25 424 612 752,48	31 894 870 521,90
2. Rezerwy na przyszłe zobowiązania	120 085 708,70	103 608 161,28
VII Fundusze podstawowe	1 748 332 557,04	1 845 080 373,83
1. Fundusz statutowy	400 000 000,00	1 500 000 000,00
2. Fundusz rezerwowy	1 348 332 557,04	345 080 373,83
VIII Zysk	4 837 390 839,31	4 270 346 519,21

Źródło: dane NBP.

14.2. Rachunek zysków i strat za 2003 r.

Tabela 19
Rachunek zysków i strat

Treść		Dane w złotych za rok	
		2002	2003
I.	Przychody z tytułu odsetek, dyskonta i premii	5 665 206 399,16	4 527 048 013,51
II.	Koszty z tytułu odsetek, dyskonta i premii	3 106 417 326,95	1 830 394 587,32
III.	Wynik z tytułu odsetek, dyskonta i premii (I-II)	2 558 789 072,21	2 696 653 426,19
IV.	Wynik z tytułu operacji finansowych	559 778 995,12	373 567 584,58
V.	Wynik z tytułu odpisów aktualizujących wartość aktywów finansowych	1 543 993 091,48	129 777 906,58
VI.	Wynik z tytułu różnic kursowych	1 187 765 026,51	1 944 467 459,51
VII.	Przychody z tytułu prowizji i opłat	13 352 114,53	11 655 174,45
VIII.	Koszty z tytułu prowizji i opłat	19 707 061,16	24 162 097,55
IX.	Wynik z tytułu prowizji i opłat (VII-VIII)	-6 354 946,63	-12 506 923,10
X.	Przychody z finansowego majątku trwałego	40 902 029,25	90 621 828,72
A.	WYNIK DZIAŁALNOŚCI BANKOWEJ (III+IV+V+VI+IX+X)	5 884 873 267,94	5 222 581 282,48
XI.	Pozostałe przychody operacyjne	53 950 126,14	90 761 833,68
XII.	Pozostałe koszty operacyjne	1 862 342,56	49 061 894,45
XIII.	Koszty amortyzacji	111 057 457,06	117 640 454,09
XIV.	Koszty działania NBP	868 255 886,27	868 558 723,84
	1. Wynagrodzenia z narzutami	401 999 965,85	337 221 195,10
	2. Koszty administracyjne	393 825 380,58	399 337 815,90
	3. Koszty zakupu krajowych znaków pieniężnych	72 430 539,84	131 999 712,84
XV.	Różnica wartości rezerw	-120 256 582,14	-7 735 524,57
	1. Przychody z rozwiązania rezerw	3 106,34	1 500 584,18
	2. Koszty utworzenia rezerw	120 259 688,48	9 236 108,75
B.	WYNIK DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ (A+XI-XII-XIII-XIV+XV)	4 837 391 126,05	4 270 346 519,21
XVI.	Zyski nadzwyczajne	0,00	0,00
XVII.	Straty nadzwyczajne	286,74	0,00
C.	WYNIK OPERACJI NADZWYCZAJNYCH (XVI-XVII)	-286,74	0,00
D.	WYNIK FINANSOWY (B+C) / ZYSK/	4 837 390 839,31	4 270 346 519,21

Źródło: dane NBP.

14.3. Zmiany w strukturze aktywów i pasywów

Tabela 20
Zmiany aktywów i pasywów w 2003 r.

Wyszczególnienie	Stan na			Zmiana	
	31.12.2001	31.12.2002	31.12.2003	31.12.2003-31.12.2002	
AKTYWA					
I. Aktywa podstawowe ogółem					
z tego:	133 822 653*	131 146 081*	137 458 003	6 311 922	104,8
1. Złoto i należności w złocie odpowiadające międzynarodowym standardom czystości	3 646 282	4 353 034	5 163 761	810 727	118,6
2. Pieniądze w walutach obcych i należności w walutach obcych od instytucji zagranicznych	107 319 596	114 918 307	127 072 379	12 154 072	110,6
3. Należności w walutach obcych od instytucji krajowych	244 858	145 361	52 617	-92 744	36,2
4. Kredyty w walucie polskiej udzielone bankom krajowym	4 233 523*	3 742 135*	3 287 545	-454 590	87,9
5. Inne należności w walucie polskiej od banków krajowych	1 358 152*	1 351 451*	1 352 241	790	100,1
6. Krajowe dłużne papiery wartościowe	17 020 242	6 635 793	529 460	-6 106 333	8,0
II. Pozostałe aktywa	2 169 527*	2 181 059*	2 123 556	-57 503	97,4
SUMA BILANSOWA	135 992 180	133 327 140	139 581 559	6 254 419	104,7
PASYWA					
I. Pieniądz gotówkowy w obiegu	43 130 281	46 745 018	54 176 616	7 431 598	115,9
II. Dłużne papiery wartościowe NBP w obiegu	24 167 139	20 953 029	14 201 970	-6 751 059	67,8
III. Zobowiązania w walucie polskiej	31 381 941	25 991 102	25 143 409	-847 693	96,7
IV. Zobowiązania w walutach obcych	6 139 548	2 307 859	3 915 498	1 607 639	169,7
V. Inne pasywa	5 793 853	5 199 710	4 030 160	-1 169 550	77,5
VI. Fundusze i rezerwy	22 683 312	27 293 031	33 843 559	6 550 528	124,0
VII. Wynik finansowy	2 696 106	4 837 391	4 270 347	-567 044	88,3

* w porównywalnych warunkach 2003 r.⁹³

Źródło: dane NBP.

O zmianie poziomu sumy bilansowej na koniec 2003 r. w porównaniu z 31 grudnia 2002 r. zdecydowały głównie następujące czynniki:

⁹³ W bilansie na koniec 2003 r. wprowadzone zostały zmiany prezentacyjne niektórych pozycji aktywów m.in. pożyczki podporządkowanej udzielonej BGŻ S.A., należności z tytułu odsetek za naruszenie obowiązku utrzymywania rezerwy obowiązkowej oraz banknotów kolekcjonerskich z serii „Miasta Polskie”.

Po stronie aktywów

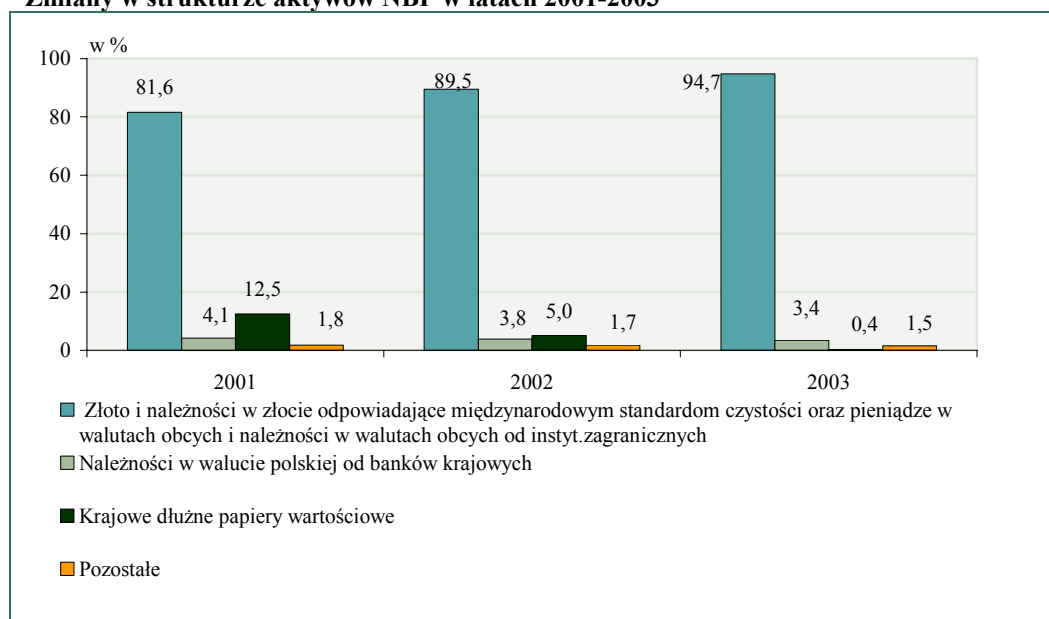
- Przyrost „pieniędzy w walutach obcych i należności w walutach obcych od instytucji zagranicznych” o 12.154.072 tys. zł, tj. o 10,6%. Spowodowany był on głównie umocnieniem się kursu EUR i GBP wobec złotego oraz zwiększeniem inwestycji w zagraniczne dłużne papiery wartościowe w portfelu NBP. W wartościach księgowych nastąpił wzrost portfela w dolarach amerykańskich o 500,6 mln i w funtach szterlingach o 209,5 mln oraz w euro o 387,6 mln.
- Spadek „krajowych dłużnych papierów wartościowych” o 6.106.333 tys. zł, tj. o 92%. Wynikał on głównie z zakończonej w kwietniu 2003 r. sprzedaży bankom krajowym w ramach operacji *outright* skarbowych obligacji nominowanych w złotych o wartości księgowej 1.107.752 tys. zł oraz z wykupu przez emitenta wszystkich nominowanych w dolarach amerykańskich z emisji 2001 r. obligacji skarbowych o wartości 4.107.516 tys. zł.

Po stronie pasywów

- Przyrost „pieniądza gotówkowego w obiegu” o 7.431.598 tys. zł, w skali roku, tj. o 15,9%. Charakteryzował się on ciągłym wzrostem, począwszy od marca 2003 r.
- Przyrost „funduszy i rezerw” o 6.550.528 tys. zł, tj. o 24,0%. Wynikał on ze wzrostu stanu rezerwy na pokrycie ryzyka zmian kursu złotego do walut obcych, w związku ze wzrostem oficjalnych aktywów rezerwowych w wyrażeniu walutowym, oraz wzrostu kursu euro i kursu funta szterlinga.
- Spadek „dłużnych papierów wartościowych NBP w obiegu” o 6.751.059 tys. zł, tj. o 32,2%. Spowodował go wcześniejszy wykup obligacji, które banki nabyły w 1999 r., w związku z obniżeniem stóp rezerwy obowiązkowej w kwocie 5.210.925 tys. zł, oraz zmniejszona skala operacji otwartego rynku.
- Spadek „innych pasywów” o 1.169.550 tys. zł, tj. o 22,5%, we wszystkich podgrupach, w tym „różnic z wyceny” o 647.566 tys. zł. Spowodowało go rozliczenie różnic kursowych w związku ze spłatą w 2003 r. rat obligacji państwowych wyrażonych w USD z emisji z 1991 r. oraz lokaty terminowej NBP w Banku Handlowym w Warszawie SA.

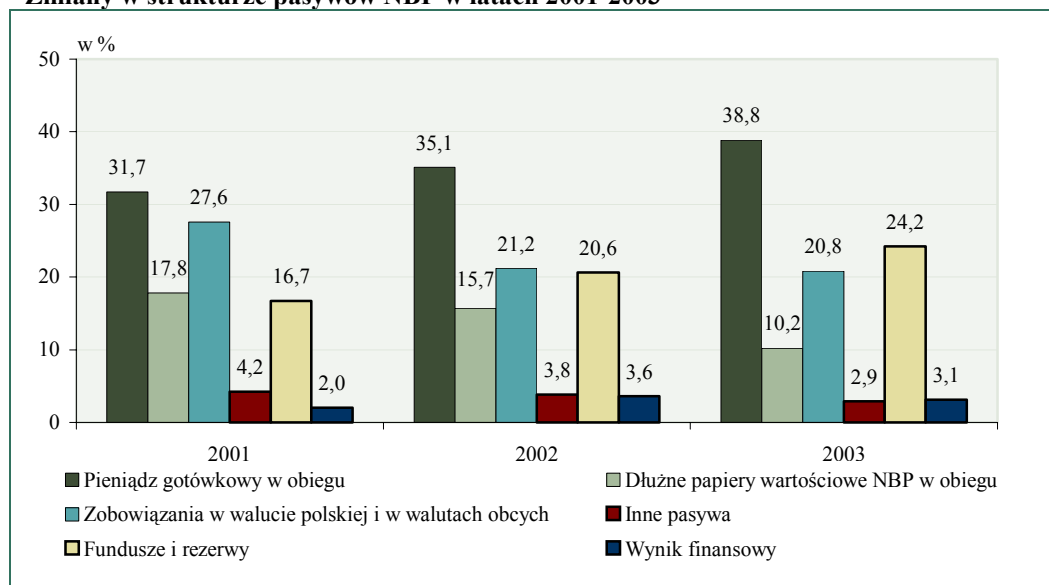
Zmiany w strukturze aktywów NBP w latach 2001-2003 przedstawia wykres 11., a w strukturze pasywów - wykres 12.

Wykres 11
Zmiany w strukturze aktywów NBP w latach 2001-2003

Źródło: dane NBP.

Wykres 12
Zmiany w strukturze pasywów NBP w latach 2001-2003

Źródło: dane NBP.

14.4. Zmiany w rachunku zysków i strat

W 2003 r. działalność Narodowego Banku Polskiego zamknęła się dodatnim wynikiem finansowym w wysokości 4.270.347 tys. zł.

Tabela 21
Zmiany w rachunku zysków i strat w 2003 r.

Wyszczególnienie	Dane za rok		Zmiana		Struktura	
	2002	2003			2002	2003
	tys. zł		%			
Wynik finansowy	4 837 391	4 270 347	-567 044	-11,7	100,0	100,0
1. Wynik z działalności bankowej z tego z tytułu	5 884 873	5 222 581	-662 292	-11,3	121,7	122,3
odsetek, dyskonta i premii	2 558 789	2 696 653	137 864	5,4	52,9	63,1
operacji finansowych	559 779	373 568	-186 211	-33,3	11,6	8,7
odpisów aktualizujących wartość aktywów finansowych	1 543 993	129 778	-1 414 215	-91,6	31,9	3,0
różnic kursowych	1 187 765	1 944 467	756 702	63,7	24,6	45,5
provizji i opłat	-6 355	-12 507	-6 152	96,8	-0,1	-0,3
przychodów z finansowego majątku trwałego	40 902	90 622	49 720	121,6	0,8	2,1
2. Wynik z pozostałej działalności operacyjnej z tego	-1 047 482	-952 234	95 248	-9,1	-21,7	-22,3
saldo pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych	52 088	41 700	-10 388	-19,9	1,1	1,0
koszty amortyzacji	111 057	117 640	6 583	5,9	2,3	2,8
koszty działania NBP	868 256	868 559	303	0,0	17,9	20,3
różnica wartości rezerw	-120 257	-7 735	112 522	-93,6	-2,5	-0,2
3. Wynik operacji nadzwyczajnych	0	0	0	-	-	-

Źródło: dane NBP.

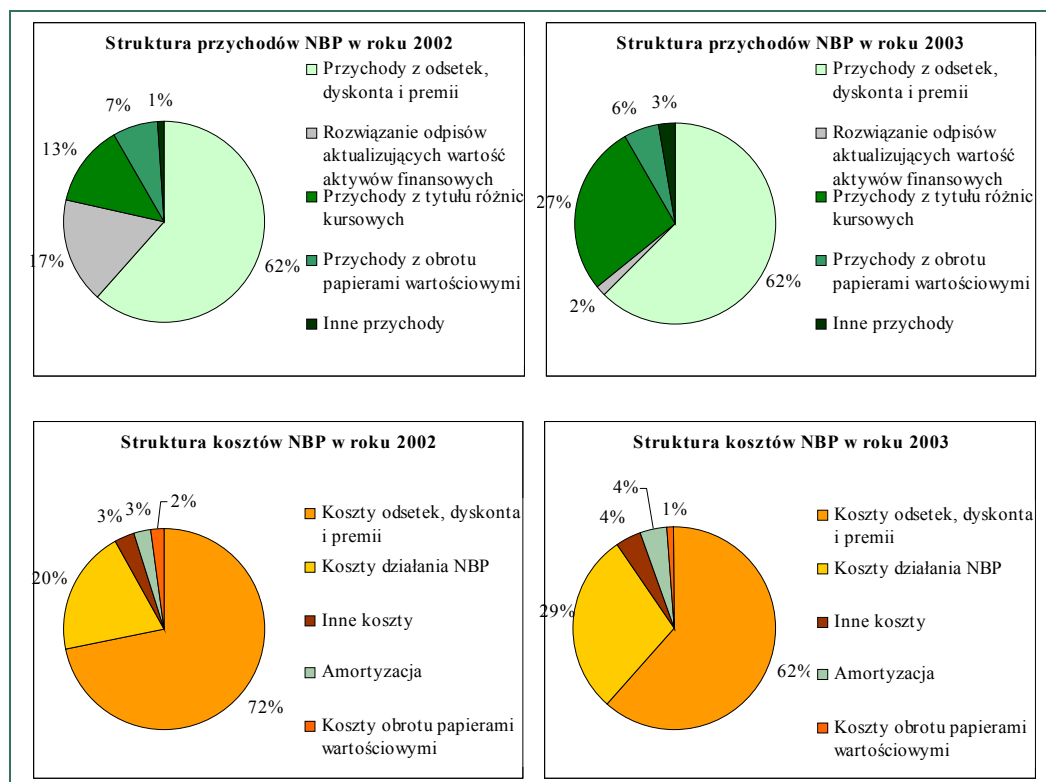
Na obniżenie się wyniku finansowego – w stosunku do poprzedniego okresu sprawozdawczego – zasadniczy wpływ miał niższy o 662.292 tys. zł wynik z działalności bankowej. Spowodowały to głównie:

- spadek wyniku z tytułu odpisów aktualizujących wartość aktywów finansowych o 1.414.215 tys. zł,
- obniżenie się wyniku z tytułu operacji finansowych o 186.211 tys. zł.

Oddziaływanie wyżej wymienionych pozycji na zmniejszenie wyniku z działalności bankowej zostało częściowo zrównoważone:

- wzrostem wyniku z tytułu różnic kursowych o 756.702 tys. zł,
- wzrostem wyniku z tytułu odsetek, dyskonta i premii o 137.864 tys. zł.

Wykres 13
Struktura przychodów i kosztów NBP w latach 2002-2003

Źródło: dane NBP.

W 2003 r. wielkość globalnych kosztów NBP obniżyła się w porównaniu do 2002 r. o 1.348.212 tys. zł (z 4.329.392 tys. zł do 2.981.180 tys. zł), przede wszystkim na skutek znaczącego spadku kosztów odsetkowych (o 1.276.022 tys. zł). Pozostałe pozycje kosztów nie uległy znaczącym zmianom. Z powyższych wykresów wynika między innymi, że udział kosztów działania banku w kosztach NBP ogółem wzrósł z 20% do 29%, należy jednak podkreślić, że w 2003 r. koszty działania banku ukształtowały się na poziomie 2002 r. (nieznaczny wzrost 0,03%).

14.4.1. Wynik z działalności bankowej

14.4.1.1. Wynik z tytułu odsetek, dyskonta i premii

Tabela 22

Wynik z tytułu odsetek, dyskonta i premii

Wyszczególnienie	Dane za rok		Zmiana	Struktura	
	2002	2003		2002	2003
	tys. zł			%	
Wynik z tytułu odsetek, dyskonta i premii	2 558 789	2 696 653	137 864	5,4	
Przychody z tytułu odsetek, dyskonta i premii	5 665 206	4 527 048	-1 138 158	-20,1	100,0
1. Przychody z:	1 477 691	1 145 009	-332 682	-22,5	26,1
a) odsetek od środków pieniężnych na rachunkach bankowych	897 972	601 032	-296 940	-33,1	15,9
b) odsetek od kredytów i pożyczek	521 177	492 528	-28 649	-5,5	9,2
c) pozostałych tytułów	58 215	51 283	-6 932	-11,9	1,0
d) od zadłużenia przeterminowanego	328	166	-162	-49,4	-
2. Przychody z papierów wartościowych	4 187 516	3 382 039	-805 477	-19,2	73,9
Koszty z tytułu odsetek, dyskonta i premii	3 106 417	1 830 395	-1 276 022	-41,1	100,0
1. Koszty z tytułu odsetek	767 913	442 248	-325 665	-42,4	24,7
a) od środków pieniężnych na rachunkach bankowych	736 684	407 277	-329 407	-44,7	23,7
b) od pożyczek i kredytów	193	97	-96	-49,7	-
c) z pozostałych tytułów	31 037	34 874	3 837	12,4	1,0
2. Koszty odsetek, dyskonta i premii od papierów wartościowych	2 338 504	1 388 147	-950 357	-40,6	75,3

Źródło: dane NBP.

Wzrost wyniku z tytułu odsetek, dyskonta i premii o 137.864 tys. zł był wypadkową spadku przychodów o 1.138.158 tys. zł oraz obniżki kosztów o 1.276.022 tys. zł. Spadek przychodów wynikał przede wszystkim:

- z obniżenia wpływów z inwestycji zagranicznych, głównie na skutek spadku oprocentowania na rynkach finansowych, wynikającego z polityki pieniężnej prowadzonej przez banki centralne USA, UGW oraz Wielkiej Brytanii,
- ze zmniejszenia się stanu obligacji Skarbu Państwa w portfelu NBP (sprzedaż obligacji konwersyjnych w ramach *outright sale*, wykup rat kapitałowych obligacji w USD – emisja z 1991 i 2001 r. oraz obligacji asymilacyjnej), oznaczającego niższe wpływy odsetkowe.

Spadek kosztów był spowodowany głównie obniżaniem przez NBP stóp procentowych, mniejszą skalą nadpłynności sektora bankowego oraz niższym stanem środków na rachunkach Ministerstwa Finansów.

14.4.1.2. Wynik z tytułu operacji finansowych

Tabela 23

Wynik z tytułu operacji finansowych

Wyszczególnienie	Dane za rok		Zmiana		Struktura	
	2002	2003			2002	2003
	tys. zł		%			
Wynik z tytułu operacji finansowych	559 779	373 568	-186 211	-33,3		
Przychody z obrotu papierami wartościowymi, z tego:	654 849	410 790	-244 059	-37,3	100,0	100,0
zagranicznymi	621 203	366 056	-255 147	-41,1	94,9	89,1
krajowymi	33 646	44 734	11 088	33,0	5,1	10,9
Koszty obrotu papierami wartościowymi, z tego:	95 070	37 222	-57 848	-60,8	100,0	100,0
zagranicznymi	20 336	37 222	16 886	83,0	21,4	100,0
krajowymi	74 733	0	-74 733	-100,0	78,6	-

Źródło: dane NBP.

Obserwowany w 2003 r. spadek wyniku z tytułu operacji finansowych (dotyczących sprzedaży papierów wartościowych) jest efektem spadku cen papierów wartościowych na rynkach zagranicznych oraz wzrostu wartości rynkowej obligacji konwersyjnych Skarbu Państwa, które były przedmiotem operacji *outright*.

14.4.1.3. Wynik z tytułu odpisów aktualizujących wartość aktywów finansowych

Tabela 24

Wynik z tytułu odpisów aktualizujących wartość aktywów finansowych

Wyszczególnienie	Dane za rok		Zmiana		Struktura	
	2002	2003			2002	2003
	tys. zł		%			
Wynik z tytułu odpisów aktualizujących wartość aktywów finansowych	1 543 993	129 778	-1 414 215	-91,6	100,0	100,0
przychody z tytułu rozwiązania odpisów aktualizujących	1 543 993	129 778	-1 414 215	-91,6	100,0	100,0
koszty z tytułu dokonania odpisów	0	0	0	-	-	-

Źródło: dane NBP.

W 2003 r. rozwiązaniu ulegały wyłącznie odpisy aktualizujące wartość skarbowych obligacji konwersyjnych. Rozwiązanie ww. odpisów następowało w momencie sprzedaży obligacji w ramach operacji „*outright*”. Obniżenie się wielkości

przychodów z tego tytułu było przede wszystkim spowodowane znacznie niższą (1.237,5 mln zł) – niż w poprzednim okresie sprawozdawczym – skalą operacji „outright” (6.481,4 mln zł).

14.4.1.4. Wynik z tytułu różnic kursowych

Tabela 25

Wynik z tytułu różnic kursowych

Wyszczególnienie	Dane za rok		Zmiana	Struktura		
	2002	2003		2002	2003	
	tys. zł			%		
Wynik z tytułu różnic kursowych	1 187 765	1 944 467	756 702	63,7		
Przychody, z tego:	1 194 546	1 989 391	794 845	66,5	100,0	100,0
z różnic na operacjach wymiany	41 336	62 284	20 948	50,7	3,5	3,1
z rozwiązania rezerwy na pokrycie ryzyka zmian kursu złotego do walut obcych w NBP	534 632	1 253 286	718 654	134,4	44,8	63,0
z wyceny sald wyrażonych w walutach obcych aktywów i pasywów	618 578	673 821	55 243	8,9	51,8	33,9
Koszty, z tego:	6 781	44 924	38 143	562,5	100,0	100,0
z różnic na operacjach wymiany	5 255	44 278	39 023	742,6	77,5	98,6
z wyceny sald wyrażonych w walutach obcych aktywów i pasywów	1 526	646	-880	-57,7	22,5	1,4

Źródło: dane NBP.

O wielkości wyniku z tytułu różnic kursowych w 2003 r. zdecydowały głównie:

- przychody z rozwiązania rezerwy na pokrycie ryzyka zmian kursu złotego do walut obcych w NBP,
- przychody z wyceny sald aktywów i pasywów wyrażonych w walutach obcych.

14.4.1.5. Wynik z tytułu prowizji i opłat

Tabela 26
Wynik z tytułu prowizji i opłat

Wyszczególnienie	Dane za rok		Zmiana		Struktura	
	2002	2003			2002	2003
	tys. zł				%	
Wynik z tytułu prowizji i opłat	-6 355	-12 507	-6 152	96,8		
Przychody, z tego od:	13 352	11 655	-1 697	-12,7	100,0	100,0
banków krajowych	4 942	5 218	276	5,6	37,0	44,8
banków zagranicznych	139	21	-118	-84,9	1,0	0,2
sektora rządowego	6 101	5 130	-971	-15,9	45,7	44,0
innych jednostek	2 169	1 286	-883	-40,7	16,2	11,0
Koszty, z tego dla:	19 707	24 162	4 455	22,6	100,0	100,0
banków krajowych	17 428	22 645	5 217	29,9	88,4	93,7
banków zagranicznych	2 279	1 517	-762	-33,4	11,6	6,3

Źródło: dane NBP.

Przychody z tytułu prowizji i opłat powstają w wyniku wykonywania przez NBP czynności bankowych w stosunku do sektora bankowego i państwowych funduszy celowych.

Koszty z tego tytułu powstają głównie w wyniku prowadzenia przez banki komercyjne zastępczej obsługi jednostek budżetu państwa w miejscowościach, w których NBP nie ma własnych placówek.

14.4.1.6. Przychody z finansowego majątku trwałego

Tabela 27
Przychody z finansowego majątku trwałego

Wyszczególnienie	Dane za rok		Zmiana		Struktura	
	2002	2003			2002	2003
	tys. zł			%		
Przychody z finansowego majątku trwałego, z tego z tytułu:	40 902	90 622	49 720	121,6	100,0	100,0
sprzedaży akcji i udziałów	2 553	60 992	58 439	2 289,0	6,2	67,3
otrzymanych dywidend, z tego od:	9 185	10 658	1 473	16,0	22,5	11,8
KIR SA w Warszawie	625	1 438	813	130,1	1,5	1,6
BPT TELBANK SA w Warszawie	5	0	-5	-100,0	-	-
BIS	8 555	9 220	665	7,8	20,9	10,2
przeszacowania akcji BIS	29 163	18 972	-10 191	-34,9	71,3	20,9

Źródło: dane NBP.

Przychody z finansowego majątku trwałego ukształtowały się w wysokości 90.622 tys. zł, o 49.720 tys. wyższej niż w poprzednim okresie sprawozdawczym. Na tę pozycję złożyły się zyski ze sprzedaży akcji, przychody z przewalutowania akcji BIS na SDR oraz dywidendy otrzymywane przez NBP od Krajowej Izby Rozliczeniowej S.A. oraz Banku Rozrachunków Międzynarodowych (BIS) w Bazylei.

14.4.2. Wynik z pozostałej działalności operacyjnej

Tabela 28
Wynik z pozostałej działalności operacyjnej

Wyszczególnienie	Dane za rok		Zmiana		Struktura	
	2002	2003			2002	2003
	tys. zł			%		
Wynik z pozostałej działalności operacyjnej	-1 047 482	-952 234	95 248	-9,1		
I. Pozostałe przychody operacyjne	53 950	90 762	36 812	68,2	100,0	100,0
II. Pozostałe koszty operacyjne	1 862	49 062	47 200	2 534,9	100,0	100,0
III. Koszty amortyzacji	111 057	117 640	6 583	5,9	100,0	100,0
IV. Koszty działania NBP	868 256	868 559	303	0,0	100,0	100,0
1. Wynagrodzenia z narzutami	402 000	337 221	-64 779	-16,1	46,3	38,8
2. Koszty administracyjne, tego:	393 825	399 338	5 513	1,4	45,4	46,0
zużycie materiałów i energii	31 935	30 033	-1 902	-6,0	3,7	3,5
świadczenia na rzecz pracowników	38 341	34 286	-4 055	-10,6	4,4	3,9
koszty podróży służbowych	8 825	7 752	-1 073	-12,2	1,0	0,9
koszty usług obcych	154 271	164 379	10 108	6,6	17,8	18,9
podatki i opłaty	11 074	10 405	-669	-6,0	1,3	1,2
inne koszty działalności bankowej ⁹⁴	101 447	128 929	27 482	27,1	11,7	14,8
pozostałe koszty administracyjne, w tym:	17 800	19 644	1 844	10,4	2,1	2,3
koszty informacji i promocji bankowej oraz działań edukacyjnych	15 554	18 014	2 460	15,8	1,8	2,1
odpisy na fundusze specjalne	30 133	3 910	-26 223	-87,0	3,5	0,5
3. Koszty zakupu krajowych znaków pieniężnych	72 431	132 000	59 569	82,2	8,3	15,2
V. Różnica wartości rezerw	-120 257	-7 735	112 522	-93,6	-2,5	-0,2

Źródło: dane NBP.

Największy udział w grupie pozostałych przychodów operacyjnych mają: przychody z tytułu sprzedaży metali szlachetnych niespełniających międzynarodowych standardów czystości, wpływy ze sprzedaży towarów i wartości kolekcjonerskich, przychody w rzeczowych składnikach majątku związane z restrukturyzacją sieci terenowej NBP oraz przychody z wynajmu obiektów należących do NBP. Pozostałe koszty operacyjne to w zdecydowanej większości koszty w rzeczowych składnikach majątku, a także koszty utworzenia odpisów aktualizujących.

⁹⁴ Pozycja ta obejmuje wzrost w 2003 r. opłaty na Bankowy Fundusz Gwarancyjny o 27.063 tys. zł.

Wzrost kosztów amortyzacji miał przede wszystkim związek z kontynuacją w 2003 r. procesu informatyzacji NBP, mającego na celu dostosowanie NBP do wymogów EBC, utrzymanie wysokiego poziomu obsługi klienta, oraz zwiększanie efektywności i jakości działania Banku.

Koszty działania, obejmujące koszty wynagrodzeń z narzutami, koszty administracyjne oraz koszty zakupu znaków pieniężnych, wzrosły w porównaniu z 2002 r. o 303 tys. zł. Koszty te – wyłączając koszty zakupu znaków pieniężnych oraz wpływ znacznego wzrostu opłaty wnoszonej na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego – były niższe niż w poprzednim okresie sprawozdawczym o 86.329 tys. zł.

Obniżenie kosztów wynagrodzeń wraz z narzutami jest konsekwencją rozpoczętej w 2002 r. restrukturyzacji NBP, co wiązało się ze zmniejszeniem stanu zatrudnienia w NBP, oraz zamrożenia płac na poziomie 2001 r.

W 2003 r., w rezultacie przeprowadzonej restrukturyzacji sieci terenowej NBP, znacznie obniżono koszty administracyjne bieżącej działalności Banku oraz wynikające ze stanu zatrudnienia i posiadanych zasobów majątkowych. Tendencja zniżkowa dotyczyła kosztów zużycia materiałów i energii, świadczeń na rzecz pracowników, usług remontowych, usług lokalowych i komunalnych, usług telekomunikacyjnych, podróży służbowych, podatków i opłat.

Tendencję wzrostową wykazały koszty poniesione w wyniku trwających w NBP dostosowań do standardów Europejskiego Systemu Banków Centralnych (np. koszty usług informatycznych oraz koszty związane z oficjalnymi i szkoleniowymi wyjazdami zagranicznymi). Na poziom kosztów administracyjnych miał także wpływ rozwój prowadzonych przez NBP działań informacyjnych i edukacyjnych skierowanych do społeczeństwa mające na celu upowszechnienie wiedzy ekonomicznej.

14.4.3. Różnica wartości rezerw

Różnica wartości rezerw – będąca w 2003 r. ujemną kwotą -7.735 tys. zł – wiązała się przede wszystkim z kosztami aktualizacji rezerwy na przyszłe zobowiązania wobec pracowników (aktualizacja rezerwy utworzonej w 2002 r. na nagrody jubileuszowe, odprawy emerytalne i rentowe). W 2002 r. koszty utworzenia rezerw były wyższe i wyniosły 120.259 tys. zł. Na powyższą kwotę złożyły się koszty utworzenia rezerw: na przyszłe zobowiązania wobec pracowników (w wysokości oszacowanej przez aktuariusza) – 99.061 tys. zł, na zobowiązania sporne – 11.858 tys. zł i na odprawy dla pracowników restrukturyzowanych jednostek terenowych NBP - 9.340 tys. zł.

14.4.4. Zysk NBP i jego podział

W 2003 r. zysk Narodowego Banku Polskiego wyniósł 4.270.347 tys. zł. Po zatwierdzeniu *Rocznego sprawozdania finansowego NBP za 2003 rok* przez Radę Ministrów, wyżej wymieniona kwota wyniku finansowego NBP zostanie podzielona na odpis na fundusz rezerwowy NBP oraz na wpłatę do budżetu państwa. Przy kształtowaniu się wyniku finansowego NBP na poziomie 4.270.347 tys. zł, odpis na fundusz rezerwowy NBP (5% zysku) wyniesie 213.518 tys. zł, a wpłata z zysku do budżetu – 4.056.829 tys. zł.

SPIS TABEL

Tabela 1	
Wysokość stóp procentowych Narodowego Banku Polskiego na koniec 2002 i 2003 r.....	16
Tabela 2	
Wybrane roczne wskaźniki inflacji bazowej oraz CPI.....	24
Tabela 3	
Oczekiwania inflacyjne osób prywatnych (za 12 miesięcy)	25
Tabela 4	
Prognozy inflacyjne analityków bankowych (za 11 miesięcy)	25
Tabela 5	
Uwarunkowania zewnętrzne polityki pieniężnej w latach 2001-2002	27
Tabela 6	
Prognozy wzrostu PKB na 2003 r.	27
Tabela 7	
Zmiany wskaźników konkurencyjności	28
Tabela 8	
Średnioroczne zmiany kursu złotego w latach 2001-2003	28
Tabela 9	
Średnie odchylenie kursu fixingowego od parytetu kursu centralnego NBP z 11.04.2000 r. (w %)	28
Tabela 10	
Miary nierównowagi fiskalnej	33
Tabela 11	
Decyzje Rady Polityki Pieniężnej dotyczące zmian oficjalnych stóp procentowych w 2003 r.	36
Tabela 12	
Zmiany w wysokości rezerwy obowiązkowej w 2003 r.	40
Tabela 13	
Liczba i struktura ujawnionych fałszyfikatów znaków pieniężnych.....	62
Tabela 14	
Struktura obrotów na rachunkach bieżących banków w Centrali NBP w 2003 r.....	80
Tabela 15	
Struktura liczby zleceń według głównych typów operacji przeprowadzanych na rachunkach bieżących banków w Centrali NBP w 2003 r.....	81

Tabela 16	
Zbiory Centralnej Biblioteki NBP	92
Tabela 17	
Aktywa NBP	134
Tabela 18	
Pasywa NBP	135
Tabela 19	
Rachunek zysków i strat	136
Tabela 20	
Zmiany aktywów i pasywów w 2003 r.	137
Tabela 21	
Zmiany w rachunku zysków i strat w 2003 r.	140
Tabela 22	
Wynik z tytułu odsetek, dyskonta i premii.....	142
Tabela 23	
Wynik z tytułu operacji finansowych	143
Tabela 24	
Wynik z tytułu odpisów aktualizujących wartość aktywów finansowych	143
Tabela 25	
Wynik z tytułu różnic kursowych	144
Tabela 26	
Wynik z tytułu prowizji i opłat	145
Tabela 27	
Przychody z finansowego majątku trwałego.....	146
Tabela 28	
Wynik z pozostałej działalności operacyjnej	147
Tabela 29	
Dynamika cen podstawowych grup towarów i usług konsumpcyjnych	157
Tabela 30	
PKB i popyt krajowy w latach 1996 – 2003	161
Tabela 31	
Dynamika PKB i popytu krajowego wg kwartałów.....	162
Tabela 32	
Wybrane wskaźniki ostrzegawcze	168

Tabela 33

Podaż pieniądza w latach 2002 - 2003 r..... 169

Tabela 34

Należności systemu bankowego w latach 2002-2003 171

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1	
Stopy oficjalne NBP i dwutygodniowa stopa procentowa rynku międzybankowego w 2003 r.	37
Wykres 2	
Średnie miesięczne saldo operacji czasowo absorbujących płynność	38
Wykres 3	
Sprzedaż obligacji skonwertowanych w 2003 r.	39
Wykres 4	
Krzywe rentowności papierów rządowych USA	67
Wykres 5	
Krzywe rentowności papierów rządowych denominowanych w euro	67
Wykres 6	
Krzywe rentowności papierów rządowych Wielkiej Brytanii	68
Wykres 7	
Poziom oficjalnych aktywów rezerwowych w ujęciu miesięcznym	68
Wykres 8	
Udział instrumentów inwestycyjnych w rezerwach walutowych według stanu na koniec kwartałów	70
Wykres 9	
Struktura wiekowa pracowników	126
Wykres 10	
Struktura wykształcenia pracowników	127
Wykres 11	
Zmiany w strukturze aktywów NBP w latach 2001-2003	139
Wykres 12	
Zmiany w strukturze pasywów NBP w latach 2001-2003	139
Wykres 13	
Struktura przychodów i kosztów NBP w latach 2002-2003	141
Wykres 14	
Inflacja roczna oraz roczne przyrosty głównych kategorii cen w latach 2001 – 2003	158
Wykres 15	
Udziały składników popytu finalnego we wzroście PKB	162
Wykres 16	
Bilans obrotów bieżących (na bazie płatności) w latach 1993-2003	165

Wykres 17

Wpływy z eksportu i wypłaty za import w latach 1993-2003 166

Wykres 18

Deficyt obrotów bieżących a napływ inwestycji zagranicznych w latach 1996-2003 – na bazie płatności

Wykres 19

Roczne nominalne tempo wzrostu M1 i M3 170

Załącznik nr 1

CENY TOWARÓW I USŁUG KONSUMPCYJNYCH

W 2003 r. nastąpiło odwrócenie spadkowej tendencji rocznego tempa CPI zapoczątkowanej w sierpniu 2000 r. Z punktu widzenia przebiegu procesów inflacyjnych w 2003 r. można wyodrębnić dwa podokresy. Przez pierwsze cztery miesiące utrzymywała się spadkowa tendencja dwunastomiesięcznego wskaźnika CPI: z 0,8% w grudniu 2002 r. obniżył się on do najniższego poziomu 0,3% w kwietniu 2003 r. Natomiast w kolejnych miesiącach 2003 r. inflacja zaczęła wzrastać i w grudniu wyniosła 1,7%.

Wzrost cen towarów i usług konsumpcyjnych o 1,7% w końcu 2003 r. był efektem:

- - wzrostu cen żywności i napojów bezalkoholowych o 2,1%, który podwyższył CPI o 0,6 pkt. proc.,
- - wzrostu cen kontrolowanych o 2,3%, który zwiększył CPI o 0,6 pkt. proc.,
- - wzrostu cen pozostałych towarów i usług o 1,0%, który spowodował ogólny wzrost cen o 0,5 pkt. proc.

W 2003 r. największy wzrost cen towarów i usług konsumpcyjnych nastąpił w IV kwartale wraz z przyspieszeniem dynamiki cen żywności oraz cen kontrolowanych (tabela 29 i wykres 14).

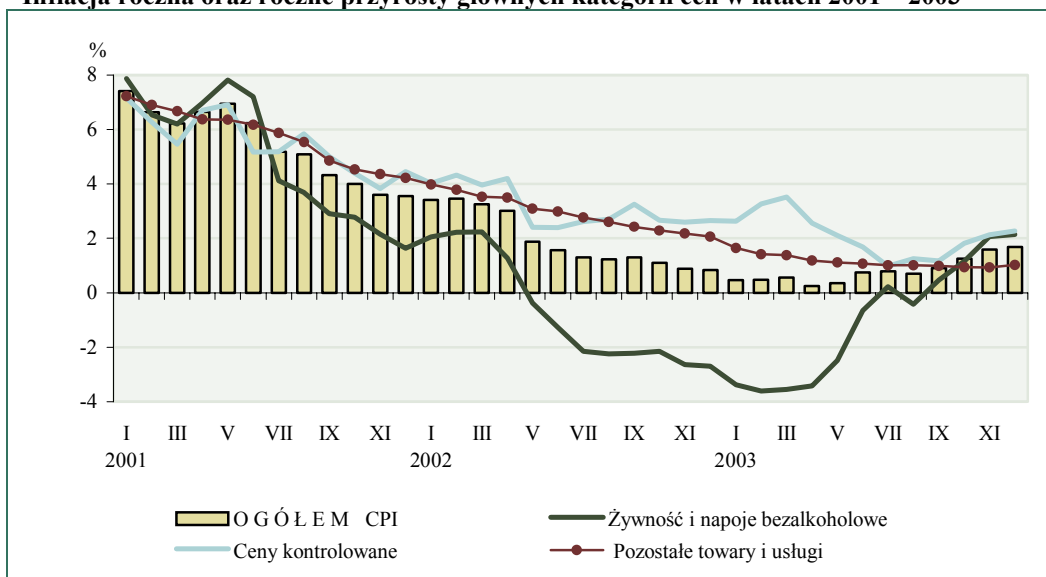
Tabela 29

Dynamika cen podstawowych grup towarów i usług konsumpcyjnych

Wyszczególnienie	2001	2002	2003	2001	2002	2003				średnio rocznie
	Struktura wag			XII	XII	III	VI	IX	XII	
	w %			Analogiczny okres poprzedniego roku = 100						
Ogółem	100,0	100,0	100,0	103,6	100,8	100,6	100,8	100,9	101,7	100,8
Żywność i napoje bezalkoholowe	30,1	29,7	28,2	101,6	97,3	96,5	99,4	100,5	102,1	99,0
Ceny kontrolowane	25,7	27,1	27,2	104,5	102,7	103,5	101,7	101,2	102,3	102,1
Paliwo	3,5	3,7	3,7	89,1	107,6	117,4	105,5	105,1	104,4	107,9
Pozostałe towary i usługi	44,2	43,2	44,6	104,2	102,1	101,4	101,1	101,0	101,0	101,1
Towary nieżywnościowe	27,1	26,1	26,7	103,0	101,0	100,5	100,1	99,9	99,9	100,1
Usługi	17,1	17,1	17,9	106,3	103,8	102,7	102,6	102,6	102,6	102,7

Źródło: dane GUS i obliczenia NBP

Wykres 14
Inflacja roczna oraz roczne przyrosty głównych kategorii cen w latach 2001 – 2003

Źródło: dane GUS, obliczenia NBP.

Najsilniejsze tendencje wzrostowe w 2003 r. wystąpiły w grupie *cen żywności i napojów bezalkoholowych*. W grudniu 2003 r., licząc w skali dwunastomiesięcznej, były one o 2,1% wyższe niż przed rokiem. Największe przyrosty cen żywności nastąpiły począwszy od września 2003 r. Wynikało to z sytuacji na rynku rolnym. Niższe niż przed rokiem zbiory – przede wszystkim zbóż oraz zmniejszająca się produkcja zwierzęca prowadziły, w warunkach umiarkowanego przyrostu spożycia, do wzrostu cen podstawowych produktów rolnych, i w konsekwencji do wzrostu cen detalicznych produktów żywnościowych.

W okresie od stycznia do grudnia 2003 r. przyspieszenie dynamiki cen detalicznych odnotowano we wszystkich podstawowych grupach żywności, z wyjątkiem ryb, cukru, miodu i wyrobów czekoladowych. Najbardziej wzrosły ceny jaj (o 35,2%), owoców (o 11,5%), olejów (o 7,3%), warzyw (o 3,8%), serów (o 3,4%) oraz pieczywa i wyrobów piekarskich (o 2,2%).

W grudniu 2003 r. dwunastomiesięczne tempo wzrostu *cen kontrolowanych*⁹⁵

⁹⁵ Do cen kontrolowanych zaliczane są ceny towarów i usług, na które mechanizmy rynkowe działają w ograniczonym zakresie ze względu na różne rodzaje ingerencji administracyjnej w proces kształtowania się tych cen. Wyodrębniana dla celów analitycznych kategoria cen kontrolowanych obejmuje ceny:

- -regulowane w sposób pośredni poprzez stawki podatku akcyzowego; dotyczy tych grup towarów i usług, w których udział akcyzy w strukturze ceny detalicznej jest znaczący (napoje alkoholowe, wyroby tytoniowe, paliwa, energia elektryczna),
- -podlegające nadzorowi i zatwierdzeniu przez upoważnione urzędy, przede wszystkim przez URE (energia elektryczna, gaz, centralne ogrzewanie, ciepła woda),
- -jednolite w skali kraju (usługi pocztowe, transport kolejowy, abonament RTV),
- -kontrolowane przez władze lokalne (komunikacja miejska) oraz ustalane przez rząd (usługi sądowe, usługi administracji publicznej).

wyniosło 2,3%. Spośród tzw. głównych grup cen, o dominującym udziale w cenach kontrolowanych (obejmujących ceny nośników energii oraz ceny dóbr i usług obłożonych podatkiem akcyzowym), wyżej od przeciętnego w całej grupie i znacznie powyżej ogólnego wskaźnika inflacji kształtowało się tempo wzrostu cen wyrobów tytoniowych (5,2%), gazu (4,2%), energii elektrycznej (3,9%) oraz ciepłej wody (3,8%). Na poziomie sprzed roku utrzymały się natomiast ceny napojów alkoholowych, a spośród tzw. pozostałych grup cen kontrolowanych – ceny usług telekomunikacyjnych i usług administracji państwowej.

Ceny paliw, zaliczane do grupy cen kontrolowanych, zwiększyły się w 2003 r. o 4,4%.

Ceny pozostałych towarów i usług konsumpcyjnych zwiększyły się w 2003 r. o 1,0% (podczas gdy w 2002 r. o 2,1%). Na osłabienie tempa wzrostu tej grupy cen wpłynęły przede wszystkim ceny towarów nieżywnościowych, których wzrost z 0,8% w styczniu obniżył się do 0,1% w grudniu 2003 r. Był to efekt niskiego popytu na te towary. Najgłębsze osłabienie dynamiki wystąpiło w przypadku cen AGD trwałego użytku oraz odzieży i obuwia, z których większość ukształtowała się na poziomie sprzed roku bądź niższym.

Najwyższy spośród wszystkich podstawowych grup towarów i usług konsumpcyjnych był w 2003 r. wzrost **cen usług**, który wyniósł 2,6%. Podobnie jak przed rokiem, najbardziej wzrosły ceny usług związanych z użytkowaniem mieszkania.

Załącznik nr 2

PKB I POPYT KRAJOWY

W 2003 r. popyt krajowy wzrósł o 2,4% wobec 0,8% w 2002 r. Przyspieszenie wzrostu popytu krajowego było wynikiem odwrócenia spadkowego trendu akumulacji, przy nieco niższej dynamice spożycia ogółem. Czwarty rok z rzędu odnotowano poprawę eksportu netto, przy czym tempo zmniejszania się jego ujemnego salda było większe niż w 2002 r.

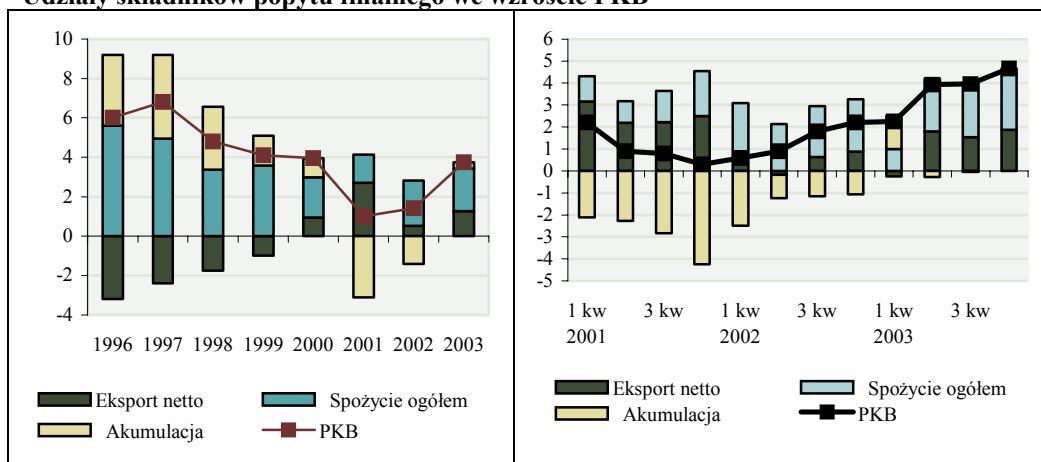
Dynamikę PKB, popytu krajowego oraz relacje między nimi w latach 1996-2003 przedstawia tabela 30, udział poszczególnych składników we wzroście PKB wykres 15, a dynamikę PKB i popytu krajowego wg kwartałów tabela 31.

Tabela 30
PKB i popyt krajowy w latach 1996 – 2003

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	Poprzedni rok = 100, ceny stałe							
PKB	106,0	106,8	104,8	104,1	104,0	101,0	101,4	103,7
Popyt krajowy	109,7	109,2	106,4	104,8	102,8	98,3	100,8	102,4
Spożycie	107,2	106,1	104,2	104,4	102,5	101,7	102,8	102,5
Spożycie indywidualne	108,7	106,9	104,8	105,2	102,7	102,0	103,3	103,1
Akumulacja	119,5	120,8	113,8	106,1	103,9	87,4	93,2	101,8
Nakłady brutto na śr. trwałe	119,7	121,7	114,2	106,8	102,7	91,2	94,2	99,1
Eksport	112,0	112,2	114,3	97,4	123,2	103,1	104,8	113,0
Import	128,0	121,4	118,5	101,0	115,6	94,7	102,6	107,9
Udział eksportu netto we wzroście PKB w pkt. proc.	-3,2	-2,4	-1,8	-1,0	1,0	2,7	0,5	1,3
	W procentach PKB w cenach bieżących							
Popyt krajowy	101,5	104,0	104,9	106,0	106,5	103,7	103,3	102,5
Spożycie	81,0	81,0	80,3	81,1	81,9	82,9	84,5	83,7
Akumulacja	20,5	23,0	24,6	24,9	24,7	20,7	18,9	18,8
Eksport netto	-1,5	-4,0	-4,9	-6,0	-6,5	-3,7	-3,3	-2,5

Źródło: Dane GUS.

Wykres 15
Udziały składników popytu finalnego we wzroście PKB

Źródło: Obliczenia NBP na podstawie danych GUS.

Tabela 31
Dynamika PKB i popytu krajowego wg kwartałów

	Rok	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.	I–IV kw.
	Analogiczny okres poprzedniego roku = 100					
Wartość dodana brutto	2002	100,5	100,8	101,8	101,9	101,3
	2003	102,0	103,8	103,9	104,3	103,5
Przemysł	2002	96,7	97,9	101,7	102,8	99,8
	2003	104,1	108,1	108,0	109,7	107,6
Budownictwo	2002	85,6	87,9	95,5	93,0	91,4
	2003	80,4	92,6	98,0	99,9	94,9
Usługi rynkowe	2002	104,5	103,9	103,9	103,6	104,0
	2003	103,4	104,6	104,2	104,2	104,1
Produkt krajowy brutto	2002	100,6	100,9	101,8	102,2	101,4
	2003	102,3	103,9	104,0	104,7	103,7
Popyt krajowy	2002	99,9	101,0	101,1	101,2	100,9
	2003	102,4	102,1	102,4	102,7	102,4
Spożycie ogółem	2002	102,7	102,5	102,8	103,1	102,8
	2003	101,1	102,8	102,9	103,3	102,5
Spożycie indywidualne	2002	103,6	103,0	103,2	103,6	103,3
	2003	101,4	103,8	103,5	103,9	103,1
Akumulacja	2002	82,5	94,5	94,3	96,3	93,2
	2003	112,7	98,4	99,7	100,9	101,8
Nakłady brutto na środki trwałe	2002	88,1	93,0	95,0	97,3	94,2
	2003	96,4	98,3	100,4	100,1	99,1

Źródło: Dane GUS.

Wzrost akumulacji w 2003 r. wynikał z odbudowania poziomu rzeczowych środków obrotowych po ich głębokim spadku w 2002 r. Natomiast nakłady na środki trwałe spadły trzeci rok z rzędu. Skala spadku była jednak niższa niż przed rokiem, a w III kwartale 2003 r. zanotowano, po raz pierwszy od dziewięciu kwartałów, niewielki

wzrost nakładów. Wyraźne ożywienie popytu inwestycyjnego nastąpiło w sektorze przedsiębiorstw, szczególnie przemysłu przetwórczego.

Tempo wzrostu spożycia indywidualnego w 2003 r. było nieznacznie wolniejsze niż przed rokiem i nadal przewyższało dynamikę siły nabywczej dochodów do dyspozycji brutto gospodarstw domowych. Mimo dalszego pogorszenia sytuacji na rynku pracy, realne dochody z pracy najemnej były wyższe niż przed rokiem. Wzrosły też świadczenia społeczne. Oprócz wyższych dochodów do dyspozycji, podstawowymi źródłami finansowania przyrostu konsumpcji w 2003 r. był wzrost nierejestrowanych składników dochodów oraz dalszy, choć słabszy niż w 2002 r., spadek oszczędności gospodarstw domowych. Wzrost spożycia zbiorowego był niższy niż przed rokiem.

W 2003 r., mimo słabego popytu zagranicznego, wysoka była dynamika eksportu. Przyspieszeniu eksportu i zahamowaniu spadku inwestycji towarzyszył wzrost importu. Był on jednak wolniejszy od przyrostu eksportu i w rezultacie powiększył się eksport netto, który jednak ciągle jest ujemny. Nastąpiło dalsze ograniczenie nierównowagi zewnętrznej. Oszczędności zagraniczne w relacji do PKB zmniejszyły się do ok. 2,1% z 2,6% w 2002 r. Spadek zapotrzebowania na oszczędności zagraniczne wynikał ze zwiększenia stopy oszczędności brutto w gospodarce narodowej wskutek wzrostu oszczędności w sektorze przedsiębiorstw, przy niewielkim spadku stopy akumulacji.

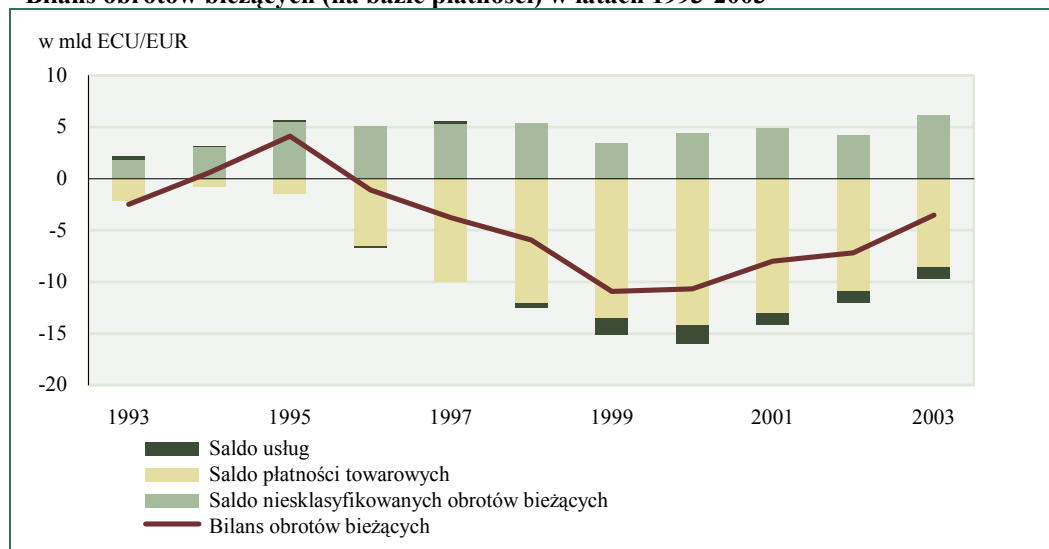
Załącznik nr 3

NIERÓWNOWAGA ZEWNĘTRZNA

Rok 2003 był czwartym z kolei rokiem spadku deficytu obrotów bieżących bilansu płatniczego. W 2003 r. deficyt ten wyniósł 3,5 mld EUR, tj. był o około 3,7 mld EUR mniejszy niż w 2002 r. i o 7,4 mld EUR mniejszy niż w 1999 r. W efekcie relacja deficytu obrotów bieżących do PKB obniżyła się w ciągu czterech ostatnich lat z 7,5% do 1,9%. Poprawa salda obrotów bieżących w 2003 r. wynikała głównie ze zmniejszenia deficytu obrotów towarowych oraz ze wzrostu nadwyżki obrotów niesklasyfikowanych (wykres 16). Natomiast pozostałe pozycje rachunku obrotów bieżących oddziaływały w kierunku pogorszenia się jego salda: pogłębiły się ujemne salda dochodów i usług, a dodatnie saldo transferów obniżyło się.

Wykres 16

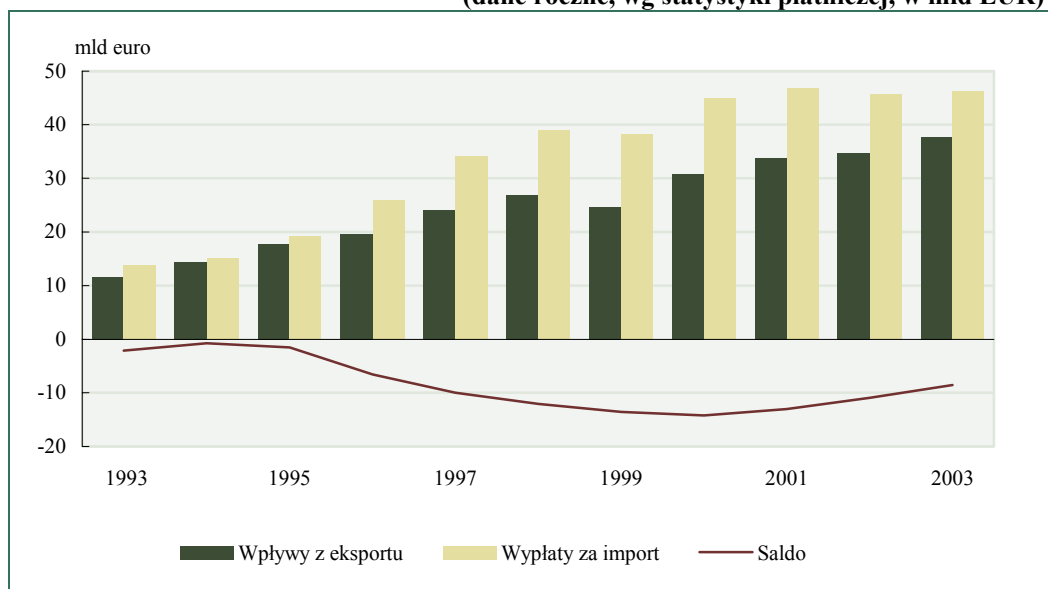
Bilans obrotów bieżących (na bazie płatności) w latach 1993-2003

Poprawa salda płatności towarowych w 2003 r. o 2,4 mld EUR w porównaniu z 2002 r. wynikała z wyższej dynamiki wpływów z eksportu niż wypłat za import (wykres 17). Na kształtowanie się wartości obrotów towarowych silnie oddziaływała deprecjacja kursu dolara amerykańskiego wobec euro, zaniżając dynamikę obrotów wyrażoną w EUR w stosunku do dynamiki liczonej w USD i PLN⁹⁶.

⁹⁶ W 2003 r. wpływy z eksportu wyrażone w EUR zwiększyły się o 8,7% w porównaniu z rokiem poprzednim (w 2002 r. wzrosły o 2,7%), a wypłaty za import wzrosły o 1,3% (w 2002 r. ich wartość zmniejszyła się o 2,4%). Wartość wpływów z eksportu wyrażona w USD zwiększyła się w 2003 r. o 30,3% (w 2002 r. o 8,8%), a wartość wypłat za import zwiększyła się o 21,4% (wobec 3,2% w 2002 r.). Wartość złotowa wpływów z eksportu w 2003 r. wzrosła o 24,3% (w 2002 r. o 8,2%), a wypłat za import o 15,8% (2,7%).

Wykres 17
Wpływy z eksportu i wypłaty za import w latach 1993-2003
 (dane roczne, wg statystyki płatniczej, w mld EUR)

Źródło: Dane NBP.

W 2003 r. kontynuowana była, zapoczątkowana w II połowie 2002 r., wzrostowa tendencja wpływów z eksportu wyrażonych w EUR. W II połowie 2003 r., a zwłaszcza w IV kwartale, nastąpiło wyraźne przyspieszenie dynamiki wpływów z eksportu. Natomiast wartość wypłat za import, po przejściowym wzroście w IV kwartale 2002 r., przez większą część 2003 r. wykazywała tendencję spadkową. Dopiero wysoki wzrost importu w grudniu 2003 r. sprawił, że jego wartość w 2003 r. okazała się wyższa niż w 2002 r.

Do przyspieszenia dynamiki eksportu przyczynił się przede wszystkim wzrost sprzedaży do Niemiec, mimo obniżenia się realnego PKB w tym kraju. Było to możliwe dzięki przesunięciu niemieckiego popytu w kierunku tańszych dostawców, do których zaliczana jest także Polska. Wyraźnie wzrosła również sprzedaż do krajów Europy Środkowej i Wschodniej. Wzrost eksportu do tych krajów w 2003 r. wyniósł 17,1% wobec 12,5% w 2002 r.⁹⁷ Natomiast osłabienie koniunktury w Unii Europejskiej znalazło odzwierciedlenie w osłabieniu wzrostu polskiego eksportu do pozostałych (z wyjątkiem Niemiec) krajów Unii (wzrost ten był blisko dwukrotnie niższy niż w 2002 r.).

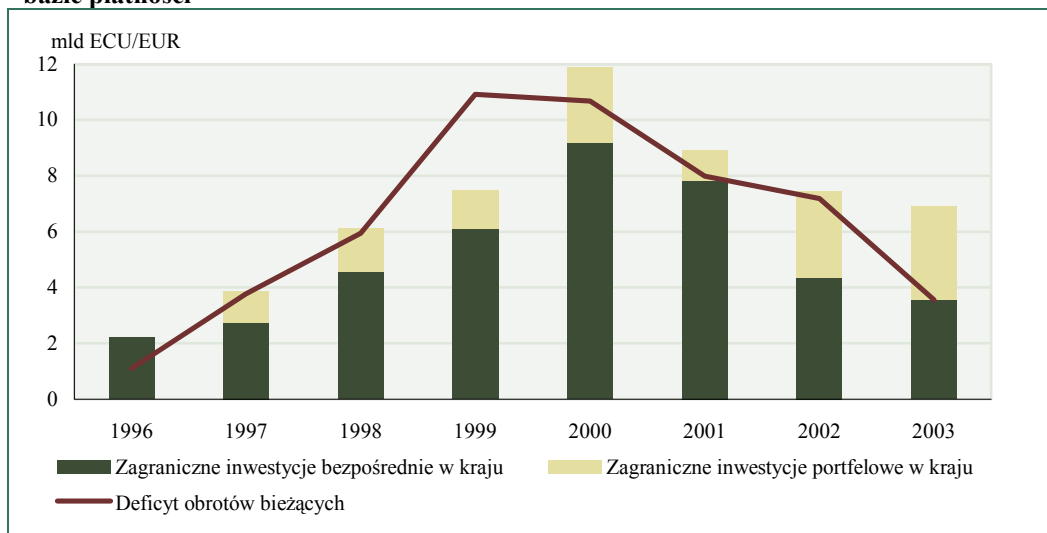
W I połowie 2003 r., o wzroście polskiego eksportu decydowały przede wszystkim wyroby o niższym stopniu przetworzenia (zwłaszcza surowce), natomiast w II połowie roku nastąpił ponowny wzrost sprzedaży maszyn i sprzętu transportowego.

Korzystne wyniki eksportu w 2003 r. to wynik wyraźnego wzmocnienia pozycji

⁹⁷ Zwiększył się też udział krajów Europy Środkowej i Wschodniej w polskim eksporcie z 12,8% w 2002 r. do 13,75 w 2003 r.

konkurencyjnej polskich producentów wobec partnerów zagranicznych. Wpłynęły na to efekty dokonanej w ostatnich latach restrukturyzacji przedsiębiorstw, jak również silna deprecjacja złotego wobec euro. Jednostkowe koszty pracy w sektorze przedsiębiorstw wyrażone w złotych zmniejszyły się w 2003 r. średnio o ok. 9% w stosunku do 2002 r. W połączeniu z osłabieniem złotego wobec euro w tym okresie (odpowiednio o 14,1%), oznaczało to spadek jednostkowych kosztów pracy wyrażonych w euro o ok. 20,2%.

Wykres 18
Deficyt obrotów bieżących a napływ inwestycji zagranicznych w latach 1996-2003 – na bazie płatności

Źródło: Dane NBP

W 2003 r. poprawiła się struktura finansowania deficytu obrotów bieżących (wykres 18). Został on w około 92% sfinansowany napływem długoterminowego kapitału zagranicznego w postaci inwestycji bezpośrednich (wobec blisko 55% w 2002 r.). Poprawa ta wynikała z istotnego zmniejszenia deficytu obrotów bieżących. Zwiększył się jednocześnie napływ inwestycji portfelowych netto. W 2003 r. wyniósł on 2,2 mld EUR w porównaniu do 1,9 mld EUR w 2002 r.

Zasadniczo poprawiła się w 2003 r. większość wybranych wskaźników ostrzegawczych, odzwierciedlających ryzyko wystąpienia zaburzeń na rynkach finansowych w wyniku nierównowagi zewnętrznej i sposobu jej finansowania. Wskaźniki odnoszące się do transakcji bieżących, tzn. relacja salda obrotów bieżących oraz salda płatności towarowych do PKB, kształtowały się korzystniej niż w poprzednich latach. Poprawiły się także wskaźniki określające stopień sfinansowania deficytu obrotów bieżących napływem kapitału w postaci inwestycji bezpośrednich oraz relacja niesfinansowanej przez inwestycje bezpośrednie części deficytu obrotów bieżących do PKB. W porównaniu z 2002 r. pogorszył się natomiast wskaźnik określający wartość rezerw dewizowych w miesiącach importu towarów i usług, choć nadal pozostał na bezpiecznym poziomie (tabela 32).

Tabela 32
Wybrane wskaźniki ostrzegawcze

Wskaźnik ostrzegawczy	2001	2002	2003
Saldo obrotów bieżących/PKB	-3,9%	-3,6%	-1,9%
Saldo płatności towarowych/PKB	-6,4%	-5,5%	-4,6%
Inwestycje bezpośrednie/ saldo obrotów bieżących	96,9%	55,7%	92,1%
(Saldo obrotów bieżących-inwestycje bezpośrednie)/PKB	-0,1%	-1,6%	-0,2%
Obsługa zadłużenia zagranicznego/eksport towarów i usług	47,3%	43,3%	46,3%
Oficjalne aktywa rezerwowe – w miesiącach importu towarów i usług	6,9	6,7	6,3

Źródło: obliczenia NBP na podstawie bilansu płatniczego na bazie płatności.

Załącznik nr 4

PODAŻ PIENIĄDZA

W 2003 r. podaż pieniądza M3 zwiększyła się o 18,1 mld zł., tj o 5,6% nominalnie i o 3,9% realnie. Złożył się na to przede wszystkim przyrost pieniądza gotówkowego w obiegu oraz depozytów przedsiębiorstw. Wzrost M3 był natomiast ograniczany przez spadek depozytów gospodarstw domowych (tabela 33).

Tabela 33

Podaż pieniądza w latach 2002 - 2003 r.

Wyszczególnienie	Stan na	Stan na	Przyrost	Roczne tempo wzrostu nominalnie	Roczne tempo wzrostu realnie ¹
	31.XII.2002	31.XII.2003			
	mld zł				%
I. Podaż pieniądza M1	136,6	158,1	21,5	15,7	13,8
II. Podaż pieniądza M3	322,0	340,1	18,1	5,6	3,9
1. Pieniądz gotówkowy w obiegu (poza kasami banków)	42,2	49,4	7,2	17,1	15,2
2. Depozyty i inne zobowiązania	278,0	288,4	10,4	3,7	2,0
2.1. Gospodarstwa domowe	196,3	192,4	-3,9	-2,0	-3,6
2.2. Niemonetarne instytucje finansowe	7,3	8,9	1,7	23,3	21,3
2.3. Przedsiębiorstwa	55,0	68,3	13,3	24,1	19,72
2.4. Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	8,3	8,6	0,3	3,7	2,0
2.5. Instytucje samorządowe	8,4	8,8	0,4	4,6	2,8
2.6. Fundusze ubezpieczeń społecznych	2,7	1,4	-1,4	-50,0	-50,8
3. Pozostałe składniki M3	1,8	2,3	0,5	29,2	27,0

¹ Jako deflatora użyto wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych

² Jako deflatora użyto wskaźnik cen produkcji sprzedanej przemysłu

Źródło: dane NBP

Umiarkowanej dynamice szerokiego agregatu M3 towarzyszył szybki wzrost pieniądza M1, obejmującego gotówkę w obiegu oraz bieżące depozyty w systemie bankowym (wykres 19). Znaczący przyrost tego agregatu w 2003 r. odzwierciedlał utrzymującą się od blisko 2 lat tendencję do zwiększania udziału komponentów o większym stopniu płynności w strukturze terminowej podaży pieniądza. Do wzrostu pieniądza M1 przyczyniła się również zmiana metodologii liczenia tego agregatu, polegająca na włączeniu depozytów tomnext i spotnext⁹⁸ do depozytów bieżących.

⁹⁸ Depozyty jednodniowe, które charakteryzują się tym, że są składane w następnym dniu roboczym po dniu zawarcia transakcji („tomnext”) lub w drugim dniu roboczym po dniu zawarcia transakcji („spotnext”).

Udział M1 w podaży pieniądza M3 zwiększył się z 42,4% w grudniu 2002 r. do 46,5% w grudniu 2003 r.

Wykres 19
Roczne nominalne tempo wzrostu M1 i M3

Źródło: dane NBP

Przyrost pieniądza gotówkowego w obiegu w 2003 r. wyniósł 7,2 mld zł (17,1%) i był znacznie większy niż w poprzednich latach. Roczne tempo wzrostu tej kategorii utrzymywało się przez cały rok na wysokim poziomie. Główną przyczyną wysokiej dynamiki zarówno gotówki, jak i agregatu M1, było zmniejszenie alternatywnego kosztu utrzymywania aktywów finansowych o wysokim stopniu płynności w wyniku spadku oprocentowania depozytów bankowych. Jednym z czynników generujących wzrost pieniądza gotówkowego w 2003 r. był ponadto skup walut obcych netto przez banki od kantorów oraz osób fizycznych w wysokości 7,4 mld USD (wobec 4,6 mld USD w 2002 r.).

Depozyty przedsiębiorstw, wchodzące w skład M3, zwiększyły w 2003 r. o 13,3 mld zł. Roczne tempo wzrostu tej kategorii wyniosło 24,1%, tj. było bardzo wysokie w porównaniu do lat poprzednich. Natomiast depozyty gospodarstw domowych wchodzące w skład M3 w 2003 r., zmniejszyły się o 3,9 mld zł. Ich roczne tempo wzrostu, utrzymujące się na ujemnym poziomie od lipca 2002 r., wyniosło na koniec 2003 r. -2,0%.

W IV kwartale nastąpiło odwrócenie wzrostowego trendu alternatywnych wobec lokat bankowych aktywów finansowych w posiadaniu gospodarstw domowych. Oszczędności te, obejmujące jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych, obligacje, bony skarbowe oraz depozyty w SKOK, w ostatnim kwartale 2003 r. zmniejszyły się, przy jednoczesnym wzroście depozytów gospodarstw domowych. Szeroki agregat M3, powiększony o w.w. oszczędności alternatywne, wzrósł w 2003 r. o 6,7%.

Na zmiany stanu depozytów w 2003 r. miały wpływ również wahania kursu złotego. W wyniku zmian kursowych wzrost depozytów przedsiębiorstw został zawyżony o około 0,8 mld zł., a spadek depozytów gospodarstw domowych został zaniżony o około 1,3 mld zł.

Należności systemu bankowego od podmiotów bankowych ogółem wzrosły w 2003 r. o 19,7 mld zł., tj. o 8,1% nominalnie i o 6,3% realnie (tabela 34).

Tabela 34
Należności systemu bankowego w latach 2002-2003

Wyszczególnienie	Stan na 31.XII.2002	Stan na 31.XII.2003	Przyrost	Roczne tempo wzrostu, nominalnie	Roczne tempo wzrostu, realnie ²
	mld zł				%
Należności ogółem ¹ :	244,4	264,1	19,7	8,1	6,3
1. Gospodarstwa domowe	89,8	102,0	12,2	13,6	11,7
2. Niemonetarne instytucje finansowe	10,3	11,3	1,0	9,2	7,4
3. Przedsiębiorstwa	129,5	132,2	2,7	2,1	-1,5 ³
4. Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	1,0	0,8	-0,2	-17,6	-19,0
5. Instytucje samorządowe	11,3	12,9	1,6	14,0	12,1
6. Fundusze ubezpieczeń społecznych	2,4	4,8	2,4	99,8	96,5

¹ Kredyty i pożyczki, skupione wierzytelności, zrealizowane gwarancje i poręczenia, odsetki zapadłe – niespłacone, należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu, dłużne papiery wartościowe, inne należności. Bez papierów wartościowych z prawem do kapitału i bez udziałów.

² Jako deflatora użyto wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych

³ Jako deflatora użyto wskaźnik cen produkcji sprzedanej przemysłu

Źródło: dane NBP

Głównym źródłem wzrostu należności ogółem w 2003 r. był przyrost należności od gospodarstw domowych, wynoszący 12,2 mld zł. (13,6%). Wynikał on niemal w całości z dynamicznego wzrostu wolumenu kredytów mieszkaniowych. Wartość kredytów mieszkaniowych zwiększyła się o 9,5 mld zł. (47,5%) wskutek spadku oprocentowania tych kredytów, perspektyw zwiększenia obciążeń fiskalnych dotyczących transakcji na rynku mieszkaniowym i budowlanym w 2004 r. oraz oddziaływania czynników o charakterze demograficznym. Udział kredytów mieszkaniowych w kredytach ogółem wzrósł z 23,2% w grudniu 2002 r. do 30,1% w grudniu 2003 r.

Przyrost należności od przedsiębiorstw w 2003 r. należał do najniższych w ciągu ostatnich lat. Roczne tempo wzrostu tej kategorii wynosiło w grudniu 2003 r. 2,1%. Prowadzone w NBP ankietowe badania koniunktury wskazują, że największą barierą dla wzrostu akcji kredytowej przedsiębiorstw stanowił niski popyt na ich produkty i usługi, zatory płatnicze, wahania kursu walutowego oraz niestabilne przepisy podatkowe. Poziom stóp procentowych nie stanowił natomiast dla przedsiębiorstw istotnej przeszkody w dostępie do kredytów.

Wśród pozostałych kategorii należności w 2003 r. odnotowano znaczny wzrost należności od funduszy ubezpieczeń społecznych (wzrost o 2,4 mld zł., tj. 99,8%), a także należności od instytucji samorządowych i niemonetarnych instytucji finansowych, których przyrost wynosił odpowiednio 1,6 mld zł. (14%) i 1,0 mld. zł (9,2%). Zmniejszyły się natomiast należności od instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych (spadek o 0,2 mld zł, tj. o 17,6%).

Na zmiany stanu należności w 2003 r. duży wpływ miała deprecjacja złotego. Nominalny wzrost należności sektora przedsiębiorstw wynikał w całości ze zmian kursowych. Po ich wyeliminowaniu stan należności od przedsiębiorstw byłby mniejszy o ok. 0,5 mld zł. Natomiast w sektorze gospodarstw domowych wahania kursowe zawyżyły przyrost należności o ok. 3,5 mld zł.

Załącznik nr 5
WYKAZ WYKONAWCZYCH AKTÓW PRAWNYCH
WYDANYCH W 2003 R. PRZEZ ORGANY NARODOWEGO BANKU
POLSKIEGO I KOMISJĘ NADZORU BANKOWEGO
(OGŁOSZONYCH)

5.1. Zarządzenia Prezesa Narodowego Banku Polskiego

5.2. Uchwały Rady Polityki Pieniężnej

5.3. Uchwały Zarządu Narodowego Banku Polskiego

5.4. Uchwały Komisji Nadzoru Bankowego

Załącznik nr 5.1.

Zarządzenia Prezesa Narodowego Banku Polskiego

Lp.	Numer	Data uchwalenia	Data wejścia w życie	Tytuł (przedmiot regulacji)	Miejsce publikacji
1.	1/2003	15.01.2003 r.	31.01.2003 r.	w sprawie szczegółowych zasad i trybu wymiany znaków pieniężnych, które wskutek zużycia lub uszkodzenia przestają być prawnym środkiem płatniczym na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej	Dz. Urz. NBP Nr 1, poz. 1
2.	2/2003	16.01.2003 r.	28.01.2003 r.	w sprawie ustalenia wzorów, stopu, próby, masy i wielkości emisji monet nominalnej wartości 2 zł, 20 zł i 100 zł oraz terminu wprowadzenia ich do obiegu	Monitor Polski Nr 6, poz. 90
3.	3/2003	29.01.2003 r.	06.02.2003 r.	zmieniające zarządzenie w sprawie określenia placówek Narodowego Banku Polskiego oraz innych banków zobowiązanych do wymiany starych złotych	Monitor Polski Nr 7, poz. 112
4.	4/2003	12.02.2003 r.	24.02.2003 r.	w sprawie ustalenia wzorów, stopu, próby, masy i wielkości emisji monet nominalnej wartości 2 zł, 10 zł i 100 zł oraz terminu wprowadzenia ich do obiegu	Monitor Polski Nr 10, poz. 145
5.	6/2003	21.03.2003 r.	04.04.2003 r.	w sprawie ustalenia wzorów, stopu, próby, masy i wielkości emisji monet nominalnej wartości 2 zł i 20 zł oraz terminu wprowadzenia ich do obiegu	Monitor Polski Nr 17, poz. 268
6.	7/2003	10.04.2003 r.	17.04.2003 r.	w sprawie ustalenia wzorów, stopu, próby, masy i wielkości emisji monet nominalnej wartości 2 zł, 10 zł i 100 zł oraz terminu wprowadzenia ich do obiegu	Monitor Polski Nr 19, poz. 294
7.	8/2003	09.05.2003 r.	20.05.2003 r.	w sprawie ustalenia wzorów, stopu, próby, masy i wielkości emisji monet nominalnej wartości 2 zł, 10 zł i 200 zł oraz terminu wprowadzenia ich do obiegu	Monitor Polski Nr 25, poz. 367
8.	9/2003	26.05.2003 r.	01.06.2003 r.	zmieniające zarządzenie w sprawie upoważnienia do podejmowania decyzji dotyczących indywidualnych zezwoleń dewizowych oraz zezwoleń na prowadzenie działalności kantorowej	Dz. Urz. NBP Nr 10, poz. 14
9.	10/2003	27.05.2003 r.	01.08.2003 r.	zmieniające zarządzenie w sprawie sposobu numeracji rachunków bankowych prowadzonych w bankach	Dz. Urz. NBP Nr 10, poz. 15
10.	11/2003	05.09.2003 r.	19.09.2003 r.	w sprawie ustalenia wzorów, stopu, próby, masy i wielkości emisji monet nominalnej wartości 2 zł, 20 zł i 200 zł oraz terminu wprowadzenia ich do obiegu	Monitor Polski Nr 44, poz. 657
11.	12/2003	02.10.2003 r.	10.10.2003 r.	w sprawie ustalenie wzorów, stopu, próby, masy i wielkości emisji monet nominalnej wartości 2 zł, 10 zł i 100 zł oraz terminu wprowadzenia ich do obiegu	Monitor Polski Nr 47, poz. 701
12.	13/2003	27.11.2003 r.	09.12.2003 r.	w sprawie ustalenia wzorów, stopu, próby, masy i wielkości emisji monet nominalnej wartości 2 zł i 20 zł oraz terminu wprowadzenia ich do obiegu	Monitor Polski Nr 55, poz. 864
13.	14/2003	15.12.2003 r.	01.01.2004 r.	zmieniające zarządzenie w sprawie sposobów i trybu przeliczania, sortowania, pakowania i oznaczania opakowań banknotów i monet oraz wykonywania czynności związanych z zaopatrywaniem banków w te znaki	Dz. Urz. NBP Nr 23, poz. 41

Załącznik nr 5.2.

Uchwały Rady Polityki Pieniężnej

Lp.	Numer	Data uchwalenia	Data wejścia w życie	Tytuł (przedmiot regulacji)	Miejsce publikacji
1.	1/2003	29.01.2003 r.	30.01.2003 r.	w sprawie stopy redyskontowej weksli, stopy referencyjnej, oprocentowania kredytów refinansowych oraz oprocentowania lokaty terminowej w Narodowym Banku Polskim	Dz. Urz. NBP Nr 2, poz. 2
2.	2/2003	25.02.2003 r.	12.03.2003 r.	w sprawie „Strategii polityki pieniężnej po 2003 roku”	Dz. Urz. NBP Nr 4, poz. 4
3.	3/2003	26.02.2003 r.	27.02.2003 r.	w sprawie stopy redyskontowej weksli, stopy referencyjnej, oprocentowania kredytów refinansowych oraz oprocentowania lokaty terminowej w Narodowym Banku Polskim	Dz. Urz. NBP Nr 3, poz. 3
4.	4/2003	26.03.2003 r.	27.03.2003 r.	w sprawie stopy redyskontowej weksli, stopy referencyjnej, oprocentowania kredytów refinansowych oraz oprocentowania lokaty terminowej w Narodowym Banku Polskim	Dz. Urz. NBP. Nr 5, poz. 5
5.	5/2003	23.04.2003 r.	23.04.2003 r.	w sprawie przyjęcia rocznego sprawozdania finansowego Narodowego Banku Polskiego sporządzonego na dzień 31 grudnia 2002 r.	Dz. Urz. NBP Nr 7, poz. 8
6.	6/2003	24.04.2003 r.	25.04.2003 r.	w sprawie stopy referencyjnej, oprocentowania kredytów refinansowych, oprocentowania lokaty terminowej oraz stopy redyskontowej weksli w Narodowym Banku Polskim	Dz. Urz. NBP Nr 7, poz. 9
7.	7/2003	27.05.2003 r.	27.05.2003 r.	w sprawie przyjęcia sprawozdania z wykonania założeń polityki pieniężnej w 2002 r.	Monitor Polski Nr 32, poz. 426
8.	8/2003	27.05.2003 r.	27.05.2003 r.	w sprawie oceny działalności Zarządu Narodowego Banku Polskiego w zakresie realizacji założeń polityki pieniężnej w 2002 r.	Monitor Polski Nr 32, poz. 427
9.	9/2003	27.05.2003 r.	27.05.2003 r.	w sprawie zatwierdzenia sprawozdania z działalności Narodowego Banku Polskiego w 2002 r.	Dz. Urz. NBP Nr 10, poz. 12
10.	10/2003	28.05.2003 r.	29.05.2003 r.	w sprawie stopy referencyjnej, oprocentowania kredytów refinansowych, oprocentowania lokaty terminowej oraz stopy redyskontowej weksli w Narodowym Banku Polskim	Dz. Urz. NBP Nr 10, poz. 13
11.	11/2003	25.06.2003 r.	26.06.2003 r.	w sprawie stopy referencyjnej, oprocentowania kredytów refinansowych, oprocentowania lokaty terminowej oraz stopy redyskontowej weksli w Narodowym Banku Polskim	Dz. Urz. NBP Nr 12, poz. 18
12.	12/2003	30.09.2003 r.	01.01.2004 r.	w sprawie określenia górnej granicy zobowiązań wynikających z zaciągania przez Narodowy Bank Polski pożyczek i kredytów w zagranicznych instytucjach bankowych i finansowych	Dz. Urz. NBP Nr 17, poz. 27
13.	13/2003	30.09.2003 r.	01.01.2004 r.	w sprawie ustalenia założeń polityki pieniężnej na rok 2004	Monitor Polski Nr 48, poz. 736
14.	14/2003	30.09.2003 r.	01.10.2003 r. i ma zastosowanie począwszy od rezerwy obowiązkowej	w sprawie stopy rezerwy obowiązkowej banków	Dz. Urz. NBP Nr 17, poz. 28

			podlegającej utrzymaniu od dnia 31 października 2003 r.		
15.	15/2003	16.12.2003 r.	16.12.2003 r.	w sprawie zatwierdzenia planu finansowego Narodowego Banku Polskiego na rok 2004	Dz. Urz. NBP Nr 22, poz. 37
16.	16/2003	16.12.2003 r.	01.01.2004 r.	w sprawie zasad rachunkowości, układu aktywów i pasywów bilansu oraz rachunku zysków i strat Narodowego Banku Polskiego	Dz. Urz. NBP Nr 22, poz. 38
17.	17/2003	16.12.2003 r.	01.01.2004 r.	w sprawie zasad tworzenia i rozwiązywania rezerwy na pokrycie ryzyka zmian kursu złotego do walut obcych w Narodowym Banku Polskim	Dz. Urz. NBP Nr 22, poz. 39

Załącznik nr 5.3.

Uchwały Zarządu Narodowego Banku Polskiego

Lp.	Numer	Data uchwalenia	Data wejścia w życie	Tytuł (przedmiot regulacji)	Miejsce publikacji
1.	1/9/OK/2003	04.03.2003 r.	02.04.2003 r.	w sprawie wcześniejszego wykupu przez NBP obligacji przeznaczonych dla banków w związku z obniżeniem stóp rezerwy obowiązkowej	Dz. Urz. NBP Nr 6, poz. 7
2.	13/2002	25.03.2003 r.	01.04.2003 r.	zmieniająca uchwałę w sprawie warunków otwierania i prowadzenia rachunków banków przez Narodowy Bank Polski	Dz. Urz. NBP Nr 5, poz. 6
3.	17/2003	25.04.2003 r.	30.06.2003 r.	zmieniająca uchwałę w sprawie trybu i szczegółowych zasad przekazywania przez banki do Narodowego Banku Polskiego danych niezbędnych do ustalania polityki pieniężnej i okresowych ocen sytuacji pieniężnej państwa oraz oceny sytuacji finansowej banków i ryzyka sektora bankowego	Dz. Urz. NBP Nr 9, poz. 11
4.	22/2003	10.07.2003 r.	25.07.2003 r.	zmieniająca uchwałę w sprawie trybu i szczegółowych zasad przekazywania przez banki do Narodowego Banku Polskiego danych niezbędnych do ustalania polityki pieniężnej i okresowych ocen sytuacji pieniężnej państwa oraz oceny sytuacji finansowej banków i ryzyka sektora bankowego	Dz. Urz. NBP Nr 13, poz. 20
5.	23/2003	25.07.2003 r.	01.01.2004 r.	w sprawie trybu i szczegółowych zasad przekazywania przez banki do Narodowego Banku Polskiego danych niezbędnych do ustalania polityki pieniężnej i okresowych ocen sytuacji finansowej banków i ryzyka sektora bankowego	Dz. Urz. NBP Nr 16, poz. 26
6.	24/2003	21.08.2003 r.	6.09.2003 r. i ma zastosowanie do rezerwy obowiązkowej podlegającej utrzymaniu od dnia 30 września 2003 r.	zmieniająca uchwałę w sprawie zasad i trybu naliczania i utrzymywania przez banki rezerwy obowiązkowej	Dz. Urz. NBP Nr 14, poz. 22
7.	29/2003	12.09.2003 r.	13.10.2003 r.	w sprawie wprowadzenia „Regulaminu prowadzenia przez Narodowy Bank Polski rachunków i kont depozytowych papierów wartościowych oraz obsługi operacji na papierach wartościowych i ich rejestracji na rachunkach i kontach depozytowych tych papierów”	Dz. Urz. NBP Nr 15, poz. 23
8.	30/2003	12.09.2003 r.	13.10.2003 r.	w sprawie emitowania bonów pieniężnych Narodowego Banku Polskiego	Dz. Urz. NBP Nr 15, poz. 24
9.	31/2003	12.09.2003 r.	13.10.2003 r.	w sprawie wprowadzenia „Regulaminu refinansowania banków w ciągu dnia operacyjnego przez Narodowy Bank Polski”	Dz. Urz. NBP Nr 15, poz. 25
10.	42/2003	03.10.2003 r.	13.10.2003 r.	w sprawie wprowadzenia „Regulaminu refinansowania banków kredytem lombardowym przez Narodowy Bank Polski”	Dz. Urz. NBP Nr 18, poz. 31
11.	43/2003	03.10.2003 r.	01.11.2003 r.	w sprawie wprowadzenia „Regulaminu realizacji poleceń wypłaty i operacji czekowych w obrocie zagranicznym oraz skupu i sprzedaży walut obcych dla posiadaczy rachunków bankowych w	Dz. Urz. NBP Nr 19, poz. 32

				Narodowym Banku Polskim”	
12.	45/2003	15.10.2003 r.	20.10.2003 r.	zmieniająca uchwałę w sprawie trybu i szczegółowych zasad przekazywania przez banki do Narodowego Banku Polskiego danych niezbędnych do ustalania polityki pieniężnej i okresowych ocen sytuacji pieniężnej państwa oraz oceny sytuacji finansowej banków i ryzyka sektora bankowego	Dz. Urz. NBP Nr 19, poz. 33
13.	48/2003	14.11.2003 r.	01.01.2004 r.	w sprawie trybu i szczegółowych zasad przekazywania przez banki Narodowemu Bankowi Polskiemu danych niezbędnych do sporządzania bilansu płatniczego oraz bilansów należności i zobowiązań zagranicznych państwa	Dz. Urz. NBP Nr 21, poz. 36
14.	53/2003	18.12.2003 r.	01.01.2004 r.	zmieniająca uchwałę w sprawie wprowadzenia „Regulaminu realizacji poleceń wypłaty i operacji czekowych w obrocie zagranicznym oraz skupu i sprzedaży walut obcych dla posiadaczy rachunków bankowych w Narodowym Banku Polskim”	Dz. Urz. NBP Nr 23, poz. 40

Załącznik nr 5.4.

Uchwały Komisji Nadzoru Bankowego

Lp.	Numer	Data uchwalenia	Data wejścia w życie	Tytuł (przedmiot regulacji)	Miejsce publikacji
1.	1/2003	04.06.2003 r.	01.01.2004 r.	zmieniająca uchwałę w sprawie zakresu i szczegółowych zasad wyznaczenia wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka, w tym z tytułu przekroczenia limitów koncentracji wierzytelności, sposobu i szczegółowych zasad obliczania współczynnika wypłacalności banku, z uwzględnieniem powiązań banków z innymi podmiotami zależnymi lub działającymi w tym samym holdingu oraz określenia dodatkowych pozycji bilansu banku ujmowanych łącznie z funduszami własnymi w rachunku adekwatności kapitałowej oraz zakresu i sposobu ich wyznaczenia	Dz. Urz. NBP Nr 11, poz. 16
2.	2/2003	02.07.2003 r.	01.01.2004 r.	zmieniająca uchwałę w sprawie szczegółowych zasad i warunków uwzględniania wierzytelności oraz udzielonych zobowiązań pozabilansowych przy ustalaniu przestrzegania limitów koncentracji wierzytelności, określenia innych wierzytelności i udzielonych zobowiązań pozabilansowych, wobec których nie stosuje się przepisów dotyczących limitów koncentracji wierzytelności oraz uwzględniania powiązań banków z innymi podmiotami zależnymi lub działającymi w tym samym holdingu w rachunku koncentracji wierzytelności	Dz. Urz. NBP Nr 13, poz. 19

Załącznik nr 6

**PUBLIKACJE I STRONA INTERNETOWA NARODOWEGO BANKU
POLSKIEGO W 2003 R**

Tytuł	Tematyka	Język
WYDAWNICTWA PERIODYCZNE		
Roczniki		
Raport Roczny 2002	Ogólna charakterystyka wyników gospodarczych i finansowych, rozwoju sektora bankowego, działalności NBP, bilansu NBP i systemu bankowego, a także bilansu płatniczego Rzeczypospolitej Polskiej.	<ul style="list-style-type: none"> • polski • angielski
Sprawozdanie z działalności NBP w 2002 r.	Informacje na temat realizacji poszczególnych funkcji banku centralnego w 2002 r., bilans i rachunek wyników NBP.	<ul style="list-style-type: none"> • polski
Założenia polityki pieniężnej na 2004 r.	Prezentacja założeń polityki pieniężnej ustalanych corocznie przez Radę Polityki Pieniężnej. Zawiera charakterystykę zewnętrznych i wewnętrznych uwarunkowań polityki pieniężnej, cele oraz instrumenty jej realizacji	<ul style="list-style-type: none"> • polski • angielski
Sprawozdanie z wykonania założeń polityki pieniężnej w 2002 r.	Charakterystyka realizacji celu inflacyjnego, kształtowania się agregatów pieniężnych, instrumentów realizacji polityki pieniężnej, a także opis wykonania innych zadań postawionych przed polityką pieniężną	<ul style="list-style-type: none"> • polski
Bilans płatniczy na bazie transakcji oraz bilans aktywów i pasywów zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej	Dane bilansu płatniczego na bazie transakcji oraz bilans aktywów i pasywów zagranicznych wraz z analizą i częścią metodologiczną	<ul style="list-style-type: none"> • polski
Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w Polsce	Analiza napływu inwestycji bezpośrednich w badanym okresie.	<ul style="list-style-type: none"> • polski
Ocena kondycji finansowej przedsiębiorstw w 2002 r. ze szczególnym uwzględnieniem zjawisk pieniężno-kredytowych (w świetle badań ankietowych i danych GUS)	Zestawienie wyników rocznych ankiet wypełnianych przez grupę przedsiębiorstw oraz dane Głównego Urzędu Statystycznego.	<ul style="list-style-type: none"> • polski
Sprawozdanie z działalności Komisji Nadzoru Bankowego za 2002 rok	Charakterystyka głównych kierunków działalności nadzoru bankowego, w podziale na: zadania licencyjne, analityczne, związane z sektorem banków spółdzielczych, inspekcyjne, regulacyjne oraz kontakty zagraniczne i działalność szkoleniową. Prezentuje ponadto aktualny skład KNB, a także podstawy prawne oraz tryb jej działalności. Zawiera także wykaz uchwał oraz spraw rozpatrzonych przez KNB.	<ul style="list-style-type: none"> • polski • angielski
Operacje otwartego rynku na tle płynności systemu bankowego w 2002 r.	Raport przedstawia kształtowanie się sytuacji płynnościowej sektora bankowego w Polsce w 2002 r. Koncentruje się na opisie instrumentów wykorzystywanych przez Narodowy Bank Polski dla stabilizacji stóp rynku międzybankowego. Dostępny tylko na stronie internetowej NBP.	<ul style="list-style-type: none"> • polski
Kwartalniki		
Raport o Inflacji	Raporty o inflacji stanowią dla banków centralnych realizujących strategię bezpośredniego celu inflacyjnego podstawowy środek komunikacji z opinią publiczną. Rada prezentuje w nich m.in. własną ocenę bieżącej i przyszłej sytuacji gospodarczej z punktu widzenia kształtowania się procesów inflacyjnych oraz perspektyw realizacji przyjętego celu inflacyjnego, a także wyjaśnia przyczyny podejmowanych decyzji z zakresu polityki pieniężnej.	<ul style="list-style-type: none"> • polski • angielski
Bilans płatniczy na bazie płatności Rzeczypospolitej Polskiej	Dane bilansu płatniczego na bazie płatności zarejestrowane przez polski system bankowy w analizowanym okresie.	<ul style="list-style-type: none"> • polski
Wstępna informacja o kondycji sektora przedsiębiorstw ze szczególnym uwzględnieniem stanu koniunktury	Analiza koniunktury w sektorze przedsiębiorstw opierająca się na wynikach szybkiego monitoringu NBP, rezultatach badań koniunktury prowadzonych w innych krajowych ośrodkach oraz dostępnych badaniach GUS.	<ul style="list-style-type: none"> • polski
Sytuacja finansowa banków. Synteza	Charakterystyka najważniejszych wydarzeń oraz analiza sytuacji sektora bankowego w danym okresie. Podstawowe źródło informacji nt. sytuacji polskiego systemu bankowego dla odbiorców zewnętrznych.	<ul style="list-style-type: none"> • polski • edycje półroczne – także jęz. angielski

	Miesięczniki	
Biuletyn Informacyjny	Podstawowe dane dotyczące ogólnej charakterystyki wyników gospodarczych i finansowych oraz polityki pieniężnej banku centralnego. Wydania kwartalne zawierają dodatkowo część opisową prezentującą podstawowe tendencje w zakresie sytuacji makroekonomicznej, kształtowanie się podaży pieniądza i czynników jego kreacji, bilans płatniczy oraz podstawowe instrumenty polityki pieniężnej.	<ul style="list-style-type: none"> • polski • angielski
Informacja Wstępna	Skrócona publikacja zawierająca wstępne dane dotyczące wyników gospodarczych, systemu bankowego oraz bilansu Narodowego Banku Polskiego, a także bilansu płatniczego Rzeczypospolitej Polskiej.	<ul style="list-style-type: none"> • polski • angielski
Bank i Kredyt	Opracowania analityczne dot. sektora finansowego, zwłaszcza bankowego, a także artykuły o charakterze informacyjnym. Prezentacja najważniejszych zagadnień związanych z działalnością oraz strategicznymi zamierzeniami NBP jako banku centralnego. Wkładka edukacyjna – Globalizacja od A do Z.	<ul style="list-style-type: none"> • polski, • streszczenia w jęz. angielskim
Rynki finansowe	Comiesięczna analiza sytuacji na rynkach finansowych, bieżąca informacja o stopach procentowych, kursie walutowym, oczekiwaniach i reakcjach inwestorów. Dostępna tylko na stronie internetowej NBP.	<ul style="list-style-type: none"> • polski
WYDAWNICTWA NIEPERIODYCZNE		
Strategia polityki pieniężnej po 2003 r.	Omówienie realizacji Średniookresowej strategii polityki pieniężnej na lata 1999-2003. Przedstawienie nowej strategii i celu polityki pieniężnej, zasad spełnienia kryteriów zbieżności, uwarunkowań jej realizacji i przewidywanej ewolucji instrumentów NBP.	<ul style="list-style-type: none"> • polski • angielski
Raport o stabilności systemu finansowego (czerwiec 2001 – grudzień 2002)	Analiza wrażliwości sektora bankowego na szoki zewnętrzne, z uwzględnieniem sytuacji gospodarczej oraz elementami analizy rynków finansowych. Opracowanie zawiera również analizę stabilności najważniejszych typów niebankowych instytucji finansowych, w tym zakładów ubezpieczeń oraz funduszy emerytalnych, oraz kwestie bezpieczeństwa systemu płatniczego. Uzupełnieniem są artykuły monograficzne poruszające kwestie szczególnie istotne dla stabilności systemu finansowego w okresie objętym analizą.	<ul style="list-style-type: none"> • polski • angielski
Plan działalności NBP na lata 2002-2004	Podstawowe cele i najważniejsze zadania NBP planowane do realizacji w latach 2002-2004.	<ul style="list-style-type: none"> • polski • angielski
Rynek kart płatniczych w Polsce	Charakterystyka rozwoju bankowego rynku kart płatniczych w Polsce na tle krajowego systemu płatniczego oraz porównanie z rynkami kart płatniczych krajów UE i państw kandydujących do Unii.	<ul style="list-style-type: none"> • polski
Rola NBP w procesie integracji europejskiej	Przedstawienie podstawowych zadań NBP w procesie integracji europejskiej. Nakład angiellojęzyczny został rozesłany do wszystkich banków centralnych ESBC, z EBC włącznie. Publikacje wykorzystywane w kontaktach służbowych z przedstawicielami zagranicznych instytucji finansowo-bankowych.	<ul style="list-style-type: none"> • polski • angielski
Dziennik Urzędowy NBP	Zawiera akty dotyczące funkcjonowania banków: zarządzenia Prezesa Narodowego Banku Polskiego, uchwały Rady Polityki Pieniężnej, uchwały i zarządzenia Komisji Nadzoru Bankowego, uchwały Zarządu Narodowego Banku Polskiego oraz obwieszczenia w sprawie utworzenia, likwidacji i upadłości banków, oprocentowania kredytu refinansowego i lombardowego, stopy dyskontowej i redyskontowej weksli oraz stopy rezerw obowiązkowych banków.	<ul style="list-style-type: none"> • polski
Euro od A do Z	Zbiór opracowań opublikowanych w 2002 r. w dodatku edukacyjnym do miesięcznika Bank i Kredyt. Omawia podstawowe cechy europejskiego pieniądza, korzyści i koszty związane z wprowadzeniem euro, główne instytucje finansowe UE, a także przygotowania Polski do akcesji.	<ul style="list-style-type: none"> • polski
Materiały i Studia	Seria wydawnicza, w której publikowane są opracowania będące efektem prac badawczych pracowników NBP, jak również autorów z uczelni oraz instytucji finansowych. Dotyczą ważnych zagadnień związanych z bankowością i polityką pieniężną.	<ul style="list-style-type: none"> • polski • wybrane numery w jęz. angielskim
Przebieg procesu wprowadzania banknotów i monet euro w państwach Unii Gospodarczej i Walutowej	Omówienie przygotowań do wprowadzenia euro gotówkowego oraz przebiegu tego procesu w każdym z 12 państw Unii Gospodarczej i Walutowej. Prezentuje również wizerunki i zabezpieczenia banknotów i monet euro, a także słownik najważniejszych pojęć związanych z nową	<ul style="list-style-type: none"> • polski

	walutą. Wydawnictwo udostępniane także w postaci elektronicznej – na dołączonej płycie CD.	
	STRONA INTERNETOWA NBP	
http://www.NBP.pl	Prezentacja Banku, struktura organizacyjna i zasady funkcjonowania Banku, akty prawne, informacja statystyczna (w tym tabele kursów ogłaszanych przez NBP), banknoty i monety emitowane przez NBP, lista banków działających w Polsce, publikacje, aktualności dotyczące NBP. Podstrony internetowe: „Edukacja ekonomiczna”, „Euro 2002”, „Konferencje NBP” oraz „Oferty pracy w NBP”.	<ul style="list-style-type: none"> • polski • angielski

Załącznik nr 7**ZESTAWIENIE OTWARTYCH SEMINARIÓW PRZEPROWADZONYCH W
NBP W 2003 R.**

1. Ile można ciąć? Szacunek naturalnej stopy procentowej w Polsce
2. Badania przedsiębiorstw w bankach centralnych. Przegląd doświadczeń międzynarodowych
3. Konieczności budowy nowego wskaźnika inflacji bazowej
4. Modele stóp procentowych
5. Od złotego do euro
6. Kierunki zmian w funkcjonowaniu rynku finansowego Unii Europejskiej
7. Koncepcja NAIRU, dezinflacja a druga fala bezrobocia w Polsce
8. Finnish Road to EMU
9. Money and Credit Market Integration in the Run Up of EU Eastern
10. Ekonometryczny model kursu walutowego w średnim okresie
11. Szacowanie luki popytowej dla gospodarki polskiej przy wykorzystaniu metodologii VECM
12. Ekonometryczny model kursu walutowego w krótkim okresie
13. Zastosowanie metod ekonomii eksperymentalnej w analizie sektora finansowego
14. Powiększenie EMU i konwergencja poziomów cen

Załącznik nr 8
WYNIKI GŁOSOWANIA CZŁONKÓW RADY POLITYKI PIENIĘŻNEJ NAD
WNIOSKAMI I UCHWAŁAMI PODJĘTYMI W 2003 R.⁹⁹

Data podjęcia uchwały	Przedmiot wniosku lub uchwały	Decyzja RPP	Wyniki głosowania Członków Rady
29.01.2003.	wniosek o obniżenie wszystkich stóp procentowych o 0,5 pkt proc.	wniosek nie uzyskał większości głosów	Za: J.Krzyżewski D.Rosati G.Wójtowicz W.Ziółkowska Przeciw: L.Balcerowicz M.Dąbrowski B.Grabowski C.Józefiak W.Łączkowski J.Pruski
29.01.2003.	uchwała w sprawie stopy redyskontowej weksli, stopy referencyjnej, oprocentowania kredytów refinansowych oraz oprocentowania lokaty terminowej w NBP	obniżka wszystkich stóp procentowych o 0,25 pkt proc.	Za: L.Balcerowicz B.Grabowski C.Józefiak J.Krzyżewski W.Łączkowski D.Rosati G.Wójtowicz W.Ziółkowska Przeciw: M.Dąbrowski J.Pruski
25.02.2003.	uchwała w sprawie „Strategii polityki pieniężnej po 2003 roku”		Za: L.Balcerowicz B.Grabowski C.Józefiak J.Krzyżewski W.Łączkowski J.Pruski D.Rosati G.Wójtowicz Przeciw: M.Dąbrowski W.Ziółkowska była nieobecna na posiedzeniu
26.02.2003.	wniosek o obniżenie stopy referencyjnej o 0,5 pkt proc., oprocentowania kredytów refinansowych o 1 pkt proc. i pozostawienie oprocentowania lokaty terminowej NBP bez zmian	wniosek nie uzyskał większości głosów	Za: D.Rosati G.Wójtowicz Przeciw: L.Balcerowicz M.Dąbrowski B.Grabowski C.Józefiak J.Krzyżewski W.Łączkowski J.Pruski W.Ziółkowska była nieobecna na posiedzeniu

⁹⁹ Z wyjątkiem uchwały z 30.09. 2003 r. w sprawie określenia górnej granicy zobowiązań wynikających z zaciągania przez NBP pożyczek i kredytów w zagranicznych instytucjach bankowych i finansowych.

26.02.2003.	uchwała w sprawie stopy redyskontowej weksli, stopy referencyjnej, oprocentowania kredytów refinansowych oraz oprocentowania lokaty terminowej w NBP	obniżka stopy referencyjnej o 0,25 pkt proc., stopy redyskontowej weksli i oprocentowania kredytów refinansowych o 0,5 pkt proc. oraz pozostawienie stopy lokaty terminowej w NBP bez zmian	Za: L.Balcerowicz B.Grabowski J.Krzyżewski J.Pruski D.Rosati G.Wójtowicz Przeciw: M.Dąbrowski C.Józefiak W.Łączkowski W.Ziółkowska była nieobecna na posiedzeniu
26.03.2003.	uchwała w sprawie stopy redyskontowej weksli, stopy referencyjnej, oprocentowania kredytów refinansowych oraz oprocentowania lokaty terminowej w NBP	obniżka wszystkich stóp procentowych o 0,25 pkt proc.	Za: L.Balcerowicz B.Grabowski J.Krzyżewski W.Łączkowski D.Rosati G.Wójtowicz W.Ziółkowska Przeciw: M.Dąbrowski C.Józefiak J.Pruski
23.04.2003.	uchwała w sprawie przyjęcia rocznego sprawozdania finansowego NBP sporządzonego na dzień 31 grudnia 2002 r.		Za: L.Balcerowicz M.Dąbrowski C.Józefiak J.Krzyżewski W.Łączkowski J.Pruski D.Rosati G.Wójtowicz W.Ziółkowska B.Grabowski był nieobecny na posiedzeniu
24.04.2003.	wniosek o obniżenie stopy referencyjnej o 0,5 pkt proc.	wniosek nie uzyskał większości głosów	Za: D.Rosati G.Wójtowicz W.Ziółkowska Przeciw: L.Balcerowicz M.Dąbrowski C.Józefiak J.Krzyżewski W.Łączkowski J.Pruski B.Grabowski był nieobecny na posiedzeniu
24.04.2003.	wniosek o obniżenie stopy referencyjnej o 0,25 pkt proc.	wniosek nie uzyskał większości głosów	Za: L.Balcerowicz J.Krzyżewski G.Wójtowicz Przeciw: M.Dąbrowski C.Józefiak W.Łączkowski J.Pruski D.Rosati W.Ziółkowska B.Grabowski był nieobecny na posiedzeniu

24.04.2003.	wniosek o obniżenie stopy referencyjnej o 0,25 pkt proc., oprocentowanie kredytów refinansowych o 0,5 pkt proc. oraz pozostawienie stopy lokaty terminowej w NBP bez zmian	wniosek uzyskał większość głosów	Za: L.Balcerowicz J.Krzyżewski D.Rosati G.Wójtowicz W.Ziółkowska Przeciw: M.Dąbrowski C.Józefiak W.Łączkowski J.Pruski B.Grabowski był nieobecny na posiedzeniu
24.04.2003.	uchwała w sprawie stopy referencyjnej, oprocentowania kredytów refinansowych, oprocentowania lokaty terminowej oraz stopy redyskontowej weksli w NBP	obniżka stopy referencyjnej o 0,25 pkt proc., oprocentowania kredytów refinansowych o 0,5 pkt proc., stopy redyskontowej weksli o 0,25 oraz pozostawienie stopy lokaty terminowej w NBP bez zmian	Za: L.Balcerowicz J.Krzyżewski D.Rosati G.Wójtowicz W.Ziółkowska Przeciw: M.Dąbrowski C.Józefiak W.Łączkowski J.Pruski B.Grabowski był nieobecny na posiedzeniu
27.05.2003.	uchwała w sprawie przyjęcia sprawozdania z wykonania założeń polityki pieniężnej w 2002r.		Za: L.Balcerowicz M.Dąbrowski B.Grabowski C.Józefiak J.Krzyżewski W.Łączkowski J.Pruski G.Wójtowicz Przeciw: D.Rosati W.Ziółkowska
27.05.2003.	uchwała w sprawie oceny działalności Zarządu NBP w zakresie realizacji założeń polityki pieniężnej w 2002r.		Za: L.Balcerowicz M.Dąbrowski B.Grabowski C.Józefiak J.Krzyżewski W.Łączkowski J.Pruski D.Rosati G.Wójtowicz W.Ziółkowska
27.05.2003.	uchwała w sprawie zatwierdzenia sprawozdania z działalności NBP w 2002r.		Za: L.Balcerowicz M.Dąbrowski B.Grabowski C.Józefiak J.Krzyżewski W.Łączkowski J.Pruski D.Rosati G.Wójtowicz W.Ziółkowska
28.05.2003.	uchwała w sprawie stopy referencyjnej, oprocentowania kredytów refinansowych, oprocentowania lokaty terminowej oraz stopy redyskontowej weksli w NBP	obniżka wszystkich stóp procentowych o 0,25 pkt proc.	Za: L.Balcerowicz J.Krzyżewski D.Rosati G.Wójtowicz W.Ziółkowska Przeciw: M.Dąbrowski B.Grabowski C.Józefiak W.Łączkowski J.Pruski

25.06.2003.	uchwała w sprawie stopy referencyjnej, oprocentowania kredytów refinansowych, oprocentowania lokaty terminowej oraz stopy redyskontowej weksli w NBP	obniżka wszystkich stóp procentowych o 0,25 pkt proc.	Za: L.Balcerowicz J.Krzyżewski D.Rosati G.Wójtowicz W.Ziółkowska Przeciw: M.Dąbrowski B.Grabowski C.Józefiak W.Łączkowski J.Pruski
27.08.2003.	wniosek o obniżenie wszystkich stóp procentowych o 0,25 pkt proc.	wniosek nie uzyskał większości głosów	Za: J.Czekaj D.Rosati G.Wójtowicz W.Ziółkowska Przeciw: L.Balcerowicz B.Grabowski C.Józefiak W.Łączkowski J.Pruski M.Dąbrowski był nieobecny na posiedzeniu
30.09.2003.	uchwała w sprawie ustalenia założeń polityki pieniężnej na rok 2004		Za: L.Balcerowicz J.Czekaj B.Grabowski C.Józefiak W.Łączkowski J.Pruski G.Wójtowicz W.Ziółkowska Przeciw: M.Dąbrowski D.Rosati był nieobecny na posiedzeniu
30.09.2003.	uchwała w sprawie stopy rezerwy obowiązkowej banków		Za: L.Balcerowicz J.Czekaj M.Dąbrowski C.Józefiak W.Łączkowski G.Wójtowicz W.Ziółkowska Przeciw: B.Grabowski J.Pruski D.Rosati był nieobecny na posiedzeniu
26.11.2003.	wniosek o zmianę nastawienia w polityce pieniężnej z neutralnego na restrykcyjne	wniosek nie uzyskał większości głosów	Za: M.Dąbrowski B.Grabowski J.Pruski Przeciw: L.Balcerowicz J.Czekaj C.Józefiak W.Łączkowski D.Rosati G.Wójtowicz W.Ziółkowska
16.12.2003.	uchwała w sprawie zatwierdzenia planu finansowego NBP na rok 2004		Za: L.Balcerowicz J.Czekaj M.Dąbrowski B.Grabowski C.Józefiak W.Łączkowski J.Pruski D.Rosati G.Wójtowicz W.Ziółkowska
16.12.2003.	uchwała w sprawie zasad rachunkowości, układu aktywów i pasywów bilansu oraz rachunku zysków i strat NBP		Za: L.Balcerowicz J.Czekaj B.Grabowski C.Józefiak W.Łączkowski J.Pruski D.Rosati G.Wójtowicz W.Ziółkowska

			Przeciw: M.Dąbrowski
16.12.2003.	uchwała w sprawie zasad tworzenia i rozwiązywania rezerwy na pokrycie ryzyka zmian kursu złotego do walut obcych w NBP		Za: L.Balcerowicz J.Czekaj M.Dąbrowski B.Grabowski C.Józefiak W.Łączkowski J.Pruski D.Rosati G.Wójtowicz W.Ziółkowska
17.12.2003.	wniosek o zmianę nastawienia w polityce pieniężnej z neutralnego na restrykcyjne	głos Przewodniczącego RPP rozstrzygnął, że wniosek nie przeszedł do dalszego głosowania	Za: M.Dąbrowski B.Grabowski C.Józefiak W.Łączkowski J.Pruski Przeciw: L.Balcerowicz J.Czekaj D.Rosati G.Wójtowicz W.Ziółkowska

SCHEMAT ORGANIZACYJNY

Stan na dzień 31 grudnia 2003 r.

